

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Zastoupení na základě plné moci
Representation upon a Power of Attorney

prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

Mgr. Petra Krupová

říjen 2012

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že všechny využitě prameny a literatura byly řádně citovány. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

.....
Mgr. Petra Krupová, v. r.

1. Obsah

1. Obsah.....	3
2. Úvodní kapitola	7
2.1 Slovo na úvod	7
2.2 Cíl práce	8
2.3 Důvody výběru tématu	9
2.4 Poděkování	9
3. Historický vývoj institutu zastoupení.....	10
3.1 Zastoupení v římském právu	10
3.1.1 Poručnictví.....	12
3.1.2 Opatrovnictví.....	13
3.2 Zastoupení v obecném zákoníku občanském (ABGB)	14
3.2.1 Obecná charakteristika.....	14
3.2.2 Úprava zastoupení.....	14
3.2.3 Další vývoj	19
3.3 Právní úprava v občanském zákoníku z r. 1950.....	20
3.3.1 Obecná charakteristika.....	20
3.3.2 Úprava zastoupení.....	21
3.3.3 Další vývoj	22
3.4 Právní úprava v občanském zákoníku z r. 1964.....	23
3.4.1 Obecná charakteristika.....	23
3.4.2 Úprava zastoupení.....	23
3.5 Situace po roce 1989	24
4. Právní úprava zastoupení v občanském zákoníku.....	25
4.1 Pojem zastoupení.....	25
4.2 Obecná ustanovení o zastoupení	27
4.2.1 Způsobilost k zastupování.....	27
4.2.2 Jednání zmocněnce	28
4.3 Druhy zastoupení.....	30
4.3.1 Zastoupení přímé a nepřímé	31
4.3.2 Zastoupení zákonné a smluvní.....	32
4.4 Zákonné zastoupení	33
4.5 Smluvní zastoupení	39
4.6 Plná moc	41

4.6.1	Pojem	41
4.6.2	Udělení a rozsah plné moci	42
4.6.3	Forma plné moci.....	44
4.6.4	Plná moc všeobecná	45
4.6.5	Plná moc zvláštní.....	46
4.6.6	Překročení plné moci.....	47
4.6.7	Zánik plné moci.....	48
4.7	Příkazní smlouva	51
4.7.1	Smlouva o obstarání věci.....	56
4.7.2	Smlouva o obstarání prodeje věci.....	58
4.8	Jednatelství bez příkazu.....	59
5.	Zastoupení právnických osob	61
5.1	Jednání právnických osob	62
5.2	Prokura	64
6.	Zastoupení dle OSŘ	68
6.1	Zákonné zastoupení	69
6.2	Zastoupení na základě rozhodnutí.....	70
6.3	Zastoupení na základě plné moci	72
7.	Exkurz do vybraných typů smluvního zastoupení.....	77
7.1	Zastoupení obecným zmocněncem.....	77
7.2	Zastoupení advokátem.....	78
7.3	Zastoupení notářem	81
7.4	Zastoupení Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových.....	82
7.5	Zastoupení odborovou organizací	83
7.6	Zastoupení Úřadem pro mezinárodně-právní ochranu dětí.....	85
7.7	Zastoupení patentovým zástupcem	85
7.8	Zastoupení právnickými osobami, které jsou zřízeny ke specifickému účelu	87
8.	Zastoupení z pohledu dalších odvětví právního řádu s důrazem na smluvní zastoupení	88
8.1	Zastoupení z pohledu rodinného práva.....	88
8.2	Zastoupení z pohledu pracovního práva.....	89
8.2.1	Zastoupení dle zákona č. 65/1965 Sb.	90
8.2.2	Zastoupení dle zákona č. 262/2006 Sb.	91
8.3	Zastoupení z pohledu obchodního a směnečného práva	92
8.3.1	Mandátní smlouva	99

8.3.2	<i>Smlouva o obchodním zastoupení</i>	101
8.4	Zastoupení z pohledu správního práva.....	102
8.4.1	<i>Zastoupení na základě zákona a opatrovnictví</i>	103
8.4.2	<i>Zastoupení na základě plné moci</i>	103
8.4.3	<i>Společný zmocněnec a společný zástupce</i>	104
8.5	Zastoupení z pohledu trestního práva.....	105
8.5.1	<i>Obhájce</i>	105
8.5.2	<i>Zákonný zástupce obviněného</i>	106
8.5.3	<i>Zmocněnec zúčastněné osoby a poškozeného</i>	107
8.5.4	<i>Společný zmocněnec</i>	108
9.	Vybraná judikatura	109
9.1	Judikatura Vrchního soudu v Praze.....	109
9.1.1	<i>Jednatel versus prokurista, doložka o prokuře</i>	109
9.1.2	<i>Musí být ze smlouvy patrné, že ji uzavírá zástupce?</i>	110
9.1.3	<i>Zánik plné moci a podání odvolání</i>	111
9.2	Judikatura Nejvyššího soudu ČR	111
9.2.1	<i>K zastoupení podnikatele podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku</i>	111
9.2.2	<i>Udělení plné moci jednomu z členů představenstva</i>	112
9.2.3	<i>Udělení plné moci k zastupování na valné hromadě</i>	113
9.2.4	<i>Překročení rozsahu jednání jménem podnikatele</i>	114
9.2.5	<i>Procesní plná moc</i>	115
9.2.6	<i>Zánik plné moci a nezmocněné jednatelství</i>	116
10.	Aplikační problémy v praxi	117
10.1	Plná moc a zastupování před katastrálním úřadem	117
10.1.1	<i>Jak dalece specifikovat oprávnění v plné moci?</i>	119
10.1.2	<i>Překročení zmocnění</i>	122
10.1.3	<i>Ověření podpisu na plné moci</i>	123
10.2	Plná moc jako součást smlouvy.....	125
10.3	Plná moc a doručování písemností prostřednictvím České pošty, s.p.....	127
10.3.1	<i>Průkaz příjemce</i>	128
11.	Iniciativy v rámci evropského smluvního práva	130
11.1	Principy evropského smluvního práva (PECL).....	132
11.2	Návrh společného referenčního rámce (DCFR).....	134
11.3	Zastoupení v PECL a DCFR	135
12.	Nový kodex soukromého práva	140

12.1 Úvod	140
12.2 O problematice zastoupení	144
12.2.1 <i>Obecně o zastoupení</i>	145
12.2.2 <i>Nezletilí</i>	147
12.2.3 <i>Zastoupení členem domácnosti</i>	148
12.2.4 <i>Zastoupení podnikatele</i>	149
12.2.5 <i>Všeobecná ustanovení o zastoupení</i>	150
12.2.6 <i>Smluvní zastoupení</i>	151
12.2.7 <i>Prokura</i>	152
12.2.8 <i>Zákonné zastoupení a opatrovnictví</i>	154
13. Závěrečná kapitola	156
14. Resumé	158
15. Seznam použitých zdrojů	160
15.1 Knižní publikace	160
15.2 Odborné články v časopisech	163
15.3 Právní předpisy	164
15.4 Judikatura	165
15.5 Internetové zdroje	166
15.6 Další zdroje	168
16. Abstrakt	170
17. Klíčová slova	171

2. Úvodní kapitola

2.1 Slovo na úvod

Právní zastoupení je tradičním institutem našeho právního řádu a vychází ze základních principů, na kterých je založen český demokratický stát. Úprava problematiky zastoupení vznikala postupně a prošla dlouhým vývojem - od římského práva, které přímé zastoupení neuznávalo, přes Obecný zákoník občanský, ve kterém bylo zastoupení definitivně zakotveno, až po současnost, kdy je zastoupení v různých formách zcela běžně využíváno.

Prostřednictvím institutu zastoupení se řeší situace, kdy subjekty právních vztahů z nejrůznějších důvodů nemohou nebo nechtějí v těchto vztazích jednat samy za sebe. Bylo by proti zásadě rovnosti účastníků soukromoprávních vztahů, aby se některé osoby nemohly účastnit právních vztahů, například jen proto, že nemají plnou způsobilost k právním úkonům. Proto jim institut zastoupení umožňuje, aby se realizovaly v právních vztazích skrze své zástupce. Zastoupení patří k právu osob (fyzických i právnických) uskutečňovat právní úkony prostřednictvím jiných osob (zmocněnců). Institut zastoupení je tak významný především ve vztahu k ochraně práv a zájmů jednotlivce a zároveň ve vztahu k respektování a naplňování základních práv a svobod.

Zastoupení na základě plné moci je specifickým typem zastoupení, jehož vznik je spojován s jinými skutečnostmi a situacemi než vznik zastoupení zákonného nebo zastoupení na základě rozhodnutí soudního orgánu. Je projevem smluvní volnosti a právem osob vstupovat do právních vztahů a svým jednáním uskutečňovat právní úkony pomocí zvoleného zástupce. Je jen na rozhodnutí konkrétní osoby, jestli bude právní úkony uskutečňovat sama nebo prostřednictvím svého zvoleného zástupce.

Předkládaná rigorózní práce je členěna do sedmnácti kapitol. V historickém přehledu lze zaznamenat nejvýznamnější období vývoje institutu zastoupení jako takového. Práce proto věnuje pozornost právní úpravě zastoupení již v římském právu, neboť právě v něm je zapotřebí hledat a nalézat kořeny jak stávající úpravy, tak i úpravy *de lege ferenda*. Další vývoj je dále zachycen v občanských zákonících z roku 1811, 1950 a 1964, neboť jak uvádí Ilona Schelleová a Karel Schelle ve své publikaci *Civilní kodexy 1811-1950-1964*,¹ potřeby právní praxe ukazují, že je třeba mít k dispozici právní úpravu občanského práva v jednotlivých fázích jeho vývoje, tedy od roku 1811, kdy vyvrcholil více jak stoletý

---

¹ Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 5

kodifikační proces civilního práva, přes tzv. střední zákoník kodifikující tzv. socialistické občanské právo až po současnou právní úpravu. Pro pochopení jednotlivých institutů je nezbytné se seznámit s vývojem jejich právní úpravy. Výše uvedená publikace představuje první vydání svého druhu, které se snaží zpřístupnit dnes již těžko dostupné předpisy. Z toho důvodu je zmíněná publikace hlavním zdrojem literatury pro podkapitoly 3.2., 3.3. a 3.4.

Těžištěm této rigorózní práce je bezpochyby její čtvrtá kapitola zachycující úpravu zastoupení *de lege lata* se zaměřením na zastoupení na základě plné moci. Ještě před samotnou analýzou právní úpravy se práce zabývá obecným vymezením pojmu zastoupení. Do osnovy textu byla zařazena i pojednání o zastoupení právnických osob, neboť i ony jsou plnohodnotným subjektem občanskoprávních vztahů, proto i na ně právní úprava zastoupení pamatuje. Dále je pak zařazena úprava zastoupení v občanském soudním řádu a stručný exkurs do jednotlivých typů smluvního zastoupení. Nechybí ani úprava zastoupení z pohledu jiných odvětví právního řádu.

Institut zastoupení v občanském právu má velký význam i v právní praxi. Z toho důvodu je text práce obohacen o četnou judikaturu, která je jednak uváděna na mnoha místech napříč jednotlivými kapitolami a jednak je jí věnována i samostatná kapitola 9. Z pohledu praxe byla začleněna i kapitola týkající se aplikačních problémů, a to především ve vztahu ke katastrálnímu úřadu. Zaměření se na problematiku právních vztahů k nemovitostem vyplývá z právní praxe autorky této rigorózní práce. Pozornost je dále zaměřena na zahraniční právní úpravu (kap. 11). Závěr je pak věnován popisu základních rysů úpravy zastoupení v novém kodexu občanského práva.

Pro úplnost se dodává, že rigorózní práce je sepsána dle právního stavu k 31. 3. 2012.

2.2 Cíl práce

Předkládaná rigorózní práce se snaží zachytit problematiku, která má jak hluboké historické kořeny, tak i stálou aktuálnost v teorii a praxi. Již z jejího názvu vyplývá, že se hodlá zabývat užším pojetím institutu zastoupení, nicméně se dotkne i jeho ostatních forem. Aby mohl být popsán a pochopen účel smluvního zastoupení, je nutné se zabývat i zastoupením zákonným, ačkoliv není hlavním tématem této práce. Institut zastoupení představuje široké a obecné téma. Cílem tedy není hloubkově analyzovat jednotlivé právní aspekty tohoto právního institutu, nýbrž práce je koncipovaná tak, aby z ní byl patrný jasný a stručný přehled právní úpravy v oblasti zastoupení, s důrazem na zastoupení na základě

plné moci. Tuto skutečnost je nutno chápat jako důsledek užšího zaměření zvoleného tématu a omezeného rozsahu rigorózní práce.

Práce se zaměřuje na popis zastoupení jako institutu občanského práva, a to zejména z hlediska hmotně-právního. Procesně-právní aspekt je zachycen pouze krátkým exkursem do právní úpravy v občanském soudním řádu.

2.3 Důvody výběru tématu

Důvodů pro výběr zvoleného tématu této rigorózní práce bylo hned několik. Zaprvé autorku tato oblast právní úpravy zaujala již při studiu občanského práva, zadruhé se jedná o problematiku stále aktuální a v praxi velmi využívanou. A konečně zatřetí se problematika zastoupení úzce týká náplně práce autorky v pozici podnikového právníka realitní kanceláře, neboť účastníci se při převodech nemovitostí poměrně často nechávají zastoupit svými zvolenými zástupci.

2.4 Poděkování

Velké poděkování patří prof. JUDr. Janu Dvořákovi, CSc. za čas, který věnoval čtení této rigorózní práce, za jeho odborné rady, za trpělivost a v neposlední řadě za jeho pozitivní pedagogický přístup.

Dále patří poděkování mému manželovi, který s obdivuhodným klidem stál po mém boku a podporoval mě v psaní této práce. Děkuji také celé své rodině za tolik potřebný optimismus, který mi dodávala ve chvílích, kdy jsem ho nejvíce potřebovala.

V neposlední řadě děkuji své konzultantce z Katastrálního úřadu pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště Brno-město, paní JUDr. Beátě Válkové za její rady a názory, které mi laskavě poskytla.

3. Historický vývoj institutu zastoupení

3.1 Zastoupení v římském právu

Již v šestém století našeho letopočtu byla věnována pozornost právnímu postavení osob a právnímu jednání. Pojmem *persona* (osoba) rozumělo římské právo člověka, lidskou bytost, která je způsobilá být nositelem práv a povinností, čili mít právní subjektivitu. Podle moderního pojetí má právní subjektivitu každý člověk, bez ohledu na rasu, barvu pleti, národnost, náboženské vyznání. Pro právo antického Říma bylo typické rozlišení osob na osoby svobodné a osoby nesvobodné.² V římském právu neplatilo, že subjektem práv a povinností může být každý. Římané trvali na zásadě, že subjektem práv a povinností může být pouze člověk, nikoliv však člověk každý, ale pouze člověk svobodný.³ Tím se však značně zužoval okruh osob, které mohly být nositeli těchto práv a povinností.

Protože smyslem právních úkonů je uspokojování potřeb a zájmů jednotlivých lidí, je zřejmé, že právně konat může ten, kdo je zainteresovaný na tomto právním úkonu. V historicky známých právních pořádcích se setkáváme s případy a situacemi, kdy právní pořádek uznává i takové právní úkony, které konající nedělá pro sebe, ale v zájmu jiného. V takovém případě hovoříme o zastoupení. Než se ustálila forma přímého zastoupení, bylo potřeba objasnit rámeček a podmínky, aby v právních vztazích mezi lidmi nevznikl chaos.⁴

Prvky zastoupení se projevovaly jen velmi pozvolna a útržkovitě. Vývoj začal v klasické době prétor tím, že připustil procesní zastoupení prostřednictvím *zplnomocněných správců, kognitora a prokurátora*⁵. Jinak platilo, že prostřednictvím jiné osoby nelze nabývat, že nikdo nemůže zavazovat druhého. Pokud by se tak stalo, bylo možno takový úkon dodatečně schválit (*ratihabitio*). V období naturálního hospodaření a

---

² Blíže Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. *Základy římského práva*. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 96

³ Blíže Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 55

⁴ Rebro, K. *Římské právo súkromné*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1980, s. 114

⁵ Pojem představoval v hmotném právu správce cizího majetku, který na základě jednostranného zmocnění již bez dalšího pánova souhlasu vyřizoval jeho běžné hospodářské záležitosti, což souviselo s územními výboji římské říše, kdy římský občan již měli značné majetky a majetkové zájmy na více místech od sebe velmi vzdálených. Ve starší době jím byl zpravidla pánův propuštěnec, později důvěrník. Ve správním právu počínaje Augustovou dobou se jednalo o císařského úředníka, který za plat pečoval o císařský majetek nebo některý úsek státní správy, zejména o veřejné finance. Výklad pojmu převzat z: Bartošek, M., *Encyklopedie římského práva*. Druhé, přepracované vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1994, s. 223

patriarchální rodiny nebyla v takové míře pocitována potřeba konat pro jiné a navíc to ani nedovoloval charakter právních úkonů. Potřeba institutu zastoupení naléhavě vystoupila do popředí v období penězo-výměnných vztahů.⁶

Zvláštní případ účasti třetí osoby v právním jednání byl *posel (nuntius)*. Ten ovšem nejednal sám za sebe, pouze tlumočil cizí vůli. Vyřizoval, co mu bylo uloženo, takže se jednalo o jakýsi „živý magnetofon“. Tím byl ovšem posel vyloučen z některých formálních jednání, při kterých se vyžadovala přítomnost zúčastněných stran. Jistou výhodou mohlo být, že posel nemusel být způsobilý k právním úkonům, tudíž jím mohl být i šílenec nebo třeba malé dítě. Naproti tomu *zástupce* jedná za osobu jinou (za zastoupeného) a jedná jejím jménem. Projevuje však vlastní vůli s tím, aby účinky právního jednání nastaly přímo osobě zastoupeného. Z toho nepochybně vyplývá, že mezi zástupcem a zastoupeným musel existovat právní vztah, který opravňoval zástupce jednat s přímými účinky pro zastoupeného, a to buď ve všech záležitostech, nebo pouze v záležitostech některých.

Římské právo zastoupení neuznávalo, připouštělo se pouze náhradnictví. Stejného výsledku jako při zastoupení lze totiž dosáhnout i nepřímo. Postupuje se tak v situacích, kdy někdo nejen že nemůže nebo nechce jednat sám, ale má přímo zájem na tom, aby se o něm při jednání vůbec nevědělo. Potom na základě vzájemné dohody nechá za sebe jednat tzv. *náhradníka*, jakéhosi nepřímého jednatele. Náhradník jedná vlastním jménem a vlastním projevem vůle, proto z jednání nabývá sám, sám se také zavazuje. Následně pak převede výsledek jednání na osobu, za kterou jednal. Římané trvali na principu, že „*skrze svobodného člověka, který není podřízen naší moci, nemůžeme ničeho nabýt*“. Majitel moci tak nabýval z jednání všech osob jemu podřízených, ať svobodných nebo otroků. A to zcela bez ohledu na jejich vůli. Jestliže však z jednání vzešly závazky, odpovídal za ně sám podřízený. Zajímavou překážku v zastupování představovala újma na cti – *infamia*. Podle preatorského ediktu *infamis* (tj. postižený újmou na cti)⁷ nesměl nikoho zastupovat na soudě, nesměl se dát sám zastupovat a neměl právo podávat na soudě návrhy za sebe nebo za jiné.⁸

---

⁶ Rebro, K., Blaho, P. Římské právo. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1991, s. 190

⁷ Např. osoby, které se živily herectvím, kuplířstvím, souborji se zvířaty, ženy a muži, kteří se živili prostitucí, lidé žijící ve dvojím manželství a ti, kdo upadli do konkurzu. Převzato z Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 108

⁸ Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 79

Osoby *sui iuris*, jejichž způsobilost k právnímu jednání byla z nějakého důvodu omezena⁹ a nebyly tudíž schopny obstarávat si vlastní záležitosti, se účastnily právních vztahů pomocí zvláštních zástupců – poručníka (*tutor*) a opatrovníka (*curator*).

3.1.1 Poručnictví

Poručnictví bylo v Římě zřizováno nad osobami duševně zralými, jejichž způsobilost byla omezena pro nedostatek uvážlivého úsudku. Takovou vadu způsobovala nedostatečná zkušenost a příslušnost k ženskému pohlaví. Tutor jednal vlastním jménem jako náhradník nebo svou přítomností dotvrzoval jednání nezletilce.¹⁰

Smyslem *tutely* byla původně ochrana majetku poručenice, teprve v druhé řadě péče o jeho osobu.¹¹

a) Poručnictví nad nedospělci

Jednalo se o spravování záležitostí osob, které byly *sui iuris*, tj. nebyly podrobeny otcovské moci, ale pro svůj věk nebyly schopny jednat s právními důsledky. Chtěl-li poručenec sám uzavřít nějaké jednání, k němuž nebyl podle zákona způsobilý, muselo být toto jednání „utvrzeno“ souhlasem opatrovníka.

Povolávací důvody, na jejichž základě se mohl někdo stát poručíkem, byly v římském právu tři: testament, zákon a úřední příkaz.

Poručníkem mohl být jen dospělý muž. Nezpůsobilí k této odpovědné roli byli vojáci, cizinci, biskupové, mniši, slepí, hluchí, němí apod. V pozdějším období byla role poručníka svěřena matce či babičce nedospělce, avšak pouze tehdy, pokud se znovu neprovdaly.¹²

Zajímavá se jeví právní ochrana poručenice. Římské právo dávalo poručenci možnost domáhat se po skončení poručenství po svém poručníkovi, aby provedl řádné vyúčtování správy, vydání majetku a náhrady případné škody. V případě zpronevěry musel tutor zaplatit poručenci dvojnásobek zpronevěřené částky. Pokud by poručník nejednal při opatrování svěřené osoby důvěryhodným způsobem, mohla být podle římského práva

---

⁹ Takovými důvody byly: věk, duševní choroba, marnotratnost, ženské pohlaví, újma na cti

¹⁰ Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 109

¹¹ Cvetler, J., Právo římské, Brno: rektorát UJEP Brno, 1974, s. 60

¹² Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 110

využita i žaloba směřující k sesazení takového poručníka. K významným opatřením pro ochranu poručence patřilo i generální zástavní právo na celý majetek poručníka.¹³

b) Poručnictví nad ženami

Pro římské právníky byly ženy osoby „lehkovážného ducha“. Oproti poručnictví nad nedospělci bylo poručnictví nad ženami svým obsahem omezenější. Poručník neměl nad ženou žádná práva, ani nespravoval její majetek. Podle zákona vydaného za vlády císaře Oktaviána Augusta nepodléhaly poručnictví ženy, které porodily 3 děti.¹⁴ Od 3. stol. n. l. ženské poručenství mizí.¹⁵

3.1.2 Opatrovnictví

Cura je péče o osoby *sui iuris*, které z některých příčin vyžadují zvláštní pozornost v zájmu veřejném.¹⁶ Pro osoby *sui iuris*, které pro nedostatek duševního či tělesného zdraví nemohly spravovat samy své záležitosti, byl úřadem ustanoven opatrovník *curator*. Podstatnou náležitostí opatrovnictví byla správa majetku opatrovaného. Nejčastějšími formami opatrovnictví bylo opatrovnictví nad osobou choromyslnou, nad slepými, hluchými, němými, nevléčitelně nemocnými, nad marnotratníky.¹⁷

Nepřímé zastoupení pronikalo a upevňovalo se pomocí dalších institutů, a to jednak pomocí zplnomocněné správy, příkazní smlouvy a obstarávání cizích věcí bez příkazu.¹⁸ Nepřímé zastoupení mohlo vzniknout na základě dohody stran. Touto dohodou byla *příkazní smlouva – mandatum*. Mandatář se zavázal, že pro mandanta bezúplatně obstará nějakou záležitost. Později mohl mandatář požadovat za svou činnost odměnu. Práva a povinnosti stran korespondují s dnešní úpravou příkazní smlouvy. Především je to povinnost mandatáře provést příkaz dle pokynů mandanta.

---

¹³ Srov. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 111

¹⁴ Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 112

¹⁵ Cvetler, J., Právo římské, Brno: rektorát UJEP Brno, 1974, s. 61

¹⁶ Cvetler, J., Právo římské, Brno: rektorát UJEP Brno, 1974, s. 61

¹⁷ Srov. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 112

¹⁸ Blíže např. Rebro, K., Blaho, P. Rímske právo. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1991, s. 191

3.2 Zastoupení v obecném zákoníku občanském (ABGB)

3.2.1 Obecná charakteristika

Všeobecný občanský zákoník (dále jen „ABGB“ nebo v této podkapitole „zákoník“) byl vyhlášen patentem dne 1. 6. 1811 s platností pro všechny země v té době tvořící rakouské císařství, s výjimkou země koruny uherské. ABGB nabyl účinnosti dnem 1. 1. 1812, tedy půl roku po svém vyhlášení. V českém překladu se nazýval *Knihla všeobecných zákonů městských*, a to z toho důvodu, že čeština v té době postrádala termín *občan*.

ABGB byl vynikajícím právnickým dílem, který vycházel z římskoprávní učenosti. Zákoník se skládal z 1502 paragrafů uspořádaných do úvodu a tří dílů. ABGB přinesl do občanského práva všeobecnost a výlučnost. Zrušil starší právní úpravu a začal platit bez výjimky pro všechny obyvatele státu bez ohledu na jejich společenské postavení. Odmítal otroctví a nevolnictví. Svou podstatou byl moderním zákoníkem, v některých jeho ustanoveních se však nezapřela doba jeho vzniku.¹⁹ Zákoník byl bezesporu nejvýznamnějším právním kodexem vydaným na našem území. Ve své době patřil ke třem stěžejním evropským civilním zákoníkům (vedle francouzského a německého). Jeho dokonalost prokázala především jeho doba platnosti. S drobnými změnami u nás platil až do roku 1950, v Rakousku v novelizované podobě platí dodnes.²⁰

Oficiální verze zákoníku je pouze německá, všechna česká vydání jsou pouze překlady. Jako základ pro publikaci *Civilní kodexy 1811-1950-1964*, a tím i pro tuto kapitolu, bylo vybráno komentované vydání z roku 1947, vycházející z právního stavu k 1. 2. 1947, od autorů JUDr. Viléma Veselého, JUDr. Jiřího Kavalíra a JUDr. Marie Pivoňkové.

3.2.2 Úprava zastoupení

ABGB v díle prvním (o právu osobním), hlavě čtvrté upravoval poměrně rozsáhle problematiku **poručenství a opatrovnictví**. Účelem poručenství a opatrovnictví bylo, stejně jak tomu bylo i v římském právu, zajistit osobám, které postrádaly otcovskou péči a byly dosud nezletilé anebo z jiného důvodu nebyly s to, aby samy obstarávaly své

---

¹⁹ Blíže Schelleová, I., Schelle, K. *Civilní kodexy 1811-1950-1964*. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 20

²⁰ Schelleová, I., Schelle, K. *Civilní kodexy 1811-1950-1964*. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 21

záležitosti, zvláštní ochranu prostřednictvím poručníka nebo opatrovníka. Sám zákoník v ustanovení § 188 uváděl rozdíl mezi těmito dvěma instituty. Poručníkovi náležela především péče o osobu poručenice, ale zároveň také správa jeho jmění. Opatrovníka se užívalo k obstarávání záležitostí osob, které z jiného důvodu než pro nezletilost nebyly s to, aby je obstarávaly samy. Zákoník zakotvoval způsoby povolání k poručenství, odpovědnost poručníka, jeho práva a povinnosti, formy skončení poručenství, odměnu poručníka, případy opatrovnictví apod.

V části pojednávající o vlastnictví bylo v ustanovení § 355 uvedeno, že „*každý, kdo není zákonem výslovně vyloučen, je oprávněn sám o sobě nebo prostřednictvím někoho jiného vlastním jménem nabývatí práva vlastnického*“.

Stěžejní v otázce zastoupení byla bezesporu hlava dvacátá druhá s názvem „**O zmocnění a jiných druzích jednatelství**“. A jak je uvedeno v komentáři k československému obecnému zákoníku občanskému z roku 1936, obsahovala hlava dvacátá druhá nejspornější ustanovení zákoníku, neboť už v obecném právu byla ustanovení o mandátu různě vykládána, takže se vyvinula různá partikulární praxe.²¹ Ustanovení § 1002 a násl. pojednává o tzv. *smlouvě zmocňovací*. Stylizace tohoto paragrafu mohla svádět k myšlence, že šlo o definici, která zahrnovala všechny případy v hlavě dvacáté druhé uvedené. Tento názor je však mylný; jde jen o jeden z typů jednání za jiného.²² Zmocňovací smlouvy, kterými se někdo zaváže, že jednání na něho vznesená obstará jménem jiného, mohly být uzavřeny ústně nebo písemně, a jako úplatné nebo bezplatné.²³ A jak § 1005 stanovil, „*list, který zmocnitel o tom vydá, nazývá se plná moc*“. Toto ustanovení mělo ten význam, že stanovilo zásadu zjistitelnosti plné moci vůči třetím osobám.²⁴ ABGB rozlišoval plné moci na *všeobecné a zvláštní*, podle toho, zda měla být obstarána všechna nebo jen některá jednání (§ 1006). Zákoník dále uváděl pojem *neomezené a omezené plné moci*, vyjadřující volnost k jednání (§1007). Prvou byl zmocněnec oprávněn jednání provést podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Touto se

---

²¹ Blíže Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k hlavě dvacáté druhé

²² Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k hlavě dvacáté druhé

²³ Platila obecná domněnka bezplatnosti

²⁴ Judikatura k § 1005: „Pro poměr mezi zmocněncem a zmocnitelem stačí ústní smlouva o zmocnění, třetí osoba však není povinna pustiti se do jednání se zmocněncem, nevykáže-li se jí písemnou plnou mocí (SS. 1923/24). Blíže k formě plné moci Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k § 1005

mu však předepisovaly meze, ve kterých měl jednat a způsob, jak si měl počínat. Zákoník dále stanovil, že „*jednání, ve kterých jde o to: aby jménem jiného byly věci zcizovány nebo za plat přijímány; výpůjčky nebo zápůjčky sjednávány; peníze nebo peněžité hodnoty vybírány; rozepře na soud vznášeny; přísahy ukládány, přijímány nebo vraceny, anebo činěna narovnání, potřebují plné moci zvláštní, znějící na druh těchto jednání*“. Jde-li však o to, aby dědictví bylo přijato bez výhrady anebo bylo odmítnuto; aby byly uzavřeny společenské smlouvy; učiněna darování; aby bylo uděleno oprávnění zvolit rozhodce anebo aby práva bezplatně byla vzdána; je potřebí plné moci zvláštní, vydané pro každé jednotlivé jednání“. Ustanovení § 1008 bylo ustanovením kogentním. Zákon tedy uváděl dva druhy zvláštní plné moci: znějící na určitý druh právního jednání²⁵ a znějící na určité právní jednání.²⁶

3.2.2.1 Práva a povinnosti

Co se týká úpravy práv a povinností zmocněnce, bylo zakotveno, že zmocněnec je povinen obstarat jednání podle svého slibu a plné moci mu dané pilně a poctivě a všechen užitek z jednání přenechat zmocniteli. Zákon tak demonstrativně uváděl, jak si má zmocněnec počínat při výkonu příkazu. Svému jednání musel zmocněnec přikládat zvláštní bedlivost a péči, neboť musel jednat nejen jako řádný hospodář, nýbrž také tak, aby jednání odpovídalo zájmům zmocnitele.²⁷ Již tehdy bylo také zákonem upraveno, že překročí-li zmocněnec meze svého jednání, odpovídá za následky. Zmocněnec odpovídá sám (jediný) za výsledek, vznes-li bez nutné potřeby jednání na někoho jiného. Pokud je však zmocněnci plnou mocí výslovně dovoleno, nebo je-li to vzhledem k okolnostem nevyhnutelné, aby si zmocněnec zřídil *náměstka*, odpovídá zmocněnec jen za zavinění při volbě osoby (§ 1010). Bylo-li jednání vzneseno zároveň na několik zmocněnců, bylo zapotřebí, mělo-li být jednání platné a zavazovat zmocnitele, aby všichni zmocněnci jednali společně. Způsobil-li zmocněnec svým jednáním škodu, byl povinen ji zmocniteli nahradit.²⁸ Dále zmocniteli předkládal účty vyskytující se při jednáních, a to kdykoliv na

---

²⁵ Např. ke zcizení a k úplatnému nabývání věcí, k zápůjčkám, k vedení sporu, k uzavírání narovnání

²⁶ Např. odmítnutí dědictví, zřízení společenských smluv, poskytnutí daru

²⁷ Srov. Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k § 1009

²⁸ U zmocňovací smlouvy se mohl poměrně často vyskytnout případ, kdy zmocněnec svou nečinností zamezil výsledku, kterého měl docílit. Škoda tak byla způsobena tím, že zmocněnec opominul jednat podle smlouvy a nedostavil se tak výsledek, který měl majetkovou hodnotu. Nešlo o ušlý zisk, nýbrž o pozitivní škodu: zmocněnec se zavázal získat určitou majetkovou hodnotu. Hodnota se však nedostavila a zmocnitelův majetek tak byl zmenšen o tuto hodnotu. Vedle toho mohl být nárok na náhradu ušlého zisku – např.

požádání zmocnitele. Jako zajímavé se jeví ustanovení § 1013, které se týká *odměny za námahu*. Zmocněnci nenáležela za jeho jednání odměna, vyjma případů tzv. *záplatných smluv* (§ 1004). Zmocněnci nebyli oprávněni bez vůle zmocnitele přijímat jakékoliv dary od třetích osob. Dary, které případně obdrželi, propadly chudinské pokladně. Zmocněnci náležela úhrada veškerých nákladů, které zmocněnec učinil nutně nebo užitečně k obstarání jednání, i když se výsledek nedostavil. Zmocnitel byl dále povinen založit zmocněnce na jeho žádost přiměřenými prostředky k úhradě hotových výdajů. V případě překročení zmocněncova oprávnění byl zmocnitel vázán jen pokud takové jednání schválil anebo si přisvojil užitek z jednání.²⁹ Následné schválení jednání je zakotveno i v naší právní úpravě, nikoliv však druhý zmiňovaný způsob přisvojení si užitků.

Co se týká třetích osob, zavazovala jednání podle obsahu plné moci a v jejich mezích zmocnitele a osobu třetí. Plná moc však musela být zjevná; tajná plná moc nepůsobila na práva třetích osob.

3.2.2.2 Ukončení zmocnění

Způsobů ukončení zmocnění zákoník upravoval několik. Zaprvé jím bylo odvolání. Zmocnitel byl oprávněn plnou moc odvolat podle libosti. Byl však povinen zmocněnci nahradit náklady, které mezitím měl, a případnou škodu. Zmocněnci byla dána možnost plnou moc vypovědět. Stejně tak on byl povinen v případě výpovědi zmocniteli nahradit veškerou škodu z jednání vzniklou. Zpravidla se však plná moc rušila jak smrtí zmocněnce, tak smrtí zmocnitele.³⁰ Nedalo-li se však započaté jednání přerušit bez zřejmé újmy dědiců nebo vztahovala-li se plná moc i na případ smrti zmocnitele, měl zmocněnec právo i povinnost provést jednání do konce. Plné moci vydané a přijaté korporací (společenstvím) se rušily jejím zánikem. Původně ABGB upravoval i zánik plné moci prohlášením konkurzu, toto ustanovení však bylo zrušeno a nahrazeno čl. I. odst. 2 konkurzního řádu (zák. č. 64/1931 Sb.).

3.2.2.3 Zmocnění udělené mlčky osobám služebným

Zákoník dále pojednával o zmocnění uděleném mlčky osobám služebným. Ustanovení obsažená v hlavě upravující zmocnění se užívalo také na vlastníky obchodu,

---

zmocněnec měl koupit určité zboží, které mohl zmocnitel dále prodat se ziskem. Srov. Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k § 1012

²⁹ Překročením oprávnění je možné rozumět např. situaci, kdy zmocněnec je pověřen koupí domu podle příkazu, ale nad to koupí i zahradní zařízení

³⁰ Zakotvení zrušení zmocňovacího poměru smrtí je přirozené, neboť jde o poměr úzce závislý na osobách

lodi, kupeckého krámu nebo jiné živnosti, kteří svěřili správu faktorovi, lodníkovi, krámskému zřízení nebo jiným jednatelům. Práva takových jednatelů se posuzovala především podle listiny, kterou byli ustanoveni. Nebyla-li plná moc dána písemně, posuzoval se její rozsah podle předmětu podnikání a povahy jednání. Dovolil-li vlastník obchodu nebo živnosti svému zřízenci nebo učni, aby v obchodě nebo mimo něj prodával, mělo se za to, že byli zmocněni přijímat zaplacení a vydávat o tom kvitance. V plné moci o prodávání zboží jménem vlastníka však nebylo obsaženo právo zboží nakupovat. Dále nebyli zaměstnavatelé povinni uhradit, co jejich zaměstnanci vzali jejich jménem na dluh. Pokud vzal někdo věc na dluh, musel v takových případech prokázat, že mu tak bylo přikázáno. Ovšem pokud se ten, kdo vzal na dluh, prokázal tzv. *zápisní knížkou*,³¹ byl zmocněn vzít zboží na dluh.³²

Soudní nebo zákonné zmocnění bylo zmíněno v ustanovení § 1034 ABGB, podrobnější úprava pak byla obsažena v díle prvním, hlavě čtvrté, jak bylo pojednáno výše.³³

3.2.2.4 Jednatelství bez příkazu

ABGB upravoval i jednatelství bez příkazu. Zákoník neumožňoval vmísit se do záležitostí jiných osob bez oprávnění učiněného smlouvou (výslovně nebo mlčky), soudem nebo zákonem. Výjimkou bylo jednání v nouzi nebo k užítku druhé osoby. Obstaral-li někdo, ačkoliv k tomu nebyl povolán, cizí záležitost s cílem odvrátit hrozící škodu, byly mu nahrazeny nutné a užitečné náklady vzniklé při takovém jednání. V ustanovení § 1037 pak bylo řečeno, že *„jestliže někdo chce na sebe vzít cizí záležitost, jen aby rozmnožil prospěch jiné osoby, je na něm, by se dožádal jejího svolení...“* Zákoník také upravoval jednání proti vůli druhé osoby. Bylo výslovně stanoveno, že *„vetře-li se někdo proti platně projevené vůli vlastníkově do cizí záležitosti, nebo zabránil-li takovým vměšováním řádnému zmocněnci, aby ji neobstaral; odpovídá nejen za škodu z toho vzniklou a ušlý zisk, nýbrž ztrácí i učiněný náklad, pokud jej nelze vzít zpět tak, jak jest.“* Právní účinky nedovoleného jednatelství byly vetyčeny v §§ 1035, 1038, 1040, 1311, 1312. Zákoník

---

³¹ Zavedena mezi tím, kdo na dluh dává a kdo na dluh bere. Zapisovaly se do ní věci vzaté na dluh; viz § 1033

³² Toto ustanovení bylo převzaté z francouzské praxe a doplňovalo legitimaci členů domácnosti kupovat na úvěr. Srov. Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k § 1033

³³ Právo poručníků a opatrovníků se zakládalo na nařízení soudu, který je zřídil. Otcí a manželovi zákon přiznával právo zastupovat dítě a manželku; viz § 1034

nebyl příliš jednotný, neboť jednou praví, že jednatel odpovídá za všechny následky (§ 1035), po druhé, že má věc uvést do původního stavu, není-li to možné, má nahradit plnou škodu (§ 1038) a konečně že má nahradit škodu vzniklou a ušlý zisk a že ztrácí nárok na výlohy, pokud si je nemůže vzít zpět in natura (§ 1040).³⁴

3.2.3 Další vývoj

První světová válka přinesla nové potřeby, jež si vynutily některé změny v občanském právu, a proto prošel zákoník v letech 1914-1916 třemi novelizacemi. Prvním zákonem československého státu z 28. 10. 1918 (tzv. recepční norma) byly převzaty všechny právní předpisy z rakousko-uherské monarchie. Tedy pro historické české země i rakouský ABGB. Tím však nastal zvláštní právní vztah, tzv. právní dualismus, kdy v českých zemích platilo rakouské právo a na Slovensku a Podkarpatské Rusi právo uherské. To bylo důvodem, proč se okamžitě začalo uvažovat o novelizaci mimo jiné i občanského práva. V prvním desetiletí první republiky se o unifikaci a novelizaci občanského práva spíše diskutovalo. Práce se zintenzívnily až začátkem třicátých let. Ovšem rok 1938 a mnichovský diktát zcela znemožnily jakoukoliv unifikaci práva a kodifikační práce tak byly definitivně pochovány. Nadále tak platil novelizovaný rakouský zákoník. Únorový převrat roku 1948, uchopení moci jednou stranou, vyhlášení nové ústavy a další znárodnování vytvořily potřebu změn v oblasti občanského práva. Na zasedání ÚV KSČ v červnu 1948 vyhlásil Klement Gottwald, že „*je třeba zlikvidovat nemožný stav, kdy u nás platí zákony z doby Marie Terezie*“. Myšlenkou však bylo vytvořit takový právní stav, který by lépe umožnil prosadit totalitní tendence komunistické vlády a zlikvidovat sto let budované základy demokratického právního řádu. Intenzita práce stranických a státních orgánů byla až obdivuhodná.³⁵ Byl zřízen odbor pro urychlenou kodifikaci práva, dvaceti až třicetičlenné komise, které dále zřizovaly subkomise.³⁶ Nový občanský zákoník byl přijat jako zákon č. 141 Sb. dne 25. 10. 1950 s účinností od 1. 1. 1951.

---

³⁴ Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k § 1035

³⁵ Srov. a blíže Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 23-27

³⁶ Pro občanské právo byly zřízeny tyto subkomise: pro právo věcné, pro obecnou část obligačního práva, pro zvláštní část obligačního práva, pro právo rodinné, právo dědické, obecnou část občanského zákoníku a právo knihovní

3.3 Právní úprava v občanském zákoníku z r. 1950

3.3.1 Obecná charakteristika

Občanský zákoník z roku 1950, který se také označoval jako tzv. *střední kodex*, (dále v této podkapitole jen „kodex“ nebo „zákoník“) byl rozdělen do šesti částí. Jeho konečná podoba se podstatně lišila od jeho první redakce, která se dělila pouze na pět částí a neobsahovala úvodní ustanovení. Charakter zákoníku do značné míry ovlivňovala doba, ve které byl přijat. Politická moc byla upevňována právním řádem. Demokratické zásady byly postupně systematicky likvidovány. Vnucená sovětizace právního řádu se na zákoníku značně projevovala, i když ne tak důsledně, jako v jiných právních normách té doby. Zákoník respektoval soukromé vlastnictví, upravoval některé smluvní typy, které byly později důsledně potlačovány. Na druhé straně tu chyběla ustanovení upravující práva pracovní, družstevní a rodinné, která byla upravena zvláštními předpisy. Naopak jeho součástí se stala ustanovení, která byla dříve upravena v obchodním právu – ustanovení o prokuře, nekalé soutěži, nákladní smlouvě atd.³⁷

Nový kodex byl postaven především na těchto zásadách:

- unifikace, tj. odstranění dvojkoľejnosti,³⁸
- preference a zvláštní ochrana socialistického vlastnictví,³⁹
- odstranění přednosti zájmů jednotlivců před zájmy společnosti,
- odstranění dělení právních odvětví na právo soukromé a veřejné,
- zrušení zvláštního odvětví obchodního práva,
- občanské právo zahrnovalo jen tzv. majtkové právo.

Druhá část zákoníku obsahovala ustanovení vymezující pojem osob, jejich způsobilosti,⁴⁰ zabývala se věcmi a právními úkony, počítáním času a v neposlední řadě i zastupováním. Kromě fyzických osob kodex upravoval i existenci osob právnických, i když tento pojem blíže nespécifikoval.⁴¹

---

³⁷ Srov. Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 28

³⁸ Jako pozůstatek recepce práva v roce 1918

³⁹ Myšleno společenské vlastnictví

⁴⁰ Významné bylo např. sjednocení věku pro nabývání způsobilosti k právním úkonům a věku potřebným pro nabytí volebního práva, tj. 18 let

⁴¹ V ustanovení § 21 bylo pouze naznačeno, že se jedná zejména o dobrovolné organizace a národní a komunální podniky a těm věnoval zvláštní ochranu

3.3.2 Úprava zastoupení

Problematika zastoupení a plné moci byla v zákoníku zakotvena v hlavě čtvrté. Bylo stanoveno, že „oprávnění někoho zastupovat zakládá se na zákonu, na úředním výroku nebo na zmocnění.“ Jednal-li zástupce v mezích oprávnění, vznikala tím práva a povinnosti přímo zastoupenému. Zvláštní pokyny dané zástupci neměly vliv na práva a povinnosti osob, jestliže jim nebyly známy. Obdobně jako ABGB upravoval kodex případy překročení meze zastoupení. I tady bylo stanoveno, že zastoupený je vázán tehdy, schválil-li takové překročení. Na rozdíl od ABGB kodex nepřipouštěl přisvojení si užiteků z jednání jako jakýsi akt schválení překročení oprávnění. Naopak kodex nově připouštěl možnost dodatečného schválení jednání toho, kdo jinak k zastupování nebyl oprávněn. Svým způsobem se tedy jednalo o zmocnění *ex post*. Zákoník dále ve svém ustanovení § 59 stanovil, že „zástupce má zpravidla jednat osobně; je-li však oprávněn, aby si sám stanovil zástupce, postihují zastoupeného právní následky úkonu takového dalšího zástupce stejně, jako kdyby jednal jeho zástupce přímý.“ Naproti tomu původní znění občanského zákoníku z roku 1964 „zástupce musí jednat osobně; dalšího právního zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto. I z právních úkonů dalšího zástupce vznikají práva a povinnosti zastoupeného“ je pojato přísněji v tom směru, že je zde dán jasný pokyn k tomu, aby zmocněnec jednal osobně („musí“) oproti kodexu („má zpravidla“). Dnešní právní úprava dále jasně stanoví pouze dva případy ustanovení dalšího zástupce (*je-li to dohodnuto nebo tak stanoví právní předpis*) oproti kodexu, který dalšího zmocněnce pouze obecně připouštěl (*je-li však oprávněn*), avšak nestanovil bližší požadavky.

Ustanovení § 60 – 65 hlavy čtvrté se věnovala otázce opatrovnictví. Poručnictví bylo upraveno v zákoně o právu rodinném.⁴²

3.3.2.1 Plná moc

Plná moc byla v kodexu zakotvena v ustanovení § 66 a následně. Plnou moc bylo možno udělit písemně nebo jiným způsobem, kterým lze projevit vůle. Zvláštní plné moci pro jednotlivý právní úkon nebo pro druh právních úkonů bylo třeba, bylo-li tak výslovně stanoveno. Pokud byla plná moc udělena společně několika zmocněncům, bylo zapotřebí, aby všichni zmocněnci jednali společně, ledaže bylo v plné moci dáno jednomu nebo několika z nich oprávnění jednat samostatně. I když zmocnitel udělil plnou moc někomu,

---

⁴² Ustanovení zákona, týkající se problematiky poručnictví, se užila přiměřeně i na opatrovnictví

kdo nebyl způsobilý zavazovat se samostatně, zavazovalo jednání v mezích plné moci jak zmocnitele, tak i osobu třetí.

Plná moc zanikla buď odvoláním zmocnitele, vypovězením zmocněnce nebo smrtí některého z nich.⁴³ Plná moc zanikla též zánikem právnické osoby, byl-li zmocněncem nebo zmocnitel osobou právnickou. Dřívější právní úprava neznala dovětek, který obsahuje dnešní úprava zániku plné moci při zániku právnické osoby – *plná moc zaniká jen tehdy, nepřechází-li její práva a povinnosti na jinou osobu*. Ustanovení § 70 – 72 se pak zabývala situací po zániku plné moci.

3.3.2.2 Plná moc při provozování podniku

a) Prokura

Udělení prokury zmocňovalo ke všem úkonům, k nimž docházelo při provozu jakékoli podnikové činnosti, i když k nim bylo jinak potřeba zvláštní plné moci. V prokuře však nebylo zahrnuto oprávnění zcizovat a zatěžovat nemovitosti, ani oprávnění ustavovat a odvolávat prokuristu. Prokuru mohly udělit jen podniky zapsané v podnikovém rejstříku. Prokuru bylo nutné udělit písemně a nebylo možné ji přenést na někoho jiného.

b) Podniková plná moc

Zákoník upravoval ve svém ustanovení § 80 i tzv. podnikovou plnou moc. Kdo byl pověřen vedením podniku (závodu), byl zmocněn činit vše, čeho si provozování podniku žádalo a co s tím bylo zpravidla spojeno. Navíc bylo stanoveno, že ten, kdo byl pověřen provádět při provozování podniku určité úkony, byl zmocněn ke všem úkonům, k nimž při tom obvykle docházelo.

Ani prokurista ani jiný podnikový zmocněncem nesměl bez souhlasu podniku činit na svůj nebo cizí účet jednání spadající do oboru podniku. Stalo-li se tak, mohl se podnik domáhat náhrady škody, a šlo-li o jednání učiněné na účet zmocněncův, mohl se podnik domáhat, aby bylo takové jednání prohlášeno za jednání učiněné na účet podniku.

3.3.3 *Další vývoj*

Již koncem padesátých let se začalo upozorňovat na to, že platný občanský zákoník „*plně neodráží poměry a vztahy, které se v naší společnosti v dané etapě vývoje socialismu vytvořily*“, a tak se začalo uvažovat v souvislosti s přípravou a přijetím ústavy v roce 1960

---

⁴³ V dnešní úpravě je stanoveno, že plná moc zaniká smrtí zmocnitele, nevyplývá-li z jejího obsahu něco jiného

o vydání nového občanskoprávního kodexu. Ze dne 8. 12. 1960 pochází usnesení ÚV KSČ o vypracování nového občanského zákoníku.⁴⁴

3.4 Právní úprava v občanském zákoníku z r. 1964

3.4.1 Obecná charakteristika

Nový zákoník se měl omezit na regulování majetkových vztahů mezi občany, resp. rovněž mezi občany a organizacemi při uspokojování majetkových potřeb občanů. Občanské právo se tedy více zúžilo. Občanský zákoník ze dne 26. 2. 1964 (dále také jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“) vyšel ve Sbírce zákonů pod číslem 40. Na našem území platí dodnes, avšak byl mnohokrát významně doplněn a novelizován.⁴⁵

Vedle občanského zákoníku byly legislativně uceleně upravovány zejména společenské vztahy v oblasti výroby, v manželství a rodině a v oblasti práce. A tak namísto občanského zákoníku z roku 1950 byly v roce 1963 a 1964 vydány právní kodexy tři – občanský zákoník (č. 40/1964 Sb.), hospodářský zákoník (č. 109/1964 Sb.) a zákoník mezinárodního obchodu (č. 101/1963 Sb.).⁴⁶

Občanský zákoník byl v původní verzi uveden preambulí, text byl rozdělen na úvodní Zásady občanskoprávních vztahů a na osm částí s 524 paragrafy. Do první části pak byla zahrnuta obecná ustanovení, včetně úpravy zastoupení. O tom ale až v následující kapitole.

3.4.2 Úprava zastoupení

V OZ je institut zastoupení, a zejména pak problematika smluvního zastoupení, upraven podrobněji než v tzv. středním zákoníku. Zastoupení však upravuje ve srovnání se středním zákoníkem poměrně nejasně tím, že dle OZ zastoupení vzniká na základě *dohody o plné moci*, na rozdíl od formulace § 56 občanského zákoníku z roku 1950, který stanovil,

---

⁴⁴ Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 32

⁴⁵ Zejména novelizace po listopadu 1989 OZ výrazně změnily. K těmto změnám docházelo v souvislosti s přebudováním celého československého právního řádu. Dosavadní OZ se v nových společenských podmínkách stal po roce 1989 z velké části nepoužitelný. Zejména bylo nutné uvést OZ do souladu s Listinou základních práv a svobod. Velice významnou se v této souvislosti stala novela v roce 1991, která znamenala významné rozšíření vymezení předmětu upravovaných společenských vztahů. Tím se OZ stal obecným základem celého soukromého práva. Dále se jednalo např. o prohloubení principu autonomie vlastníků a smluvní autonomie. Blíže Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 34-35

⁴⁶ Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993, s. 32

že oprávnění někoho zastupovat zakládá se ... na zmocnění. To může svádět k nesprávné interpretaci, že plná moc je dvoustranným právním jednáním. I když v odborné literatuře bylo vyloženo, že „dohoda o plné moci“ není nic jiného než smlouva, kterou se sjednává zastoupení, vedla zvolená terminologie v praxi k zatemnění podstaty věci.⁴⁷

Úpravě zastoupení podle zákona č. 40/1964 Sb. v platné znění je věnována kapitola 4, která představuje stěžejní část této rigorózní práce.

3.5 Situace po roce 1989

Po zásadní politické změně v roce 1989 muselo logicky dojít i k legislativním změnám. Zákoník z roku 1964 neodpovídal potřebám demokratického uspořádání státu, a proto bylo přijato několik novel, z nichž velice významnou byla rozsáhlá novela č. 509/1991, tzv. *velká novela*, s účinností od 1. 1. 1992, která vrátila občanský zákoník k jeho klasickému soukromoprávnímu pojetí.⁴⁸ Tato rozsáhlá novela zasáhla hluboko do vlastní koncepce občanského zákoníku. Byl zrušen hospodářský zákoník a zákoník mezinárodního obchodu, které oba nahradil novelizovaný občanský zákoník, zejména však nový obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb., dále také jen „obchodní zákoník“).⁴⁹ Velká novela ovšem do vývoje smluvního zastoupení příliš nezasáhla.

Na konci devadesátých let pak dochází ke snaze zajistit kompatibilitu českého občanského práva s evropským právem, a proto bylo přijato několik novel, kterými byly implementovány evropské směrnice do občanského zákoníku.

Vývoj právních názorů na místo a roli soukromého a veřejného práva v českém právním řádu jde dál a bude ještě podroben intenzivní diskusi spojené s dovršením reformy právního řádu ve vztahu k novým politicko-ekonomickým podmínkám pro roce 1989 i ve vztahu k závazku České republiky k harmonizaci a unifikaci našeho práva s právem Evropské unie. Nelze ani předpokládat, že by tento vývoj mohl být zastaven či být jen utlumen přijetím nového kodexu občanského práva.⁵⁰ Novému kodexu, který nabude účinnosti dnem 1. 1. 2014, je pak věnována kapitola 12 této rigorózní práce.

---

⁴⁷ Srov. Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. *Právo a podnikání*, 1996, č. 1, s. 8

⁴⁸ Srov. Plecítý, V., Vrabec, J., Salač, J. *Základy občanského práva*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009

⁴⁹ Švestka, J., Dvořák, J a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. Svazek I. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 63

⁵⁰ Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M. *Úvod do soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 3

4. Právní úprava zastoupení v občanském zákoníku

4.1 Pojem zastoupení

Ne každý subjekt, který je vybaven právní subjektivitou, je ve stejném rozsahu vybaven způsobilostí k právním úkonům. Rovněž ne každý subjekt je ochoten a schopen, ač ze zákona je vybaven právní způsobilostí k právním úkonům, této právní výbavy samostatně využívat. Pro tyto případy nalézá občanské právo řešení v různých právních konstrukcích, z nichž jednou z nejdůležitějších je institut zastoupení.⁵¹

Právní úkony osob jsou odrazem lidského chování, které je zákonem regulováno. Je nepochybné, že některé osoby vzhledem ke svému věku, rozumové a volní vyspělosti, či v důsledku duševní poruchy, nejsou schopny takové úkony činit samostatně. Anebo jsou takového jednání schopny, ale z nějakého důvodu je činit nechtějí. Za takové osoby pak činí právní úkony jejich zástupce. U osob, které nechtějí jednat samostatně, ač jsou toho schopny, by se ztrácela možnost svobodně si ustanovit zástupce a jeho prostřednictvím vstupovat do vztahů. To by však odporovalo zásadě autonomie vůle, na které je soukromé právo postaveno.⁵² Zastoupením tedy rozumíme pouze řešení případů, kdy osoba nemůže nebo nechce konat sama, tedy kdy nemůže nebo nechce konat svými vlastními úkony. Zastoupení je institut, který umožňuje řešení právě těchto situací.⁵³ Pomocí institutu zastoupení jsou řešeny případy, kdy fyzická osoba není s ohledem na svou tělesnou nebo duševní poruchu způsobilá konat právní úkony s vlastní právní odpovědností, a dále případy, kdy fyzická nebo právnická osoba, ač je sama dostatečně vybavena způsobilostmi aktivně vystupovat v právních vztazích, tyto způsobilosti nechce sama realizovat z nejrůznějších důvodů.⁵⁴

Pokud by úprava zastoupení v právu chyběla, byl by dán rovněž rozpor se zásadou rovnosti subjektů.⁵⁵ Autoři Velkého akademického komentáře k občanskému zákoníku hovoří o zásadě rovnosti subjektů občanského práva. Z obecné úpravy institutu zastoupení

---

⁵¹ Fiala, J. a kol. Občanské právo hmotné. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 1998, s. 81

⁵² Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 203

⁵³ Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 145

⁵⁴ Fiala, J. a kol. Občanské právo. Praha: ASPI, 2006, s. 26

⁵⁵ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 202 – 203

je ale možné se dle názoru autorky této práce domnívat, že rozpor se zásadou rovnosti by se dotýkal subjektů všech právních vztahů, nejen těch občanskoprávních. Tento závěr vyplývá z obecné úpravy zastoupení zakotvené v občanském zákoníku, která je ale aplikovatelná i na ostatní právní odvětví.⁵⁶

V odborné literatuře se objevuje mnoho pojetí a definic pojmu zastoupení. Všechna tato pojetí mají společný účel - pokud osoba nemůže nebo nechce jednat samostatně, učiní za ni právní úkon někdo jiný v zastoupení, tj. jeho zástupce. Při zastoupení tedy máme dány dvě osoby: ten, jenž jedná, to je tzv. *zástupce*, a ten, jemuž se toto jednání přičítá, to je tzv. *zastoupený*. Posunutí této odpovědnosti se pak musí opírat o nějakou normu, která musí stanovit:

- a) jaké náležitosti musí mít zástupcovo jednání
- b) jaké vlastnosti musí mít zástupce
- c) vlastnosti zastoupeného
- d) jakým způsobem se přičítá jednání zástupce zastoupenému⁵⁷

Problematika zastoupení je v rámci občanského zákoníku upravena v ustanoveních § 22 – 33b. Občanský zákoník ve svém prvním ustanovení, týkajícím se institutu zastoupení, tj. v § 22 odst. 1 stanoví, že „*zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému*“.

V některých případech je ovšem zastoupení vyloučeno. Určitý úkon tak musí provést fyzická osoba sama. Jako příklad vyloučení zastoupení je možno uvést např. sepsání vlastnoruční závěti (ustanovení § 476a OZ), při uznání otcovství souhlasným prohlášením rodičů (ustanovení § 52 zákona o rodině) nebo při souhlasu zákonného zástupce osvojaného dítěte s osvojením (ustanovení § 67 zákona o rodině).⁵⁸

Je nutné si také uvědomit, že o zastoupení nejde tehdy, pokud za právnickou osobu jedná někdo jiný, kdo však je jejím statutárním orgánem (např. za společnost s ručením

---

⁵⁶ V současné době je potřeba občanským právem rozumět obecné soukromé právo, tedy ono soukromé právo, jež se nevztahuje jen na určité skupiny lidí nebo na určité druhy právních vztahů, ale obecně na všechny soukromoprávní vztahy kterýchkoliv subjektů. K tomu také Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, předmluva

⁵⁷ Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936; komentář k hlavě dvacáté druhé

⁵⁸ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 204

omezeným jedná její jednatel). Jedná-li totiž za právnickou osobu její statutární orgán, jde o její vlastní právní úkony a nikoliv o zastoupení.⁵⁹

4.2 Obecná ustanovení o zastoupení

4.2.1 Způsobilost k zastupování

Jak již bylo uvedeno, smyslem zastoupení je umožnit, aby někdo jiný mohl činit právní úkony za jinou osobu. Vůči osobě zastoupeného neklade občanský zákoník žádná omezení. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že ne každý je, v případě smluvního zastoupení, způsobilý uzavřít smlouvu o zastoupení. Učinit tedy závěr, že každý může být zastoupen, nelze brát doslova. Zastoupen může být subjekt občanského práva bez ohledu na to, zda jde o osobu fyzickou či právnickou. Zastoupení právnických osob je pak věnována samostatná kapitola, tudíž se výklad této podkapitoly zaměří na osoby fyzické.

Ustanovení § 22 odst. 2 zakotvuje, že *“zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právnímu úkonu, o který jde, ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného“*.

Zástupce tak musí mít sám způsobilost k těm úkonům, které má vykonávat za zastoupeného. V této souvislosti je tedy vhodné uvést, že například dvouleté dítě nemůže být při prodeji nemovitosti zastupováno svou patnáctiletou matkou, byť obecně platí, že rodiče ze zákona zastupují své děti. Zástupcem tedy nemůže být ten, kdo není způsobilý k tomu právnímu úkonu, který má za zastoupeného učinit. V ostatních úkonech tak jeho způsobilost být omezena může. Pokud se ovšem jedná o všeobecné zastoupení, ať smluvní či zákonné, musí být zástupce způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu.

Zastupovat jiného nemůže ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastupovaného, přičemž zákon chrání zastoupeného i proti jeho vůli. Rozpor se nemusí týkat pouze právního úkonu, k němuž měl být zástupce zmocněn, ale stačí jakákoliv kolize zájmů zástupce a zastoupeného. Na druhé straně však rozpor musí reálně existovat, nestačí proto jen pouhá možnost střetu zájmů. O problematice rozporů v zájmech zástupce a zastoupeného pojednává v nemalé míře soudní judikatura.⁶⁰

---

⁵⁹ Fiala, J., Kindl, M. a kol. Občanské právo hmotné. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 149

⁶⁰ Lze uvést např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 1965, sp. zn. 5 Cz 102/65, Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 12. 1974, sp. zn. 11 Co 553/74, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1159/2004, převzato z: Balák, F., Korecká, V., Vojtek, P. Občanský zákoník s judikaturou a souvisejícími předpisy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 53

Jak uvádí Karel Eliáš a kolektiv ve Velkém akademickém komentáři,⁶¹ při uzavírání smluv (kromě vícestranných) nemůže tedy jedna smluvní strana zastupovat druhou. Jako příklad je uvedeno, že prodávající nemůže zastupovat kupujícího, pronajímatel nájemce atd. Ale ani třetí osoba nemůže současně zastupovat obě smluvní strany. Tyto překážky zastoupení jsou zcela pochopitelné, neboť zájmy dvou různých stran stojících proti sobě jsou zcela jistě odlišné.

Jak již bylo řečeno, zastoupení je dále vyloučeno např. při zřízení závěti (ustanovení § 476a OZ), jako i při souhlasném prohlášení rodičů o otcovství podle ustanovení § 52 zákona o rodině.

Pro úplnost se dodává, že právní úkony, které by zástupce činil v rozporu s ustanovením § 22 odst. 2, by byly neplatné.

4.2.2 Jednání zmocněnce

Jak zakotvuje ustanovení § 24 OZ, zástupce musí jednat osobně, tzn. že sám musí vykonat úkony, ke kterým byl zmocněn a ke kterým se zavázal. Je tomu tak zejména z toho důvodu, že si svého zástupce zastoupený zvolil pro jeho osobní schopnosti a vlastnosti. Norma sice upravuje zásadu, že zástupce musí za zastoupeného jednat osobně, stanoví však z tohoto principu výjimky, jež plynou ze zákona nebo ze smlouvy. Jde tedy o normu dispozitivní, od které se subjekty občanskoprávních vztahů mohou svou dohodou odchýlit. Dalšího zástupce si může stanovit jen tehdy, pokud to dovoluje právní předpis (což dovoluje zejména advokátům), nebo, jak bylo již uvedeno, pokud je to účastníky dohodnuto. V obou těchto výjimečných případech vznikají práva a povinnosti z právních úkonů dalšího zástupce (tzv. substituta) nikoliv prvnímu zástupci, nýbrž přímo zastoupenému. Za splnění příkazu je vůči zastoupenému odpovědný pouze první zástupce. Protože zmocnění dalšího zmocněnce se nazývá substitucí, hovoří se v případě takového smluvního ujednání o *substituční doložce*. Pro oblast smluvního zastoupení platí také zvláštní ustanovení § 33a, pro tyto vztahy se tedy ustanovení § 24 použije jen subsidiárně, tedy jen pokud ustanovení § 33a nestanoví jinak. Zmíněné ustanovení § 33a zakotvuje možnost zmocněnce udělit plnou moc jiné osobě, aby místo něho jednala za zmocnitele. Ovšem i tato možnost je limitována dvěma případy. Zaprvé zmocněnec musí být podle plné moci výslovně oprávněn udělit plnou moc jiné osobě a zadruhé musí být zmocněnec

---

⁶¹ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 205

právní osobou. Jak je také uvedeno v literatuře,⁶² není-li však plná moc obsahující oprávnění stanovit si substituta udělena platně, nemůže ani zmocněnec platně zmocnit dalšího zmocněnce. Tento závěr potvrdila i soudní praxe.

Právní vztah zástupce a dalšího zástupce (substituta) není možné kvalifikovat jako zastoupení. Další zástupce sice odvozuje svoje právo zastupovat od zástupce, ale ve vztahu ke třetím osobám nejedná jeho jménem. Jedná jménem zastoupeného a práva a povinnosti z jeho úkonů vznikají rovněž přímo zastoupenému. Jak již bylo výše uvedeno, za splnění příkazu je pak vůči zmocniteli zodpovědný první zástupce.

Ustanovení § 24 ovšem nedopadá na případy, kdy určitá osoba přímo na základě zákona jedná jménem jiné osoby, tedy na případy zákonného zastoupení. Soudní praxe nicméně ustanovení § 24 vykládá tak, že připouští, aby v případě zákonného zastupování rodiče za své nezletilé dítě udělili plnou moc advokátovi nebo jiné osobě. V případě takové plné moci udělené rodičem je zastoupen přímo opatrovanec, nikoliv samotný rodič. Ten jen za opatrovance plnou moc uděluje.

Zástupcův zástupce si již sám dalšího zástupce ustanovit nemůže. Dispozitivnost ustanovení se tedy omezuje na první substituci.

Občanský zákoník také ve svém ustanovení § 32 odst. 1 stanoví nevyvratitelnou právní domněnku („...platí...“). Nevyplývá-li totiž z právního úkonu, že někdo jedná za někoho jiného, platí, že jedná vlastním jménem; v takovém případě také pouze jemu přímo vznikají práva a závazky. Proto soudní praxe dovodila závěr, že pokud nevyplývalo přímo z písemného právního úkonu, že zástupce jedná za kupujícího (šlo o uplatnění práva z odpovědnosti za vady), platí nevyvratitelná právní domněnka, že zástupce jednal vlastním jménem, takže kupujícímu nevzniklo uplatněné právo z odpovědnosti za vady.⁶³ V tomto smyslu hovoříme také o tzv. *nezmocněném jednatelství*. Z toho ovšem na druhé straně vybočují některá soudní rozhodnutí. Kupříkladu Vrchní soud v Praze judikoval,⁶⁴ že v případě, kdy smlouvu uzavírá na základě plné moci zástupce, musí být ze smlouvy

---

⁶² Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 232

⁶³ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 306

⁶⁴ Soudní rozhodnutí č.j. 3/1998, dále také Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 165

zřejmé, že tak činí právě jeho zástupce, jinak je taková smlouva neplatná (nezavazuje tedy přímo jednatel, ale je stížena neplatností).

Dále je zákonem zakotveno, že „jedná-li zmocněnec jménem zmocnitel v mezích oprávnění zastupovat, vzniknou tím práva a povinnosti přímo zmocniteli. Pokyny dané zmocněnci, které nevyplývají z plné moci, nemají vliv na právní účinky jednání, ledaže by byly známé osobám, vůči kterým zmocněnec jednal“.

Vztah dobré a zlé víry zmocnitel a zmocněnce je řešen s přihlédnutím k dominujícímu postavení zmocnitel. Je-li tedy zmocnitel v dobré víře, nebo musel-li vědět o určité okolnosti, přihlíží se k tomu i u zmocněnce, ledaže jde o okolnosti, o kterých se zmocněnec dozvěděl před udělením plné moci. Naopak zmocnitel, který není v dobré víře, se nemůže dovolávat dobré víry zmocněnce.

Prvky substituce můžeme spatřovat i v dalším ustanovení OZ, a to v ustanovení § 726, pojednávajícím o smlouvě příkazní. *Příkazník je povinen provést příkaz osobně. Svěřil-li provedení příkazu jinému, odpovídá, jako by příkaz prováděl sám; dovolil-li však příkazce, aby si ustanovil zástupce, nebo byl-li tento nezbytně nutný, odpovídá příkazník pouze za zavinění při volbě zástupce.* O smlouvě příkazní je pak pojednáno dále v této práci (podkapitola 4.7.).

4.3 Druhy zastoupení

V teorii, v zákonodárství i v právní praxi se zastoupení dělí na zastoupení přímé a nepřímé. V literatuře je však možné se setkat i s dělením zastoupení na jedno-, dvou- a vícestranné, a dále pak na pasivní a aktivní, zastoupení s a bez zmocnění, či zákonné a z vůle zastoupeného.⁶⁵

Obecné dělení institutu zastoupení graficky přiblíží níže uvedené schéma:

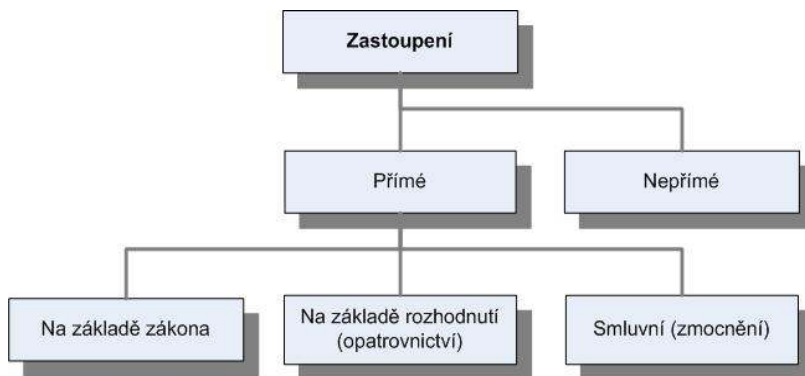

Schéma 1 – Dělení institutu zastoupení

⁶⁵ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář.* 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 204

Obecné podmínky vymezené pro zastupování jiného jsou formulovány obecně pro všechny případy zastoupení:

- a) zastupovat jiného nemůže osoba, která nemá způsobilost k právnímu úkonu, který má za zastoupeného učinit
- b) zastupovat jiného nemůže osoba, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného
- c) zástupce musí jednat osobně. Dalšího zástupce si může zvolit pouze v případě, pokud je to právním předpisem stanoveno nebo dohodnuto mezi účastníky
- d) zástupce musí jednat zásadně v mezích svého oprávnění ⁶⁶

4.3.1 Zastoupení přímé a nepřímé

Jak již bylo uvedeno, zastoupení řeší případy, kdy nějaká osoba nemůže nebo nechce konat sama. Osoba, jež jedná za zastoupeného, přitom koná buď jejím, anebo svým vlastním jménem. Podle toho také rozlišujeme zastoupení na přímé a nepřímé.⁶⁷

Oběma případům zastoupení je společné, že v něm zástupce činí vlastní projev vůle (právní úkon). Zatímco přímý zástupce činí projev vůle jménem zastoupeného a na jeho účet, nepřímý zástupce činí právní úkon svým vlastním jménem, i když i on na účet zastoupeného. Nepřímý zástupce tak nabývá práva a povinnosti sám, je však takto nabytá práva a povinnosti povinen následně převést na osobu zastoupenou (např. postoupením práv - pohledávek).⁶⁸ Je zde tedy zapotřebí dalšího úkonu k tomu, aby práva a povinnosti nabyl zastoupený. U nepřímého zastoupení je smluvní stranou zástupce. Naproti tomu u přímého zastoupení je sám zastoupený jednou smluvní stranou a třetí osoba stranou druhou.⁶⁹

Nepřímé zastoupení je někdy též označováno jako náhradnictví. Jedná se o případy, kdy určitá osoba koná nejen sama, ale i svým vlastním jménem, avšak práva a povinnosti

---

⁶⁶ Blíže Fiala, J. a kol. Občanské právo. Praha: ASPI, 2006, s. 26

⁶⁷ Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 145

⁶⁸ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 283

⁶⁹ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 204

vznikají jiné osobě. Vznikají-li z jednání práva a povinnosti někomu jinému, hovoří se o jednání na cizí účet.⁷⁰

Nepřímé zastoupení občanský zákoník nevylučuje, nicméně obsahuje pouze úpravu zastoupení přímého (ustanovení § 22-33b).⁷¹ Vzniká však u některých smluvních typů podle části osmé. Tak třeba smlouvou o obstarání věci se jedna osoba (zákon ji nazývá obstaratel) zavazuje, že objednateli obstará určitou věc. Jde-li o obstarání uzavření smlouvy, musí obstaratel podle ustanovení § 734 vydat objednateli potvrzení o jejím uzavření. V tomto případě tedy uzavřel smlouvu přímo sám obstaratel (zatímco objednateli vydá jen potvrzení o tom, že ji uzavřel), avšak práva a povinnosti ze smlouvy vznikají objednateli, proto jde vlastně o nepřímé zastoupení. Výslovně je nepřímé zastoupení naopak upraveno v obchodním zákoníku (komisionářská smlouva – ustanovení § 577 a násl.).

4.3.2 Zastoupení zákonné a smluvní

Jak již bylo dříve uvedeno, zastoupení vzniká na základě:

- a) zákona
- b) rozhodnutí státního orgánu
- c) dohody o plné moci

V zásadě jde o to, zda zastoupený chce být zastoupen, anebo zda podle zákona zastoupen být musí. Proto právní věda i zákon (ustanovení § 23) označují zastoupení vznikající ze zákona a zastoupení vznikající na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci za zastoupení zákonné.⁷² V této souvislosti je vhodné uvést, že takové označení není pro druhý z uvedených (rozhodnutí státního orgánu) zcela přesné, neboť jde o zastoupení na základě úředního výroku. Proto je možné výstižněji uvést, že obecná právní úprava zastoupení odlišuje podle právního důvodu vzniku:

- a) zastoupení **záonné**, které vzniká **přímo ze zákona**
- b) zastoupení **záonné**, které vzniká **rozhodnutím státního orgánu** na základě zákona
- c) **smluvní zastoupení**, označené též jako **zmocnění**, které vzniká dohodou o plné moci⁷³

---

⁷⁰ Fiala, J., Kindl, M. a kol. Občanské právo hmotné. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 149

⁷¹ Soukromoprávní předpisy rozumí pod pojmem zastoupení zásadně zastoupení přímé

⁷² Blíže Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 147

⁷³ Srov. Fiala, J. a kol. Občanské právo. Praha: ASPI, 2006, s. 26

Jde-li o zákonné zastoupení, zastoupený nemusí mít způsobilost k právním úkonům. Naproti tomu u smluvního zastoupení je zapotřebí, aby zastoupený měl nejen způsobilost k uzavření dohody o zastoupení a k udělení plné moci, ale měl i způsobilost k právním úkonům, které má zástupce jménem zastoupeného vykonávat.⁷⁴ V opačném případě by mohlo docházet k obcházení smyslu a účelu zákona, protože zastoupený, který nemá způsobilost např. koupit dům, by k tomu prostě mohl zmocnit zástupce, aby to udělal za něho.⁷⁵

4.4 Zákonné zastoupení

Zákonné zastoupení je v obecné rovině upraveno v ustanoveních § 26 – 30 OZ. Zákon stanoví, že „pokud nejsou fyzické osoby k právním úkonům způsobilé, jednají za ně jejich zákonní zástupci“. Toto ustanovení nedopadá na všechny případy zákonného zastoupení, ale právě jen na zákonné zastoupení osob, které nejsou způsobilé k právním úkonům, tedy na ony případy zákonného zastoupení, kdy zastoupený bez ohledu na svou vůli zastoupen být musí. Za takové osoby jednají (musí jednat) zákonní zástupci. Výše uvedené ustanovení vlastně zdůrazňuje, že za nezpůsobilé osoby musí jednat jejich zákonní zástupci, jejich vlastní úkony by totiž právě z důvodu nedostatku způsobilosti byly neplatné.⁷⁶

Těmito fyzickými osobami, které nejsou způsobilé k právním úkonům a za něž z toho důvodu jednají jejich zákonní zástupci, jsou:

- a) **nezletilé osoby**
- b) osoby, jejichž **způsobilost** k právním úkonům byla soudním rozhodnutím **omezena**
- c) osoby, které byly **způsobilosti** k právním úkonům soudním rozhodnutím **zbaveny**

Zatímco nezletilí jsou osobami, jež dosud nenabýli způsobilost ke všem právním úkonům, v druhém a třetím případě jde o osoby, které způsobilost buď k některým, anebo

---

⁷⁴ Plecítý, V., Vrabc, J., Salač, J. Základy občanského práva. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 59

⁷⁵ Srov. Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 146 nebo Fiala, J., Kindl, M. a kol. Občanské právo hmotné. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 150

⁷⁶ Blíže: Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 152

dokonce ke všem k právním úkonům ztratily.⁷⁷ Soud může občana (a to i nezletilce) způsobilosti k právním úkonům zbavit. Pro přechodnou duševní poruchu zbavení ani omezení způsobilosti být vysloveno nemůže, mimo jiné proto, že soud vždy zbavuje způsobilosti k právním úkonům nebo ji omezuje na dobu neurčitou, nikoli na dobu určitou, konkrétní období apod.⁷⁸

Nezletilé osoby mají přímo ze zákona (ex lege) omezenou způsobilost k právním úkonům, tj. jsou oprávněny jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku.⁷⁹ Nezletilí jsou tedy osobami, které *dosud* způsobilost ke všem právním úkonům nenabývaly z důvodu nedostatku věku. Zastupování dítěte trvá do jeho zletilosti. Té se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.⁸⁰

Zákon o rodině pak stanoví, kdo je zástupcem nezletilého dítěte. Mohou jimi být:

- a) rodiče, příp. jeden z rodičů
- b) osvojitel, příp. osvojitelé
- c) poručník (poručníci - manželé)
- d) opatrovník
- e) pěstoun (pěstouni – manželé) v běžných záležitostech

Souhrn práv a povinností rodičů ve vztahu k jejich nezletilému dítěti upravuje zákon o rodině pod pojmem „**rodičovská zodpovědnost**“. Tento souhrn lze rozdělit do tří okruhů: a) všestranná péče o dítě b) zastupování dítěte c) správa jeho majetku. Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům.⁸¹

Zákonným zástupcem osoby, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, je soudem ustanovený **opatrovník**. Takové ustanovení je obligatorní a má být provedeno neprodleně poté, co je osoba zbavena své způsobilosti k právním úkonům nebo

---

⁷⁷ Způsobilost k právním úkonům lze totiž na rozdíl od způsobilosti k právům opět zčásti nebo zcela ztratit

⁷⁸ Blíže Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 152

⁷⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 292

⁸⁰ Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 152

⁸¹ Srov. a blíže Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 215

je její způsobilost omezena. Jak uvádí autoři Velkého akademického komentáře,⁸² v případě prodlení by měl stát odpovídat za případnou škodu vzniklou v tomto mezidobí. Naproti tomu však stojí náleží Ústavního soudu ČR (náleží č. 223, sv. 39),⁸³ ze kterého vyplývá, že osoba, prostřednictvím které bude omezený nadále vykonávat svá práva, musí být určena dříve, než soud vydá rozhodnutí o omezení způsobilosti k právním úkonům. Pak je zde otázka, zda k nějakému prodlení může dojít.

Za zákonné zastoupení označuje přímo zákon také zastoupení v těch případech, kdy to neplyne přímo ze zákona, ale kdy ke vzniku zastoupení je **potřeba úředního rozhodnutí**. Děje se tak v případech:

1) poručnictví – tam, kde rodiče nezletilého zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti jim byl pozastaven anebo nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu

2) opatrovnictví - o takové případy jde:

- a) u osob, jež nejsou způsobilé k právním úkonům
- b) u osob, jejichž pobyt není znám
- c) nastala-li kolize mezi zákonným zástupcem a zastoupeným
- d) z jiných vážných důvodů⁸⁴ (jinými vážnými důvody mohou být např. vážná tělesná invalidita, nedostatek vyjadřovací schopnosti, probíhající řízení o zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům apod.⁸⁵)

Jak již bylo uvedeno výše, zákonným zastoupením zákon nepřesně nazývá i zastoupení na základě rozhodnutí státního orgánu, kdy je ke vzniku zastoupení nutné konstitutivní rozhodnutí příslušného orgánu. Tímto orgánem bývá nejčastěji soud, může se však jednat i o jiný státní orgán (např. správní orgán ve správním řízení podle ustanovení § 32 odst. 2 správního řádu). Dalším oprávněným orgánem může být dle svého Řádu (vydaného na základě zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

---

⁸² Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 216

⁸³ Náleží 223, sv. 39: Článek 5 Listiny základních práv a svobod stanoví, že každý je způsobilý mít práva, což zavazuje obecné soudy, aby v opatrovnickém řízení nevydaly rozhodnutí o omezení způsobilosti k právním úkonům dříve, než určí osobu, jejímž prostřednictvím bude omezený nadále vykonávat svá práva; pokud tak soud neučiní, nemůže jeho rozhodnutí s ohledem na působení čl. 5 Listiny základních práv a svobod bránit omezovanému přímo se domáhat ochrany svých práv.

⁸⁴ Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 148

⁸⁵ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 61

č. 216/1994 Sb.) i např. Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře ČR, který může jmenovat opatrovníka pro přijímání písemností.⁸⁶

Rozsah omezení k právním úkonům určí soud ve svém rozhodnutí zpravidla negativním výčtem. Při těchto činnostech pak musí být tato osoba zastoupena svým zástupcem.⁸⁷ Dojde-li ke střetu zájmů zákonného zástupce se zájmy zastoupeného nebo ke střetnutí zájmů těch, kteří jsou zastoupeni týmž zákonným zástupcem, ustanoví soud zvláštního zástupce (§ 30 OZ). Z povahy vztahu mezi zastoupeným a zástupcem vyplývá, že nelze připustit, aby zástupce zastupoval osobu, s níž jsou jeho zájmy v rozporu. Tím by mohl být zastoupený poškozen, event. jinak dotčen na svých právech. Obecně tuto zásadu vyjadřuje ustanovení § 22 odst. 2, pro zákonné zastoupení ji pak konkretizuje ustanovení § 30 OZ.⁸⁸

Spravuje-li zákonný zástupce majetek zastoupeného a nejde-li o běžnou záležitost, je k nakládání s majetkem třeba schválení soudu. Takové schválení je předpokladem platnosti právního úkonu učiněného zástupcem; neschválí-li jej soud, je právní úkon neplatný.⁸⁹ Je však zapotřebí rozlišovat běžné a jiné než běžné záležitosti, které zástupce při správě majetku za zastoupeného činí. Otázku, zda jde o běžnou záležitost, je nutné posuzovat dle okolností konkrétního případu. Zásadně je nutný souhlas např. u převodu nemovitosti (či spoluvlastnického podílu na nemovitosti), u dědické dohody, u právních úkonů vyšší hodnoty apod.⁹⁰ Je také vhodné uvést, že soud schvaluje pouze ty úkony, které již byly učiněny a které mu jsou dodatečně předloženy ke schválení. Soud tedy neschvaluje úkony v budoucnu teprve zamýšlené. V praxi se pak např. při převodu nemovitosti, je-li účastníkem nezletilec, uzavírá budoucí kupní smlouva (je-li zapotřebí zejména z důvodu úhrady kupní ceny prostřednictvím úvěrující banky kupujícího), kterou soud následně schvaluje. Schválí-li soud takto uzavřenou budoucí kupní smlouvu, po splnění všech dohodnutých podmínek převodu nemovitosti dochází k uzavření samotné kupní smlouvy,

---

⁸⁶ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 208

⁸⁷ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 292

⁸⁸ převzato z: Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 61

⁸⁹ Hurdík, J., Lavický, P., Telec, I. Občanské právo hmotné I. Obecná část, ochrana osobnosti. Bratislava: Bratislavská škola práva, 2008, s. 96

⁹⁰ Srov. Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 60

kteřou je ovšem rovněž nutné nechat soudem schválit. Bez doložky soudu by katastrální úřad vklad vlastnického práva u takové kupní smlouvy neprovedl. Je zcela pochopitelné, že soud při schvalování úkonů za nezletilého přihlíží zejména k zájmům nezletilého. Považuje-li soud učiněný úkon za žádoucí ve vztahu k nezletilci a v jeho zájmu, vysloví s tímto úkonem svůj souhlas.

Nemůže-li být opatrovníkem ustanoven příbuzný fyzické osoby ani jiná osoba, která splňuje podmínky pro ustanovení opatrovníkem, ustanoví soud opatrovníkem orgán místní samosprávy, popřípadě jeho zařízení, jestliže je oprávněno vystupovat svým jménem. Bylo judikováno,⁹¹ že orgánem místní správy ve smyslu ustanovení § 27 odst. 3 občanského zákoníku není obecní úřad (městský úřad), ale je jím obec (město) jako právnická osoba. Existují ovšem i (spíše menšinová) stanoviska opírající se o doslovný výklad ustanovení, tak podle rozhodnutí Rc 27/95 lze opatrovníkem nezletilého dítěte ustanovit úřad městské části. Poněkud paradoxně hned následující rozhodnutí (Rc 28/95) opět zastává původní názor (opatrovníkem na území hlavního města Prahy má být ustanovena městská část hlavního města Prahy – tedy nikoliv její úřad).⁹² O vymezení úkolů orgánů místní správy a jejich zařízení pojednává zákon o obcích č. 128/2000 Sb. Ustanovení opatrovníka vyžaduje souhlas budoucího opatrovníka. V této souvislosti se Ústavní soud ČR ve svém nálezu č. 97, sv. 23 vyslovil, že obec nelze pověřovat funkcí opatrovníka proti její vůli; jde o výkon funkce vyplývající z toho, že je právnickou osobou, tedy osobou soukromoprávní a musí s ní být proto zacházeno obdobně jako s každou fyzickou osobou. U tzv. veřejného opatrovníka (orgán sociálně-právní ochrany dětí) takový souhlas není nutný,⁹³ ten nemůže toto pověření odmítnout.⁹⁴

Za povšimnutí stojí také úprava zastoupení na základě rozhodnutí státního orgánu dle ustanovení § 10 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Za fyzické osoby, které nemohou před správcem daně jednat samostatně pro nezpůsobilost nebo omezenou způsobilost k právním úkonům, jednájí jejich zákonní zástupci s odkazem na občanský zákoník. Pokud však nebyl opatrovník soudem ustanoven, stanoví **zástupce pro daňové řízení** sám správce daně. Správce daně je dále oprávněn ustanovit opatrovníka tomu, jehož

---

⁹¹ Soudní rozhodnutí č. 18/1994; převzato z: Hurdík, J., Lavický, P., Telec, I. Občanské právo hmotné I. Obecná část, ochrana osobnosti. Bratislava: Bratislavská škola práva, 2008, s. 96

⁹² Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 155

⁹³ Judikováno Rozhodnutím Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 11. 1997, sp. zn. 25 Co 531/97

⁹⁴ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 217

pobyt není znám nebo komu se nepodařilo doručit písemnost na známou adresu v cizině a který nezmocnil žádného zástupce, jakož i tomu, kdo byl stížen duševní nebo jinou poruchou, pro kterou nemůže v řízení jednat, nebo kdo není schopen se srozumitelně vyjadřovat. Proti takovému rozhodnutí o ustanovení zástupce se lze pochopitelně odvolat.⁹⁵

Mezi příklady zastoupení vznikajícího ze zákona je možno uvést např. zastoupení mezi manžely obecně (ustanovení § 21 odst. 1 zákona o rodině) při obstarávání běžných záležitostí, dále mezi manžely jako subjekty společného jmění (ustanovení § 145 odst. 2 OZ) nebo mezi společnými nájemci bytu, a v neposlední řadě mezi rodiči a nezletilými dětmi.

Zákonné zastoupení **zaniká absolutně** tehdy, jestliže skončilo zastoupení určitým zástupcem a zastoupený již nadále zastoupen nebude, anebo **relativně**, tj. z hlediska určitého zákonného zástupce, místo něhož bude ustanoven jiný.⁹⁶

Co se týká **důvodů zániku** zákonného zastoupení, nejsou tyto souhrnně specifikovány, ale jsou stanoveny ad hoc anebo vyplývající z povahy věci samé. Jsou jimi:

a) odpadnutí důvodu, pro které zákonné zastoupení vzniklo (např. dosažením zletilosti, vykonáním určitého úkonu, zrušení zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům apod.)

b) smrt zastoupeného

(v těchto dvou případech zaniká zastoupení absolutně a další zástupce ustanoven nebude)

c) smrt zástupce

d) ztratí-li zástupce způsobilost zastupovat

e) byla-li rodičovská zodpovědnost rodiče pozastavena, nebo když jí byl rodič zbaven

f) jestliže byl zákonný zástupce odvolán (zproštěn) soudem, aniž pominula potřeba zastoupení

(v těchto posléze uvedených případech zaniká zákonné zastoupení relativně, ve vztahu k určitému zákonnému zástupci, nikoliv však absolutně).⁹⁷

---

⁹⁵ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 210

⁹⁶ Knapp, V. a spol. Občanské právo hmotné. Svazek I. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: CODEX, 1997, s. 180

⁹⁷ Srov. Švestka, J., Dvořák, J a kolektiv. Občanské právo hmotné. Svazek I. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 220, nebo také Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 236

4.5 Smluvní zastoupení

Smluvní zastoupení je nejběžnějším a nejčastějším způsobem zastoupení zletilých fyzických osob. Představuje řešení těch situací, kdy se někdo sám od sebe chce nechat zastoupit jinou osobou. Jde tedy o projevení vůle směřující k nabytí práv a povinností prostřednictvím někoho dalšího. Občanský zákoník tuto možnost volního jednání formuluje v ustanovení § 31 OZ – „při právním úkonu je možné dát se zastoupit fyzickou nebo právnickou osobou. Zmocnitel udělí za tímto účelem plnou moc zmocněnci, v níž musí být uveden rozsah zmocněncova oprávnění“. Z předchozí věty vyplývá, že u smluvního zastoupení se zastoupená osoba nazývá *zmocnitelem* a zástupce se nazývá *zmocněncem*.

Smluvní zastoupení je výsledkem realizace principu autonomie vůle stran v občanskoprávních vztazích. Proto o něm někdy hovoříme jako o zastoupení dobrovolném, smluvním. Občanský zákoník však tento druh zastoupení nepřesně vyjadřuje jako zastoupení „na základě dohody o plné moci“ nebo „na základě plné moci“. Došlo tak ke smísení udělení plné moci (jednostranný právní úkon adresovaný třetím osobám) a zmocňovací smlouvy (tou se jedna strana zavazuje něco vykonat pro druhou smluvní stranu jako její zástupce). Je však nutné rozlišovat právní vztahy vznikající mezi zmocnitelem a zmocněncem (vzniklé na základě zmocňovací smlouvy) a vztahy mezi zmocnitelem a třetími osobami (vzniklé v důsledku právních úkonů zmocněnce na základě plné moci).⁹⁸

Občanský zákoník ve svém ustanovení § 23 stanoví, že zastoupení vzniká na základě zákona nebo rozhodnutí státního orgánu (zákonné zastoupení) anebo na základě dohody o plné moci. V ustanoveních § 31 – 33b pak hovoří o zastupování na základě plné moci. Takováto právní úprava působí pro nezasvěcené poněkud zmatečně, jak již bylo uvedeno výše.

Smluvní zastoupení (zmocnění) vzniká ze smlouvy mezi zmocnitelem a zmocněncem. Tato smlouva zakládá vztah zastoupení, který může mít různou konkrétní podobu podle cíle, který sleduje. Občanský zákoník hovoří obecně o dohodě o plné moci, zmocnění je pak podstatou smlouvy příkazní podle občanského zákoníku, smlouvy mandátní podle obchodního zákoníku či dalších smluv typických či netypických.⁹⁹ Dohodu o plné moci může tvořit každá dohoda - smlouva, kterou se zakládá vnitřní vztah mezi

---

⁹⁸ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 208 - 210

⁹⁹ Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M. Úvod do soukromého práva. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 141

zmocnitelem a zmocněncem zahrnující zmocnění (udělení příkazu). Nejčastěji se bude tento vnitřní právní vztah mezi zmocnitelem a zmocněncem zakládat právě na příkazní smlouvě (ustanovení § 724 OZ), popř. na mandátní smlouvě (ustanovení § 566 obchodního zákoníku). Tato příkazní smlouva je rovněž základem vnitřního právního vztahu, který vzniká při zastupování mezi advokátem a klientem, i když v tomto případě s některými specifickými modifikacemi (viz kapitola 7.2). Vnitřní právní vztah zmocnitele a zmocněnce však může být založen i některou z jiných smluv zahrnujících zmocnění.¹⁰⁰ Dohoda o plné moci jako dvoustranný právní úkon pochopitelně musí vyhovovat všem náležitostem kladeným na platnost právního úkonu (ustanovení § 37 a násl. OZ).¹⁰¹

Za zmocňovací smlouvu (dohodu o plné moci) můžeme označit smlouvu, ve které se zmocněnec zavazuje zmocniteli k obstarání určitých záležitostí (úkonů, jednání) jménem zmocnitele. Takovéto vymezení však přísně vzato není úplně přesné, neboť zmocňovací smlouva působí obecně a zahrnuje v sobě i taková jednání, která jednájící osoba činí vlastním jménem, avšak na cizí účet (nepřímé zastoupení).¹⁰² Je tedy možné dovodit závěr, že dohoda o plné moci tak představuje předpoklad pro udělení plné moci.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že při smluvním zastoupení je třeba rozlišovat:

- a) **smlouvu o zmocnění**, uzavřenou mezi zastoupeným (zmocnitelem) a zástupcem (zmocněncem) jako právní důvod vzniku zastoupení
- b) **zástupčí právní vztah vzniklý na základě smlouvy o zmocnění**, jehož obsahem jsou práva a povinnosti, k nimž se smluvní strany zavázaly
- c) **plnou moc** jakožto jednostranný projev vůle adresovaný třetím osobám, jímž zmocnitel vůči nim osvědčuje (deklaruje) existenci a rozsah zmocněncova oprávnění za něj jednat¹⁰³

---

¹⁰⁰ Může se jednat např. o smlouvu o dílo nebo o pracovní smlouvu

¹⁰¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 289

¹⁰² Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 210

¹⁰³ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 224, nebo také Knapp, V. a spol. Občanské právo hmotné. Svazek I. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: CODEX, 1997, s. 177

4.6 Plná moc

4.6.1 Pojem

Plná moc je jednostranným právním úkonem, který osvědčuje (potvrzuje) existenci dohody o zastoupení. Je právním úkonem zmocnitele, který není adresován zmocněnci, ale naopak třetím osobám a který těmto třetím osobám osvědčuje (potvrzuje), že k dohodě o zastoupení došlo. Jinak řečeno, plná moc dokládá existenci vztahu zmocnění, kterým se zmocněnec prokazuje vůči třetím osobám.¹⁰⁴ Deklaruje tím navenek, že mezi zmocnitelem a zmocněncem existuje vnitřní právní vztah. Jak bylo judikováno,¹⁰⁵ plná moc je pouhým osvědčením existence práva určité osoby zastupovat jinou osobu. Zajímavě se pak k této otázce postavil např. JUDr. Tomáš Pohl (odborný asistent Katedry občanského práva PF Univerzity Karlovy v Praze), který v rámci diskusních fór o rekonstrukci občanského práva¹⁰⁶ vyjádřil, že je *nesporné, že plné moci bude předcházet určité jednání subjektu (dohoda mezi tím, kdo plnou moc chce udělit, s tím, komu je určena), ale nelze souhlasit s tím, že plná moc je pouze jakousi legitimací zmocněnce bez právních účinků.*

Plná moc jako právní úkon by měla splňovat obecné náležitosti právního úkonu. Nejvyšším soudem bylo mimo jiné judikováno, že obsah plné moci je předmětem interpretace podle ustanovení o výkladu právních úkonů.¹⁰⁷ Z plné moci musí být patrné, kdo ji činí a co je jejím obsahem (samotné zmocnění a jeho rozsah). V plné moci musí být dále jednoznačně identifikována osoba zmocněnce.

Nutno také dodat, že rozhodující u plné moci je její objektivní existence, nikoli její předložení druhé straně.¹⁰⁸ Pokud tedy zmocněnec prohlásí, že činí určitý právní úkon jménem zmocnitele na základě plné moci, aniž by tuto plnou moc současně předložil, má jeho úkon účinky pro zmocnitele, pokud účinná plná moc v době dovršení právního úkonu skutečně existovala.¹⁰⁹ Jak je uvedeno i v odborné literatuře,¹¹⁰ občanský zákoník na

---

¹⁰⁴ Srov. Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M. Úvod do soukromého práva. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 140

¹⁰⁵ Nález 15, sv. 29 Ústavního soudu ČR, převzato z: Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 227

¹⁰⁶ Blíže Pohl, T. Právní moc a zastoupení; uvedeno v: Švestka, J., Dvořák, J., Tichý, L. Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. s. 88

¹⁰⁷ Blíže Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 870/2000

¹⁰⁸ K tomu např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 1995, sp. zn. Odon 28/95

¹⁰⁹ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 225

¹¹⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 302

žádném svém místě nestanoví, že originál plné moci musí být zmocněncem předložen třetí osobě, se kterou zmocněnec jedná. Proto také občanský zákoník nestanoví žádné právní důsledky při nepředložení originálu plné moci či úředně ověřené kopie plné moci. Z toho důvodu soudní praxe dovozuje,¹¹¹ že z jednání zmocněnce vznikají zmocniteli práva a povinnosti vždy, jedná-li zmocněnec jménem zmocnitele a v mezích plné moci, která objektivně existuje.¹¹²

4.6.2 Udělení a rozsah plné moci

Plná moc může být udělena jedné nebo více osobám.¹¹³ Pokud zmocnitel nevymezí rozsah jejich oprávnění, musí zástupci postupovat (jednat) společně. V takovém případě hovoříme o tzv. *kolektivní plné moci*. Společné jednání znamená, že právní úkon musí provést všichni zástupci, nikoliv jen některý z nich. Vyžaduje se obsahově stejný projev vůle všemi zmocněnci a teprve jejich společné jednání vyvolává právní účinky zastoupení.¹¹⁴

Plná moc umožňuje stanovit např. u tří kolektivních zmocněnců, že jednat bude vždy jen první s druhým anebo jen druhý se třetím dohromady (srov. dikci „*není-li v plné moci udělené několika zmocněncům určeno jinak...*“). Proto se ve srovnání s prokurou podle obchodního zákoníku jeví pro některé právní vztahy tato tzv. kolektivní plná moc jako variabilnější. Obchodní zákoník v ustanovení § 14 odst. 4 stanoví, že více osobám lze prokuru udělit tak, že jsou k zastupování a podepisování oprávněny každá samostatně, nebo tak, že je přitom třeba souhlasného projevu vůle všech prokuristů nebo alespoň dvou z nich. Proto v uvedeném případě u prokury nelze vyloučit spojení jednání prvního se třetím kolektivním zástupcem dohromady s právními následky vůči třetím osobám. Kolektivní plná moc však společná jednání některých kolektivních zástupců dokáže vyloučit.¹¹⁵

---

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 1995, sp. zn. Odon 28/95

¹¹² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 302

¹¹³ V občanském soudním řízení naopak platí zásada jediného procesního zástupce (ustanovení § 24 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen „OSŘ“)

¹¹⁴ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 62

¹¹⁵ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 225

Má-li být rozsah zmocněncova oprávnění jednat za zmocnitele nějakým způsobem omezen, musí být toto omezení výslovně vyjádřeno v plné moci (to vyžaduje princip ochrany dobré víry třetích osob). Jinak - jakkoliv vnitřně stanovená - omezení, nemají vůči třetím osobám žádné právní účinky. Jestliže plná moc žádná omezení nevykazuje, jde o plnou moc neomezenou, tzn. zmocněnec jedná volně podle svého vědomí a svědomí.¹¹⁶ Skutečnost, že zástupce nerespektoval případné vnitřní pokyny zmocnitele, může být základem odpovědnostního vztahu mezi ním a zmocnitelem.¹¹⁷

Otázkou také zůstává, zda je potřeba k platnosti plné moci i prohlášení o přijetí (podpis) plné moci ze strany zmocněnce. Zákon totiž neukládá, že plná moc musí být zmocněncem výslovně přijata. Odborná veřejnost se tedy touto problematikou (přijetí plné moci zmocněncem) rovněž zabývala. Jako příklad lze uvést článek Martina Nedelky a Pavla Říhy uveřejněný v Právních rozhledech,¹¹⁸ kdy je vysloven názor, že *plná moc projevuje vůli zmocnitele nechat se při právních úkonech zastupovat zmocněncem, jde o právní úkon zmocnitele. Nejde však též o právní úkon zmocněnce. Jde o tzv. vnější plnou moc, která je úkonem zmocnitele adresovaným přímo třetí osobě. „Vnější plná moc takřkajíc vůbec neprochází rukama zmocněnce“*. Jde o právní úkon, který – aby vyvolal určité účinky – musí být doručen adresátovi. Nicméně jde o právní úkon pouze jediné osoby, a to zmocnitele, tedy o právní úkon jednostranný, není proto potřebné, aby součástí plné moci bylo též prohlášení zmocněnce o její akceptaci. Výše jmenovaní autoři vyslovují názor, že není zřejmé a racionálně opodstatněné, proč soudní praxe vyžaduje, aby plná moc v civilním řízení byla doprovázena zvláštním projevem zmocněnce o jejím přijetí. Vytváří se tak quasi úkon dvoustranný. Krajním absurdním požadavkem je pak to, aby přijetí plné moci bylo obsaženo na stejné listině jako plná moc samotná.¹¹⁹ Na uvedený článek navázal Ing. Milan Kvasnica,¹²⁰ který uvádí několik soudních rozhodnutí,¹²¹ která podporují výše

---

¹¹⁶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 302

¹¹⁷ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 225

¹¹⁸ Nedelka M., Říha, P. Prohlášení zmocněnce o přijetí plné moci – její povinná náležitost? Právní rozhledy, 2005, č. 4

¹¹⁹ Blíže Nedelka M., Říha, P. Prohlášení zmocněnce o přijetí plné moci – její povinná náležitost? Anotace, Bulletin advokacie, 2005, č. 5, s. 139 -141

¹²⁰ Kvasnica, M. Přijetí plné moci zmocněncem. Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8

¹²¹ Např. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 4. 9. 1994, č. IV. ÚS 43/94, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 927/2002 nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2005, sp. zn. 26 Cdo 1766/2004

uvedené tvrzení o nepotřebnosti písemného vyjádření přijetí plné moci zmocněncem.¹²² Nutno dodat, že stále mnoho správních úřadů či bank akceptaci plné moci vyžadují, ačkoliv takové požadavky nemají oporu v zákoně. Jediným rozumným zdůvodněním pro jejich počínání může být snaha o získání jakési jistoty v tom, že zmocněnec je s udělenou plnou mocí srozuměn. Podle JUDr. Tomáše Pohla je však vystavená plná moc přijata tím, že podle ní zmocněnec postupuje, tedy činí právní úkony na základě plné moci jménem zastoupeného. Tím tedy, že zmocněnec jedná na základě udělené plné moci, může se mít automaticky za to, že je s ní srozuměn. Z důvodů opatrnosti je však dle názoru autorky této práce vhodné doporučit, aby přijetí plné moci bylo zmocněncem potvrzeno. Zamezí se tak i případným následným sporům ve vztahu ke třetím osobám, ale i ve vztahu mezi zmocněncem a zmocnitelem.

4.6.3 Forma plné moci

Plná moc může být udělena ústně, písemně, popř. i jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, že jde o udělení plné moci (mlčky, resp. konkludentně).¹²³ Jak uvádí např. autoři komentáře k zákonu o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, lze obecně připustit, že pro platnou plnou moc postačí, je-li udělena ústně, nejde však o obecnou zásadu, přípustnou pro všechny právní úkony.¹²⁴

Ústní plná moc může být udělena jen tehdy, jedná-li se o jediný konkrétní úkon, a to ještě pouze tehdy, pokud pro něj není dohodou stran nebo zákonem stanovena písemná forma. V praxi se však ústně udělená plná moc nevyskytuje, a to z toho důvodu, že osvědčuje právní vztah zastoupení a rozsah zmocněncova oprávnění. Jedná se tedy o důkazní problém.¹²⁵ Jestliže má být v plné moci uveden rozsah zmocněncova oprávnění, vzhledem k právní jistotě třetí osoby a také vzhledem k předcházení případným sporům, je vhodné doporučit udělit plnou moc písemně.

Požadavek písemné plné moci je pak stanoven v ustanovení § 31 odst. 4 OZ, jestliže:

---

¹²² Shodného názoru o nepotřebnosti přijetí zmocnění je také např. JUDr. Spáčil - Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. Právo a podnikání, 1996, č. 1, s. 9

¹²³ Šíma, A. Občanské právo hmotné. 3 doplněné a přepracované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2008, s. 9

¹²⁴ Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 334

¹²⁵ Srov. Plecítý, V., Vrabc, J., Salač, J. Základy občanského práva. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 60

a) právní úkon, ke kterému plná moc zmocňuje, musí být učiněn písemně

b) plná moc se netýká jen určitého právního úkonu

V prvním případě se jedná o nesporné a dlouhodobě akceptované pravidlo, jehož počátky lze spatřovat v ustanovení § 1027 až 1033 československého občanského zákoníku. Soudní praxe kupříkladu řešila spor o formu plné moci k převzetí peněžité částky. Právně dovodila, že převzetí peněžité částky není právním úkonem, který by musel být učiněn písemně. U druhého požadavku písemné formy lze říci toliko, že se jedná o případy všeobecných plných mocí, nebo těch, které se týkají určitého druhu právních úkonů (např. uzavírání kupních smluv).¹²⁶

Písemná plná moc může být součástí dohody o plné moci, anebo může být na samostatné listině vydané zástupci. Druhý uvedený případ je možné doporučit, neboť ve vztahu ke třetím osobám se bude předkládat pouze tato jedna listina. V opačném případě by se třetím osobám předkládala celá zmocňovací smlouva, která může (ale nemusí) obsahovat citlivé údaje, které si smluvní strany nepřejí z určitého důvodu zveřejňovat.

4.6.4 Plná moc všeobecná

Plná moc může být tzv. generální (obecná), která opravňuje *ke všem právním úkonům* za zastoupeného.¹²⁷ Neomezená plná moc ponechává zmocněnci na vůli, aby jednal podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Jinak řečeno, nejsou-li v plné moci uvedena žádná omezení, pak jde o plnou moc všeobecnou, generální neboli též neomezenou. Všeobecná plná moc však nestačí tam, kde zákon požaduje zmocnění výslovně k určitému konkrétnímu úkonu; např. k odmítnutí dědictví.¹²⁸

V otázce druhu plné moci je nutné mít na zřeteli, že např. formulace „*je oprávněn zastupovat ve všech věcech, včetně věcí jakož i zejména...*“ nezakládá speciální plnou moc, nýbrž plnou moc generální, neboť specifikovaný výčet „všech věcí“ je v těchto případech výčtem demonstrativním a neznamená omezení oprávnění.¹²⁹

---

¹²⁶ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 226

¹²⁷ Např. Šíma, A. Občanské právo hmotné. 3 doplněné a přepracované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2008, s. 9

¹²⁸ Blíže např. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 224

¹²⁹ Není-li v plné moci zmocnění k prodeji nemovitosti vymezeno blíže (není-li jeho rozsah omezen např. jen na vystupování při jednáních s kupujícím či jen na uzavření kupní smlouvy), je třeba dovodit, že opravňuje zmocněnce ke všem úkonům, které vedou k dosažení právních účinků vyplývajících z kupní smlouvy, tj.

Podle soudní praxe, byla-li udělena písemně zmocněnci plná moc k tomu, aby až do odvolání zmocnění zmocnitele jeho jménem zastupoval ve všech věcech, jde o obecnou plnou moc.¹³⁰ O generální plné moci se zmiňuje např. i rozhodnutí Nejvyššího soudu,¹³¹ které pojednává o oprávnění advokáta s generální plnou mocí. Je uvedeno, že udělil-li pronajímatel advokátovi písemně plnou moc k zastupování ve všech právních věcech a k vykonávání veškerých úkonů, aniž by zároveň byly určité právní úkony z oprávnění zastupovat vyloučeny, je advokát oprávněn rovněž k tomu, aby jménem pronajímatele dal nájemci výpověď z nájmu bytu.

Jak bylo dále judikováno,¹³² podle neomezené plné moci může zmocněnec provést příslušné právní úkony podle svého volného uvážení, v omezené plné moci má dány směrnice, jak má postupovat.

4.6.5 Plná moc zvláštní

Obecný občanský zákoník z roku 1811 stanovil, že určitá právní jednání vyžadují zvláštní plnou moc, znějící buď na určitý druh právních úkonů nebo vydané pro každý jednotlivý právní úkon (§ 1008 obecného občanského zákoníku). Současný zákon pouze obecně vyžaduje, aby v případech, kdy právní úkon má být učiněn písemně anebo netýká-li se plná moc jen určitého právního úkonu, byla plná moc udělena písemně.

Plná moc speciální (zvláštní) opravňuje pouze k jednotlivému nebo několika právním úkonům, nebo opakujícím se právním úkonům stejného druhu (např. plná moc k uzavírání nájemních smluv k bytu).¹³³ Aby mohla být plná moc považována za omezenou, je nutné, aby v ní byly přesně specifikovány úkony, které je zmocněnec oprávněn vykonat, tedy např. nahlédnout do spisu, sepsat odvolání apod.¹³⁴

---

k uskutečnění převodu vlastnického práva spolu s dispozicí s věcí, tedy k jejímu odevzdání kupujícímu a převzetí plnění od něj – převzato z: Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 224

¹³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2144/98 (SR, 2000, č. 3) a také Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 302

¹³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2002, sp. zn. 26 Cdo 420/2002

¹³² Nález 15, sv. 29 Ústavního soudu ČR, převzato z: Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 227

¹³³ Šíma, A. Občanské právo hmotné. 3 doplněné a přepracované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2008, s. 9

¹³⁴ Judikát Nejvyššího správního soudu č. 574/05, převzato z: Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 227

Platné právo vyžaduje udělení zvláštní plné moci jen výjimečně. Příkladem může být ustanovení § 463 OZ, týkající se způsobu odmítnutí dědictví. Zákon stanoví, že „*zástupce dědice může za něj dědictví odmítnout jen podle plné moci, která ho k tomu výslovně opravňuje*“. Zde je však nutno uvést, že je zapotřebí dbát podle ustanovení § 22 odst. 2 OZ o to, aby zájmy zastoupeného a jeho zástupce nebyly v rozporu. O tuto kolizi zájmů může jít např. mezi nezletilým dítětem zůstavitele a druhým z rodičů dítěte, který je sám povolán za dědice. Při zastupování na základě plné moci mohlo by k takovému střetu zájmu dojít tehdy, kdyby v dědictví vedle zastoupeného vystupoval jako dědic a jeho zástupce.¹³⁵

4.6.6 Překročení plné moci

Jak již bylo řečeno, je nutné, aby v plné moci byl uveden rozsah zmocněnčova oprávnění. Zákon však musí myslet i na situace, kdy dojde k překročení zmocnitelem uděleného oprávnění. Tuto problematiku řeší ustanovení § 33 OZ – „*překročil-li zmocněnec své oprávnění vyplývající z plné moci, je zmocnitel vázán jen, pokud toto překročení schválil*“.¹³⁶ Neoznámí-li však zmocnitel osobě, se kterou zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení dozvěděl, platí, že překročení schválil“.

V odstavci 2 zmíněného ustanovení § 33 je pak uvedeno, že „*překročil-li zmocněnec při jednání své oprávnění jednat za zmocnitele nebo jedná-li někdo za jiného bez plné moci, je z tohoto jednání zavázán sám, ledaže ten, za koho bylo jednáno, právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí. Neschválí-li zmocnitel překročení plné moci nebo jednání bez plné moci, může osoba, se kterou bylo jednáno, na zmocněnci požadovat buď splnění závazku, nebo náhradu škody způsobené jeho jednáním*“. Výše uvedené by však neplatilo v případě, že osoba, se kterou bylo jednáno, o nedostatku plné moci věděla.

Z uvedeného vyplývá, že odst. 1 ustanovení § 33 upravuje podmínky, za nichž je z takového jednání zavázán zmocnitel, odst. 2 pak stanoví, kdy je zavázán zmocněnec. Odst. 1 se nevztahuje na případy, kdy někdo jedná za jiného bez zmocnění. Jak dodatečné schválení (*ratihabice*), tak nevyvratitelná právní domněnka (odst. 1 věta druhá § 33) schválení mají účinky *ex tunc*. Zmocněncův úkon je pak platný od okamžiku, kdy byl uskutečněn. Kdo se dovolává této domněnky, má důkazní břemeno o tom, že zmocnitel se

---

¹³⁵ Blíže Švestka, J., Jehlička, O., J., Škárová, Spáčil, J. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 839

¹³⁶ To ovšem platí pouze u smluvního zastoupení, neboť v případě zákonného zastoupení není zastoupený k danému úkonu způsobilý, nemůže jej tudíž ani schválit

v určité době dozvěděl o překročení oprávnění zmocněnce. Odst. 2 platí nejen pokud zmocněnec překročil své oprávnění jednat, ale i tehdy, když jednal za jiného, aniž by byl oprávněn ho zastupovat. Jestliže úkon nebyl schválen, má druhá strana možnost volby: požadovat po zmocněnci splnění závazku nebo náhrady škody.¹³⁷ V tomto druhém případě se hovoří o nezmocněném jednatelství, tj. o jednání, kdy jeden činí úkon za druhého, aniž by mu byla vůbec udělena plná moc. Zde je pochopitelně z právního jednání zavázán nezmocněný jednatel sám.

V této souvislosti je také vhodné uvést, že omezení plné moci je nutné odlišovat od interních pokynů, které zmocnitel dal svému zmocněnci. Tyto interní pokyny zástupce v jednání vůči třetím osobám neomezují, nicméně jejich překročení by mělo vliv na odpovědnost vůči zastoupenému.¹³⁸

Zcela nepochybně bude také stěžejní, jak si vykládat rozsah zmocněncova oprávnění, pokud nejsou v plné moci jednotlivé úkony taxativně vymezeny. Soudní praxe např. dovodila, že v případě, kdy byla zmocněnci písemně udělena plná moc, v níž rozsah zmocněncova oprávnění byl vymezen tak, že jde o jednání spojená nejen se správou, nýbrž i s prodejem předmětného domu, lze pokládat za správný závěr, že takto vymezené zmocnění, obsahující rovněž zmocnění k dispozici s vlastnickým právem, v sobě zahrnuje i zmocnění k méně významným dispozicím, za něž lze považovat i uzavření nájemní smlouvy ohledně jednoho z bytů, nacházejících se v předmětném domě.¹³⁹ To je však věci názoru a jistě se najdou hlasy *pro a proti* takovému závěru. Autorka této práce se spíše přiklání k tomu, že v plné moci by mělo být zmocnění k uzavření nájemní smlouvy výslovně uvedeno, a to přinejmenším z důvodu předcházení případných nedorozumění.

4.6.7 Zánik plné moci

Jisté je to, že musí být zakotveny i způsoby zániku udělené plné moci, přesněji řečeno pozbytí účinků plné moci. Občanský zákoník uvádí důvody zániku plné moci speciálně, protože tu nelze vystačit s obecnými důvody zániku závazků. Je tomu tak jednak proto, že v daném případě nejde jen o práva a povinnosti dvou smluvních stran, ale i o

---

¹³⁷ Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 65

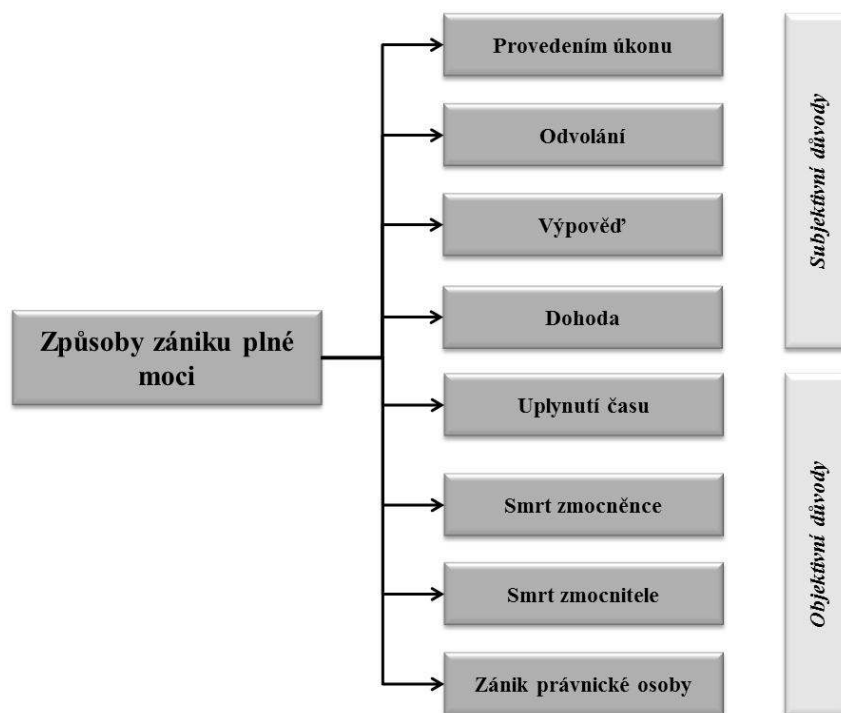
¹³⁸ Srov. Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 63

¹³⁹ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 230-231

vztah k třetí osobě, s níž zmocněnec jedná, a jednak proto, že na rozdíl od většiny občanskoprávních vztahů kterákoliv ze smluvních stran může kdykoliv ukončit zmocnění jednostranným odvoláním plné moci či výpovědí.¹⁴⁰ Právní vztah zastoupení na základě plné moci zaniká jednak přímo v důsledku skutečností uvedených v zákoně, ale také z právních skutečností vyplývajících z jejich povahy. Způsoby zániku zakotvuje ustanovení § 33b OZ. Podle tohoto ustanovení plná moc zaniká:

- a) **provedením úkonu**, pro který byla udělena
- b) jednostranným právním úkonem zastoupeného, který se nazývá **odvolání** plné moci
- c) jednostranným právním úkonem zástupce (zmocněnce), který se nazývá **výpovědí** plné moci
- d) **uplynutím času**, na který byla plná moc omezena
- e) **smrtí zmocněnce**
- f) **smrtí zmocnítele**, pokud z plné moci nevyplývá něco jiného
- g) **zánikem právnické osoby**, která je zmocněncem nebo zmocnítelem, bez právního nástupce¹⁴¹

Schéma 2
Způsoby zániku plné moci

¹⁴⁰ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 234

¹⁴¹ Fiala, J., Kindl, M. a kol. Občanské právo hmotné. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 154

Plná moc může zaniknout i jinak, např. **dohodou**.

K odvolání plné moci občanský zákoník dále uvádí, že není možné, aby se zmocnitel platně vzdal svého práva plnou moc kdykoliv odvolat. Ostatně to by bylo i v rozporu s jednou z právních zásad, že nikdo se nemůže předem vzdát svých práv. K odvolání ani výpovědi zákon nestanoví zvláštní (písemnou) formu, a to ani v případě požadavku písemné plné moci. Postačí proto i ústní projev vůle o odvolání, což může být v praxi poněkud problematické. Vyskytující se i takové případy, kdy zmocněnec na základě oprávnění v plné moci ustanoví za sebe dalšího zmocněnce, popř. další zmocněnce (substituty). Když ale zmocnitel tuto plnou moc odvolá, zároveň se může stát, že neví, kdo všechno byl původním zmocněncem dále zmocněn. Dokud však i osobám zmocněným na základě substituční plné moci není odvolání původní plné moci, od které se odvíjí jejich zmocnění, známé, je možné se domnívat, že jejich právní úkony mají právní účinky, jako kdyby původní plná moc ještě trvala.¹⁴² To může v praxi přinášet nemalé obtíže a v případě udělování plné moci s možností substituce je vhodné toto mít na zřeteli a důkladně takové rozhodnutí zvážit.

Ustanovení § 33b odst. 4 zakotvuje, že „*dokud odvolání plné moci není zmocněnci známé, mají jeho právní úkony účinky, jako kdyby plná moc ještě trvala. Tohoto ustanovení se však nemůže dovolávat ten, kdo o odvolání plné moci věděl nebo musel vědět*“. V dalším odstavci je pak uvedeno, že „*oznámi-li zmocnitel jiné osobě, že udělil plnou moc zmocněnci na určité úkony, může se vůči ní dovolávat odvolání plné moci jen oznámí-li jí toto odvolání před jednáním zmocněnce nebo když tato osoba v době jednání zmocněnce o tomto odvolání věděla*“. Toto ustanovení má zabránit tomu, aby třetí osoba nemohla zneužít situace, kdy ona už o odvolání plné moci ví, kdežto zmocněnec nikoliv.

Zemře-li zmocnitel nebo vypoví-li zmocněnec plnou moc, je zmocněnec povinen učinit ještě vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu na svých právech. Úkony takto učiněné mají stejné právní účinky, jako kdyby zastoupení ještě trvalo, pokud neodporují tomu, co zařídil zmocnitel nebo jeho právní nástupci (ustanovení § 33b odst. 6 OZ).

Zásadně platí, že po zániku plné moci právní úkony zmocněnce nezavazují zmocnitele. Ustanovení § 33b odst. 4, 5 a 6 jsou pak výjimkou. Povinnost a zároveň i oprávnění zmocněnce podle odst. 6 se vztahuje jen na ta jednání, jejichž nevykonání by

---

¹⁴² Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 235

způsobilo újmu na právech zmocnitele nebo jeho právního nástupce. Při jiném způsobu zániku plné moci, než je v odst. 6 uveden, zmocněnec takovou povinnost nemá.¹⁴³ Za jednání, které by mohlo způsobit zmocniteli škodu, pokud by nebylo vykonáno, se považuje např. podání odvolání, aby marně neuplynula odvolací lhůta.

Pro úplnost se k této problematice zániku plné moci dodává, že nestačí jen vypovědět např. příkazní smlouvu, ale je třeba řádně vypovědět i plnou moc. Přitom je třeba přihlížet k tomu, že příkazní vztah může zaniknout např. pro nemožnost plnění, ale plná moc může být i nadále účinná, nebyla-li vypovězena.¹⁴⁴ Tato skutečnost tak může činit nemalé potíže všem zúčastněným.

4.7 Příkazní smlouva

Příkaz (mandát) byl znám již v římském právu (viz kapitola 3.1.). Jeho podstata tkvěla v provedení určité činnosti pro jiného, spočívající v právním či faktickém jednání. *Mandantum* mohlo být uděleno nejen ve prospěch mandanta, ale i ve prospěch třetí osoby; nebylo však přípustné, aby bylo ve výhradním prospěchu mandatáře. *Mandantum* bylo původně bezúplatné a mandant hradil mandatáři pouze účelný náklad; nevylučovalo se však, aby mandant dal mandatáři odměnu dobrovolně. Pozdější vývoj však již umožnil i sjednání si úplaty za provedení příkazu.¹⁴⁵ V průběhu recepcy nebyl náhled na tento institut jednotný, což se posléze promítlo i do textu obecného zákoníku občanského, mj. v tom, že nedokázal dostatečně rozlišit příkaz, plnou moc a zastoupení.¹⁴⁶ Občanský zákoník z roku 1950 upravil příkazní smlouvu v ustanoveních § 434 - 442, jehož text téměř doslova převzal zákonodárce v novele č. 509/1991 Sb. Na rozdíl od obecného zákoníku občanského již bylo odděleno zastoupení od příkazu, čímž došla uznání skutečnost, že zastoupení se týká vztahu příkazce a příkazníka ke třetím osobám, zatímco příkaz představuje pouze vnitřní vztah mezi těmito dvěma stranami, jakož i fakt, že poměr zmocněnce a zmocnitele se nemusí nutně vždy řídit pouze smlouvou příkazní. Současný občanský zákoník v původním znění příkazní smlouvu nereguloval. V ustanoveních

---

¹⁴³ Blíže Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006, s. 67

¹⁴⁴ K tomu také např. Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. Právo a podnikání, 1996, č. 1, s. 11

¹⁴⁵ Blíže Heyrovský, L. (Sommer, O., Vážný, J.). Dějiny a systém soukromého práva římského. 7. vydání. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 1929, s. 361 až 363

¹⁴⁶ O tom také Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. Právo a podnikání, 1996, č. 1, s. 7

§ 284 - 299 upravoval tzv. *obstaratelské služby* a v ustanoveních § 321 - 324 *smlouvu o poskytování právní pomoci advokátní organizací*. Novela č. 509/1991 Sb. vnesla změnu v tom směru, že zrušila smlouvu o poskytování právní pomoci a zavedla obecnou úpravu příkazní smlouvy, kterou – až na nepatrné jazykové změny – převzala z občanského zákoníku z roku 1950. Vedle toho však zachovala smlouvu o obstarání záležitosti a o obstarání prodeje věci. Tím vznikl značně nesourodý propletenec vzájemně nekoordinovaných ustanovení; tristní obraz současného stavu jenom dovršuje existence duplicitní úpravy v obchodním zákoníku.¹⁴⁷

Podstatou příkazu podle platného práva je právní či faktická činnost příkazníka, spočívající v obstarání záležitosti příkazce, a to v jeho prospěch a na jeho riziko. Spočívá-li obstarání záležitosti v právním jednání, vystupuje příkazník (obstaratel) jako přímý či nepřímý zástupce příkazce (objednatele).

Stávající regulace příkazní smlouvy je však velmi neutěšená, neboť:

- a) ustanovení prvního oddílu jsou vzájemně nekoordinovaná s ustanoveními oddílu druhého a třetího, byť je občanský zákoník zahrnuje pod společnou marginální rubriku příkazní smlouvy
- b) příkazní smlouva není upravena pouze v občanském zákoníku, ale též v obchodním zákoníku v § 566 - 576 pod označením „mandátní smlouva“

Nedostatky výše uvedeného (písm. a) se projevují nejen v odlišné terminologii (příkazce, objednatel, příkazce, obstaratel), ale i v rozdílném vymezení práv a povinností stran. Ustanovení o obstarání věci a obstarání prodeje věci mají být k obecným ustanovením o příkazní smlouvě v poměru speciality. Ve skutečnosti je však obecná a zvláštní úprava velmi málo koordinovaná. Subsidiární použitelnost obecných ustanovení na závazky regulované druhým a třetím oddílem je proto mnohdy obtížná.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. *Občanský zákoník II. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2195 - 2196

¹⁴⁸ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. *Občanský zákoník II. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2194

Schéma 3 - Podtypy příkazní smlouvy

Úplatnost není pojmovým znakem příkazu; odměna náleží příkazníkovi pouze tehdy, byla-li dohodnuta nebo je-li – zejména s ohledem na povolání příkazníka – obvyklá; někdy takovou odměnu upravují přímo právní předpisy. Na základě příkazní smlouvy budou často vykonávat svou činnost osoby, na něž se vztahují zvláštní právní předpisy. Práva a povinnosti stran se tak budou řídit nejen občanským zákoníkem, ale též těmito speciálními předpisy. To se týká především advokátů, ale i notářů, exekutorů, patentových zástupců či daňových poradců. K tomu je zapotřebí dodat, že tyto zvláštní předpisy nemusí smlouvu, kterou představitel některé z uvedených profesí uzavírá s klientem, výslovně jako smlouvu příkazní nazývat. Zákon o advokacii např. tento kontrakt označuje jako smlouvu o poskytování právních služeb.¹⁴⁹

Ohledně vnějšího vztahu, tj. poměru příkazníka a příkazce ke třetím osobám, platí, že spočívá-li zařízení záležitosti v konání právních úkonů, vystupuje příkazník jako zástupce příkazce. Může jít jak o zastoupení přímé, při němž jedná příkazník jménem příkazce a na jeho účet, nebo o zastoupení nepřímé, při němž jedná příkazník svým vlastním jménem, avšak na účet příkazníka. K tomu, aby mohl příkazník jednat jménem příkazce, je nezbytné, aby mu příkazce udělil plnou moc. Přímé zastoupení nevzniká automaticky uzavřením příkazní smlouvy, neboť plnou moc nelze směřovat s příkazní smlouvou. Příkazní smlouva představuje ve smyslu § 23 dohodu o plné moci; resp. tato dohoda je její součástí. Na základě ní potom udělí příkazce (zmocnitel) příkazníkovi (zmocněnci) plnou moc, coby jednostranný právní úkon osvědčující pro třetí osoby existenci zastoupení. Plnou moc lze do příkazní smlouvy výslovně zahrnout. To však nebude příliš praktické, neboť plnou mocí se bude příkazník vykazovat jako zástupce příkazce ve styku s třetími osobami; proto bude vhodnější, udělí-li ji příkazce příkazníkovi

¹⁴⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2197 - 2198

samostatně. Neudělí-li příkazce příkazníku plnou moc, není příkazník oprávněn jménem příkazce jednat; to platí i tehdy, pokud třetí osoba o příkazní smlouvě ví. Tento závěr vyplývá ze shora uvedeného faktu, že příkazní smlouvu a plnou moc nelze ztotožňovat. Neudělení plné moci tam, kde je ke splnění příkazu nezbytná (tedy v případech, kdy příkazník musí jednat jménem příkazce), představuje porušení povinnosti součinnosti ze strany příkazce.¹⁵⁰

Plná moc i příkaz mají společné to, že jsou jednostrannými právními úkony, které samy o sobě nenahrazují smlouvu a nezakládají povinnost jednat podle nich. Mezi plnou mocí a příkazem existují ovšem i rozdíly. Příkaz můžeme chápat jako ofertu (nabídku) k uzavření smlouvy, plná moc tuto povahu nemá. Přijatý příkaz zakládá povinnost určitého jednání, kdežto zmocnění pouze oprávnění k němu. Zatímco přijatý příkaz upravuje poměry především mezi stranami, plná moc vymezuje jejich poměry vůči třetím osobám. Rozdíly jsou i v jejich uplatnitelnosti, neboť existují příkazy, k jejichž plnění není třeba plné moci, a na druhé straně některé plné moci nemusí být prováděny příkazní smlouvou. Z těchto rozdílů vyplývá, že příkaz a plná moc, i když jsou druhou stranou přijaty, nemají totožnou nebo zastupitelskou roli. Příkazní smlouva je časově prioritní a udělení plné moci lze chápat jako smluvní povinnost mandanta.¹⁵¹

Závěrem k obecnému úvodu do problematiky příkazní smlouvy je zapotřebí upozornit, že příkazní smlouva a smlouva mandátní jsou zcela odlišné smluvní typy. Nehledě na skutečnost, že smlouva příkazní je upravena občanským zákoníkem, mandátní smlouva vděčí za svou existenci zákoníku obchodnímu. Pro lepší přehlednost rozdílů mezi těmito dvěma typy smluv poslouží následující tabulka:¹⁵²

---

¹⁵⁰ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2199 - 2200

¹⁵¹ Blíže Zoulík, F. Příkazní smlouva se zvláštním zřetelem na poskytování právní pomoci advokátem. Bulletin advokacie, 1992, č. 3, s. 24

¹⁵² Text rozdílů použit z: Kolman, P. Mandátní smlouva versus příkazní smlouva. Právo a podnikání, 2002, č. 7-8, s. 22

	Příkazní smlouva	Mandátní smlouva
kvalita plnění povinností	Příkazník je povinen jednat „jenom“ dle svých znalostí a schopností. Požadavky na kvalitu příkazníkem odvedené činnosti se však budou stupňovat, pokud bude vykonávat daný příkaz v rámci svého oficiálního předmětu podnikání	mandatář musí vždy jednat s maximální odbornou péčí
přímé a nepřímé zastoupení	zde je možné jak přímé, tak nepřímé zastoupení	je možné pouze přímé zastoupení, nepřímé nepřipadá v úvahu
úplatnost	fakultativně, tj. může být a nemusí	obligatorně, tj. musí být vždy úplatná, jinak se již nejedná o mandátní smlouvu
náhrada nákladů	jsou hrazeny všechny potřebné a užitečné náklady	mandatáři musí být uhrazeny veškeré nutně a účelně vynaložené náklady při plnění závazku, tyto ovšem mohou být zahrnuty v úplatě
osobní provádění příkazu	musí být vždy, leda by příkazce smluvně dovolil zástupce	Není obligatorní. Osobní výkon prováděného příkazu však může být zakotven v mandátní smlouvě
obchodní povaha vyřizované záležitosti	fakultativně	obligatorně

4.7.1 Smlouva o obstarání věci

Smlouva o obstarání věci je podtypem příkazní smlouvy. Obecná příkazní smlouva se dle ustanovení § 724 vztahuje na *obstarání věci či vykonání jiné činnosti*. Smlouva o obstarání věci se vztahuje pouze na obstarání věci. Ne zcela jasný je však sám pojem „obstarání věci“. Pojem „věci“ občanský zákoník výslovně nedefinuje, a proto lze z ustanovení § 118 OZ dovodit, že jím jsou zásadně myšleny samostatné hmotné předměty, oddělené od okolního světa. Dále se zde vyskytuje závažný problém, zda jde o smlouvu, jejímž obsahem je *závazek k samotné činnosti, nebo výsledku této činnosti*.¹⁵³ V ustanovení § 724 (příkazní smlouva, obecná ustanovení) se hovoří o závazku k obstarání věci nebo vykonání jiné činnosti. Dikce tohoto ustanovení tak spíše svědčí o závazku k pouhé činnosti. Také systematické zařazení smlouvy o obstarání věci jako podtypu příkazní smlouvy tomu nasvědčuje. Avšak pokud bychom chápali smlouvu o obstarání věci jako závazek k samotné činnosti, nastal by v kombinaci s pojetím věci jako záležitosti téměř neřešitelný problém spočívající v odlišení této smlouvy od obecné příkazní smlouvy. Je zapotřebí si také uvědomit, že pokud zvláštní úprava splývá s právní úpravou obecnou, je zvláštní úprava (v tomto případě smlouva o obstarání věci) nadbytečná. Takový interpretační výsledek je však nepřipustný, neboť nelze předpokládat, že by racionální zákonodárce vytvářel nadbytečná ustanovení.¹⁵⁴

Jak již bylo výše uvedeno, ve vztahu obecné příkazní smlouvy a smlouvy o obstarání věci vzniká závažný problém, jak tyto od sebe odlišit. Jednoznačná bude situace tam, kde se strany výslovně odvolávají přímo na ustanovení § 733 (smlouva o obstarání věci), nebo kdy bude z obsahu smlouvy jednoznačně vyplývat, že jde o obstarání věci ve smyslu uvedeného ustanovení § 733. V ostatních případech bude rozlišení obecného příkazu a obstarání věci možné jen velice obtížně. Lze při tom uvažovat o těchto kritériích:

- a) nebyla-li sjednána odměna, půjde vždy o obecný příkaz, jenž nemusí být úplatný (obstarání věci je úplatné vždy)

---

¹⁵³ Příkladem z judikatury může být smlouva o zajištění ubytování na Krétě v určitém termínu (Nález Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. II. ÚS 393/03). Splní obstaratel svou povinnost tím, že vynaloží veškeré možné úsilí k zajištění požadovaného ubytování, nebo až skutečně zajištěním tohoto ubytování? V prvním případě by měl obstaratel nárok na odměnu, i když se ukáže, že všechny ubytovací kapacity jsou obsazeny, ve druhém až skutečným zajištěním ubytování.

¹⁵⁴ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. Svazek, § 488-880. Praha: Linde Praha, 2008, s. 2169 - 2172

- b) nebyla-li dohodnuta doba obstarání, půjde opět o obecný příkaz, sjednaný na dobu určitou (podstatnou obsahovou částí smlouvy o obstarání věci je rovněž doba obstarání)¹⁵⁵

K problematice obstarání věci se vyjádřil v jednom rozhodnutí i Ústavní soud,¹⁵⁶ přičemž předmět závazku obstaratele směřoval k obstarání zpátečních letenek pro objednatel. Obstaratel sice zpáteční letenky pro objednatel získal, avšak zpáteční let se neuskutečnil. Soud správně poukázal na to, že předmětem závazku bylo obstarání letenek, a nikoli zajištění faktické dopravy na určené místo. Smlouva zanikla splněním závazku, tj. zajištěním letenek. Ústavní soud však neprávě uvedl, že závazek v tomto případě směřuje k činnosti, nikoli k výsledku. Výsledkem v tomto případě bylo zajištění letenek. Od výsledku činnosti je nutné odlišit účel, který s tímto výsledkem strany (či jedna z nich) spojovaly, v daném případě dopravu na určené místo. Pokud by závazek směřoval jen k činnosti, pak by byl splněn, pokud by obstaratel udělal vše, co bylo možné, aby letenky obstaral. Pokud by se to nepodařilo, nic by to neměnilo na jeho právu na odměnu. Jelikož i Ústavní soud považoval závazek za splněný až obstaráním letenek, i on vycházel z výsledkového charakteru obstarání věci.¹⁵⁷ Dále Ústavní soud vyslovil, že závěr obecných soudů, podle něhož obstaratel nesplnil smlouvu o obstarání věci, neboť se let neuskutečnil, je výsledkem extrémní interpretace ustanovení o příkazní smlouvě, resp. smlouvě o obstarání věci.

Dle názoru autorky této rigorózní práce je obecná příkazní smlouva *závazkem o pouhé činnosti směřující k určitému výsledku*. Naproti tomu pak zvláštní ustanovení příkazní smlouvy – smlouva o obstarání věci – je typem závazku, jehož předmětem je *obstarání samotného konkrétního výsledku*. Pokud by tomu tak nebylo, vztah obecné zvláštní úpravy by postrádal jakýkoliv smysl. Dalším důvodem k tomuto závěru je jakýsi „zdravý selský rozum“. Je zcela nepochybné, že objednatel hodlá zaplatit obstarateli odměnu pouze a jedině za obstarání věci, čili konkrétního výsledku (např. zajištění rekreačního pobytu nebo výše zmíněných letenek). Z toho důvodu se na obstaratele také obrátil. Zcela jistě se objednatel nespokojí pouze s činností směřující k obstarání letenek, ale bude požadovat, aby byly letenky skutečně zajištěny. Protože pouze letenka zajistí

---

¹⁵⁵ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2220

¹⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 8. 2001, sp. zn. II ÚS 474/2000, Sb. n. u ÚS sv. 23, č. 119

¹⁵⁷ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. Svazek, § 488-880. Praha: Linde Praha, 2008, s. 2172 - 2173

objednateli možnost využití zvoleného dopravního prostředku, nikoli nějaká činnost, která kýžený výsledek nepřinese.

Dalším důkazem nesystematičnosti právní úpravy příkazní smlouvy je ustanovení § 736 občanského zákoníku.¹⁵⁸ Toto ustanovení je obsahově zcela shodné s ustanovením § 725 věta druhá. Ačkoliv věta druhá § 725 neobsahuje výslovné ustanovení, že příkazník je povinen dbát pokynů příkazce, vyplývá to *a contrario* z toho, že zákon taxativně stanoví případy, kdy je možno se od těchto pokynů odchýlit. Vzhledem k obecnému pravidlu, že nestanoví-li zvláštní úprava něco jiného, aplikuje se automaticky právní úprava obecná, je duplicita obecné a zvláštní úpravy zcela nadbytečná. Pro tuto nadbytečnost nelze najít žádné jiné zdůvodnění, než je nedůslednost zákonodárce. Tato úprava je výsledkem mechanické kombinace dvou nesourodých právních úprav – úpravy příkazní smlouvy v občanském zákoníku z roku 1950 a úpravy obstaravatelských služeb podle občanského zákoníku z roku 1964 ve znění účinném do 31. 12. 1991 (tj. před velkou novelou č. 509/1991 Sb.).¹⁵⁹

4.7.2 Smlouva o obstarání prodeje věci

Smlouva o obstarání prodeje věci má daleko úžeji vymezený předmět, jak vyplývá již z jejího názvu. Smlouva musí mít vždy písemnou formu – naproti tomu může být obecná příkazní smlouva a smlouva o obstarání věci uzavřena pouze ústně. Na rozdíl od obecného pojetí příkazní smlouvy, v níž je podstatná činnost a nikoli výsledek, je tomu u smlouvy o obstarání prodeje věci naopak; to plyne z faktu, že odměna obstaratele je vázána na to, že se mu věc podaří prodat (§ 739). Podstatným znakem tohoto smluvního typu je rovněž skutečnost, že obstaratel uzavírá se třetí osobou kupní smlouvu sám a svým jménem, nikoliv jménem objednatele. Obstaratel tedy vystupuje jako nepřímý zástupce objednatele. Okolnost, že obstaratel je stranou kupní smlouvy uzavřené se třetí osobou, se projevuje mj. rovněž v tom, že odpovědnost za vady prodané věci vůči třetí osobě nenese objednatel, jehož věc byla prodána, ale obstaratel.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ Ustanovení § 736 OZ – *Obstaratel je povinen při obstarávání dbát pokynů objednatele; odchýlit se od nich může pouze tehdy, je-li to v zájmu objednatele nevyhnutelné a nemůže-li včas dosáhnout jeho souhlasu*

¹⁵⁹ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. Svazek*, § 488-880. Praha: Linde Praha, 2008, s. 2177

¹⁶⁰ Srov. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. *Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2194

4.8 Jednatelství bez příkazu

Příkaz i jednatelství bez příkazu mají společné to, že v obou případech jde o obstarání cizí záležitosti; rozdíl je v tom, že v prvním případě má k takovému jednání příkazník dostatečný právem uznaný důvod, kdežto ve druhém případě jej ten, kdo chce obstarat cizí záležitost ku prospěchu pána věci, postrádá. Fakt, že v případech dovoleného jednatelství bez příkazu (tedy jednatelství nutného ve smyslu § 742 a jednatelství prospěšného ve smyslu § 743) chybí ke vzniku smlouvy pouze souhlas toho, o jehož záležitost jde (pána věci), vede k tomu, že se nepřikázané jednatelství tradičně řadí mezi tzv. *kvazikontrakty*.¹⁶¹

Jednatelství bez příkazu upravuje občanský zákoník v ustanoveních § 742 – 746 (Hlava devátá, Část osmá – závazkové právo). Je zakotveno, že *„obstará-li někdo, aniž je k tomu oprávněn, cizí záležitost, aby odvrátil hrozící škodu, je ten, jehož záležitost byla obstarána, povinen nahradit jednateři bez příkazu nutný náklad, i když se výsledek bez zavinění jednajícího nedostavil“*. Nejde-li však o odvracení hrozící škody, je zapotřebí o tom dotyčného informovat a vyčkat na jeho souhlas. Zasáhne-li někdo do záležitosti jiného, aniž by šlo o odvracení hrozící škody, odpovídá za vzniklou škodu; v rámci této odpovědnosti odpovídá i za náhodu, ledaže by vznikla bez jeho zásahu. Totéž platí i tehdy, zasáhne-li někdo do záležitosti jiného proti jeho projevené vůli.

Úprava jednatelství bez příkazu se do stávajícího zákona dostala velkou novelou č. 509/1999 Sb. s účinností od 1. 1. 1992, a to v podstatě ve znění, které obsahoval občanský zákoník z roku 1950.¹⁶² **Pojmovými znaky** tohoto institutu jsou:

- a) obstarání záležitosti – cizí záležitosti a v cizím zájmu
- b) nedostatek příkazu či jiného oprávnění

Občanský zákoník dovoluje zásah do cizí záležitosti pouze ve dvou případech, a to při odvracení hrozící škody (§ 742) a mimo případ odvracení hrozící škody, je-li ve prospěch toho, jehož věc se obstarávala (§ 743). Ono „obstarání záležitosti“ může představovat jednání právní i faktické. Úpravou jednatelství bez příkazu je řešen především vnitřní vztah

---

¹⁶¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2197

¹⁶² Tehdejší znění zákoníku znalo další skutkovou podstatu jednatelství bez příkazu, a to „jednání z občanské povinnosti“, šlo-li o odvracení významné škody

mezi jednatelem a osobou, o jejíž záležitost jde, nikoliv případný vztah těchto účastníků k osobě třetí.¹⁶³

---

¹⁶³ Srov. a blíže: Švestka, J., Jehlička, O., J., Škárová, Spáčil, J. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1317 - 1318

5. Zastoupení právnických osob

Kromě fyzických, přirozených subjektů práva přiznává každý vyvinutý právní řád způsobilost být subjektem práva i uměle vzniklým seskupením, či útvarům, v moderní terminologii nazývaným právnická osoba. Právnická osoba neměla v římském právu přiznání způsobilost jednat s právními účinky, moderní právní řády právnické osobě tuto způsobilost již přiznávají.¹⁶⁴

Zákonná úprava neobsahuje definici právnické osoby a ponechává ji doktríně a praxi. Právnické osoby lze charakterizovat jako umělé – právem vytvořené – útvary, odvozené od osob fyzických a zásadně vybavené právními způsobilostmi adekvátními osobám fyzickým, tj. způsobilostí k právům a povinnostem a způsobilostmi k právním a protiprávním úkonům.¹⁶⁵ Názory na pojem a vymezení právnické osoby nejsou dosud v teorii sjednoceny. Definici právnické osoby se vyhýbá i občanský zákoník. Přesto můžeme říci, že teorií i praxí je považováno za právnickou osobu sdružení osob nebo majetku, vytvořené za určitým cílem a mající právní subjektivitu.¹⁶⁶ Hovoří se o umělých, fiktivních útvarech.¹⁶⁷ Podnětem ke vzniku právnických osob je snaha o sdružení ve větší skupině s účelem lépe dosáhnout ekonomických, politických, sociálních a jiných cílů. Nový občanský zákoník definuje právnickou osobu jako *organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnická osoba může bez zřetele na předmět činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou* (ustanovení § 20 nového občanského zákoníku). Právnické osoby můžeme také vymežit jako:

- a) sdružení fyzických nebo právnických osob¹⁶⁸
- b) účelová sdružení majetku¹⁶⁹
- c) jednotky územní samosprávy¹⁷⁰
- d) jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon¹⁷¹

---

¹⁶⁴ Srov. Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy římského práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997, s. 99

¹⁶⁵ Hurdík, J., Lavický, P., Telec, I. Občanské právo hmotné I. Obecná část, ochrana osobnosti. Bratislava: Bratislavská škola práva, 2008, s. 91

¹⁶⁶ Plecítý, V., Vrabc, J., Salač, J. Základy občanského práva. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 51

¹⁶⁷ Např. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 79

¹⁶⁸ Obchodní společnosti, politické strany, církve, zájmová sdružení, apod.

¹⁶⁹ Nadace a nadační fondy, účelová sdružení majetku veřejného práva (Pozemkový fond ČR)

¹⁷⁰ Obce a kraje

Mezi právnické osoby patří i stát. Není sice uveden ve výčtu ustanovení § 18 OZ, ale pokud je účastníkem občanskoprávních vztahů, považuje se za právnickou osobu (ustanovení § 21 OZ). Pro svou specifickou povahu a mocenské postavení je zvláštní právnickou osobou *sui generis*. Z důvodů, že je stát specifickou právnickou osobou, nemůže být na něj aplikováno obecné ustanovení § 20 OZ (jednání právnické osoby), nýbrž speciální zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a o jejím vystupování v právních vztazích. Za stát jednájí a jeho jménem vystupují organizační složky státu, respektive vedoucí těchto složek.

5.1 Jednání právnických osob

Právnické osoby mají od svého vzniku způsobilost k právům a povinnostem a mají zároveň vždy i způsobilost k právním úkonům, tedy způsobilost vlastním jménem nabývat práva a plnit povinnosti. Na rozdíl od fyzické osoby spadají obě tyto právní způsobilosti u právnické osoby v jeden okamžik. Při právních úkonech jsou právnické osoby zastupovány osobami fyzickými, které za ně jednájí jejich jménem a na jejich účet. Tyto fyzické osoby jsou buď **statutárním orgánem** právnické osoby, tj. orgánem, který je přímo podle zakládací listiny, smlouvy o zřízení právnické osoby či podle zákona oprávněn za právnickou osobu jednat, nebo **pověřeným zaměstnancem** nebo **zástupcem na základě plné moci**.¹⁷²

Právní úprava jednání podnikatele v obchodním zákoníku nemá komplexní povahu, a proto ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 přichází v úvahu i aplikace příslušných ustanovení občanského zákoníku, zejména pak pokud jde o zastoupení. Je možné rozlišovat jednání přímé a nepřímé. Přímým jednáním podnikatele – fyzické osoby je jeho osobní jednání, kdy podnikatel sám činí právní úkony. Přímým jednáním podnikatele – právnické osoby je jednání jeho statutárního orgánu. Právní úkony učiněné statutárním orgánem jsou právními úkony právnické osoby. Nepřímé jednání podnikatele, a to jak fyzické, tak i právnické osoby, je pak jednání, při kterém projevuje vůli zástupce, a to jménem a s důsledky pro zastoupeného podnikatele. Oprávnění zástupce jednat za podnikatele může vyplývat buď ze zákona nebo rozhodnutí státního orgánu (tzv. zákonné zastoupení) anebo z dohody o plné moci (tzv. smluvní zastoupení). Smluvní zastoupení může mít pak dvojí podobu. Především může jít o zastoupení na základě udělené prokury. Kromě toho se může dát podnikatel zastoupit na základě obecné plné moci podle příslušných ustanovení

---

¹⁷¹ Státní podniky, Česká televize apod.

¹⁷² Šíma, A. Občanské právo hmotné. 3 doplněné a přepracované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2008, s. 9

občanského zákoníku. Podmínkou je dohoda o plné moci mezi podnikatelem jako zastoupeným (zmocnitelem) a osobou, která má podnikatele zastupovat (zmocněncem). Ke vzniku oprávnění zastupovat je tedy nutné, aby podnikatel udělil zmocněnci plnou moc. U právnické osoby je k udělení plné moci nepochybně oprávněn statutární orgán. Stejně oprávnění lze přiznat i prokuristovi za podmínek ustanovení § 14 obchodního zákoníku. U osob oprávněných jednat jménem podnikatele jako zákonní zástupci podle ustanovení § 13 odst. 3 a § 15 je řešení této otázky spornější. Vyskytují se názory, že jménem právnické osoby může udělit plnou moc pouze statutární orgán, i názory, že tak může učinit i zákonný zástupce. Je však třeba vzít v úvahu ustanovení § 24 OZ, podle něhož musí zástupce, a to i zákonný, jednat osobně. Dalšího zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto, proto je třeba mít za to, že uvedení zákonní zástupci zásadně nejsou oprávněni udělit jménem právnické osoby plnou moc. Výjimku by tvořily případy, kdy by oprávnění zákonného zástupce ustanovit dalšího zástupce bylo stanoveno v právním předpise. Tak například jestliže je vedoucí odštěpného závodu oprávněn činit za podnikatele veškeré právní úkony týkající se odštěpného závodu, je třeba dovést, že je též oprávněn v tomto rozsahu udělit jménem podnikatele plnou moc. S určitou výhradou by bylo možné za výjimku považovat i případ, kdy by uvedené oprávnění bylo obsaženo ve vnitřních organizačních předpisech právnické osoby. To snad lze hodnotit jako dohodu mezi účastníky, tj. mezi právnickou osobou a zákonným zástupcem.¹⁷³

U právnických osob je vzhledem k jejich povaze tedy nutné od zastoupení odlišovat jednání statutárních orgánů, prostřednictvím kterých činí právnické osoby právní úkony osobně a jednání, kdy někdo jedná za právnickou osobu jako ustanovený zástupce. V prvním případě se tak nejedná o zastoupení podle § 22 a násl., nýbrž o samotné jednání právnických osob skrze statutární orgán a daný úkon tak provádí sama právnická osoba. Německá právní oblast hovoří o zastoupení společnosti orgánem, nikoliv o jednání společnosti prostřednictvím statutárního orgánu. Podobnou koncepci bude obsahovat také nový český občanský zákoník.¹⁷⁴ Statutární orgán může činit všechny právní úkony právnické osoby vůči třetím osobám v rozsahu speciální právní subjektivity právnické osoby, k čemuž je pověřen ze zákona, potažmo ze zakládacích dokumentů právnické osoby. Statutární orgán právnické osoby tedy není – na rozdíl od zástupce – osobou

---

¹⁷³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 33-34, 37

¹⁷⁴ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 205

v právním slova smyslu odlišnou od zastoupeného. Orgán je součástí právnické osoby, podobně jako tělesné orgány osob fyzických, a jeho projevy jsou považovány za přímé projevy vůle právnické osoby.¹⁷⁵

K tomu, aby určitá osoba mohla jednat podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku jako zákonný zástupce podnikatele, musí být splněny současně dvě podmínky. Především musí jít o osobu pověřenou určitou činností. Pověřená osoba nemusí být zaměstnancem, ani v jiném obdobném vztahu k podnikateli. Obchodní zákoník blíže nevymezuje, co se rozumí „pověřením“. Výslovně nevyžaduje, aby takové pověření bylo určitým způsobem formalizováno. Proto je třeba vycházet ze zásady, že rozhodující je skutečný stav. V praxi takové pověření může mít podobu vymezení pracovní náplně ve vnitřních organizačních předpisech podnikatele, i když tomu tak nemusí být. Druhou podmínkou vzniku oprávnění pověřené osoby zastupovat podnikatele přímo ze zákona bez zvláštní plné moci je to, že činnost, kterou byla osoba pověřena, je činností při provozování podniku.¹⁷⁶

Pro úplnost se dodává, že v procesně-právních věcech podle ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také jen „OSŘ“) za právnickou osobu jedná

- a) její **statutární orgán**; tvoří-li statutární orgán více fyzických osob, jedná za právnickou osobu jeho předseda, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen, nebo
- b) její **zaměstnanec** (člen), **který tím byl** statutárním orgánem **pověřen**, nebo
- c) **vedoucí** jejího odštěpného závodu nebo vedoucí jiné její organizační složky, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku, jde-li o věci týkající se tohoto závodu (složky), nebo
- d) její **prokurista**, může-li podle udělené prokury jednat samostatně¹⁷⁷

5.2 Prokura

Prokura představuje zvláštní druh plné moci. Její právní úprava je obsažena pouze v obchodním zákoníku, občanský zákoník ji vůbec nezná. Jde totiž o právní institut, který

---

¹⁷⁵ Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M. Úvod do soukromého práva. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 140

¹⁷⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 48

¹⁷⁷ K tomu např. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 700/2007

je typický právě pro obchodní vztahy.¹⁷⁸ Jednou ze zvláštností prokury je to, že její rozsah je vymezen přímo zákonem. Prokurista je oprávněn jménem podnikatele činit všechny právní úkony, k nimž dochází při provozování podniku. Z formulace prvního odstavce ustanovení § 14 plyne, že nezahrnuje ty právní úkony, ke kterým nedochází při provozu podniku. Bude tedy nepochybně záležet na povaze podniku a jeho provozu, které budou v konkrétním případě rozhodující pro vymezení okruhu právních úkonů, ke kterým bude prokurista oprávněn. Mimo tento okruh budou nesporně právní úkony týkající se osobního majetku podnikatele – fyzické osoby. Stejně tak právní úkony, které se u podnikatele – právnické osoby nebo podnikatele – fyzické osoby týkají jiné činnosti než podnikání. Pochybnosti mohou vznikat, zda právní úkony, k nimž dochází při provozu podniku, jsou i úkony mimořádné, jako např. prodej movitého vybavení podniku, nájem podniku, zřízení zástavního práva apod.¹⁷⁹

Prokura je nejširší formou zastoupení v soukromém právu. Jak již bylo uvedeno, podnikatel jejím prostřednictvím zmocňuje prokuristu ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku, i když se k nim vyžaduje zvláštní plná moc. V prokure však není zahrnuto oprávnění zcizovat nemovitosti a zatěžovat je, ledaže je toto oprávnění výslovně v udělení prokury uvedeno. Prokuru lze udělit jen fyzické osobě. Bližší podmínky jsou upraveny v ustanovení § 14 obchodního zákoníku.¹⁸⁰

Prokuru nelze omezit, čímž představuje ten druh plných mocí, které nelze omezit nad míru stanovenou zákonem. Případná omezení vnitřními pokyny by zůstala bez vlivu na právní následky vůči třetím osobám.¹⁸¹ Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí judikoval,¹⁸² že jestliže prokurista zcizil či zatížil nemovitosti, aniž by oprávnění k tomu bylo v udělení prokury výslovně uvedeno, je podnikatel z jeho jednání vázán, ledaže oznámil svůj nesouhlas osobě, se kterou prokurista jednal, bez zbytečného odkladu po tom, co se o tomto překročení oprávnění dozvěděl.

---

¹⁷⁸ Pokud však určitou otázku v souvislosti s prokurou nelze řešit podle obchodního zákoníku, je třeba ji řešit podle obecné úpravy zastoupení v občanském zákoníku.

¹⁷⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 44

¹⁸⁰ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 204

¹⁸¹ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 229

¹⁸² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003

Jako prokurista může podnikatele zastupovat pouze fyzická osoba. Nemusí jít o zaměstnance, společníka nebo člena. Z ustanovení § 22 OZ vyplývá, že fyzická osoba, které byla prokura udělena, musí mít plnou způsobilost k právním úkonům. Prokuru lze udělit také několika osobám.¹⁸³ U společné prokury v obchodně-právní oblasti jsou prokuristé oprávněni zastupovat a podepisovat každý samostatně anebo tak, že je třeba souhlasného projevu vůle všech prokuristů anebo alespoň dvou z nich.¹⁸⁴ Z odstavce čtvrtého ustanovení § 14 tedy vyplývá, že udělení prokury více osobám lze udělit trojím způsobem. Především může být prokura formulována tak, že jsou k zastupování a podepisování oprávněni všichni prokuristé samostatně. Druhá možnost spočívá v tom, že je oprávněno společně více prokuristů, alespoň dva. Třetí pak předpokládá, že je k zastupování a podepisování třeba souhlasného projevu vůle všech prokuristů. Z formulace čtvrtého a šestého odstavce ve spojení s § 35 písm. g) také plyne, že úprava výkonu prokury několika prokuristy je povinným obsahem jejího udělení a bez této úpravy není prokura způsobilá zápisu do obchodního rejstříku. Neplatí tu úprava obsažená v ustanovení § 31 odst. 3 OZ. Nepovažuje se za správný názor, že zákon presumuje, že při ustanovení více prokuristů je k jednání oprávněn každý samostatně, pokud podnikatel nenechá zapsat, o čem a kolik prokuristů musí jednat společně. Neodpovídá totiž znění odstavce 4, který určuje, jak lze více osobám prokuru udělit, aniž by stanovil jakoukoliv presumci či právní domněnku. Naopak v odstavci 6 je stanoveno, že návrh na zápis více osob jako prokuristů musí obsahovat i určení, zda každý prokurista může jednat samostatně, popřípadě kolik prokuristů musí jednat společně.¹⁸⁵

Ustanovení § 32 OZ stanoví nevyvratitelnou právní domněnku, že pokud neplyne z právního úkonu, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná sám za sebe. To znamená, že práva a povinnosti v takovém případě vznikají právě tomu, kdo jedná (protože z právního úkonu nevyplývá, že jedná za někoho jiného). Stejný princip platí v obchodně-právních vztazích ohledně prokuristy. Úkon podepsaný bez doložky o prokuře by pak zavazoval prokuristu samotného, nikoli podnikatele, který mu prokuru udělil.¹⁸⁶

---

¹⁸³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 45

¹⁸⁴ Ustanovení § 14 odst. 4 obchodního zákoníku nebo také Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 303

¹⁸⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 45-46

¹⁸⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94

Podle ustanovení § 14 odst. 7 obchodního zákoníku prokura (jež je zvláštní plnou mocí, kterou může udělit jen podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku) smrtí podnikatele, který ji udělil, nezaniká, ledaže by tento podnikatel stanovil, že má trvat jen po dobu jeho života. Po smrti podnikatele však prokurista může konat jen úkony v rámci obvyklého hospodaření, přičemž úkony přesahující obvyklé hospodaření může konat jen se souhlasem dědiců a také se souhlasem soudu. Tyto úpravy mají vliv zejména na požadovanou kontinuitu podnikatelské činnosti.¹⁸⁷ Jak bylo uvedeno, jeden ze způsobů zániku plné moci je smrt zmocnitele, neplyne-li z jejího obsahu něco jiného. Novelou občanského zákoníku č. 554/2004 Sb. byla první věta ustanovení odstavce 2 navíc doplněna slovy „pokud zvláštní zákon nestanoví jinak“ a příkladmo se odkazuje na ustanovení § 14 odst. 7, § 15 odst. 3 a § 715a odst. 3 obchodního zákoníku. Zákon tak umožnil zachovat projevenou vůli zmocnitele na základě zvláštního zákona i po jeho smrti. Takto udělená plná moc i přes smrt zmocnitele nepozbývá platnosti.¹⁸⁸

Pokud jde o formu udělení prokury, je vyslovován názor, že zákon neobsahuje požadavek, aby se tak stalo v písemné formě.¹⁸⁹ Opačný názor však říká, že zákon takový požadavek obsahuje. Nejde jen o to, že ustanovení § 14 váže účinnost prokury na zápis do obchodního rejstříku. Prokura představuje plnou moc, a pokud nelze otázku její formy řešit podle obchodního zákoníku, je třeba ji řešit podle občanského zákoníku. Podle jeho ustanovení § 31 odst. 4 musí být plná moc udělena písemně v případě, že se netýká jen určitého právního úkonu. Má se tedy za to, že to platí i pro udělení prokury, která je ze zákona zmocněním ke všem právním úkonům, k nimž dochází při provozu podniku.¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 170

¹⁸⁸ Blíže Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 234

¹⁸⁹ Např. Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. Praha: Polygon, 2000, s. 110

¹⁹⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 46

6. Zastoupení dle OSŘ

V civilním řízení před soudy se procesní zastupování řídí zvláštním zákonem, kterým je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Problematika zastoupení je upravena zejména v ustanoveních § 20 – 32 OSŘ.

Soudy v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných a z obchodních vztahů, a provádějí výkon rozhodnutí. Dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob. Občanské soudní řízení je tak jednou ze záruk zákonnosti (ustanovení § 2, 3 a 7 OSŘ).

Účastníky v civilním soudním řízení mohou být fyzické osoby, právnické osoby a stát. Způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává (§ 19 OSŘ). Smyslem institutu zastoupení účastníků civilního procesu je zejména ochrana jejich práv a zájmů, které byly ohroženy nebo porušeny.¹⁹¹ Každý může před soudem jako účastník samostatně jednat (*procesní způsobilost*) v tom rozsahu, v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti (§ 20 OSŘ).

Zastoupení je institut uplatňující se jednak podle hmotně-právních předpisů, jednak podle předpisů procesně-právních. Zastoupením podle hmotného práva vzniká hmotně-právní vztah mezi zástupcem a zastoupeným. Zastoupením podle procesního práva vzniká procesní vztah mezi zástupcem a zastoupeným na straně jedné, a mezi nimi a soudem, resp. ostatními subjekty řízení, na straně druhé.¹⁹²

Tak jako občanský zákoník, i občanský soudní řád rozeznává zastoupení na základě zákona, zastoupení na základě rozhodnutí a zastoupení na základě plné moci. Každý, kdo v řízení vystupuje jako zástupce účastníka, musí své oprávnění k zastupování doložit již při prvním úkonu, který ve věci učinil. Uložením této povinnosti má zákon na zřeteli ekonomiku řízení tím, že nebude nutné až v pozdějších fázích řízení odstraňovat nedostatky v průkazu oprávnění zástupce jednat za účastníka řízení.¹⁹³ Tato povinnost se vztahuje na všechny zástupce účastníků (zákonné zástupce, opatrovníky apod.). Nesplnění

---

¹⁹¹ Ustanovení § 3 věta druhá OSŘ a článek 36 Listiny základních práv a svobod

¹⁹² Stavinohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Masarykova univerzita v Brně a nakladatelství DOPLNĚK, 2003, s. 237

¹⁹³ Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 123

uvedené povinnosti představuje nedostatek podmínky řízení, který lze odstranit. Opatření soudu k odstranění tohoto nedostatku je především výzva směřující k zástupci účastníka, případně k samotnému účastníku řízení, aby ve stanovené lhůtě doložil plnou moc nebo jiné listiny, dokládající oprávnění zástupce jednat za účastníka řízení.

Zákonný zástupce, zmocněnec, opatrovník ustanovený podle § 29 OSŘ a ustanovený zástupce nemohou účastníka zastupovat, jestliže jejich zájmy jsou v rozporu. Pro vyloučení těchto osob nestačí pouhá možnost střetu se zájmy zastoupeného; rozpor musí existovat a musí být v řízení zjištěn. Bude-li rozpor v zájmech zjištěn, dochází k jejich vyloučení ze zákona; soud o tom žádné zvláštní rozhodnutí nevydává. Soud tak přestane s tímto zástupcem jednat, rozhodnutí o tom však nevydává. Procesní úkony, které učinil zástupce, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného účastníka, jsou od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet. Jednalo by se o absolutně neplatný právní úkon pro rozpor se zákonem podle kogentního ustanovení § 22 a § 39 OZ, takže z takového úkonu by nemohla vzniknout žádná práva a povinnosti.¹⁹⁴

Závěrem k obecnému úvodu do problematiky zastoupení dle OSŘ je vhodné připomenout, že povinnost soudu poskytnout účastníku potřebná poučení, výzvy nebo upozornění lze splnit i tím, že budou poskytnuty jeho zástupci; to ovšem neplatí, udělil-li účastník svému zástupci plnou moc jen pro určité úkony (§ 32 odst. 3 OSŘ).

6.1 Zákonné zastoupení

Fyzická osoba, která nemůže před soudem samostatně jednat (protože nemá procesní způsobilost), musí být zastoupena svým zákonným zástupcem. To, která osoba bude zákonným zástupcem, stanoví předpisy hmotného práva.¹⁹⁵ O zákonných zástupcích již bylo pojednáno v této rigorózní práci v kapitole 4.4.

Občanský soudní řád ve svém ustanovení § 23 zakotvuje, že „*vyžadují-li to okolnosti případu, může předseda senátu rozhodnout, že fyzická osoba, která nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, musí být v řízení zastoupena svým zákonným zástupcem, i když jde o věc, v níž by jinak mohla jednat samostatně*“. Jsou-li splněny předpoklady uvedené v ustanovení § 23 OSŘ, popřípadě v ustanovení § 180a odst. 2 a § 181 odst. 1 OSŘ, je soud povinen v zájmu zajištění rovného postavení účastníků řízení toto opatření učinit. Rozhodne o tom usnesením, které doručí účastníku a jeho zákonnému zástupci; přičemž odvolání proti usnesení soudu prvního stupně je přípustné.

---

¹⁹⁴ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 206

¹⁹⁵ Zejména občanský zákoník a zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Dokud usnesení není v právní moci, nelze v řízení pokračovat. Nerozhodne-li soud, že účastník musí být zastoupen svým zákonným zástupcem, ačkoliv k tomuto opatření byly splněny zákonem stanovené podmínky, je odůvodněn závěr, že nebyl zastoupen ten, kdo v řízení musel být zastoupen. K tomuto nedostatku, jenž je zmatečností ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 c), je soud povinen přihlédnout kdykoliv za řízení.¹⁹⁶

Nutno dodat, že systémové zařazení výše uvedeného ustanovení (myšleno ustanovení § 23 OSŘ) je poněkud zmatečné. Je zařazeno pod skupinu „zástupci účastníků na základě zákona“, nicméně o aplikaci tohoto ustanovení rozhoduje usnesením předseda senátu. Podle názoru autorky této rigorózní práce by bylo logičtější zařadit citované ustanovení až pod skupinu „zástupci účastníků na základě rozhodnutí“ v ustanoveních § 29 a násl. OSŘ.

6.2 Zastoupení na základě rozhodnutí

Dalším druhem zastoupení v rámci civilního řízení je zastoupení účastníků řízení na základě rozhodnutí. Rozhodnutím je pochopitelně myšleno rozhodnutí soudu, resp. předsedy senátu.

Předseda senátu podle 29 OSŘ ustanoví opatrovníka té fyzické osobě, která není zastoupena a současně která není oprávněna před soudem samostatně jednat. Toto opatření lze však učinit jen tehdy, je-li zde nebezpečí z prodlení. V ostatních případech soud vyčká, až příslušný soud ustanoví účastníku řízení zákonného zástupce (kolizního opatrovníka), popř. k tomu dá podnět.

Ve vztahu k právnické osobě je pak předseda senátu oprávněn ustanovit ji opatrovníka tehdy, kdy právnická osoba jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je onou osobou oprávněnou jednat za právnickou osobu.¹⁹⁷ I zde je zapotřebí existence nebezpečí z prodlení.

Další možností, kdy předseda senátu ustanoví podle § 23 odst. 3 účastníku řízení opatrovníka je (pokud neučiní jiná opatření),¹⁹⁸ když:

---

¹⁹⁶ Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 97

¹⁹⁷ Například u akciové společnosti, na jejíchž valných hromadách byla zvolena dvě představenstva, která vzájemně zpochybňují platnost volby druhého z nich apod. Uvedená spornost se současně musí projevat ve vnitřních poměrech právnické osoby. Převzato z: Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 116

¹⁹⁸ Např. přerušení řízení spojené s podnětem k zahájení řízení o způsobilosti k právním úkonům účastníka

- a) pobyt účastníka není znám
- b) účastníku se nepodařilo doručit na známou adresu v cizině
- c) účastník byl stížen duševní poruchou
- d) účastník se z jiných zdravotních důvodů nemůže, nikoliv jen pro přechodnou dobu, účastnit řízení
- e) účastník není schopen se srozumitelně vyjadřovat¹⁹⁹

Předpokladem pro ustanovení opatrovníka dle ustanovení § 23 odst. 3 není výslovně stanovena existence nebezpečí z prodlení. Na druhou stranu však musí být spolehlivě prokázán důvod, pro který se účastníku řízení opatrovník ustanovuje. Musí být například vyčerpány všechny dostupné možnosti ke zjištění místa pobytu účastníka apod.

Jak je uvedeno v odborné literatuře,²⁰⁰ u zastoupení na základě soudního rozhodnutí je třeba rozlišovat zastoupení zákonné a zastoupení, které má povahu zastoupení zmocněncem. V prvním případě jde o:

- a) zastoupení osob procesně nezpůsobilých²⁰¹
- b) zastoupení osob procesně způsobilých²⁰²
- c) zastoupení osob, které nemohou v procesu svá práva dostatečně hájit²⁰³

V druhém případě jde o jiné zastoupení na základě rozhodnutí soudu.²⁰⁴

Další formu ustanovení zástupce na základě rozhodnutí, jak bylo nastíněno v předchozí větě, představuje institut *zástupce na žádost*. Účastníku, u něhož jsou předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků,²⁰⁵ předseda senátu ustanoví na jeho žádost zástupce, jestliže je to potřeba k ochraně jeho zájmů. O tom, že může tuto žádost podat, je

¹⁹⁹ Hovoříme o tzv. postulační způsobilosti

²⁰⁰ Např. Stavínková, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Masarykova univerzita v Brně a nakladatelství DOPLNĚK, 2003, s. 238-239

²⁰¹ Nemají-li tyto osoby zákonného zástupce (rodiče nebo opatrovníka), může jim soud sám opatrovníka ustanovit, a to pouze za podmínky, že zde hrozí nebezpečí z prodlení. V tomto případě jde o tzv. procesního opatrovníka, ustanoveného jen pro zastupování v konkrétním procesu.

²⁰² K ustanovení opatrovníka v těchto případech přistoupí soud jen tehdy, když určitým osobám brání překážka v účasti na řízení (např. pobyt účastníka není znám, účastník není schopen se srozumitelně vyjadřovat apod.).

²⁰³ Jde o procesního zástupce, který v procesu hájí zájmy toho, kdo tak nemůže činit dostatečně sám. Dále je důvodem pro ustanovení opatrovníka potřeba ochrany nezvěstné osoby, která se nemůže řízení účastnit.

²⁰⁴ Toto zastoupení má povahu zastoupení zmocněncem. Takový zástupce může být ustanoven z řad advokátů, jestliže je to třeba k ochraně zájmů účastníka, u něhož jsou dány předpoklady k osvobození od soudních poplatků. Takto ustanovený advokát má stejné postavení jako advokát, jemuž účastník udělil plnou moc.

²⁰⁵ Ustanovení § 138 OSŘ uvádí hlediska rozhodující pro osvobození od soudních poplatků

předseda senátu povinen účastníka poučit (§30 OSŘ). Pro uplatnění výše uvedeného je tedy zapotřebí splnění dvou podmínek:

- a) musí se jednat o účastníka, který je osvobozen od soudních poplatků
- b) jestliže je to třeba k ochraně jeho zájmů

O tento postup může účastník požádat v již zahájeném řízení, stejně tak ale i před samotným zahájením řízení (např. k podání žaloby). Blíže se k problematice bezplatného zastupování v České republice vyjadřuje např. Radek Ondruš.²⁰⁶

Odstavec 2 ustanovení § 30 OSŘ pak stanoví, že „*vyžaduje-li to ochrana zájmů účastníka nebo jde-li o ustanovení zástupce pro řízení, v němž je povinné zastoupení advokátem (notářem), ustanoví mu předseda senátu v případě uvedeném v odstavci 1 zástupce z řad advokátů*“. Je namístě zmínit, že ustanovením zástupce na žádost účastníka soud plní povinnost zajistit účastníkům stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Současně jde i o naplnění ustanovení Listiny základních práv a svobod²⁰⁷ (čl. 37 odst. 2), podle něhož má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to od počátku řízení. Ustanovení zástupce proto nezávisí na úvaze soudu; jsou-li splněny výše uvedené předpoklady, soud je povinen žádosti účastníka vyhovět.²⁰⁸ Co se týká postavení ustanoveného zástupce, tak má stejné postavení jako zástupce na základě plné moci. Bez zřetele na tom, zda jím je advokát či jiná osoba.

6.3 Zastoupení na základě plné moci

Pro řízení před soudem platí, že zvoleným zástupcem účastníka může být jen fyzická osoba (s výjimkou ustanovení § 26 a 26a OSŘ). Tímto zástupcem bývá především advokát na základě procesní plné moci, ale může jím být i kterákoliv fyzická osoba, která má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, tzv. **obecný zmocněnec**.

Procesní zastoupení na základě plné moci předpokládá dohodu o zastoupení mezi zastoupeným a jeho zástupcem. Procesním zástupcem může být **advokát, notář, patentový zástupce, odborová organizace, Úřad pro mezinárodní ochranu dětí,**

---

²⁰⁶ Ondruš, R. Bezplatné právní zastupování v České republice. Bulletin advokacie, 2001, č. 6-7

²⁰⁷ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále také jen jako „Listina základních práv a svobod“ nebo „LZPS“)

²⁰⁸ K tomu také Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 121

organizace vyvíjející činnost při ochraně proti diskriminaci nebo **obecný zmocněnec**.²⁰⁹ Blíže se pak těmto jednotlivým zástupcům věnuje kapitola 7.

Povinností zástupce je prokázat se plnou mocí, která může být udělena písemně nebo ústně do protokolu. Bylo judikováno,²¹⁰ že pokud ten, kdo vystupoval v občanském soudním řízení jako zástupce účastníka, aniž se prokázal plnou mocí, předloží dodatečně ve lhůtě určené soudem plnou moc, je tím nedostatek průkazu zastoupení zhojen a jsou tak schváleny i ty úkony učiněné v řízení zástupcem účastníka, k nimž došlo před podpisem plné moci.

Plnou moc může účastník udělit zmocněnci pro celé řízení - tady hovoříme o **procesní plné moci**, anebo jen pro určité procesní úkony – zde se pak jedná o **prostou plnou moc**. Procesní plnou moc nelze omezit. Zástupce, jemuž byla tato plná moc udělena, je oprávněn ke všem úkonům, které může v řízení učinit účastník. Naproti tomu plná moc pro určité úkony opravňuje k zastupování jen při těch úkonech, které byly v plné moci výslovně uvedeny.²¹¹ V prosté plné moci mohou být úkony, které je zmocněnec oprávněn vykonat, výslovně uvedeny buď pozitivně (vyjmenování úkonů, které má zmocněnec vykonat), nebo negativně (určení úkonů, které zmocněnec provést nesmí).²¹² Advokátu a notáři lze udělit jen procesní plnou moc, která končí pravomocným skončením řízení, pro něž byla udělena, pokud z ní nevyplývá, že se vztahuje i na řízení jiná (např. na řízení o žalobě pro zmatečnost, dovolací řízení apod.). Vztahuje-li se plná moc i na další řízení, je třeba v jejich rámci udělení plné moci znovu prokázat.²¹³ V občanském soudním řízení se uplatní též tzv. všeobecná plná moc, kterou zmocnitel zmocnil zmocněnce, aby jej zastupoval ve všech věcech. Tato plná moc totiž dopadá jak na hmotně-právní úkony, tak i na úkony procesní. Z hlediska ustanovení § 28a má pro řízení stejný význam jako procesní plná moc. Všeobecná plná moc se v řízení neuplatní jen tehdy, byla-li udělena několika

---

²⁰⁹ Blíže Stavínková, J., Hlavsa, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně a nakladatelství DOPLNĚK, 2003, s. 239-240

²¹⁰ Rc 12/85, převzato z: Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 163

²¹¹ Ustanovení § 28 odst. 1 a § 28a odst. 1 a 2 OSŘ

²¹² Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. *Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 114

²¹³ K tomu také Stavínková, J., Hlavsa, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně a nakladatelství DOPLNĚK, 2003, s. 242

zmocněncům s tím, že musí jednat společně. Brání tomu ustanovení § 24 odst. 1 věta první.²¹⁴

Je vhodné i zmínit ustanovení o povinnosti existence úředně ověřených podpisů, a to jak na plné moci jako takové, tak i na jejím odvolání nebo výpovědi v případech, že tak stanoví zákon nebo rozhodl-li tak předseda senátu. Předseda senátu uloží úředně ověřit podpisy tehdy, odůvodňují-li to okolnosti případu, zejména hrozí-li účastníku újma na jeho právech v důsledku toho, že k udělení, odvolání nebo výpovědi plné moci skutečně nedošlo. Smyslem tohoto opatření je především zabránit tomu, aby nemohl před soudem vystupovat jako zmocněnec někdo, kdo jím ve skutečnosti není. Požadavek na úřední ověření podpisu je zpravidla odůvodněn tehdy, jestliže soud nemá možnost se při jednání nebo jiném soudním aktu sám přesvědčit o tom, zda k udělení, odvolání nebo výpovědi plné moci skutečně došlo, a jsou-li s udělením, odvoláním nebo výpovědí plné moci spojeny procesní úkony, které mají vliv na další průběh řízení, popřípadě je-li účastník v cizině a zřejmě se osobně k procesnímu soudu nedostaví nebo nemůže-li se účastník ze zdravotních důvodů nebo jiných závažných důvodů osobně zúčastnit jednání u soudu.²¹⁵ Je nutno dodat, že právní úprava v občanském zákoníku tento požadavek na ověření podpisů na plné moci neobsahuje.

Na rozdíl od úpravy zastoupení v občanském právu hmotném může mít účastník občanského soudního řízení v téže věci současně pouze jednoho zvoleného zástupce (ustanovení § 24 odst. 1 OSŘ). Proto je také procesní plná moc udělená účastníkem řízení současně dvěma advokátům neplatná; takového účastníka soud poučí, aby si pro řízení zvolil jen jednoho zástupce a tomuto zástupci udělil novou plnou moc.²¹⁶ V soudní praxi se vyskytují případy, že více osob oprávněných samostatně jednat jménem právnické osoby (např. jednatele společnosti s ručením omezeným) zvolí bez dohody s ostatními pro právnickou osobu v téže věci každý jiného zástupce. Nedojde-li mezi nimi ani dodatečně k dohodě, který zmocněnec bude právnickou osobu zastupovat (s tím, že plné moci udělené ostatním budou odvolány), je zde zejména s ohledem na účinky ustanovení § 28

---

²¹⁴ Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 115

²¹⁵ Blíže Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 110

²¹⁶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 291

odst. 3 OSŘ nebezpečí, že právnické osobě tím bude znemožněno činit procesní úkony; takovou situaci lze řešit i ustanovením opatrovníka právnické osobě podle § 29 odst. 2.²¹⁷

Plná moc v průběhu řízení může zaniknout:

- a) **odvoláním** zmocnitele
- b) **výpovědí** zmocněnce²¹⁸
- c) **ztrátou způsobilosti** zástupce být účastníkem řízení
- d) **smrtí** zástupce (fyzická osoba)
- e) **zánikem** zástupce (právnická osoba, např. odborová organizace)
- f) dnem právní moci rozhodnutí o **skončení řízení**, pro nějž byla plná moc udělena
- g) **provedením úkonu** (u prosté plné moci)

Odvolání plné moci účastníkem řízení nebo výpověď plné moci zástupcem jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly účastníkem nebo zástupcem oznámeny. Vůči jiným účastníkům řízení jsou účinné, jakmile jim byly oznámeny soudem (§ 28 odst. 2 OSŘ).

V rámci civilního soudního řízení se v souvislosti se zastupováním objevuje i několik **dalších ustanovení**, např. můžeme zmínit ustanovení § 187 odst. 1 OSŘ, týkající se řízení o způsobilosti k právním úkonům. Vyšetřovaný je oprávněn dát se jako účastník řízení zastupovat v řízení zástupcem, jehož si zvolí; o tom a o dalších procesních právech a povinnostech musí být vyšetřovaný poučen. Nezvoly-li si vyšetřovaný zástupce, ustanoví mu předseda senátu opatrovníka pro řízení z řad advokátů. Občanský soudní řád také stanoví případy **povinného (nuceného) zastoupení** (ustanovení § 241 OSŘ). Dovolatel při dovolání (byť by byl podle hmotného práva plně způsobilý k právním úkonům), musí být zastoupen advokátem nebo notářem, pokud sám nemá právnické vzdělání. Další výjimky z povinného zastoupení u dovolání jsou pak vedeny v odst. 2 zmíněného ustanovení.

Závěrem je pak možno uvést např. rozhodnutí Městského soudu v Praze,²¹⁹ kdy bylo judikováno, že „*plná moc udělená v původním dědickém řízení končí pravomocným ukončením tohoto řízení. Nevztahuje se na jiná řízení zahájená později, tedy ani na řízení o dodatečném projednání dědictví*“. Notářský řád nemá vlastní ustanovení o zastupování na

---

²¹⁷ Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 98-99

²¹⁸ Zvolí-li si účastník jiného zástupce, platí, že tím také vypověděl plnou moc dosavadnímu zástupci. Jedná se o tzv. fikci. K zániku plné moci dochází ze zákona dnem, kdy účastník předloží soudu plnou moc, kterou pověřil zastupováním jiného zmocněnce

²¹⁹ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. 24 Co 249/95

základě plné moci. Je tedy nutno použít příslušná ustanovení občanského soudního řádu. Jak již bylo řečeno, plná moc může být podle ustanovení § 28 odst. 1 OSŘ udělena buď pro určité úkony, nebo jako tzv. procesní plná moc pro celé řízení. Procesní plná moc, která byla udělena pro celé řízení, však končí, jakmile bylo toto řízení pravomocně ukončeno. Na jiná řízení zahájená později, tedy např. na řízení o dodatečném projednání dědictví, se původní plná moc nevztahuje, neboť pravomocným ukončením původního řízení zanikla.

7. Exkurz do vybraných typů smluvního zastoupení

7.1 Zastoupení obecným zmocněncem

Pojem *obecný zmocněnec* je užíván v právní praxi, avšak ustanovení § 27 OSŘ tento pojem výslovně nepoužívá. Účastník řízení²²⁰ může udělit plnou moc kterékoliv fyzické osobě způsobilé k právním úkonům. V případě, že obecný zmocněnec nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, je plná moc neplatná. Na osobu obecného zmocněnce zákon neklade žádné zvláštní požadavky. Obecný zmocněnec nemusí mít právnické vzdělání a nemusí být ani občanem České republiky. Odstavec 2 výše uvedeného ustanovení pak nepřipouští, aby obecným zmocněncem byla osoba zřejmě nezpůsobilá k řádnému zastupování, anebo pokud zmocněnec jako zástupce vystupuje v různých věcech opětovně.²²¹ Soudní praxe se tedy zabývala i otázkou nezpůsobilosti obecného zmocněnce. Jak již bylo uvedeno, je-li obecný zmocněnec zřejmě nezpůsobilý k řádnému zastupování nebo vystupuje-li v různých věcech opětovně, soud usnesením vysloví nepřipustnost zastoupení. Dokud takové usnesení není v právní moci, jsou procesní úkony, jež tento zmocněnec učiní jako zástupce účastníka, účinné.²²²

Obecný zmocněnec se nemůže dát zastoupit jiným zmocněncem jako dalším zástupcem; musí jednat jediňe osobně. Zmocněnec je oprávněn za zmocnitele jednat ve všech případech, s výjimkou těch řízení, pro která zákon vyžaduje obligatorní zastoupení advokátem nebo notářem (blíže ustanovení § 241 OSŘ).

Zajímavý článek, pojednávající o možnosti advokátního koncipienta vystupovat jako obecný zmocněnec, vyšel v roce 2005 v Bulletinu advokacie.²²³ Toho času advokátní koncipient Mgr. Petr Stavělík zaujal negativní stanovisko k rozhodnutí kárné komise České

---

²²⁰ Fyzická osoba, právnická osoba, stát nebo ten, komu zákon přiznává způsobilost být účastníkem řízení

²²¹ Okolnost, zda obecný zmocněnec vystupuje v různých věcech opětovně, závisí na posouzení konkrétního případu. Může se např. jednat o zastupování stejného účastníka ve více než dvou věcech skutkově spolu nesouvisejících, kdy mezi jednotlivými případy je taková časová souvislost, která odůvodňuje závěr, že nejde o činnost jen ojedinělou nebo jednorázovou. Není rozhodné, zda obecný zmocněnec vystupuje jako zástupce u jednoho nebo více soudů.

²²² Rozhodnutí R 23/2000, převzato z: Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 287, nebo také Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 107

²²³ Stavělík, P. K možnosti advokátního koncipienta vystupovat jako obecný zmocněnec. Bulletin advokacie, 2005, č. 2

advokátní komory (dále jen „ČAK“),²²⁴ ve kterém byl vysloven názor, že „je závažným porušením povinnosti advokátního koncipienta, jestliže, byť jen jednorázově, vystupuje jako obecný zmocněnec“. Odmyslíme-li zákonné definice a zákonem stanovená práva a povinnosti koncipientů a advokátů vyplývající jim ze zákona o advokacii a použijeme „zdravý selský rozum“, pak musíme konstatovat, že zabránění advokátnímu koncipientovi vystupovat před soudem jako obecný zmocněnec je diskriminační. Jak si jinak vysvětlit, že laik bez právního vzdělání jako obecný zmocněnec vystupovat může, naproti tomu vysokoškolsky vystudovaný člověk, s ukončeným právnickým vzděláním, praxí a zapsaný v seznamu advokátních koncipientů, nikoli. Stejně tak jakýkoliv jiný právník, jehož specializace se zastupováním účastníka nijak (tematicky) nemusí nespojit, je k takovému zastupování oprávněn, avšak koncipient, který může (a nemusí) být odborníkem v dané oblasti, již takové oprávnění nepožívá. Kapitola sama o sobě je pak otázkou pomoci osobám blízkým při zastupování v občanském soudním řízení, která je vyloučena jen z toho důvodu, že dotyčný je zapsán v seznamu advokátních koncipientů. Jak uvádí autor ve svém článku, jako jediný rozumný důvod uvedeného rozhodnutí kárné komise je možno spatřovat ve snaze zabránit výkonu „černé advokacie“, tedy přijímání úplaty za jakékoliv právní služby bez vědomí advokáta. Za kárné provinění by se tak mělo považovat pouze jednorázové vystupování koncipienta v pozici obecného zmocněnce, pokud by takovým jednáním ohrozil ekonomické zájmy advokáta, pod kterým svou praxi vykonává.

7.2 Zastoupení advokátem

V souvislosti se zastupováním na základě plné moci OSŘ na prvním místě uvádí jako možného zástupce účastníka právě advokáta. Dalo by se říci, že ve většině případů se účastník civilního řízení nechá zastoupit právě advokátem, a to z důvodů jeho odborných znalostí a profesionality. Advokátem je osoba zapsaná v seznamu vedeném Českou advokátní komorou. Jedná se o osobu, která je povinna poskytovat právní služby za podmínek stanovených v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále také jen „zákon o advokacii“). Advokát je zejména povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy účastníka, kterého zastupuje, a řídit se jeho pokyny.²²⁵ Advokát je povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Zákon o

---

²²⁴ Rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 15. 2. 2002, sp. zn. K 94/01

²²⁵ Za předpokladu, že tyto pokyny nejsou v rozporu s ústavou, zákony a ostatními obecně závaznými právními předpisy nebo stavovským předpisem vydaným Českou advokátní komorou

advokacii také stanoví, za jakých okolností je advokát povinen odmítnout poskytnutí právních služeb; ustanovení § 20 pak určuje, kdy je advokát povinen a oprávněn vypovědět klientovi smlouvu o poskytování právních služeb. Takový účastník, který se nemůže domoci poskytnutí právních služeb, může požádat Českou advokátní komoru, aby mu advokáta sama určila; takto určený advokát je povinen převzít zastoupení, ledaže by byly dány důvody pro odmítnutí právní pomoci, uvedené v ustanovení § 19.

Advokátovi lze ze zákona (§ 25 OSŘ) udělit pouze procesní plnou moc, tzn. plnou moc pro celé řízení. Plná moc, která by byla advokátovi udělena pouze pro určité úkony, by byla neplatná. Nutno dodat, že udělením prosté plné moci není, je-li plná moc omezena jen na určitou část řízení, např. na řízení před soudem prvního stupně, pro podání dovolání apod.²²⁶ V souvislosti se zastupováním advokátem je vhodné také uvést, že není-li plná moc udělená advokátu omezena jen na řízení před soudem určitého stupně a obsahuje-li zmocnění k podávání opravných prostředků, je tím prokázáno právo advokáta vystupovat v odvolacím i dovolacím řízení jako zástupce účastníka.²²⁷

Občanský soudní řád také umožňuje, aby se advokáti zastupovali mezi sebou. Advokát se může dát zastoupit také advokátním koncipientem nebo svým zaměstnancem, s výjimkou těch případů, kdy je zastoupení advokátem ze zákona povinné. Substituční zástupce advokáta se musí soudu prokázat příslušným zmocněním.²²⁸ Na otázku, zda je možné, aby advokátní koncipient činil za advokáta veškeré úkony spojené s řízením, vyslovila Česká advokátní komora kladné stanovisko.²²⁹ Z jejího stanoviska vyplývá, že není žádným zákonným ani stavovským předpisem uložena povinnost advokáta vystupovat v řízení výlučně nebo převážně osobně, ani není řečeno, v jakém poměru by právní zastoupení mělo být vykonáváno osobně advokátem a v jakém poměru pomocí advokátních koncipientů. Jediným kritériem tak je zájem klienta na tom, aby mu byla právní služba v rámci obhajoby poskytnuta úplně, svědomitě a s náležitou odbornou péčí.²³⁰

---

²²⁶ Srov. Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 101

²²⁷ Např. rozhodnutí R 37/2000, uvedeno v: Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 113

²²⁸ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. 5 Cmo 733/96

²²⁹ Krym, L. Může ustanovený obhájce pověřit advokátního koncipienta nejen jednotlivými úkony obhajoby, ale i celou obhajobou? Bulletin advokacie, 2004, č. 5, s. 71

²³⁰ Jako opačný názor je možné uvést např.: Vydra, J. K otázce přípustného rozsahu zastoupení advokáta advokátním koncipientem. Bulletin advokacie, 2004, č. 10, s. 43-46

Ustanovení § 24 OSŘ výslovně stanoví, že v téže věci může mít účastník současně jen jednoho zvoleného zástupce. V tom se úprava liší od úpravy zastoupení podle hmotného práva, neboť občanský zákoník ve svém ustanovení § 31 odst. 3 připouští možnost více zástupců. Uvedené ustanovení obsažené v OSŘ je dle názoru autorky ve své podstatě logické, neboť rozdílnost názorů jednotlivých zástupců může být značná, což může činit nemalé potíže všem zúčastněným. Na druhou stranu však autorka připouští i argument, že možnost volby více zástupců může být v praxi žádoucí, a to zejména ve vztahu k velkým advokátním kancelářím, kde se záležitosti může ujmout z různých důvodů některý z advokátů. Navíc složitost např. rozsáhlých obchodních sporů si může vyžádat více specialistů, kteří by na složitém případě vzájemně spolupracovali.²³¹ V takovém případě je ale zapotřebí, aby byla plná moc formulována tak, že zmocnitel ustanovuje *osobu AB nebo osobu CD*, nikoliv však obě současně. Podmínkou by dále bylo, aby v soudním řízení podával žalobu, vyjadřoval se k žalobě, činil podání a odvolání aj. pouze jeden ze jmenovaných zmocněnců. Pak by plná moc (formulována alternativou „nebo“), neměla být soudem odmítána, neboť by neodporovala ustanovení § 24 OSŘ (že v téže věci může mít účastník pouze jednoho zvoleného zástupce).²³²

Jak již bylo uvedeno v kapitole 6, je procesní plná moc udělená současně dvěma advokátům neplatná. Účastníka řízení, který takovou plnou moc soudu předloží, je nutno o nepřipustnosti zastoupení více advokátů současně poučit a vyzvat jej, aby si pro řízení zvolil jen jednoho svého zástupce a toto zastoupení aby osvědčil novou plnou mocí. Je také zapotřebí, aby advokátovi byla udělena procesní plná moc pro celé řízení. Vnitřní omezení (pokyny, příkazy, zákazy), která si účastník řízení se svým zástupcem sjednal, žádné účinky vůči soudu a ostatním účastníkům řízení nemají. Výše uvedené bylo judikováno Nejvyšším soudem České republiky.²³³

Nejvyšší soud se například vyjádřil i k rozsahu plné moci udělené advokátovi. Svým judikátem ze dne 31. 5. 2002 vyslovil, že *„udělil-li pronajímatel advokátovi písemně plnou moc k zastupování ve všech právních věcech a k vykonávání veškerých úkonů, aniž*

---

²³¹ V anglosaském právním systému je obvyklé, že se zastoupením pověřuje celá advokátní kancelář, nikoliv jen jeden z jejich (často mnoha) členů. To umožní značnou flexibilitu, a navíc se odstraní i problémy s doručováním, neboť soud může doručovat na adresu advokátní kanceláře.

²³² K tomu blíže Myslil, S. Plná moc udělená více zmocněncům. Bulletin advokacie, 2002, č. 2, s. 26 - 28

²³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdo 1007/96

*by zároveň byly určité právní úkony z oprávnění zastupovat vyloučeny, je advokát oprávněn rovněž k tomu, aby jménem pronajímatele dal nájemci výpověď z nájmu bytu“.*²³⁴

Samostatnou kapitolu také tvoří problematika doručování písemností. Nezřídká dochází k situaci, kdy advokáti oznamují svým klientům úspěšné vyřízení jejich soudní záležitosti, nicméně na doručení soudního rozhodnutí je nutno si počkat. Klientovi je mnohdy složité vysvětlit, proč jednoduché zaslání a doručení usnesení nebo jiného dokumentu trvá týdny, případně měsíce. Za účelem zjednodušení a zrychlení procesu zasílání soudních a mimosoudních písemností bylo v rámci Evropské unie přijato Nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. 5. 2000, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech. Cílem tohoto nařízení, které je v České republice od 1. 5. 2004 přímo použitelné, je vytvoření rychlejšího a efektivnějšího systému doručování. Nařízení zakotvuje povinnost každého členského státu určit instituci nebo orgán, který bude tzv. přijímacím a / nebo odesílajícím subjektem.²³⁵

7.3 Zastoupení notářem

Účastník řízení se může dát zastoupit též notářem. Notář je oprávněn zastupovat účastníka pouze v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštním právním předpisem, kterým je zákon **č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti** (dále také jen „notářský řád“). Na rozdíl od advokátů je činnost notáře jako zástupce účastníka značně omezena. Notář je oprávněn dle ustanovení § 3 notářského řádu zastupovat v jednání s fyzickými a právními osobami, se státními nebo jinými orgány a též ve správním řízení a v občanském soudním řízení v řízeních podle části páté OSŘ a v řízeních podle § 175a až 200e OSŘ s výjimkou řízení o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, řízení o osvojení, řízení o povolení uzavřít manželství a řízení o dědictví, v němž vykonává činnost podle zvláštního předpisu.²³⁶ Notář může dále vykonávat správu majetku a v této souvislosti účastníka zastupovat.

Stejně tak jako je tomu u advokátů, lze notáři udělit pouze procesní plnou moc. Rovněž i činnost notáře v souvislosti se zastupováním účastníka při řízení je prováděna za úplatu. Co se týká substituce zvoleného notáře, platí podobné pravidlo jako u advokátů. Notář je oprávněn dát se zastoupit jiným notářem a - s výjimkou případů, v nichž je

---

²³⁴ Blíže Rozhodnutí Nejvyššího soud ze dne 31. 5. 2002, sp. zn. 26 Cdo 420/2002

²³⁵ Blíže Kolbabová, M. Evropská unie a český právní svět. Právní fórum, 2004, č. 2, s. 47 a násl.

²³⁶ Ustanovení § 38 OSŘ

zastoupení notářem ze zákona povinné - též notářským kandidátem nebo notářským koncipientem.²³⁷

7.4 Zastoupení Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových

Samostatnou otázkou v problematice zastoupení je jednání státu (České republiky). Pokud stát vystupuje jako účastník právních vztahů, je právnickou osobou, jménem které jedná podle zákona příslušná organizační složka. Primárně jde o Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „Úřad“) podle zákona č. **201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**. Jedná v řízení před soudy, rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy a plní další úkoly stanovené zvláštními právními předpisy nebo zákonem. Tam, kde Úřad oprávnění nemá, vystupuje za stát organizační složka příslušná podle zákona č. **219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích**. Samozřejmě, že i za stát jako právnickou osobu může jednat zvolený zástupce (např. advokát).²³⁸ Jak bylo judikováno,²³⁹ soud je povinen zjistit, která z organizačních složek je příslušná vystupovat za stát v konkrétním sporu, a tuto organizační složku přibrat do řízení (pokud se ho již neúčastní). Rozhodnutí o tom soud nevydává; závěr soudu se projeví v tom, že s určitou organizační složkou státu přestane jednat a začne jednat s jinou organizační složkou, která je příslušná za stát vystupovat. Otázka, která organizační složka státu má za něj s ohledem na obsah a povahu sporu vystupovat před soudem, není otázkou věcné legitimace. Případný chybný závěr soudu v této otázce se projeví jako vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Oprávnění Úřadu zastupovat obec v řízení upravuje ustanovení § 26a OSŘ. Konkrétně stanoví, že „*v případech a za podmínek uvedených ve zvláštním právním předpise²⁴⁰ může být obec v řízení zastoupena státem, za nějž před soudem vystupuje Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových...Převzme-li stát zastoupení podle odstavce 1, jedná jménem státu za zastoupenou obec zaměstnanec zařazený v Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, pověřený jeho generálním ředitelem.*“ A stejně

---

²³⁷ Blíže k notářským koncipientům a notářským kandidátům ustanovení § 17 - 25 notářského řádu

²³⁸ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 205

²³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 629/2005; převzato z: Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 287

²⁴⁰ Myšleno zákon č. 201/2000 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových

jako je tomu u zastupování prostřednictvím advokátů a notářů, je i zde možno udělit pouze procesní plnou moc pro celé řízení.

Jak je potom zakotveno v ustanovení § 11 zákona o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, je Úřad způsobilý být sám účastníkem občanského soudního řízení a má pro toto řízení procesní způsobilost, pokud v případech doloženého majetkového zájmu státu a v souladu se zvláštním právním předpisem podává návrhy na zahájení řízení před tuzemskými soudy o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví věci nebo smlouvy o převodu cenných papírů, jejichž účastníkem není stát ani státní organizace, anebo do takového řízení vstupuje. Úřad postupuje z vlastního podnětu anebo z podnětu orgánů činných v trestním řízení, České národní banky nebo Ministerstva financí. Nepovažuje-li Úřad majetkový zájem státu za doložený, vyrozumí o tom s uvedením důvodů toho, kdo podnět podal.

Úřad v případech a za podmínek stanovených výše uvedeným zákonem může poskytovat obcím právní pomoc spočívající v zastupování obcí v řízení před soudem. Právní pomoc může Úřad poskytovat pouze v řízení, ve kterém je proti obci uplatněn nárok na určení vlastnického práva k nemovitosti nebo jejímu příslušenství, které obec nabyla od státu, nebo nárok na vyklizení této nemovitosti. Taková právní pomoc je obci poskytnuta bezplatně. Dohoda o právní pomoci podle § 13a zákona musí být uzavřena písemně a musí v ní být označen majetek obce, k němuž je v řízení před soudem uplatněn nárok. Ustanovení § 13c pak stanoví, za jakých podmínek není možné právní pomoc obci poskytnout. Je tomu např. pokud je žalobcem stát, státní organizace nebo Pozemkový fond.

7.5 Zastoupení odborovou organizací

V oblasti kolektivního pracovního práva je v čl. 27 Listiny základních práv a svobod zakotveno právo každého se svobodně sdružovat na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů. Dále je stanoveno, že odborové organizace vznikají nezávisle na státu, a to, že omezovat počet odborových organizací je nepřípustné, stejně jako zvýhodňovat některé z nich v podniku nebo v odvětví.

S účinností od 1. 1. 2001 se takzvanou harmonizační novelou provedenou zákonem č. 155/2000 Sb. promítají směrnice Evropských společenství do právního řádu České republiky za účelem dosažení plné slučitelnosti pracovního práva s právem Evropských společenství. Dochází k posílení postavení zaměstnanců v pracovněprávních vztazích.²⁴¹

---

²⁴¹ Zakotvuje se především zásada rovného zacházení pro muže a ženy a zásada zákazu diskriminace, prohlubuje se právo zaměstnanců na informace a projednání, vytváří se určitý prostor pro zastupování zaměstnanců odbory a radami zaměstnanců, popřípadě zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při

Úprava postavení zástupců zaměstnanců, která byla zapracována do našeho právního řádu poprvé novelou zákoníku práce provedenou výše uvedeným zákonem 155/2000 Sb., je v souladu s čl. 27 odstavec 1 a 2 LZPS a se závazky České republiky, vyplývající pro ni z mezinárodních smluv.²⁴² Postavení odborových organizací na jedné straně a rad zaměstnanců, resp. zástupců zaměstnanců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na straně druhé není rovné, avšak též jejich kompetence se zásadně liší. Rady zaměstnanců a zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou určeni k realizaci práva zaměstnanců na informace a projednání, na rozdíl od odborových organizací, které mají navíc právo vystupovat v pracovněprávních vztazích a které jsou oprávněny kolektivně vyjednávat a uzavírat se zaměstnavatelem kolektivní smlouvu.²⁴³

Právě odborové organizaci umožňuje ustanovení § 26 odst. 1 OSŘ zastupovat účastníka v civilním řízení. Musí být však splněny dvě podmínky – nesmí se jednat o obchodní věci, a účastník musí být členem zastupující odborové organizace. A samozřejmě zde musí být oprávnění k zastupování založeném na základě dohody o plné moci. Převezme-li odborová organizace zastoupení, jedná jejím jménem za zastoupeného osoba uvedená v ustanovení § 21 OSŘ.

Formulace podmínek pro zastupování zaměstnance před soudem je zdánlivě jednoduchá, ale v praxi dochází při tomto zastoupení ke komplikacím, které řízení zbytečně prodlužují. Striktní znění OSŘ určuje, že odborová organizace, která převzala zastoupení, pověří některého ze svých členů nebo zaměstnanců, aby za zastoupeného jejím jménem jednal. Stanovy konkrétního odborového svazu však kupodivu rozsah své právní pomoci zužují. Uvádějí, že např. k úkolům odborového svazu patří obhajovat své členy ve sporech pracovněprávních, mzdových a při neplnění závazků vyplývajících z kolektivních smluv. Člen má právo i na obhajobu svých pracovních, mzdových ekonomických a sociálních práv a kulturních zájmů, na ochranu života, na bezplatnou právní pomoc v pracovněprávních sporech a v oblasti sociálně-právní, a to podle řádu právní pomoci odborového svazu.²⁴⁴

---

práci a klade se zvýšený důraz na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a garanci doby odpočinku zaměstnance. Převzato z: Důvodová zpráva k zákonu č. 262/2006 Sb., zákoník práce – obecná část

²⁴² Jsou jimi především úmluva Mezinárodní organizace práce č. 87/1948, o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat (č. 489/1990 Sb.) a úmluva Mezinárodní organizace práce č. 135/1971, o ochraně zástupců pracovníků v podniku a úlevách, které jim mají být poskytnuty (č. 108/2001 Sb. m. s.)

²⁴³ Převzato z: Důvodová zpráva k zákonu č. 262/2006 Sb., zákoník práce – obecná část

²⁴⁴ Srov. a blíže Schulz, J. Zastupování zaměstnanců před soudy, Právní rádce, 1999, č. 11, s. 28-29

7.6 Zastoupení Úřadem pro mezinárodně-právní ochranu dětí

Dalším z možných zástupců účastníka řízení na základě plné moci je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí²⁴⁵ (dále jen „Úřad pro ochranu dětí“), jehož existence a činnost je upravena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Úřad pro ochranu dětí se sídlem v Brně je správním orgánem s celostátní působností, podřízen je Ministerstvu práce a sociálních věcí. Úřad pro ochranu dětí nahradil s účinností 1. 4. 2000 Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže v Brně.

Sociálně-právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany, jimiž jsou

- a) krajské úřady
- b) obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- c) obecní úřady
- d) ministerstvo
- e) Úřad

Sociálně-právní ochranu dále zajišťují obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí, a další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny.

Úřad pro ochranu dětí může účastníka zastupovat, jen jde-li o:

- věc péče o nezletilé²⁴⁶
- určení nebo změnu vyživovací povinnosti²⁴⁷
- exekuci, kterou se vymáhá placení výživného

Výše uvedený okruh činností platí pouze v případě, že jde o věc se vztahem k cizině. V jiných věcech je zastoupení účastníka Úřadem pro ochranu dětí nepřípustné; případně udělená plná moc by byla neplatná. Úřadu pro ochranu dětí lze udělit procesní plnou moc, i plnou moc pouze pro určité právní úkony.

7.7 Zastoupení patentovým zástupcem

S výjimkou dovolání si účastník řízení může zvolit zástupcem též patentového zástupce. Patentový zástupce může účastníka zastupovat jen v rozsahu oprávnění

---

²⁴⁵ Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

²⁴⁶ Zejména se jedná o úpravu výchovy nezletilých dětí, úpravu styku rodičů s nezletilými dětmi, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti apod.

²⁴⁷ U nezletilých i zletilých osob

stanoveného zvláštním právním předpisem. Možnost účasti na řízení na základě udělené plné moci dává patentovému zástupci ustanovení § 25b občanského soudního řádu.

Problematiku patentových zástupců původně upravoval zákon č. 237/1991 Sb., o patentových zástupcích, který byl však dne 19. 7. 2004 zrušen a nahrazen zákonem **č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví** (dále jen „zákon o patentových zástupcích“).

Službami patentových zástupců se rozumí poskytování odborné pomoci fyzickým a právníckým osobám ve věcech týkajících se průmyslového vlastnictví, zejména jejich zastupování před orgány státní správy a v řízení před soudy za podmínek a v rozsahu stanoveném zákony o řízení před soudy, jakož i poskytování nezávislého poradenství a dalších služeb souvisejících s ochranou průmyslového vlastnictví.²⁴⁸ Patentovým zástupcem je ten, kdo je zapsán v seznamu patentových zástupců (§ 4 odst. 1 písm. a) vedeném Komorou.

Patentový zástupce je vázán právními předpisy a v jejich mezích pokyny klienta; jsou-li pokyny klienta v rozporu s právními nebo profesními předpisy, je patentový zástupce povinen klienta o tom poučit. Patentový zástupce je povinen chránit práva a oprávněné zájmy klienta; přitom je povinen jednat čestně a svědomitě, důsledně využívat všechny zákonné prostředky a činit vše, co podle svého přesvědčení a pokynů klienta pokládá pro něj za prospěšné. Patentový zástupce je dále povinen při výkonu činnosti dodržovat pravidla profesní etiky, pravidla soutěže a další profesní předpisy vydávané Komorou tak, aby nesnižoval profesní důstojnost (ustanovení § 34 – 35 zákona o patentových zástupcích). Zástupce vykonává svou činnost za odměnu a má právo žádat od klienta (zastoupeného) přiměřenou zálohu. V rámci svého pověření se může ve stejném rozsahu dát zastoupit jiným patentovým zástupcem (dále jen "náhradník"); takové zastoupení náhradníkem však není možné učinit proti vůli zastoupeného. Bližší podmínky náhradnictví pak určuje ustanovení § 39 výše uvedeného zákona.

K oprávněním patentových zástupců je také možno dodat, že Komora patentových zástupců vydává profesní předpisy o právech a povinnostech patentových zástupců jako členů profesního sdružení; dnem jejich vyhlášení je den jejich schválení sněmem. V profesních předpisech Komora stanoví zejména podrobnosti o právech a povinnostech patentových zástupců a asistentů, podrobnosti o placení příspěvků na úhradu nákladů činnosti Komory, podrobnosti o disciplinárním řízení, minimální výši pojistného aj.

---

²⁴⁸ Ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví

7.8 Zastoupení právníckými osobami, které jsou zřízeny ke specifickému účelu

Zákon přiznává existenci organizacím, které mají specifický účel vzniku a v mezích svého oprávnění mohou i zastupovat své členy v řízeních před soudy nebo jinými orgány. Posláním těchto organizací je poskytnutí ochrany před diskriminací na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace.

Aby se fyzická osoba mohla nechat touto organizací zastupovat, je nezbytné, aby plná moc byla udělena pro řízení, jehož předmětem je ochrana před diskriminací za shora uvedených důvodů, nebo v němž jsou otázky uvedených diskriminací řešeny alespoň jako otázky předběžné. Z toho vyplývá, že v jiných věcech je zastoupení účastníka touto právníckou osobou nepřípustné.²⁴⁹

Pro zastupování v civilním řízení je nezbytné, aby tato organizace soudu doložila svou existenci, a to na základě **zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů**. Dále je organizace povinna doložit svými stanovami, že k jejím činnostem patří ochrana před diskriminací, jak uvedeno shora.

---

²⁴⁹ Bureš, J. Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. I. Díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 97

8. Zastoupení z pohledu dalších odvětví právního řádu s důrazem na smluvní zastoupení

8.1 Zastoupení z pohledu rodinného práva

Stěžejním pramenem rodinného práva je zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, s účinností od 1. 4. 1964. O problematice zákonného zastoupení bylo více pojednáno v podkapitole 4.4. této rigorózní práce. Tato kapitola bude tudíž zaměřena na zastoupení smluvní.

V podstatě jedinou zmínku o plné moci zákon přináší v ustanovení § 9, pojednávající o zástupci jednoho snoubence při uzavření manželství. Je zakotveno, že „z důležitých důvodů mohou krajský úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, v hlavním městě Praze a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň magistráty těchto měst povolit, aby prohlášení jednoho ze snoubenců, že vstupuje do manželství, učinil jeho zástupce. Plná moc musí být písemná a podpis na ní musí být úředně ověřen. Druhý snoubenec, se kterým má být manželství uzavřeno, musí být v ní přesně označen, jinak manželství nevznikne“. Z uvedeného vyplývá, že je vyloučeno, aby si svého zástupce ustanovili oba snoubenci. Nastala by tak situace, kdy by manželství vznikalo pouze za účasti dvou zástupců snoubenců. Smyslem tohoto ustanovení je podle autorky této práce skutečnost, že pouze jeden ze snoubenců se nemůže osobně z jakéhokoliv důvodu svatby účastnit. Pokud by však účast obou snoubenců nebyla možná, pak jistě není důvod takové manželství ani uzavírat a lze jedinečně doporučit vyčkat s takovým krokem na příznivější dobu.

Zástupcem snoubence může být pouze zletilá fyzická osoba, která není zbavena způsobilosti k právním úkonům, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena, a která je stejného pohlaví jako snoubenec, kterého zastupuje (ustanovení § 9 odst. 4 zákona o rodině). Zde je tak pamatováno na situaci, že by před oddávajícím stály osoby stejného pohlaví, což v dnešní době již není nemožné díky institutu registrovaného partnerství, avšak v době vzniku tohoto zákona (rok 1963) byla taková myšlenka jen těžko představitelná.

Udělená písemná plná moc musí obsahovat:

- a) jméno (jména), příjmení (popřípadě rodné příjmení), datum a místo narození, rodná čísla a místo trvalého pobytu snoubenců a zástupce
- b) prohlášení o příjmení snoubenců a jejich společných dětí, v mužském a ženském tvaru
- c) prohlášení, že zmocniteli nejsou známy okolnosti, které by uzavření manželství vylučovaly a že je mu znám zdravotní stav druhého snoubence a že zvažil úpravu

budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství

Zákon pamatuje i na vznik účinků odvolání plné moci. Je stanoveno, že účinné je jen tehdy, pokud se o něm druhý snoubenec dozví předtím, než učiní prohlášení, že vstupuje do manželství (ustanovení § 9 odst. 2).

Další zmínku o plné moci lze nalézt v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Ustanovení § 55 odst. 5 dovoluje nahlížet do spisové dokumentace vedené o dítěti, nejde-li o část týkající se správního řízení, na základě písemné žádosti pouze rodiči dítěte, kterému náleží rodičovská zodpovědnost, nebo jiné osobě odpovědné za výchovu dítěte nebo jejich zástupci na základě písemně udělené plné moci. Rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nebo jejich zástupce na základě písemně udělené plné moci mají právo při nahlížení do spisové dokumentace činit si z ní výpisy a pořizovat za úhradu kopie spisové dokumentace nebo její části.

8.2 Zastoupení z pohledu pracovního práva

Zastoupení v pracovněprávních vztazích znamená možnost, aby za zaměstnavatele či zaměstnance činila v pracovněprávních vztazích právní úkony třetí osoba, osoba od účastníků odlišná. V případě zastoupení zaměstnavatele jí může být pouze osoba, která není vůči tomuto zaměstnavateli v pracovněprávním vztahu. V případě zastoupení nejedná zástupce jménem svým, ale vždy jménem zastoupeného. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti vždy zastoupenému. Zástupcem zaměstnavatele může být jak osoba právnická, tak osoba fyzická. Zástupcem zaměstnance může být jiný zaměstnanec, jiná fyzická nebo právnická osoba. Možnost zastoupení se týká právních úkonů, zaměstnanec se proto např. nemůže dát zastoupit při výkonu práce v pracovním poměru, neboť osobní výkon práce je jedním z pojmových znaků pracovního poměru.²⁵⁰ Z toho lze též dovodit, že zaměstnanec není povinen hledat za sebe zástupce, nemůže-li pro překážku na své straně práci vykonávat.²⁵¹

Zastoupení v pracovněprávních vztazích můžeme dělit podle právní skutečnosti, na jejímž základě vzniká. Rozlišujeme tedy zastoupení, které vzniká na základě:

- a) smlouvy (smluvní zastoupení)

---

²⁵⁰ S ohledem na ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

²⁵¹ Hůrka, P., Bezouška, P., Schmied, Z., Šubertová, Z., Trylč, L. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 9. 2008. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2008, s. 56

- b) rozhodnutí soudu (zaměstnanec byl zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo mu byla způsobilost omezena; zaměstnancův pobyt není znám, a je to potřebné k ochraně jeho zájmů nebo zájmů společnosti)²⁵²

Zástupce musí jednat osobně. Dalšího zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto. I z právních úkonů dalšího zástupce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.²⁵³

8.2.1 Zastoupení dle zákona č. 65/1965 Sb.

Zákon č. 65/1965 Sb. (dále též jen „původní zákoník práce“) byl součástí právního řádu České republiky 40 let. Původní zákoník práce byl oproti předchozí více než stopadesátileté tradici koncipován jako kodex samostatné povahy, který vylučoval podpůrné použití norem občanského zákoníku na pracovněprávní vztahy. V souvislosti s partikularizací soukromého práva došlo k oddělení pracovního práva od práva občanského. V pracovním právu byl opuštěn smluvní charakter právních vztahů typický pro občanské právo a realizoval se úkol pracujících vlastní prací rozvíjet socialistickou společnost. Tento vývoj byl vyústěním obecného trendu východoevropských zemí považovat pracovní právo za právo společenské, kterým se naplňuje budování socialismu. Právní úprava byla na tehdejší dobu na relativně vysoké úrovni, měla jednotnou ucelenou koncepci a garantovala zaměstnancům odpovídající pracovní podmínky a zároveň jim poskytovala dostatečnou ochranu. Po roce 1989 dochází vlivem politické a společenské situace k postupnému přizpůsobování právní úpravy potřebám tržního hospodářství, soukromého podnikání, a tím i ke vzniku nových právních forem zaměstnavatelů, zejména fyzických osob a obchodních společností. Samostatnost pracovněprávní úpravy přinášela mnohé výhody při aplikaci a interpretaci právních norem. Na druhé straně však znamenala úplné odtržení od občanského práva, což vedlo, při kogentní povaze původního zákoníku práce, k negativním dopadům z hlediska samotné ochrany zaměstnance. Z toho důvodu se při přípravě nového zákoníku práce zvolil legislativní přístup, který vychází z techniky delegace příslušných právních norem občanského zákoníku.²⁵⁴

Jak vyplývá z výše uvedeného, měl původní zákoník práce svou vlastní úpravu problematiky zastoupení. Podle stavu k datu 2. 11. 2005 byl institut zastoupení zakotven ve

---

²⁵² Galvas, M., Gregorová, Z., Hrabcová, D. Základy pracovního práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 31-32

²⁵³ Např. Jouza, L. Zákoník práce s komentářem. 1. vydání. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2006, s. 49

²⁵⁴ Blíže Důvodová zpráva k zákonu č. 262/2006 Sb., zákoník práce – obecná část

čtyřech ustanoveních, počínaje § 14. Hned v prvním zmiňovaném ustanovení bylo zakotveno, že zastoupení vzniká na základě dohody o plné moci nebo rozhodnutím soudu. Omezení k zastupování bylo dáno v odstavci 2, kdy bylo řečeno, že zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právním úkonům, ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. Zástupce musel jednat osobně; dalšího zástupce si mohl ustanovit, jen jestliže to bylo právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto. I z právních úkonů dalšího zástupce pak vznikaly práva a povinnosti přímo zastoupenému. Zaměstnanec i zaměstnavatel se mohli dát zastoupit jinou fyzickou osobou nebo jinou právnickou osobou. K zastoupení bylo potřeba písemné plné moci, v níž musel být uveden rozsah zástupcovy oprávnění, jinak byla taková plná moc neplatná. Ustanovení § 17 pak pojednávalo o *opatrovníku* zaměstnance. Zástupcem zaměstnance, který byl rozhodnutím soudu zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo jehož způsobilost k právním úkonům byla rozhodnutím soudu omezena, byl soudem ustanovený opatrovník. Soud mohl ustanovit opatrovníka také tomu, jehož pobyt nebyl znám, jestliže to bylo třeba k ochraně jeho zájmů nebo zájmů společnosti. Za týchž podmínek mohl soud ustanovit opatrovníka i tehdy, jestliže to bylo třeba z jiného vážného důvodu. Došlo-li ke střetu zájmů opatrovníka se zájmy zastoupeného nebo ke střetu zájmů těch, kteří jsou zastoupeni týmž opatrovníkem, ustanovil soud *zvláštního opatrovníka*.

8.2.2 Zastoupení dle zákona č. 262/2006 Sb.

Zákon č. 262/2006 Sb. (dále též jen „zákoník práce“) byl přijat Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 23. 5. 2006 po přehlasování veta prezidenta republiky. Ve Sbírce zákonů byl zákoník práce vyhlášen v červnu 2006, s účinností od 1. 1. 2007. Nezbytnost nové právní úpravy pracovněprávních vztahů vycházela především ze skutečnosti, že zákon č. 65/1965 Sb., byl za dobu své platnosti více jak čtyřicetkrát novelizován. Neodpovídal dosažené úrovni společenských a ekonomických vztahů a mezinárodním trendům vývoje pracovního práva. Byl vytvářen a schvalován v uspěchané a politicky vypjaté době a v nejednom ustanovení byla tato skutečnost poznat.²⁵⁵

Nový zákoník práce je postaven na třech základních koncepčních principech:²⁵⁶

- 1) vymezení předmětu působnosti zákoníku práce a vymezení pojmu závislá práce

---

²⁵⁵ Blíže a srov. Drexlerová, J. Co přináší nový zákoník práce? Publikováno 12. 2. 2007. Dostupné z: < <http://pracovni2.juristic.cz/604824/clanek/prac2>

²⁵⁶ Vyjádřeno zejména ve všeobecných ustanoveních zákoníku práce - § 1, 2, 3, 4, 5

- 2) základním principem nové úpravy pracovněprávních vztahů je zásada „co není zakázáno, je dovoleno“
- 3) vymezení vztahu pracovněprávních vztahů k platnému občanskému zákoníku

Pro účely této podkapitoly je ono vymezení vztahu mezi zákoníkem práce a občanským zákoníkem klíčové. V ustanovení § 4 zákoníku práce je vyjádřen vztah nového zákoníku práce k občanskému zákoníku, jež je postaven na principu tzv. delegace, tj. že ustanovení občanského zákoníku se v pracovněprávních vztazích použijí jen tehdy, jestliže to zákoník práce výslovně stanoví. Tento přístup byl dle důvodové zprávy zvolen proto, že se jevil pro úpravu pracovněprávních vztahů jako výhodnější (je jednodušší a pro uživatele poskytuje vyšší uživatelský komfort).

V této souvislosti se zásadním způsobem měnila ustanovení zákoníku práce týkající se zastoupení. Jak již bylo v podkapitole 8.2.1. uvedeno, zákon č. 65/1965 Sb. výslovně obsahoval úpravu institutu zastoupení. Z nového zákoníku práce však byla tato ustanovení vypuštěna a zastoupení je tak věnován pouze jeden paragraf v hlavě II, oddílu 3. Ustanovení § 12 stručně stanoví, že „*zastoupení v pracovněprávních vztazích se řídí § 22, 23, 24, 31, 32, 33, 33a a 33b občanského zákoníku*“. Ani důvodová zpráva k novému zákoníku není o moc sdílnější. K ustanovení § 12 je pouze uvedeno, že „*pro specifickou úpravu zastupování v pracovněprávních vztazích není dán věcný ani právní důvod, proto se navrhuje řešit ji odkazem na občanskoprávní předpisy*“. Poté následuje výčet příslušných ustanovení občanského zákoníku, upravujících institut zastoupení.

Oproti pracovněprávní úpravě obsažené v ustanovení § 14 odst. 2 původního zákoníku práce nemusí mít zástupce způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, musí ji však mít k tomu úkonu, který má za zastoupeného učinit. Na rozdíl od původní právní úpravy obsažené v zákoníku práce, občanský zákoník nepředepisuje pro plnou moc zásadně písemnou formu pod sankcí neplatnosti.²⁵⁷

8.3 Zastoupení z pohledu obchodního a směnečného práva

O jednání a zastoupení právnických osob je blíže pojednáno v kapitole 5. V této kapitole bude zmíněno několik dalších ustanovení obchodního zákoníku, která dílčím způsobem upravují problematiku zastoupení, zejména pak zastoupení na základě plné moci. Více prostoru pak bude věnováno dvěma smluvním typům, upraveným v obchodním zákoníku – mandátní smlouvě (8.3.1) a smlouvě o obchodním zastoupení (8.3.2).

---

²⁵⁷ Blíže Kubínková, M. a kol. Nový zákoník práce s účinností od 1. ledna 2007 a související předpisy s exkluzivním výkladem a příklady pro praxi. Praha: SONDY, s.r.o., 2006. s. 35-36

O plné moci se obchodní zákoník např. zmiňuje v ustanovení § 57, jež se týká založení společnosti. Ve svém odst. 2 výslovně stanoví, že „uzavírá-li společenskou smlouvu zmocněnec na základě plné moci, musí být na ní podpis zmocnitele úředně ověřen. Plná moc se přiloží ke společenské smlouvě“. Pro zastupování zakladatelů při uzavírání společenské smlouvy platí ustanovení § 31 a násl. OZ. Obchodní zákoník však pro zastoupení při uzavírání společenské smlouvy předepisuje zvláštní náležitost plné moci nad rozsah stanovený občanským zákoníkem, a to úřední ověření podpisu zmocnitele. Tento požadavek odpovídá požadavku úředního ověření podpisů zakladatelů na společenské smlouvě a sleduje zvýšení právní jistoty společníků navzájem a třetích osob ve vztahu ke společnosti. Plná moc k uzavření společenské smlouvy je plnou mocí speciální; takovou plnou moc nemůže nahradit ani generální plná moc (ledaže by obsahovala výslovně zmocnění k uzavření konkrétní společenské smlouvy) ani prokura.²⁵⁸ V souvislosti s výše uvedeným ustanovením se také hovoří o pochybnostech, zda lze toto ustanovení vztáhnout i na zakladatelskou smlouvu akciové společnosti; zda musí být plná moc k uzavření zakladatelské smlouvy opatřena úředně ověřenými podpisy a zda ji vůbec lze udělit. Vezmeme-li v úvahu, že zakladatelská smlouva plní stejný účel jako smlouva společenská, logickým výkladem tedy dojdeme k závěru, že plnou moc pro tento případ udělit lze a stejně tak úředně ověřené podpisy jsou zde nezbytné.

Pozornost je věnována i plné moci v souvislosti s valnou hromadou akciové společnosti. Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti. Akcionář se zúčastňuje valné hromady osobně nebo v zastoupení. V odst. 4 § 184 je pak zakotvena požadovaná forma a ostatní náležitosti plné moci při zastupování na valné hromadě. *Plná moc pro zastupování na valné hromadě musí být písemná a musí z ní vyplývat, zda byla udělena pro zastoupení na jedné nebo více valných hromadách v určitém období. Má se za to, že osoba zapsaná v evidenci investičních nástrojů nebo v evidenci zaknihovaných cenných papírů jako správce anebo jako osoba oprávněná vykonávat práva spojená s akcií, je oprávněna zastupovat akcionáře při výkonu všech práv spojených s akciemi vedenými na daném účtu, včetně hlasování na valné hromadě.* Následující odstavec citovaného ustanovení pak zakotvuje povinnost zmocněnce oznámit v dostatečném předstihu před konáním valné hromady akcionáři veškeré skutečnosti, které by mohly mít pro akcionáře význam při posuzování, zda v daném případě hrozí střet jeho zájmů a zájmů zmocněnce. Členové

---

²⁵⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 199, shodně také Dědič, J. Obchodní zákoník. Komentář. I. Díl. Praha: Polygon, 2002, s. 351

orgánů společnosti mohou přijmout zmocnění akcionářem, pouze pokud uveřejní informace, jak uvedeno výše, spolu s pozvánkou na valnou hromadu nebo s oznámením o jejím svolání.

Další zmínku o plné moci obsahuje obchodní zákoník v ustanovení § 238, upravující orgány družstva. Je zakotveno, že *je-li členem voleného orgánu družstva právnická osoba, vykonává práva a povinnosti spojené s jejím členstvím v orgánu družstva fyzická osoba, která je k tomu zmocněna; plná moc musí mít písemnou formu. Zmocněnec musí splňovat stejné podmínky, jako kdyby byl členem voleného orgánu družstva osobně, kromě členství v družstvu, a nesmí udělit další plnou moc za tímto účelem třetí osobě.* Protože členem družstva může být i právnická osoba, řeší obchodní zákoník v odstavci 2 výše uvedeného ustanovení § 238 i podmínky její účasti v orgánu družstva. Zmocněnec právnické osoby nemusí sám být členem družstva. Členem je totiž sama tato právnická osoba. Z povahy zastoupení na základě plné moci je zřejmé, že zmocněnec nejedná svým jménem, ale jménem zastoupené právnické osoby a také jí se přičítají důsledky jeho jednání.²⁵⁹

Plné moci se týká i zákonná úprava vztahující se ke smlouvě o běžném účtu (§ 709). Uzavřít nebo změnit smlouvu o běžném účtu anebo ukončit vztah založený smlouvou je oprávněn majitel takového účtu. Jiná osoba než majitel účtu smí nakládat s účtem jen na základě zvláštní plné moci udělené majitelem účtu, na níž je jeho podpis úředně ověřen. Podmínka ověření podpisu odpadá v případě, že plná moc je udělena před bankou. Z toho, že zákon vyžaduje „zvláštní plnou moc“ vyplývá, že zmocnění musí být formulováno jako oprávnění nakládat s konkrétním účtem zmocnitele. Dalším požadavkem bylo sepsání plné moci ve formě notářského zápisu. Musely být splněny obě podmínky. Účinné znění odstavce 3 od požadavku notářského zápisu upouští. Podle současné úpravy postačí, aby byl podpis majitele účtu na plné moci úředně ověřen. Z toho požadavku pak zákon navíc stanoví výjimku pro případ, že majitel účtu zvláštní plnou moc k nakládání s účtem uděluje (podepisuje) před bankou. Na takto udělené plné moci není úřední ověření podpisu majitele účtu vyžadováno. Ověření zřejmě provede příslušný pracovník banky. Při respektování podmínek odstavce 3 není patrně vyloučeno, aby plná moc k nakládání s účtem byla majitelem účtu udělena jako součást smlouvy o běžném účtu. Osoba, které byla majitelem účtu udělena plná moc k nakládání s účtem, není oprávněna udělit stejnou plnou moc další osobě. Z dikce odstavce 3 (srov. slova „plné moci udělené majitelem

---

²⁵⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 199, shodně také Dědič, J. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 946

účtu“) a z kogentní povahy tohoto ustanovení nutno dovodit, že možnost zmocněné osoby ustanovit si dalšího zmocněnce pro nakládání s účtem nemůže být dohodnuta účastníky, jak to dovoluje ustanovení § 24 OZ. Úpravu v odstavci 3 je nutno považovat za úpravu speciální, která v uvedené otázce vylučuje pro plnou moc s nakládání s účtem použití úpravu obecnou. Nesplnění podmínek odstavce 3 by mělo za následek absolutní neplatnost plné moci pro rozpor se zákonem (§ 39 OZ).²⁶⁰

Nakládání s účtem²⁶¹ je třeba odlišovat od nakládání s prostředky na účtu. A právě v souvislosti s nakládáním s finančními prostředky na účtu obchodní zákoník rovněž upravuje problematiku plné moci. Ustanovení § 715a stanoví, že „*plná moc udělená majitelem účtu k nakládání s peněžními prostředky na účtu jeho smrtí nezaniká, pokud z jejího obsahu nevyplývá, že má trvat pouze za života majitele účtu*“. Příkazy k výplatám a platbám z účtu je banka povinna provádět po smrti majitele účtu také na základě příkazu osob zmocněných majitelem účtu k nakládání s prostředky na účtu. Těmi je třeba rozumět jak osoby uvedené v podpisovém vzoru předaném majitelem účtu bance, tak osoby uvedené ve smlouvě o běžném účtu. Jestliže však z obsahu plné moci těmto osobám vyplývá, že plná moc má trvat pouze za života majitele účtu, plná moc smrtí majitele účtu zaniká. Banka je pak povinna zastavit provádění výplat a plateb z účtu na základě příkazů zmocněných osob, jestliže se hodnověrně dozví,²⁶² že majitel účtu zemřel. Tuto povinnost má ode dne následujícího poté, kdy se o smrti majitele účtu dozvěděla. V případě, že z obsahu plné moci (podpisového vzoru nebo smlouvy o běžném účtu) nevyplývá, že má trvat pouze za života majitele účtu, plná moc smrtí majitele účtu nezaniká. Tato úprava tak představuje odchylku od obecné úpravy plné moci v ustanovení § 33 odst. 2 OZ, podle něhož plná moc smrtí zmocnitele zaniká, nevyplývá-li z jejího obsahu něco jiného. Zmocněné osoby proto mohou nadále nakládat s prostředky na účtu. Zákon pak výslovně neupravuje situaci, kdy plná moc k nakládání s prostředky na účtu smrtí majitele zanikla (její trvání bylo omezeno na život majitele účtu), zmocněná osoba po smrti majitele účtu dala příkaz k provedení výplaty nebo platby z účtu, banka se o smrti majitele účtu hodnověrně nedozvěděla a příkaz provedla. Má se za to, že banka nenesе žádnou odpovědnost. Příkaz k výplatě nebo platbě však byl dán osobou, kterou již nelze považovat

---

²⁶⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 199, shodně také Dědič, J. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 1371

²⁶¹ Nakládání s účtem se rozumí úkony, které se týkají účtu samotného – uzavření smlouvy o běžném účtu, její změny a ukončení vztahu založeného smlouvou.

²⁶² Např. ze zprávy soudu, zprávy obecního úřadu, který vede matriku, podle okolností případu i ze zprávy policie nebo předložením úmrtního listu

za osobu zmocněnou (byl tedy dán bez zmocnění). Přitom o zániku plné moci tato osoba v době, kdy dala příkaz, buď věděla (věděla o smrti majitele účtu) nebo nevěděla. Možnost aplikace ustanovení § 33 odst. 2 OZ je dost problematická.²⁶³

V oblasti **směnečného práva** není problematika zastoupení upravena komplexně. Možnost zastoupení při směnečných úkonech směnečné právo ani nezapovídá, ani výslovně nepřipouští. Možnost zastoupení při směnečných úkonech zákon připouští implicitně, a to tím, že řeší důsledky nedostatků při zastoupení. Níže citované ustanovení § 8 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, je z tohoto pohledu možné považovat za normu nepřímou připouštějící zastoupení při směnečných obchodech.

V ustanovení § 8 je uvedeno, že *„kdo se podepíše na směnku jako zástupce osoby, za kterou není oprávněn jednat, je sám směnečně zavázán, a zaplatí-li, má tatáž práva, jaká by měla osoba, za kterou podle svých údajů jednal. To platí i o zástupci, který překročil meze svého oprávnění“*.²⁶⁴ Toto ustanovení má vzhledem k tomu, že je nástrojem eliminace dopadů některých vad směnečných prohlášení, postavení jednoho z nejdůležitějších pilířů ochrany nabyvatele směnky. Nedostatky v zastupovacím oprávnění podepisovaných osob nejsou většinou vystopovatelné přímo z textu směnky. Z toho důvodu zákon v komentovaném ustanovení konstruuje směnečný závazek zástupců, kteří nebyli oprávněni zastupovat osoby, za něž směnečné prohlášení podepsali, a zástupců, kteří při podpisu směnečného prohlášení za třetí osobu překročili rozsah uděleného oprávnění. Ochrana bezpečnosti směnečných obchodů založená tímto ustanovením však není absolutní. Přestože namísto závazku zdánlivě zastoupeného vzniká závazek neoprávněného zástupce nebo zástupce překročivšího rozsah uděleného oprávnění, nelze směnečným věřitelům doporučit, aby na tuto skutečnost příliš spoléhali, jelikož bonita neoprávněného zástupce nemusí zdaleka dosahovat bonity zdánlivě zastoupeného. Závazek zástupců podle citovaného ustanovení lze považovat za specifikum směnečného práva. Mimo směnečné obchody se s ním laická ani odborná veřejnost nesetkává a mnohým podnikatelům může přinést nemalé potíže a nepříjemná překvapení. Proto lze jedině doporučit bedlivé přezkoumání existence a rozsah oprávnění, na jehož základě dochází k podpisu jakéhokoliv směnečného prohlášení. Závazky zdánlivých zástupců a zástupců překračujících udělené oprávnění vznikají ze všech druhů zdánlivého zastoupení, tedy ze

---

²⁶³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 199, shodně také Dědič, J. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Polygon, 2002, s. 1380

²⁶⁴ Stejná úprava je pak použita i pro šeky – ustanovení § 11 čl. II zákona směnečného a šekového

zdánlivého zastoupení, které mělo být založeno smluvně, zákonem i rozhodnutím příslušného státního orgánu.²⁶⁵

Je-li neoprávněný zástupce (*falsus procurator*) zavázán namísto neoprávněně zastoupené osoby, znamená to, že je zavázán ve stejném rozsahu, v jakém by byl zavázán neoprávněně zastoupený. Pro vznik a obsah závazku neoprávněného zástupce není relevantní, zda *falsus procurator* o nedostatku svého oprávnění věděl či nikoli. Dokonce ani dobrá víra neoprávněného zástupce o existenci zastupovacího oprávnění není překážkou vzniku jeho směnečného závazku.

Ke vzniku směnečného závazku neoprávněného zástupce zákon vyžaduje splnění následujících předpokladů:

- a) neoprávněný zástupce se musí na směnku podepsat jako zástupce (musí na směnku uvést své jméno s dodatkem, že se podepisuje jako zástupce třetí osoby)
- b) neoprávněný zástupce nesmí být k zastoupení v příslušném úkonu oprávněn (v okamžiku podpisu směnky; skutečnost, že existovalo platné oprávnění zastupovat kdykoli před podpisem nebo po podpisu směnky, není pro vznik závazku neoprávněného zástupce rozhodná)
- c) neoprávněný zástupce musí být pasivně směnečně způsobilý a musí být způsobilý směnečně se zavazovat
- d) majitel směnky musí být při jejím nabytí v dobré víře, že *falsus procurator* byl oprávněn jednat za neoprávněně zastoupeného (přestože zákon tento předpoklad výslovně neuvádí, je všeobecně považován za opodstatněný)

Není-li v okamžiku podpisu směnky neoprávněným zástupcem splněn kterýkoliv z uvedených předpokladů, nelze v žádném případě hovořit o závazku neoprávněného zástupce.²⁶⁶

K výše uvedenému bylo také judikováno Vrchním soudem v Praze,²⁶⁷ že „*ustanovení čl. I § 8 zákona směnečného a šekového upravuje jen situace, kdy směnka je formálně podepsána jménem určité osoby, ale kdy za tuto osobu jedná nedostatečně zmocněný zástupce. Je-li směnka formálně podepsána přímo jménem toho, kdo se na listinu také*

---

²⁶⁵ Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. díl – směnky. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 73 - 83

²⁶⁶ Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. díl – směnky. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 74 - 75

²⁶⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 68/97, Soudní rozhledy, 1999, č. 3

opravdu podepsal, toto ustanovení použít nelze, i kdyby účastníkem souvisejícího právního vztahu byl někdo jiný“.

Dalším ustanovením zákona, které pojednává o zastoupení při směnečných úkonech, je ustanovení § 3 čl. III.²⁶⁸ Ani toto ustanovení však nemá povahu obecné úpravy zastoupení. Tu je třeba hledat v občanském zákoníku. Specifickým typem zmocnění k některým úkonům je pak prokura – indosace směnky (ustanovení § 11 čl. I).²⁶⁹

V souvislosti se směnečným platebním rozkazem²⁷⁰ je možno také zmínit např. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 7. 2002, sp. zn. 5 Cmo 236/2002,²⁷¹ týkající se doručování směnečného platebního rozkazu zástupci. Bylo judikováno, že pokud soud dříve, než přistoupí k doručení směnečného platebního rozkazu, obdrží žalovaným vystavenou procesní plnou moc, doručí soud směnečný platební rozkaz tomuto známému zástupci žalovaného. Pokud se zjistí, že soud obdržel dříve plné moci, než vypravil své rozhodnutí a není při tom významné, zda soudce nebo příslušná soudní kancelář se o předložení plným mocí od podatelny dozvěděli před vypravením rozkazu, bude nutno respektovat, že soud již plné moci k dispozici měl a nakládání s tímto podáním u soudu nemůže jít k tíži účastníka. Potom by šlo o vadné doručení směnečného platebního rozkazu, ten nebyl řádně doručen, nemohla by tedy začít vůbec běžet lhůta pro podání námitek a tedy ani skončit. Nelze ovšem vyloučit, že se nepodaří zjistit, co předcházelo čemu. Pak je nutno vyjít z toho, že účastník může být objektivně schopen osvědčit, kdy své podání soudu předal, ale není v jeho možnostech osvědčit, kdy soud vypravil své písemnosti.

---

²⁶⁸ Ustanovení § 3 čl. III. zákona směnečného a šekového: *Neplatné jsou směnečné nebo šekové projevy učiněné tak, že někdo podepíše jméno osoby zastoupené. Zmocněnec musí podepsat své vlastní jméno a připojit údaj, za koho podpisuje. (2) Zmocnění k podpisu směnky nebo šeku musí být písemné. V případech uvedených v § 2 je k platnosti zmocnění zapotřebí notářského nebo soudního zápisu. (3) Tím nejsou dotčena zákonná ustanovení o podpisech za podnik, jakož i o formě zmocnění k těmto podpisům.*

²⁶⁹ Prokuraindosament neslouží k převodu směnky, nýbrž k udělení specifické plné moci. Prokuraindosamentu se využívá pro účely zmocnění inkasisty k obstarání prezentace směnky, k vyinkasování směnečného peníze a k případné protestaci. Převzato z: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. díl – směnky. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, s. 112

²⁷⁰ Směnečný platební rozkaz je zvláštním druhem platebního rozkazu, který představuje formu rozhodnutí ve věci samé; používá se ve zkráceném řízení. Lze jej vydat, je-li v návrhu na zahájení řízení uplatněno právo na zaplacení peněžité částky, vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených návrhovatelem. Definice pojmu převzata z: Fiala, J., Mates, P., Nový, K., Průcha, P. Malá právníková encyklopedie. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1999, s. 127

²⁷¹ Dostupný např. z: Soudní rozhledy, 2002, č. 10, Rozhodnutí soudů ČR – část civilní, s. 351

8.3.1 Mandátní smlouva

Povaha mandátní smlouvy je totožná jako u příkazní smlouvy; ostatně příkaz a mandát jsou synonyma. I z tohoto hlediska je duplicitní existence příkazní (mandátní) smlouvy v občanském zákoníku a obchodním zákoníku ojedinělým unikátem. De lege lata se mandátní smlouva podle § 566 obchodního zákoníku liší tím, že se vztahuje na zařízení obchodní záležitosti a uzavírají ji podnikatelé, je-li při vzniku závazkového vztahu s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že se týká jejich podnikatelské činnosti. Na rozdíl od příkazní smlouvy je mandátní smlouva vždy úplatná.²⁷²

Podstatnou částí smlouvy jsou:

- a) určení subjektů
- b) určení záležitosti, jež má být zařízena

Přes úplatný charakter smlouvy není výše úplaty podstatnou částí smlouvy.²⁷³ Stranami této smlouvy jsou *mandatář* (jednající) a *mandant* (ten, za kterého se jedná) a na rozdíl od subjektů příkazní smlouvy upravené v občanském zákoníku mají tyto smluvní strany podnikatelskou povahu.

Mandátní smlouva je **smlouvou o činnosti** a nikoliv smlouvou o výsledku. Tím se liší od smlouvy o dílo. Zařízení obchodní záležitosti může spočívat jak v právním jednání, tak ve faktickém jednání. Právním jednáním se rozumí uskutečňování právních úkonů mandatářem jménem a na účet mandanta na základě plné moci. Faktickým jednáním může být jakákoliv činnost, jejíž výsledek nelze hmotně zachytit.²⁷⁴ Zastupuje-li mandatář mandanta navenek při právním jednání s třetími osobami, jedná se o zastoupení přímé. Mandatář nejedná vůči třetím osobám vlastním jménem, ale jménem mandanta. Z právních úkonů uskutečněných mandatářem jménem mandanta na základě udělené plné moci vznikají práva a povinnosti přímo mezi mandantem a osobou, vůči které jednání směřuje.²⁷⁵

Obchodní zákoník stanoví (§ 568 odst. 1), že „*mandatář je povinen zařídit záležitost osobně, jen jestliže to stanoví smlouva. Poruší-li tuto povinnost, odpovídá za škodu tím způsobenou mandantovi*“. Jinými slovy, osobní zařízení záležitosti mandatářem

---

²⁷² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2195

²⁷³ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV. Praha: Polygon, 2002, s. 3610

²⁷⁴ Např. se může jednat o závazek mandatáře k provedení výběrového řízení mezi uchazeči o zaměstnání v podniku mandanta, závazek k provedení kontroly kvality dodaného zboží apod.

²⁷⁵ Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1659

musí být výslovně sjednáno, jinak je mandatář oprávněn svěřit její zařízení třetí osobě. V takovém případě ale nese vůči mandantovi odpovědnost on sám.²⁷⁶ Důvodem pro zákaz použití třetí osoby může být například mandantův zájem na uplatnění vysokých osobních kvalit a profesních předpokladů mandatáře.²⁷⁷

Z hlediska problematiky zastoupení na základě plné moci je pak významné ustanovení § 568 odst. 3 obchodního zákoníku. Zde je upraveno, že „*vyžaduje-li zařízení záležitosti právních úkonů jménem mandanta, je mandant povinen vystavit včas mandatáři písemně potřebnou plnou moc*“. Mandátní smlouva upravuje pouze vztah smluvních stran navzájem. Aby mandatář mohl plnit své povinnosti vyplývající se smlouvy a činit právní úkony jménem mandanta, musí mu mandant udělit písemnou plnou moc.²⁷⁸ Plná moc plní především legitimační funkci. Může být obsažena buď přímo v mandátní smlouvě, nebo může být obsažena ve zvláštní listině. Druhý uvedený případ je nepochybně praktičtější, neboť třetí osoba se nedozví nic o právech a povinnostech mandanta a mandatáře vyplývajících z mandátní smlouvy.²⁷⁹

Ze smlouvy mandátní se vyvinula smlouva komisionářská, která představuje tzv. nepřímé zastoupení. Pojmovým znakem této smlouvy je závazek komisionáře zařídít vlastním jménem pro komitenta na jeho účet určitou záležitost. Smlouvě komisionářské však v této práci nebude věnována další pozornost.²⁸⁰ Zvláštním druhem mandátní smlouvy je pak mandátní smlouva o obstarání koupě nebo prodeje cenných papírů, kterou upravuje ustanovení § 33 zákona o cenných papírech (zákon č. 591/1992 Sb.).²⁸¹

---

²⁷⁶ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV. Praha: Polygon, 2002, s. 3613

²⁷⁷ Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1662

²⁷⁸ Blíže Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV. Praha: Polygon, 2002, s. 3614

²⁷⁹ Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1662-1663

²⁸⁰ Blíže např. Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 1670 a násl. nebo Marek, K. Smlouva mandátní a smlouva komisionářská, Právní rádce, 1997, č. 6, s. 15 a násl.

²⁸¹ Mandátní smlouvou o obstarání koupě nebo prodeje cenných papírů se zavazuje mandatář, že jménem mandanta a na jeho účet koupí nebo prodá cenný papír podle pokynů mandanta nebo že uskuteční činnost k dosažení tohoto výsledku, a mandant se zavazuje zaplatit za to úplat. Pro povinnosti a práva mandatáře platí obdobně ustanovení § 31 (zákon o cenných papírech) o povinnostech a právech komisionáře. Smlouvou o zprostředkování koupě nebo prodeje cenných papírů se zavazuje zprostředkovatel, že bude vyvíjet činnost směřující k tomu, aby zájemce měl příležitost prodat nebo koupit cenný papír, a zájemce se zavazuje zaplatit za to úplat. Smlouvy musí mít písemnou formu.

8.3.2 Smlouva o obchodním zastoupení

Obchodní zákoník v části závazkového práva upravuje další smluvní typ, který souvisí se zastoupením. Řeč je o smlouvě o obchodním zastoupení, která je upravena v ustanovení § 652 a následujících. Smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (dále jen „obchody“) nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet.

Zákon stanoví, že obchodním zástupcem nemůže být:²⁸²

- a) osoba, která může jako orgán zavazovat právnickou osobu
- b) společník či člen podle zákona zmocněný zavazovat ostatní společníky nebo členy, nebo
- c) likvidátor nebo správce konkursní podstaty či vyrovnací správce

Ustanovení o obchodním zastoupení se nepoužijí na obchodní zástupce, jejichž činnost není placena, nebo na osoby působící na burze cenných papírů nebo na komoditní burze, neboť na jejich činnost se vztahují zvláštní předpisy.

Jako stěžejní úpravu z hlediska zastoupení jako takového lze spatřovat ustanovení § 654 obchodního zákoníku. Zákon zde upravuje, že „*stanoví-li smlouva, že obchodní zástupce činí právní úkony jménem zastoupeného, řídí se práva a povinnosti s tím související ustanovením o smlouvě mandátní. Bez udělené plné moci není obchodní zástupce oprávněn jménem zastoupeného uzavírat obchody, cokoli pro něho přijímat nebo činit jiné právní úkony*“. Obecně tedy není obsahem smlouvy o obchodním zastoupení závazek a také oprávnění obchodního zástupce uzavřít smlouvu za zastoupeného. Zástupce takové uzavření pouze navrhuje a podílí se na něm, ale smlouvu neuzavírá; tento úkon činí sám zastoupený. Pokud má obchodní zástupce jednat za zastoupeného, musí mu být za tímto účelem udělena plná moc, zpravidla na zvláštní listině.²⁸³

Úprava smlouvy o obchodním zastoupení obsahuje i ujednání o konkurenční doložce (672a). Ve smlouvě o obchodním zastoupení je možno písemně dohodnout, že obchodní zástupce nesmí po stanovenou dobu, nejdéle však 2 roky po ukončení smlouvy, na stanoveném území nebo vůči stanovenému okruhu osob na tomto území vykonávat na vlastní nebo na cizí účet činnost, která byla předmětem obchodního zastoupení, nebo jinou činnost, která by měla soutěžní povahu vůči podnikání zastoupeného. Pokud by taková

---

²⁸² Zejména aby nedocházelo ke střetu zájmů

²⁸³ Srov. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1331

konkurenční doložka odporovala výše uvedeným podmínkám, byla by ze zákona neplatná. Možnost uvedení konkurenční doložky ve smlouvě o obchodním zastoupení je dána k ochraně obchodních zájmů zastoupeného. Jestliže je však uvedena, musí být sjednána za podmínek stanovených zákonem. Ustanovení o konkurenční doložce má kogentní povahu. Jestliže by smluvní ujednání o konkurenční doložce stanoveným podmínkám odporovalo, byla by celá doložka neplatná (relativně). Konkurenční doložka nesmí být sjednána nepřiměřeně, nesmí omezovat činnost obchodního zástupce po skončení obchodního zastoupení více, než odpovídá pravidlům poctivého obchodního styku. Proto je dáno soudu právo konkurenční doložku v případě pochybnosti o její přiměřenosti omezit nebo prohlásit za neplatnou.²⁸⁴

8.4 Zastoupení z pohledu správního práva

Subjektem správního práva je ten, kdo je nositelem práv a povinností stanovených normami správního práva. Fyzické osoby patří k té skupině subjektů správního práva, vůči kterým směřuje výkon veřejné správy, jako takové subjekty mají tudíž ve sféře správního práva odlišné postavení od subjektů veřejné správy. Tato odlišnost se zejména projevuje při jejich postavení ve správně právních vztazích, které je ve vztahu ke vždy konkrétnímu subjektu veřejné správy podřazené, a tudíž nerovné. Tím se také odlišuje postavení fyzické osoby ve vztazích správně právních od jeho postavení např. v občanskoprávních vztazích.²⁸⁵

Pro oblast správního práva je problematika zastoupení zakotvena zejména v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“ nebo „SŘ“). Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy. Správního řádu se nepoužije pro občanskoprávní, obchodně-právní a pracovněprávní úkony prováděné správními orgány a na vztahy mezi orgány téhož územního samosprávného celku při výkonu samostatné působnosti.²⁸⁶

Problematika zastoupení je upravena v hlavě III. správního řádu (Účastníci řízení a zastoupení). Jak zakotvuje ustanovení § 31 SŘ, zástupcem účastníka je:

- a) zákonný zástupce

---

²⁸⁴ Srov. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1334

²⁸⁵ Průcha, P. Správní právo. Obecná část. 5. doplněné a opravené vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 72

²⁸⁶ Ustanovení § 1 odst. 1 a 3 SŘ

- b) opatrovník
- c) zmocněnec
- d) může jím být i společný zmocněnec nebo společný zástupce – za předpokladu, že zájmy účastníků si neodporují

8.4.1 Zastoupení na základě zákona a opatrovnictví

V rozsahu, v jakém účastník správního řízení nemá procesní způsobilost, musí být zastupován zákonným zástupcem. Procesní způsobilost nemají fyzické osoby, které byly soudem zbaveny způsobilosti k právním úkonům; osoby, jejichž způsobilost k právním úkonům byla soudem omezena, nemají procesní způsobilost v rozsahu tohoto omezení. K otázce procesní způsobilosti je zajímavé podotknout, že správní řád pamatuje i na situace, kdy účastníkem řízení je nezletilé dítě. Pokud je dítě schopno formulovat své názory, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn názor nezletilého dítěte ve věci. Za tím účelem správní orgán poskytne dítěti možnost, aby bylo vyslyšeno buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Vyžaduje-li to zájem dítěte, lze jeho názor zjistit i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob zodpovědných za výchovu dítěte. V takovém případě však správní orgán k úkonu přibere jinou vhodnou dospělou osobu. K názoru dítěte správní orgán přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.

8.4.2 Zastoupení na základě plné moci

Podle ustanovení § 33 správního řádu si účastník může pro zastupování ve správním řízení zvolit svého zmocněnce. Zmocnění k zastoupení se prokazuje písemnou plnou mocí; může být však udělena i ústně do protokolu. Bylo judikováno,²⁸⁷ že „*jestliže ten, kdo vystupoval ve správním řízení jako zástupce účastníka, aniž se prokázal plnou mocí, ji předloží dodatečně, je tím nedostatek průkazu zastoupení zhojen, a jsou tak schváleny i ty úkony, které zástupce účastníka učinil v řízení ještě před podpisem plné moci*“.

Zmocnění pak může být uděleno:

- a) k určitému úkonu, skupině úkonů nebo pro určitou část řízení
- b) pro celé řízení

---

²⁸⁷ Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 6 Ca 157/2004-29

c) pro neurčitý počet řízení s určitým předmětem, která budou zahájena v určené době nebo bez omezení v budoucnu; podpis na plné moci musí být v tomto případě vždy úředně ověřen a plná moc musí být do zahájení řízení uložena u věcně příslušného správního orgánu, popřípadě udělena do protokolu, nebo

d) v jiném rozsahu na základě zvláštního zákona

Zmocněnec může udělit plnou moc jiné osobě, aby místo něho za účastníka jednala, jen je-li v plné moci výslovně dovoleno, že tak může učinit, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.²⁸⁸ Zástupce v řízení vystupuje jménem zastoupeného. Z úkonů zástupce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. V téže věci může mít účastník současně pouze **jednoho jediného zmocněnce**. V pochybnostech o rozsahu zastoupení platí, že zástupce je oprávněn vystupovat jménem zastoupeného v celém řízení.

Správní řád také řeší problematiku doručování zvolenému zmocněnci. Písemnost, která se doručuje do vlastních rukou, lze doručit adresátovi, nebo též tomu, koho adresát k přijetí písemnosti zmocnil písemnou plnou mocí s úředně ověřeným podpisem; úřední ověření není třeba, pokud byla plná moc udělena před doručujícím orgánem. S výjimkou případů, kdy má zastoupený něco v řízení osobně vykonat, doručují se písemnosti pouze zástupci. Této otázce věnoval svou pozornost i Nejvyšší správní soud, kdy ve svém rozhodnutí²⁸⁹ vyjádřil, že má-li zastoupený v řízení něco osobně vykonat, doručují se písemnosti též jemu. V takovém případě se jedná o písemnost, jíž správní orgán vyžaduje osobní účast zastoupeného v řízení proto, aby byl smysl či obsah řízení naplněn. Zákonný požadavek „nutnosti osobní účasti“ je třeba vykládat tak, že správní orgán může příslušnou osobu předvolat pouze a jen tehdy, jestliže je osobní účast předvolané osoby nutná pro dosažení cíle řízení.

8.4.3 Společný zmocněnec a společný zástupce

V řízeních, v nichž více účastníků uplatňuje shodný zájem, může k usnadnění průběhu řízení správní orgán vyzvat tyto účastníky, aby si v přiměřené lhůtě zvolili **společného zmocněnce**. Účastníci si mohou společného zmocněnce zvolit i bez výzvy (ustanovení § 35 odst. 1 SR).

---

²⁸⁸ Např. ustanovení § 26 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii - advokát se v rámci svého pověření může dát zastoupit jiným advokátem. Nestanoví-li zvláštní předpis jinak, může advokáta při jednotlivých úkonech právní pomoci zastoupit i zaměstnanec advokáta nebo advokátní koncipient

²⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn 1 As 100/2008-61

Pokud si účastníci společného zmocněnce na výzvu správního orgánu nezvolí a pokud v souvislosti s tím lze očekávat vznik průtahů v řízení, může správní orgán podle odstavce 2 citovaného ustanovení § 35 usnesením ustanovit některého z účastníků, který je fyzickou osobou, nebo některou fyzickou osobu uvedenou v § 30 odst. 1, **společným zástupcem** pro účastníky, kteří uplatňují shodný zájem, a to s přihlédnutím k jejich zájmům. Do doby, než se tak stane, jim může písemnosti doručovat uložením u správního orgánu; na tuto možnost musí být účastníci upozorněni ve výzvě. Funkce společného zástupce zaniká dnem, kdy účastníci oznámí správnímu orgánu, že si zvolili společného zmocněnce podle odstavce 1.

Zákon také umožňuje, aby bylo zvoleno i několik společných zmocněnců nebo ustanoveno několik společných zástupců, z nichž každý bude jednat jen jménem určité skupiny účastníků. Pro oba instituty, tj. pro společného zmocněnce a společného zástupce, platí § 34 SŘ (zastupování na základě plné moci) obdobně.

8.5 Zastoupení z pohledu trestního práva

Z hlediska problematiky zastoupení je v rámci trestního práva směrodatný zejména zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále též je „trestní řád“). Ve snaze zajistit osobě, proti které se vede trestní řízení, co nejúčinnější obhajobu, poskytuje trestní řád některá obhajovací práva ve prospěch obviněného třetím osobám, jež lze rozdělit do *dvou skupin*. Do první řadíme ty, které vykonávají obhajovací práva v zastoupení osoby, proti níž se vede trestní řízení, tedy *jménem obviněného* (zákonný zástupce obviněného – rodič nezletilého, osvojitel, poručník, kolizní opatrovník apod.). Do druhé skupiny řadíme ty, jež tato práva vykonávají *jménem vlastním*, a proto mají tzv. samostatné obhajovací právo (některé osoby obviněnému blízké a orgán sociálně-právní ochrany dětí – v řízení proti mladistvému).²⁹⁰

8.5.1 Obhájce

Jednou ze základních zásad trestního řízení je mj. možnost toho, proti komu je vedeno trestní řízení, aby si zvolil svého **obhájce**.²⁹¹ Obhájce je zástupcem osoby, proti které se vede trestní řízení, jako strany v trestním řízení. Dbá na to, aby zastoupená strana mohla využít všechna práva, která jí zákon dává, a aby nebyla ve svých právech

---

²⁹⁰ Srov. Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 2. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 261

²⁹¹ Blíže ustanovení § 2 odst. 13 trestního řádu

poškozena. Své úkoly může úspěšně vykonávat jen aktivní činností směřující v její prospěch. Obhájce není v trestním řízení stranou, jak se někdy mylně uvádí.²⁹² Obhájce je tedy právní zástupce obviněného, poskytuje mu právní služby a kvalifikované zastoupení. Podmínky, za nichž mohou být poskytovány právní služby, jakož i poskytování právních služeb advokáty, upravuje zákon o advokacii.²⁹³ Obhájcem v trestním řízení může být jen advokát. Pro jednotlivé úkony trestního řízení, až na určité výjimky,²⁹⁴ se může obhájce dát zastoupit koncipientem. Ovšem i pro osobu obhájce jsou dána určitá omezení. Obhájcem nemůže být advokát, proti kterému je nebo bylo vedeno trestní stíhání, a v důsledku toho v řízení, ve kterém by měl vykonávat obhajobu, má postavení obviněného, svědka nebo zúčastněné osoby (ustanovení § 35 odst. 2 trestního řádu). V trestním řízení nemůže být dále obhájcem advokát, který v něm vypovídá jako svědek, podává znalecký posudek nebo je činný jako tlumočník (ustanovení § 35 odst. 3 trestního řádu). Trestní řád pak stanoví, v kterých případech musí mít obviněný svého obhájce. Neužije-li obviněný práva zvolit si obhájce a nezvolí-li mu ho ani jeho zákonný zástupce, může mu ho zvolit jeho příbuzný v pokolení přímém, jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh, jakož i zúčastněná osoba. Je-li obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, mohou tak učinit tyto osoby i proti jeho vůli.²⁹⁵ Jestliže si obviněný zvolí dva nebo více obhájců a orgánu činnému v trestním řízení zároveň neoznámí, kterého z těchto obhájců zmocnil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech trestního řízení, určí jej předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce; své rozhodnutí oznámí všem zvoleným obhájcům.

8.5.2 Zákonný zástupce obviněného

Své postavení v trestním řízení má i zákonný zástupce obviněného. Je oprávněn obviněného zastupovat, zejména zvolit mu obhájce, činit za obviněného návrhy, podávat za něho žádosti a opravné prostředky; je též oprávněn zúčastnit se těch úkonů, kterých se podle zákona může účastnit obviněný. Trestní řád přiznává zákonnému zástupci obdobná *obhajovací práva* jako má obhájce, jsou však užší, pokud jde o možnost účastnit se

---

²⁹² Císařová, D. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, 2006, s. 177

²⁹³ Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J., Hájek, R. Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl - Trestní řád. Praha: Linde Praha, 2010, s. 119

²⁹⁴ S výjimkou řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně, před vrchním soudem a Nejvyšším soudem

²⁹⁵ Zakotveno v ustanovení § 37 odst. 1 trestního řádu

vyšetřovacích úkonů a o možnost styku s obviněným, který je ve vazbě.²⁹⁶ Oprávnění vykonává zákonný zástupce za obviněného, tj. jménem obviněného, nikoli jménem vlastním. V případech, v nichž zákonný zástupce nemůže vykonávat svá práva a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce může k výkonu těchto práv obviněnému ustanovit **opatrovníka**. Institut opatrovníka k výkonu oprávnění zákonného zástupce obviněného reaguje na potřebu praxe, ve které docházelo k případům, že z nejrůznějších důvodů (např. pro kolizi zájmů) nemohl zákonný zástupce obviněného vykonávat svá oprávnění.²⁹⁷

Obdobná právní úprava o **zákonném zástupci mladistvého** je použita i v oddílu třetím Hlavy II zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Zákon o soudnictví ve věcech mládeže dává oprávněným osobám široká obhajovací práva. Smyslem této zákonné úpravy je posílení záruk práva mladistvého obviněného na obhajobu.²⁹⁸

8.5.3 Zmocněnec zúčastněné osoby a poškozeného

Trestní řád dále pojednává o zmocněnci zúčastněné osoby a poškozeného. Do práva zúčastněné osoby ani poškozeného dát se zastupovat zmocněncem nelze nijak zasahovat (např. činit toto právo závislé na tom, zda účast zmocněnce byla potřebná či nikoliv). Zmocněncem může být jen osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům není omezena, a která na základě smlouvy o zastoupení a udělené plné moci je oprávněna v trestním řízení zastupovat zúčastněnou osobu nebo poškozeného.²⁹⁹ V praxi bývá zmocněncem nejčastěji advokát. Při hlavním líčení a veřejném zasedání nemůže být zmocněncem ten, kdo je k němu předvolán jako svědek, znalec nebo tlumočník.³⁰⁰ Obdobně jako zákonný zástupce obviněného, je zmocněnec zúčastněné osoby a poškozeného oprávněn činit za zúčastněnou osobu a poškozeného návrhy, podávat za ně žádosti a opravné prostředky; je též oprávněn zúčastnit se všech úkonů, kterých se může účastnit zúčastněná osoba nebo poškozený.

---

²⁹⁶ Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 263

²⁹⁷ Jelínek, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, s. 536

²⁹⁸ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.. 1. vydání, Praha: Linde Praha, 2007, s. 169

²⁹⁹ Srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 355 - 356

³⁰⁰ Vystupování v těchto funkcích v přípravném řízení nebrání takové osobě být zmocněncem zúčastněné osoby nebo poškozeného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání

8.5.4 Společný zmocněnec

Trestní řád upravuje i institut tzv. společného zmocněnce. Ustanovení § 44 odst. 2 trestního řádu stanoví, že *„je-li počet poškozených mimořádně vysoký a jednotlivým výkonem jejich práv by mohl být ohrožen rychlý průběh trestního stíhání, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že poškození mohou svá práva v trestním řízení uplatňovat pouze prostřednictvím společného zmocněnce, kterého si zvolí ... Jestliže by celkový počet zvolených zmocněnců vzrostl na více než šest a poškození se mezi sebou o výběru nedohodnou, provede výběr s přihlédnutím k zájmům poškozených soud. Společný zmocněnec vykonává práva poškozených, které zastupuje, včetně uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení.“* Novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb. upravila možnost soudu vyslovit, že poškození mohou svá práva vykonávat pouze prostřednictvím omezeného počtu společných zmocněnců. Tím není dotčeno právo poškozených své nároky na náhradu škody uplatnit podle jejich povahy v občanském soudním nebo jiném řízení. Tato úprava reaguje na případy, kdy jedním trestním činem je poškozena řada osob (řádově i tisíce), byť ve své podstatě jde často jednotlivě o relativně nízké částky. Pokud by měl za této situace orgán činný v trestním řízení respektovat všechna procesní práva poškozených (včetně vyrozumívání o úkonech a rozhodnutích, kde to zákon stanoví), vznikaly by nejen obrovské nároky na financování trestního řízení státem, ale samotný průběh trestního řízení a jeho výsledek by byl ohrožen množstvím úkonů, které je třeba provádět.³⁰¹

---

³⁰¹ Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J., Hájek, R. Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl - Trestní řád. Praha: Linde Praha, 2010, s. 145

9. Vybraná judikatura

Netřeba připomínat, že pojem *judikatura* označuje rozhodovací praxi soudů nebo publikovaná rozhodnutí, která se dotýkají určité dílčí otázky právní normy. Publikace judikatury tak přispívá k předvídatelnosti soudního rozhodování a k právní jistotě.³⁰² V této kapitole pak bude pozornost zaměřena na rozhodování Vrchního soudu v Praze a Nejvyššího soudu České republiky, přičemž jejich rozhodnutí jsou úzce spjata s problematikou zastupování, a především pak se zastupováním smluvním.

9.1 Judikatura Vrchního soudu v Praze

9.1.1 *Jednatel versus prokurista, doložka o prokuře*

Vztahu jednatele společnosti a prokuristy se mj. zabýval i Vrchní soud v Praze. Svým rozhodnutím ze dne 28. 2. 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99 judikoval, že ***jednatel je statutární orgán jednající jménem společnosti s ručením omezeným, zatímco prokurista je zástupcem společnosti jednajícím za společnost (v rámci úkonů týkajících se podniku). U jednatele společnosti s ručením omezeným se do obchodního rejstříku zapisuje způsob, jakým jedná jménem společnosti, zatímco u prokuristy se zapisuje pouze způsob jeho podepisování za společnost (způsob, jakým činí svůj podpis), a pouze je-li prokuristů více, zapisuje se určení, zda je prokura samostatnou nebo společnou. Za způsob podepisování prokuristy tedy nelze považovat údaj o tom, že podepisuje společně se statutárním orgánem.***

Zásadním rozdílem mezi jednatelem a prokuristou v souvislosti se zápisem do obchodního rejstříku tedy je, že u jednatele(ů) se do obchodního rejstříku zapisuje způsob, jakým jedná jménem společnosti, neboť jeho jednání je přímo jednáním společnosti. U prokuristy jako zástupce společnosti se do obchodního rejstříku zapisuje pouze způsob, jak se za společnost podepisuje. Směšovat způsob jednání jménem společnosti a jednání za společnost (zastupování společnosti) nelze. Zápis skutečnosti, že „prokurista podepisuje vždy společně s jedním jednatelem“, by znamenal, že prokurista je postaven na roveň jednatelem, tedy že je také statutárním orgánem společnosti, což ovšem není. I pokud by byl řečený způsob jednání vyložen pouze jako způsob podepisování prokuristy (přičemž faktický způsob podepisování prokuristy v daném případě vůbec nebyl navržen), pak ani v tomto případě nemůže být do obchodního rejstříku zapsán, neboť jak bylo výše uvedeno, do obchodního rejstříku se zapisuje pouze to, jak se prokurista za podnikatele podepisuje –

---

³⁰² K pojmu judikatura blíže např. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Judikatura>

tedy jak činí svůj podpis, nikoli s kým tento podpis činí, tedy na čí souhlasnou vůli je jeho podpis vázán. Tento závěr plyne rovněž i ze samotného ustanovení § 14 odst. 6 obchodního zákoníku, v němž se odlišuje způsob podepisování prokuristy od určení, zda prokurista může jednat samostatně v případě, že je prokura udělena více osobám.

V jiném svém rozhodnutí Vrchní soud uvedl, že *pokud jedná prokurista ve své funkci, je nutno, aby k podpisu připojil doložku, že jde o jednání prokuristy*. Součástí podpisu prokuristy je totiž podle ustanovení § 14 odst. 5 obchodního zákoníku doložka o prokuře. Bez této doložky nejde o podpis prokuristy. Nestačí jen skutečnost, že jde o osobu zapsanou jako prokurista v obchodním rejstříku.³⁰³

9.1.2 Musí být ze smlouvy patrné, že ji uzavírá zástupce?

Judikatura Vrchního soudu v Praze zahrnuje rovněž v praxi velmi častou otázku, a to, zda musí být ze smlouvy patrné, že ji (smlouvu) uzavírá zástupce.³⁰⁴ A pokud existuje absence tohoto požadavku, jakou sankcí je stížen provedený právní úkon? V této souvislosti je možno uvést rozhodnutí z roku 1997.³⁰⁵ Soudem bylo vysloveno, že *jestliže smlouvu uzavírá za některou smluvní stranu na základě hmotně-právní plné moci zástupce (§ 31 odst. 1 OZ), musí být ze smlouvy patrné, že tak činí jeho zástupce (§ 32 odst. 1 OZ). Jestliže tento zákonný požadavek není splněn, je smlouva neplatná bez ohledu na to, že jednajícím osobě byla udělena plná moc*.

Vrchní soud pak detailněji uvedl, že soud prvního stupně v tomto případě správně zjistil skutkový stav a ze zjištěného skutkového stavu vyvodil správný právní závěr o neplatnosti sporné nájemní smlouvy. K jeho argumentaci však je třeba dodat: jestliže smlouvu uzavírá za některou smluvní stranu na základě hmotně-právní plné moci zástupce, musí být ze smlouvy patrné, že tak činí jeho zástupce. Jestliže za nájemce v daném případě jednal na základě plné moci udělené jednatelem společnosti, mělo to být vzhledem k ustanovením občanského zákoníku ve smlouvě výslovně vyjádřeno. Tento zákonný požadavek v dané věci splněn nebyl, a proto je závěr soudu prvního stupně o absolutní neplatnosti smlouvy správný (§ 39 OZ³⁰⁶). Na tomto závěru by nemohlo nic změnit ani to, že by plná moc jednajícím osobě (která nepravdivě uvedla, že jedná jako jednatel, ač jí jím nebyla) statutárním orgánem žalovaného skutečně udělena byla.

---

³⁰³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94

³⁰⁴ K tomu také podkapitola 10.2. této rigorózní práce

³⁰⁵ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 1997, sp. zn. 11 Cmo 245/97

³⁰⁶ Ustanovení § 39 občanského zákoníku: *Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům*

9.1.3 Zánik plné moci a podání odvolání

Ke vztahu udělené plné moci, jejího zániku a podání odvolání možno uvést např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 2. 1997, sp. zn. 10 Cmo 490/96.

V tomto soudním sporu odvolací soud především zkoumal otázku, zda odvolání bylo podáno účastníkem řízení. Ze spisového materiálu zjistil, že návrh na zahájení řízení byl podán za žalobce advokátem, na základě písemné plné moci. Právními zástupci žalobce byla plná moc řádně udělena jediným jednatelem jako statutárním orgánem, oprávněným jednat za společnost ve všech věcech. Udělení plné moci ke dni podání odvolání nezaniklo žádným ze způsobů podle ustanovení § 33b odst. 1 občanského zákoníku. Z ustanovení § 28 odst. 2 OSŘ vyplývá, že plnou moc, dělenou pro celé řízení, je třeba považovat za platnou i pro odvolací řízení. Odvolací soud proto v tomto případě dospěl k závěru, že odvolání bylo podáno účastníkem řízení.

Soud tak judikoval, že *nedojde-li k zániku udělené plné moci žádným ze způsobů podle ustanovení § 33b odst. 1 OZ, je plná moc vzhledem k ustanovení § 28 odst. 2 OSŘ platná.*³⁰⁷

9.2 Judikatura Nejvyššího soudu ČR

9.2.1 K zastoupení podnikatele podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku

K zastupování podnikatele podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku se Nejvyšší soud ČR vyjádřil ve svém rozhodnutí ze dne 25. 2. 2003.³⁰⁸

Podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku platí, že kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti dochází. Citované ustanovení upravuje zákonné zastoupení podnikatele, přičemž k tomu, aby určitá osoba mohla jednat za podnikatele, vyžaduje současné splnění dvou podmínek. Především musí jít o osobu, která je pověřena určitou činností. Zákon neobsahuje žádné další omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (nemusí jít o zaměstnance podnikatele, popř. o osobu v jiném, obdobném vztahu k podnikateli) a neurčuje ani obsah a formu pověření. Druhou podmínkou vzniku oprávnění pověřené osoby zastupovat

---

³⁰⁷ Ustanovení § 28 odst. 2 OSŘ: *Odvolání plné moci účastníkem nebo její výpověď zástupcem jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly účastníkem nebo zástupcem oznámeny; vůči jiným účastníkům řízení jsou účinné, jakmile jim byly oznámeny soudem*

³⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002

podnikatele přímo ze zákona bez zvláštní plné moci je to, že činnost, kterou byla tato osoba pověřena, je činností při provozu podniku.

Zákonné zastoupení podnikatele podle ustanovení § 15 obchodního zákoníku je pak nutno odlišovat od zastoupení smluvního, založeného např. smlouvou mandátní či smlouvou o obchodním zastoupení, u kterých oprávnění mandátáře či obchodního zástupce vzniká na základě plné moci (viz kapitola 8.3.1 a 8.3.2.).

9.2.2 Udělení plné moci jednomu z členů představenstva

Rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005 vyjádřil Nejvyšší soud ČR svůj názor na otázku udělení plné moci v rámci akciové společnosti. Soud judikoval, že **určují-li stanovy společnosti, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva její členové, není přípustné, aby dva členové představenstva udělili generální plnou moc jen jednomu z nich. Takový postup by byl v rozporu s právní úpravou jednání statutárních orgánů společnosti v zákoně a stanovách společnosti.**

Určují-li stanovy, že za představenstvo může jednat samostatně osoba pověřená k tomu písemně představenstvem, zejména ředitel, lze totiž takové ustanovení vykládat dvojím způsobem. Buď bude takto pověřenou osobou člen představenstva, anebo jiná osoba. Jiná osoba než člen představenstva však nemůže jednat za představenstvo, tj. jako statutární orgán společnosti (neboť za to může jednat jen jeho člen), ale může jednat pouze za společnost jako její zástupce na základě plné moci. Pak ovšem taková osoba nebude jednat na základě pověření představenstvem, ale na základě plné moci udělené jí představenstvem. Pro úplnost je ještě třeba uvést, že údaj o tom, kdo může být zmocněn k zastupování společnosti, se nezapisuje do obchodního rejstříku, neboť není údajem o způsobu jednání společnosti. Takovou plnou moc však členovi představenstva udělit nelze. Za situace, kdy stanovy společnosti určují, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva její členové a zakládají tedy pro každý úkon, který představenstvo činí jménem společnosti, povinnost vzájemné kontroly (a odpovědnosti) nejméně dvou členů představenstva, nelze takovou kontrolu a odpovědnost vyloučit tím, že dva členové představenstva udělí generální plnou moc jen jednomu z nich. Takový postup by byl v rozporu s právní úpravou jednání statutárních orgánů společnosti v zákoně a stanovách společnosti. A to tím spíše, je-li jednou z osob, jednajících při udělení plné moci jménem představenstva, sám zmocněný člen představenstva.

9.2.3 Udělení plné moci k zastupování na valné hromadě

Zastupování akcionáře na valné hromadě není plnou mocí k uskutečnění právního úkonu za zmocnitele ve smyslu ustanovení § 31 odst. 1 OZ, ale je speciální plnou mocí, opravňující zmocněnce k zastupování na valné hromadě konkrétní společnosti. Možnost udělení takové plné moci upravuje ustanovení § 184 odst. 1 a 4 obchodního zákoníku, které současně předepisuje její písemnou formu. **Pro zastupování na valné hromadě nelze využít obecné (generální) plné moci udělené akcionářem zmocněnci.**³⁰⁹ Takový názor vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002.

Ustanovení § 184 obchodního zákoníku připouští, aby se akcionář zúčastnil valné hromady v zastoupení na základě písemné plné moci. Jde o speciální plnou moc, pro kterou zákon výslovně zakotvuje požadavek písemné formy. Pokud jde o ostatní náležitosti této plné moci a zastoupení, je třeba vycházet z obecné úpravy v občanském zákoníku, neboť obchodní zákoník takovou úpravu nemá. Jde o plnou moc hmotně-právní, opravňující zmocněnce k výkonu všech práv, která akcionáři na valné hromadě náleží.

Jak již bylo v této rigorózní práci několikrát řečeno, oprávnění jednat za jiného vzniká na základě dohody o plné moci a udělením plné moci se toto oprávnění osvědčuje. Ustanovení § 31 odst. 3 OZ připouští udělení plné moci několika zmocněncům společně. I ze společné plné moci však může vyplývat oprávnění jednat samostatně každým zmocněncem. To přichází v úvahu tam, kde je společné jednání z povahy věci vyloučeno. A právě z povahy věci je vyloučeno, aby na jedné valné hromadě jednalo a hlasovalo za stejné akcie více zástupců akcionáře.

Zásadní právní význam dovolací soud shledal (a potud měl dovolání za přípustné) v řešení otázky, zda v případě, kdy zmocnitel udělil plnou moc dvěma zmocněncům ke společnému jednání (zastupování na valné hromadě) se mohou tito zmocněnci dohodnout, že bude na valné hromadě zmocnitele zastupovat pouze jeden z nich. Dovolací soud se ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že **pro zastupování akcionáře na valné hromadě nepřichází v úvahu, aby za akcionáře jednalo a hlasovalo více zástupců.** Obchodní zákoník výslovně neupravuje možnost či nemožnost společného jednání více zmocněnců. Proto je, jak správně uzavřel odvolací soud, třeba použít analogicky ustanovení § 156 odst. 9 obchodního zákoníku upravující situaci, kdy je jedna akcie ve společném majetku více akcionářů. Pro takový případ obchodní zákoník předepisuje nezbytnost dohody

---

³⁰⁹ To platí i opačně – speciální plné moci udělené pro zastupování na valné hromadě nelze využít k jinému účelu, než právě k takovému zastupování

spolumajitelů o tom, kdo z nich bude vykonávat práva spojená s akcií nebo o jejich zastupování společným zmocněncem. Společný výkon práv více spolumajitelů akcie obchodní zákoník nepřipouští. Ke stejnému závěru lze dospět i logickým výkladem právní úpravy zastupování na valné hromadě, když z logiky věci vyplývá, že nelze připustit výkon práv na valné hromadě společně více osobami, neboť z takového postupu by vznikaly neřešitelné situace tam, kde by jednání těchto osob směřovalo proti sobě (zejména pokud by jedna z těchto osob hlasovala pro přijetí usnesení valné hromady a druhá proti – tady by dokonce celkový počet odevzdaných hlasů neodpovídal počtu hlasů ve společnosti).

Jestliže potom ve speciální plné moci, udělené pro účast na valné hromadě, kterou pro jiný účel využít nelze, zmocnitel výslovně zmocní dva zmocněnce ke společnému zastupování na valné hromadě, je třeba dovodit, že z takové plné moci vyplývá povinnost společného jednání. Protože však takové jednání na valné hromadě není možné, nelze než dovodit, že udělenou plnou moc nelze k zastupování na valné hromadě využít. Nastává zde totiž stejná situace, jako kdyby se na valnou hromadu dostavili dva spolumajitelé akcie a chtěli oba vykonávat práva spojená s akcií v jejich společném majetku.

9.2.4 Překročení rozsahu jednání jménem podnikatele

Jak bylo rozhodnutím soudu ze dne 17. 2. 2004 judikováno,³¹⁰ je při posuzování překročení jednatelského oprávnění je nutno rozlišovat, zda posuzovaný právní úkon (právní úkon realizovaný právnickou osobou a týkající se jejího předmětu činnosti) je svou povahou úkonem občanskoprávním nebo obchodněprávním, tedy, zda směřuje vůči občanu – nepodnikateli nebo je určen podnikatelskému subjektu s tím, že především v oblasti vztahů podnikatelských lze důvodně předpokládat kvalifikovaný a profesionální postup osob provozujících podnikatelskou činnost.

Jelikož obchodním zákoníkem není upraven důsledek toho, že pověřená osoba překročí rozsah svého zákonem vymezeného oprávnění a učiní jménem podnikatele jiné než obvyklé úkony, je třeba tuto otázku řešit - v souladu s ustanovením § 1 odst. 2 obchodního zákoníku - podle ustanovení § 20 odst. 2 věty druhé občanského zákoníku. Podnikatele tak bude zavazovat právní úkon pověřené osoby pouze tehdy, týká-li se předmětu činnosti podnikatele a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

---

³¹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003

V této souvislosti je zapotřebí také přihlídnout k tomu, zda předmětný právní úkon je z pohledu jeho adresáta (a jeho podnikatelské činnosti) úkonem běžným, tj. zda se s úkony tohoto typu pravidelně a obvykle při své podnikatelské činnosti setkává či nikoli. Právě od vyhodnocení shora uvedených okolností je pak nutno stanovit úroveň nároků, které lze klást na konkrétní osoby v konkrétních případech, pokud jde o „nemožnost vědět“ o překročení oprávnění.

9.2.5 Procesní plná moc

Jako jedno z mnoha rozhodnutí Nejvyššího soudu můžeme dále zmínit to, které se týká procesní plné moci. Níže uvedené stanovisko je vyjádřeno v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdon 1081/96 ze dne 28. 11. 1996. Dle vyjádření soudu je zástupce, jemuž byla udělena procesní plná moc pro celé řízení, oprávněn činit všechny úkony, které může v řízení učinit účastník, včetně těch procesních úkonů, k nimž nebyl účastníkem řízení výslovně zmocněn. Vnitřní omezení (pokyny, příkazy, zákazy), která si účastník řízení se svým zástupcem sjednal, řádné účinky vůči soudu a ostatním účastníkům nemají. Pro výsledek tohoto řízení nebylo rozhodující ani tvrzení odvolatele, že svému zástupci příkaz ke zpětvzetí žaloby neudělil a že podpis na záznamu byl zfalšován. Vnitřní omezení (pokyny, příkazy, zákazy), která si účastník řízení se svým zástupcem sjednal, řádné účinky vůči soudu a ostatním účastníkům nemají. Podle ustanovení § 25 odst. 1 věty druhé OSŘ totiž nelze plnou moc udělenou advokátovi omezit. To současně znamená, že **advokátovi lze udělit jen procesní plnou moc pro celé řízení.**

Nejvyšší soud ve svém dalším rozhodnutí ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96 vyslovil, že **procesní plná moc udělená současně dvěma advokátům je neplatná.** Účastníka řízení, který takovou plnou moc soudu předloží, je nutno o nepřípustnosti zastoupení více advokáty současně poučit a vyzvat jej, aby si pro řízení zvolil jen jednoho zástupce a toto zastoupení aby osvědčil novou plnou mocí. Ustanovení § 24 OSŘ výslovně stanoví, že v téže věci může mít účastník současně jen jednoho zvoleného zástupce. V tom se úprava liší od úpravy zastoupení podle hmotného práva, neboť občanský zákoník ve svém ustanovení § 24 připouští možnost mít více zástupců.

Jen uveďme, že nedostatek procesní plné moci je nedostatkem podmínky řízení, který lze odstranit (§ 104 odst. 2 OSŘ). Opatřením soudu k odstranění tohoto nedostatku je zpravidla výzva k tomu, kdo vystupuje jako zmocněnec, popřípadě účastníku, aby ve stanovené lhůtě předložil písemnou plnou moc, nebo aby k udělení plné moci došlo ústně do protokolu. Výše uvedené platí v případě, že plná moc nebyla v řízení doložena vůbec, tak i v případě, že byla předložena s takovými nedostatky, pro které ji nelze považovat za

platnou. V posuzovaném případě (tj. sp. zn. 2 Cdon 1007/96 ze dne 24. 10. 1996) bylo třeba žalovanou poučit o nepřípustnosti zastoupení více advokáty současně, vyzvat ji, aby si pro řízení zvolila jen jednoho zástupce a toto zastoupení aby osvědčila novou plnou mocí.

K otázce zmocnění advokáta vystupovat v odvolacím i dovolacím řízení se Nejvyšší soud vyslovil v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdon 680/97 ze dne 30. 6. 1999. Soud v tomto rozhodnutí judikoval, že *není-li plná moc udělená advokátu omezena jen na řízení před soudem určitého stupně a obsahuje-li zmocnění k podávání opravných prostředků, je tím prokázáno právo advokáta vystupovat v odvolacím i dovolacím řízení jako zástupce účastníka.*

9.2.6 Zánik plné moci a nezmocněné jednání

K překročení oprávnění z plné moci se Nejvyšší soud vyjádřil v roce 2000, kdy svým rozhodnutím uvedl, že *pokud zmocněnec, jehož plná moc k zastupování zanikla, činí právní úkony jménem osoby, která mu zaniklou plnou moc udělila, jde o nezmocněné jednání a tyto úkony jsou pro zmocnítele závazné jen v případě, že je dodatečně schválí. Pokud plná moc zanikla, nelze již uvažovat o jejím překročení.*³¹¹

Tento závěr vyplývá z textu občanského zákoníku, který v ustanovení § 33 odst. 1 upravuje případy vázanosti zmocnítele v případě, že zmocněnec překročil své oprávnění vyplývající z plné moci. Pokud však plná moc zanikla, nelze již uvažovat o zmocniteli ani o zmocněnci (postavení účastníků jako uvedených osob již zaniklo), ani o překročení plné moci, neboť nelze překročit něco, co již neexistuje. V případě opačného výkladu by bylo nutné stanovit časové meze, ve kterých jde ještě o překročení oprávnění vyplývajícího z plné moci, případně kdy jde již o nezmocněné jednání. Vzhledem k tomu, že zákon nedává pro stanovení takových mezí oporu, bylo by nutno dojít k závěru, že jakmile zmocnitel udělí plnou moc, je třeba právní úkon zmocněnce, učiněný kdykoliv po zániku plné moci (tedy bez časového omezení), považovat za překročení oprávnění z plné moci, upravené v § 33 odst. 1 OZ, a takové úkony by byly závazné pro (bývalého) zmocnítele, pokud by neoznámil osobě, se kterou (bývalý) zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění dozvěděl. Takový výklad, který by pro toho, kdo jednou udělil plnou moc, znamenal právní důsledky tohoto úkonu pro celý život, je zjevně nepřijatelný.

---

³¹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2000, sp. zn. 22 Cdon 1134/2000

10. Aplikační problémy v praxi

Je zcela nepochybné, že leckdy se právní úprava zcela neztotožní s potřebami praxe. Mělo by být snahou zákonodárce regulovat vztahy tak, aby pokud možno co nejméně docházelo k rozporům a problémům při uplatňování práva. Tato kapitola bude věnována některým problémům, které se vyskytují nebo se mohou vyskytnout v běžném životě. Pozornost bude směřována zejména na vztah mezi občanem a orgány státní správy. Je pochopitelné, že problémů v praxi ve věci zastupování na základě plné moci je mnohem více, než zde bude uvedeno. Ostatně, posláním této kapitoly není obsáhnout co možná největší okruh problémů, ale poukázat jen na některé a pokusit se je alespoň částečně rozebrat.

10.1 Plná moc a zastupování před katastrálním úřadem

Katastr nemovitostí je soubor údajů o nemovitostech v České republice zahrnující jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. V katastru se evidují pozemky, budovy, byty a nebytové prostory (dokončené i rozestavěné), a stavby spojené se zemí pevným základem, o nichž to stanoví zvláštní předpis.³¹² Řízení o povolení vkladu práva³¹³ je zahájeno dnem doručení písemného návrhu účastníků řízení nebo některého z nich katastrálnímu úřadu. Zákon č. 265/1992 Sb., zákon o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem (dále také jen „zákon o zápisech“) ve svém ustanovení § 4 odst. 3 výslovně stanoví, co návrh na zahájení řízení musí obsahovat. V odstavci 4 uvedeného paragrafu je pak uvedeno, které přílohy je zapotřebí k návrhu doložit. Až donedávna, konkrétně do 31. 12. 2011, jimi byly:

- a) listina, na základě které má být zapsáno právo do katastru, nebo její úředně ověřený opis (kopie) v počtu o dva větším, než je počet účastníků řízení
- b) plná moc, je-li účastník zastoupen zmocněncem
- c) výpis z obchodního rejstříku nebo jiného zákonem určeného rejstříku, pokud je účastníkem řízení právnická osoba, jejíž vznik je podmíněn zápisem do takového rejstříku, nebo úředně ověřený opis (kopie) takového výpisu

---

³¹² Ustanovení § 1 a 2 zákona č. 344/1992 Sb., zákon České národní rady o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon)

³¹³ Vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemeni a předkupní právo s účinky věcného práva

- d) listina prokazující oprávnění vlastníka nebo jiné osoby oprávněné z právního vztahu nakládat s předmětem právního úkonu, jehož právní účinky nastaly před 1. lednem 1993, nebo úředně ověřený opis (kopie) takové listiny
- e) úředně ověřený překlad listiny, na základě které má být zapsáno právo do katastru, pokud tato listina není sepsána v českém jazyce

Je však nutno uvést, že počínaje dnem 1. 1. 2012 byla novelou zákona o zápisech vypuštěna povinnost dokládat k návrhu na vklad přílohy uvedené pod písm. b), d) a e) a za určitých okolností i písm. c). Zejména povinnost dokládat plnou moc byla vypuštěna pro nadbytečnost, neboť povinnost předkládat plnou moc vyplývá již ze správního řádu. Pro úplnost se tedy dodává, že přílohy návrhu na vklad³¹⁴ dle nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2012 tvoří:

- a) listina, na základě které má být zapsáno právo do katastru, nebo její úředně ověřený opis (kopie) v počtu o dva větším, než je počet účastníků řízení; jednali se o směnu nemovitostí evidovaných v obvodu více katastrálních úřadů, v počtu ještě o dva větším pro každý další katastrální úřad
- b) výpis z obchodního nebo jiného zákonem určeného rejstříku, pokud je účastníkem řízení právnická osoba, jejíž vznik je podmíněn zápisem do takového rejstříku, nebo úředně ověřený opis (kopie) takového výpisu, pokud z příslušného rejstříku nelze zjistit potřebný údaj dálkovým přístupem

V řízení o povolení vkladu je třeba rozlišovat zastoupení občanskoprávní (hmotněprávní) a zastoupení procesní. Při občanskoprávním zastoupení jedná zástupce jménem zastoupeného v občanskoprávním úkonu. Z jeho jednání vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Při procesním zastoupení jedná zástupce za zastoupeného s katastrálním úřadem v řízení o povolení vkladu. Procesní zastoupení na základě plné moci je upraveno v ustanovení § 33 právního řádu.³¹⁵ Blíže o zastupování podle správního řádu bylo pojednáno v kapitole 8.4. této rigorózní práce.

---

³¹⁴ Po vzoru zápisů do obchodního rejstříku novela zavedla povinnost podat návrh na zahájení řízení o povolení vkladu na stanoveném formuláři, což by mělo vést nejen k zajištění jednotnosti a přehlednosti podávaných návrhů, ale i ke snížení chyb, které se v návrzích často vyskytují. Po celý rok 2012 je však možné podávat návrhy na vklad i bez použití stanoveného formuláře. K tomu také např.: <http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/611-novela-zakona-o-zapisech-vlastnickych-a-jinych-vecnych-prav-k-nemovitostem.html>

³¹⁵ Blíže Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 324 - 325

Ve vztahu ke správnímu řízení před katastrálním úřadem je také vhodné zmínit, že nabývání a pozbývání věcných práv k nemovitostem nelze považovat za běžnou záležitost ve smyslu ustanovení § 28 OZ. Proto je třeba ke schválení právního úkonu zákonného zástupce, pokud spravuje též majetek zastoupeného (zpravidla rodič nezletilého, opatrovník osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům), schválení soudem. Schválení soudem je v takovém případě nutné vždy a nelze je nehradit námitkou, že nezletilý je natolik rozumově vyzrálý, že může posoudit své jednání sám, a je tedy způsobilý k uzavření smlouvy. Katastrální úřad podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. g) zákona o zápisech zkoumá, zda byl právní úkon učiněný za zastoupeného zákonným zástupcem schválen soudem, pokud je takové schválení zapotřebí.³¹⁶

10.1.1 Jak dalece specifikovat oprávnění v plné moci?

Velice frekventovanou otázkou ve vztahu k převodu nemovitostí prostřednictvím zvoleného zástupce je problematika druhu plné moci. Jak již bylo v této práci uvedeno, rozlišujeme plnou moc všeobecnou - generální („ke všem úkonům“) a plnou moc zvláštní - speciální (k přesně specifikovanému úkonu). A jak bude patrné z následujících řádků, není odpověď na tuto otázku (jak dalece specifikovat oprávnění v plné moci?) zcela jednoznačná. Porovnejme tedy judikaturu a autorčiny zkušenosti z praxe, které vycházejí z požadavků katastrálních úřadů.

Bylo judikováno Nejvyšším soudem ČR dne 20. 12. 1995, sp. zn. Odon 28/95, že *platné právo nevyžaduje udělení zvláštní plné moci k uzavření smlouvy o převodu nemovitosti* (ani k uzavření smlouvy o prodeji podniku). K tomu soud ještě dodal, že písemná plná moc má předepsané náležitosti, je-li v ní zejména obsažen projev vůle zmocnitele, splňující požadavky ustanovení § 37 OZ a je-li zmocnitelem vlastnoručně podepsána; zákon nevyžaduje, aby sepsání textu plné moci předcházelo podpisu. Z toho lze v souladu s výše uvedeným rozsudkem, mj. publikovaným v Právních rozhledech 3/1996, dovodit, že ke smlouvě o převodu nemovitostí dostačuje generální plná moc, kterou zmocnitel zmocněnce zmocní ke všem právním úkonům, které by mohl učinit sám. Je třeba jen upozornit zmocnitele, který takto široké zmocnění někomu udělí, že se vůči třetím osobám obtížně dovolává, překročí-li zmocněnec v jeho neprospěch pokyny k jednání způsobem, jehož nepřipustnost nevyplývá přímo z plné moci. Z názoru Nejvyššího soudu vyplývá, že je možné si napřed podepsat a poté před podpis doplnit jakýkoliv text

---

³¹⁶ K tomu také Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 326

zmocnění, protože to zákon nevylučuje. Je pak ovšem problematické, zda takto zhotovená plná moc je skutečným projevem vůle zmocnitele.³¹⁷ Další názor soudu, který výše uvedené potvrdil, může představovat rozhodnutí Městského soudu v Praze z roku 1997, kterým dále judikoval, že plná moc nemusí obsahovat podstatné obsahové náležitosti kupní smlouvy, tj. např. výši kupní ceny, jak tvrdí katastrální úřad v odůvodnění napadeného rozhodnutí s odvoláním na Jednací řád pro katastrální úřady. K tomu soud ještě podotýká, že tento jednací řád je interní normou, která není obecně závazná.³¹⁸ K názoru, že k převodu nemovitosti postačí generální plná moc, se v roce 2000 připojil i Krajský soud v Hradci Králové (rozhodnutí ze dne 2. 3. 2000, sp. zn. 31 Ca 186/2000-20), kdy judikoval, že z žádného zákonného ustanovení nelze dovozovat, že by pro zastupování smluvního účastníka ohledně převodu nemovitostí byla předepsána speciální plná moc. Postačí tedy i tzv. generální plná moc. Jestliže zmocnitel hodlá zmocněnce v nějakém rozsahu omezovat, musí rozsah zmocnění dostatečně upřesnit. Má-li se omezené zmocnění týkat např. převodu pouze některých nemovitostí, musí plná moc obsahovat jejich přesný výčet.³¹⁹ Nutno také podotknout, že soudy nezaujímají shodná stanoviska např. k otázce, zda v plné moci udělené k uzavření kupní smlouvy na převod nemovitosti musí být uvedeno, komu a za jakou cenu má být nemovitost prodána. Krajský soud v Českých Budějovicích v rozsudku ze dne 29. 5. 1996, sp. zn. 10 Ca 227/96, uvedení těchto údajů nepovažoval za nezbytné, naproti tomu Krajský soud v Ostravě v rozsudku ze dne 10. 12. 1996, sp. zn. 22 Ca 541/96 dospěl k závěru opačnému.

K obsahu plné moci pak zaujal v roce 2000 zásadní stanovisko Nejvyšší soud ČR.³²⁰ Podle Nejvyššího soudu se může jednat o plnou moc generální (obsahuje pro zmocněnce zmocnění ke všem právním úkonům) nebo speciální (obsahuje pro zmocněnce zmocnění pouze na některé právní úkony či pouze na jediný právní úkon). „V obou případech může být plná moc formulována jako neomezená, která dává zmocněnci právo jednat volně podle nejlepšího vědomí a svědomí, nebo jako omezená, v níž jsou stanoveny hranice, ve kterých a jak má zástupce jednat“. Až do vydání stanoviska Nejvyššího soudu nebyla také jednotná praxe v nahlížení, zda plná moc k uzavření smlouvy má být nedílnou součástí takové smlouvy nebo zda postačí předložit ji jako přílohu návrhu na vklad.

---

³¹⁷ Srov. a blíže Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 328

³¹⁸ Blíže v Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 33 Ca 48/97-16

³¹⁹ Srov. Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 335

³²⁰ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. Cpjn 38/98

Nejvyšší soud ve svém stanovisku uvedl, že plná moc tvoří nedílnou součást smlouvy, pokud z textu smlouvy nevyplývá, že jedná zmocněnec. Přitom nestačí, aby plná moc byla katastrálnímu úřadu předložena dodatečně po podání návrhu na vklad. To vyplývá z toho, že plná moc není pouze osvědčením o právu zmocněnce zastupovat zmocnitele ve vymezeném rozsahu, ale je především součástí smlouvy, tj. právního úkonu, na jehož podkladě je navrhován vklad práva do katastru. O tom však více v kapitole 10.2. této rigorózní práce.

Co bylo doposud uvedeno, představovalo názory rozhodujících soudů a autorů odborné literatury. Tato kapitola je však zaměřena na aplikační problémy v praxi, a proto je nezbytné, abychom celou problematiku porovnali z druhého pohledu, z pohledu praxe. A protože má autorka této rigorózní práce mnohaleté zkušenosti s převody nemovitostí a zastupování účastníků na základě plné moci, které se bohužel leckdy neztotožňují s principy a názory uvedenými výše, směřoval dotaz ke Katastrálnímu úřadu pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště Brno-město a zněl takto: *„Stačí pro účely správního řízení před katastrálním úřadem generální plná moc, nebo je zapotřebí speciální plné moci (s přesnou specifikací převáděných nemovitostí)? Postačilo by např. uvedení zmocnění ke koupi nemovitosti v konkrétním katastrálním území, nebo je zapotřebí uvést bližší údaje garáže/bytu/domu apod.? A jaké bývají z pohledu katastrálního úřadu nejčastější chyby v plných mocích?“* Autorce této práce se dostalo od pracovnice právního oddělení výše uvedeného úřadu - paní JUDr. Beáty Válkové - této odpovědi: *„K uzavření a podpisu konkrétní smlouvy musí být přiložena plná moc, ve které bude přesně specifikováno, jaké nemovitosti se zmocnění týká, tj. např. uděluje se zmocnění k prodeji domu čp. 23 na pozemku parc. č. 456 v k.ú. Bystrc; takže přesný popis nemovitostí, ne obecně. Nejideálnější je taková plná moc, která neobsahuje pouze přesný popis nemovitosti, která je předmětem převodu, ale např. i uvedení s jakou osobou se ta smlouva uzavírá (tj. prodávající je zastoupen dle plné moci a uvede v ní i jméno konkrétního kupujícího) a dále kupní cenu. Z této plné moci je pak již určitě patrné, že se ní myslí zastoupení k předložené kupní smlouvě, ke které je přiložena... Nejčastější chybou je samozřejmě neuvedení přesného a úplného výčtu a popisu nemovitostí, ke kterým se vztahuje plná moc pro uzavření a podpis smlouvy, příp. je přiložena plná moc týkající se úplně jiných nemovitostí, než které jsou uvedeny ve smlouvě...“*

Nabízí se závěrem lidově říci „teď babo rad““. Podle toho, co zde bylo konstatováno, není zcela jasné, jak se k této problematice postavit. Judikatura a odborné názory hovoří jinak, než si žádá praxe. Jistě je to věcí názoru každého a rozdílnost mezi nimi bude vždy existovat. Nicméně autorka této práce se přiklání k názoru a v praxi se jím

i sama řídí, že *nadbytečné neuškodí*. A proto lze jediné doporučit pro vyloučení případných pochybností a vzniku problémů, aby bylo ze smlouvy jasně patrné, že účastník je zastoupen na základě plné moci svým zmocněncem, a dále aby byla ke každé smlouvě připojena plná moc, která bude obsahovat jasnou specifikaci převáděných nemovitostí a pokud možno i bližší údaje a přesné pokyny k udělenému zmocnění. Protože v opačném případě může jejich absence znamenat přinejmenším přerušení vkladového řízení s výzvou k doplnění, anebo v horším případě až zamítnutí provedení vkladu vlastnického (či jiného) práva. A to pro účastníky není jistě nikterak žádoucí...

10.1.2 Překročení zmocnění

Jak již bylo řečeno, vnitřní pokyny dané zmocnitelem zmocněnci - tj. taková omezení plné moci, která nejsou patrna z plné moci samé - zavazují sice zmocněnce, nejsou však právně významné vůči třetím osobám, ledaže o nich věděly (§ 32 odst. 2 OZ). Respektuje se tak zásada ochrany dobré víry třetích osob. Tak např. dá-li někdo druhému písemnou plnou moc, aby pro něho koupil pozemek za určitou maximální cenu, v určité výměře apod. a dal-li mu zároveň ústní (v písemné plné moci nevyjádřenou) instrukci, aby nekupoval pozemek poblíž železniční trati, nebude to mít právní význam ve vztahu ke třetím osobám, ledaže by o tom věděly, resp. objektivně posuzováno vědět musely.³²¹ Je důležité si však uvědomit, že takové jednání (překročení zmocnění) může založit odpovědnost zmocněnce vůči zmocniteli.³²²

Ve vztahu k řízení před katastrálním úřadem je důležité dbát na to, aby byla plná moc formulována jasně a srozumitelně. A také pečlivě, neboť např. plná moc udělená k uzavření smlouvy o budoucí smlouvě o prodeji domu neopravňuje zmocněnce, aby jednal též o převodu pozemku, na němž dům stojí.³²³ K tomu je možno uvést např. rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové.³²⁴ Katastrální úřad v tomto případě zamítl návrh na vklad podle kupní smlouvy, protože podle plné moci, ke smlouvě neoddělitelně připojené, byl zástupce zmocněn toliko k prodeji podílu domku, nikoli k prodeji stavební parcely a pozemkové parcely – zahrady, podle textu smlouvy rovněž převáděných. Soud

---

³²¹ Srov. Knapp, V. a spol. Občanské právo hmotné. Svazek I. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: CODEX, 1997, s. 181

³²² Blíže např. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 228-229

³²³ Blíže Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1741/98 nebo také Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 1995, sp. zn. 33 Ca 224/94-13

³²⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 31 Ca 242/97-19

rozhodnutí katastrálního úřadu potvrdil s tím, že kupní smlouva není způsobilá být podkladem pro povolení vkladu vlastnických práv na nabyvatele. Vedle toho, že zmocněnec zcela zřejmě překročil rozsah svých oprávnění, učinil navíc předmět převodu (dům) neurčitým, když neuvedl, na kterém pozemku stavba stojí a ke které části obce patří.³²⁵ Významným rozhodnutím týkajícím se překročení zmocněncova oprávnění je pak rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2004, sp. zn. 22 Cdo 46/2004, kdy soud prohlásil, že ***důsledkem překročení nebo nedostatku plné moci zmocněnce nemůže být založení vlastnického práva.***

Častou chybou, která se objevuje v praxi, je i situace, kdy zmocněnec překročí své oprávnění tím, že zástupce podepíše za účastníka návrh na vklad bez toho, aby takovéto zmocnění měl uvedeno v plné moci. Účastníci řízení pak mohou být nemile překvapeni, že musí katastrálnímu úřadu doložit i procesní plnou moc, a to s datem podpisu nejpozději ke dni podání návrhu na vklad. Často se totiž také stává, že je uzavřena smlouva na základě zmocnění, plná moc není přiložena, tudíž katastrální úřad řízení přeruší, vyzve účastníky k doložení a tito předloží plnou moc podepsanou až třeba po podání návrhu. Z této dodatečné plné moci je dle data patrné, že neexistovala ke dni podpisu smlouvy. Pak dojde k zamítnutí návrhu na vklad z důvodu, že smlouvu podepsala jiná osoba než oprávněný účastník.

10.1.3 Ověření podpisu na plné moci

Problematika ověření podpisů na plné moci je kapitolou samo o sobě. Otázkou je, zda podpis zmocnitele (popř. i zmocněnce) musí být úředně ověřen či nikoliv. Opět se lze setkat s rozdílnými názory odborné i laické veřejnosti, a koneckonců ani praxe není jednotná.

Tak například Krajský soud v Ostravě³²⁶ vyjádřil svůj názor, že pod požadavek oprávněnosti nakládat s předmětem právního úkonu vyjádřený v ustanovení § 5 odst. 1 zákona o zápisech nelze podřadit nutnost úředního ověření podpisu smluvní strany na plné moci. Žádný právní předpis takovou povinnost pro smluvní stranu, která je při uzavírání právního úkonu zastoupena, nestanoví, a stejně tak ze žádného právního předpisu nelze dovodit, že plná moc musí splňovat všechny požadavky kladené na smlouvu samotnou.

---

³²⁵ Uvedeno také v: Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 334

³²⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 11. 1998, sp. zn. 22 Ca 144/98-30

Požadavek vyjádřený v ustanovení § 37 odst. 6 katastrální vyhlášky³²⁷ se týká zjišťování, zda v prvopisu smlouvy jde skutečně o písemné projevy vůle osob v ní uvedených, a současně stanoví, kdy katastrální úřad považuje projev vůle za zjištěný. Naproti tomu pak Nejvyšší soud v roce 2007 judikoval, že úředně ověřeny musí být nejen podpisy zmocněnců na smlouvě o převodu obchodního podílu, ale i podpisy na plné moci k uzavření takové smlouvy.³²⁸ Pro úplnost se dodává, že úřední ověření podpisu lze realizovat u notáře, na matrice, na CzechPointu a u některých advokátů. Podpis lze nechat úředně ověřit (osoba se podepíše před ověřovatelem), nebo osoba uzná (na dokumentu již napsaný) svůj podpis před ověřovatelem za vlastní - oboje má platnost úředního ověření podpisu.³²⁹

Bezpochyby bude záležet, v jaké souvislosti bude plná moc použita. Jak již bylo uvedeno v této práci, plná moc je jednostranným právním úkonem, kterým zmocněnec prokazuje své zmocnění ve vztahu ke třetím osobám. Je tedy směrodatné, kdo v konkrétním případě budou „ony třetí osoby“. Bude-li se jednat o orgány veřejné správy, je více než pravděpodobné, že bez úředně ověřeného podpisu zmocnitele se neobejdeme. Opatrnosti není nikdy nazbyt, na druhou stranu dle názoru autorky této práce naše společnost pomalu spěje k tomu, že v budoucnu budeme potřebovat razítko i na to, že tráva je zelená a nebe je modré... Ačkoliv obecná úprava občanského zákoníku žádný takový požadavek nestanoví, v praxi bez ověřeného podpisu zmocnitele na plné moci obstojíme jen s velkými obtížemi. Ostatně, ani požadavek písemné plné moci není absolutní, neboť podle zákona (ustanovení § 31 odst. 4 OZ) musí být udělena písemně plná moc pouze tehdy, je-li třeba, aby byl právní úkon učiněn v písemné formě. Je například pouhé převzetí (vzvednutí) listin na stavebním úřadě písemným právním úkonem? Ale bez písemné plné moci s úředně ověřeným podpisem zmocnitele se s vámi úředníci nebudou ani bavit (dle osobní zkušenosti autorky této práce). Na jednu stranu se to může zdát v pořádku, opatrnost nikdy neuškodí, na druhé straně má takové jednání oporu v zákoně? Tato úvaha se ovšem netýká situací, při kterých dochází k převodu vlastnického práva k nemovitosti, k zatížení nemovitosti apod. V těchto případech je dle názoru autorky více než nezbytné, aby byl podpis zmocnitele na plné moci úředně ověřen, dále aby plná moc obsahovala i

---

³²⁷ Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů (katastrální vyhláška)

³²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 894/2006, publikováno v: Sou R NS č. C 5134

³²⁹ K tomu také např.: <http://www.pravnik.cz/forum/topic/28/diskuze-ke-clanku-plna-moc.html>

podpis zmocněnce (bez nutnosti úředního ověření) a v neposlední řadě, aby byla tato plná moc nedílnou součástí příslušné smlouvy. Docílí se tak maximální právní jistoty všech zúčastněných.

10.2 Plná moc jako součást smlouvy

Jistým problémem může být otázka, zda má být udělena plná moc součástí písemného právního úkonu (smlouvy), nebo postačí, když ze smlouvy bude patrné, že je účastník zastoupen zmocněncem (svým smluvním zástupcem). Obecně se k tomuto tématu vyjádřil například Nejvyšší soud ČR svým rozhodnutím sp. zn. 32 Odo 138/2005,³³⁰ kdy uvedl, že okolnost, že někdo činí písemný právní úkon za jiného, musí být v tomto úkonu vyjádřena. Neboť jak uvádí autoři Velkého akademického komentáře k občanskému zákoníku, není-li při právním úkonu zřejmé, že zástupce nejedná za sebe, ale za někoho jiného, platí nevyvratitelná domněnka, že jedná vlastním jménem a na vlastní účet. Proto musí být již např. ze smlouvy patrné, že ji uzavřel za účastníka jeho zástupce, neboť v případě, že by tato okolnost nebyla zřejmá, platilo by, že zmocněnec jednal vlastním jménem.³³¹ Ze smlouvy by tedy mělo být patrné, že ji za účastníka uzavřel jeho zmocněnec. Tomuto požadavku lze dostát i tak, že plná moc, kterou zmocnitel zmocněnci k uzavření smlouvy udělil, tvoří nedílnou součást smlouvy; v případě smlouvy o převodu nemovitosti se tak musí stát nejpozději v okamžiku podání návrhu na vklad práv do katastru nemovitostí podle této smlouvy.³³² Jestliže by tento zákonný požadavek (požadavek uveden v první větě tohoto odstavce) nebyl splněn, je smlouva neplatná bez ohledu na to, že jednající osobě byla udělena plná moc.³³³

Na přímý dotaz směřující ke Katastrálnímu úřadu pro Jihomoravský kraj, KP Brno-město, zda by katastrální úřad provedl vklad u smlouvy, z jejíž hlavičky by nebylo patrné, že je účastník zastoupen na základě plné moci, avšak ke každé smlouvě by taková plná moc byla přiložena, odpověděla pracovnice právního oddělení JUDr. Beáta Válková takto:

---

³³⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 138/2005

³³¹ Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 228

³³² Stanovisko NS č. 44/2000 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, obdobně také Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. 33 Ca 62/95, nebo také Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 33 Ca 48/97-16

³³³ Dle vyjádření Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 1997, sp. zn. 11 Cmo 245/97

„Pokud by byla přiložena ke každé smlouvě správná plná moc udělená k podpisu smlouvy a nebylo by zastupování účastníka uvedeno v záhlaví, ale jasně by zastupování vyplývalo z těchto plných mocí, katastrální úřad by vklad povolil. Připojení plné moci ke každému vyhotovení smlouvy se vyžaduje jenom v případě, kdy ve smlouvě samotné není uvedeno, že je uzavírána třetí osobou na základě plné moci. Pokud je ve smlouvě uvedeno, že je uzavírána na základě plné moci a současně je tam uvedeno, kdo je zmocněn, stačí jedno vyhotovení plné moci volně přiložené k návrhu na vklad. Plná moc musí být vždy v originále nebo v úředně ověřené kopii a podpisy musí být úředně ověřeny (to platí jen pro hmotně-právní plnou moc, u procesních plných mocí se ověření podpisů nevyžaduje). Tyto požadavky (na ověření podpisů) vyplývají z ustanovení § 37 odst. 6 katastrální vyhlášky, podle kterého katastrální úřad v řízení o povolení vkladu zkoumá, zda předložená listina skutečně obsahuje písemný projev vůle osob v ní uvedených. Pokud je vyhotovena zvlášť procesní PM pro katastrální řízení na samostatném papíru, stačí pouze jeden originál pro založení do spisu bez ověření podpisu“.

Z výše uvedeného lze tedy vyvodit závěr, že plná moc nemusí být nutně nedílnou součástí písemného právního úkonu (smlouvy), avšak musí být splněn požadavek, že bude patrné, že za účastníka jedná jeho zástupce. Je pak tedy na zvážení dotyčného, jakou formu zvolí. Lze se přiklonit k názoru, že nejlepším řešením, jak zabránit případným dohadům, je uvést tuto skutečnost jak do hlavičky smlouvy (označení účastníků), tak použít plnou moc jako část smlouvy.

Bohužel, závěry uvedené v této podkapitole se ne vždy ztotožňují se závěry jiných pracovníků katastrálních úřadů, neboť z vlastní praxe autorka této práce zažila situaci, kdy katastrální úřad přerušil vkladové řízení a současně vyzval účastníky k doložení příslušného počtu originálů nebo úředně ověřených plných mocí (dle počtu kupních smluv), ačkoliv ze smlouvy bylo jasně patrné, že účastník je zastoupen na základě plné moci (s uvedením osobních údajů jeho zástupce v hlavičce kupní smlouvy), a navíc byla ke každé smlouvě v prosté kopii přiložena i udělená plná moc. To však příslušnému katastrálnímu úřadu evidentně nestačilo. A nežli se stavět zamítavě k vydanému rozhodnutí katastrálního úřadu, bylo pro účastníky v této situaci časově přijatelnější a rychlejší doložit prostřednictvím doplnění řízení požadovaný počet úředně ověřených kopií plné moci, aby katastrální úřad pokračoval ve vkladovém řízení a kupující se tak co možná nejrychleji stali vlastníky kupované nemovitosti.

10.3 Plná moc a doručování písemností prostřednictvím České pošty, s.p.

Mohlo by se zdát, že zastoupení na základě plné moci se v plném rozsahu uplatní i v praxi při doručování a přebírání zásilek doručovaných prostřednictvím České pošty, s.p. (dále také jen „ČP“). Ve skutečnosti existují výjimky a plná moc tak na některé případy bohužel nepostačí. Přitom zastoupení je v oblasti doručování písemností v mnoha případech nutností – může se jednat o zdravotní důvody, pro které si dotyčný zásilku nemůže ve stanovené lhůtě osobně převzít (pobyt v nemocnici), může se jednat dokonce o trvalou nemohoucnost dotyčné osoby (lidé v zařízeních pro dlouhodobě nemocné, trvale upoutané na lůžko apod.) nebo se dotyčná osoba může nacházet dlouhodobě v zahraničí (delší dovolená, dlouhodobé služební cesty, stáže, studijní pobyty apod.). V těchto případech je zapotřebí, aby takovéto osoby někdo zastoupil. Zdálo by se, že postačí udělení plné moci (ať už generální, nebo speciální pro přebírání písemností), avšak situace není zdaleka tak jednoduchá.

Tato kapitola se věnuje doručování písemností prostřednictvím České pošty, s.p., nikoli prostřednictvím dalších subjektů zabývajících se doručováním zásilek (např. PPL, DHL apod.). Informace uvedené v této kapitole vychází přímo ze zdrojů ČP,³³⁴ z jejich internetových stránek a zejména pak ze Zásad pro dodávání poštovních zásilek a poukázaných peněžních částek (dále také jen „Zásady“).³³⁵ Bližší podmínky pak stanoví Poštovní podmínky České pošty, s.p., platné od 1. 1. 2012.

Jak je v Zásadách uvedeno, poštovní zásilku nebo poukázanou peněžní částku, která byla uložena na poště, vydá ČP jen adresátovi. Pokud si však adresát přeje, aby je vydal i jiné osobě, musí takovou osobu k tomuto písemně zmocnit. Zmocněním se rozumí **průkaz příjemce** vydaný poštou (viz kapitola 10.3.1) nebo ověřená plná moc. To však nelze u poštovních zásilek nebo poukázaných peněžních částek, které z rozhodnutí odesílatele smějí být dodány výhradně jen do vlastních rukou adresáta. A právě zde nastává problém, kdy průkaz zmocněnce ani úředně ověřená plná moc nepostačí. Pravidla České pošty, s.p. nedávají odpověď na otázku, co dělat v případě, kdy zásilka je určena do vlastních rukou adresáta, avšak ten si ji - z jakéhokoli důvodu - nemůže osobně vyzvednout, a to ani v náhradní prodloužené lhůtě. Nastává tak v podstatě neřešitelná situace. Snad jediný možný způsob řešení vidí autorka této práce v tom, že dotyčný adresát

---

³³⁴ Dostupné z: <http://www.ceskaposta.cz/cz/nastroje/dokumenty-ke-stazeni-id355/#pod>

³³⁵ Dostupné z: <http://www.ceskaposta.cz/cz/nastroje/zasady-pro-dodavani/zasady-pro-dodavani-postovnich-zasilek-a-poukazanych-peneznich-castek-id999/>

zažádá přímo odesílatele zásilky, aby mu takovou zásilku (až mu bude vrácena zpět jako nedoručená) odeslal znovu, avšak nyní již ne jako zásilku do vlastních rukou, ale např. jako zásilku doporučenou, na kterou se již vztahuje průkaz příjemce. Uvedené by se uplatnilo také pouze tehdy, kdy dotyčný adresát má někoho, kdo mu kontroluje listovní schránku a informuje ho o doručených zásilkách a výzvách k vyzvednutí. Otázkou ovšem zůstává, co vedlo odesílatele k tomu, aby prvně zaslanou zásilku odeslal jako zásilku do vlastních rukou a nezaslal ji „pouze“ jako zásilku doporučenou. Bylo-li to z důvodů utajení obsahu zásilky, a aby se k jejímu obsahu nedostal nikdo jiný než adresát, je otázkou, zda odesílatel takovému požadavku adresáta vyhoví. Na druhou stranu, bude-li to na výslovný pokyn adresáta, není snad důvod takovému požadavku nevyhovět. V této souvislosti také může vyvstat otázka, zda by se odesílatel mohl zprostit případně vzniklé odpovědnosti (za zaslání zásilky pouze doporučeně, nikoli do vlastních rukou), když by prokázal, že tak učinil na výslovnou žádost adresáta. Autorka této práce se přiklání k názoru, že mohl. Jednak by prokázal jasný projev vůle adresáta (za předpokladu doložení písemné žádosti adresáta o takovémto postupu) a jednak takový postup zůstává nejspíše jako jediný možný k řešení této nejasné situace.

Jen pro úplnost se dodává, že dle pravidel ČP je adresát oprávněn poštu písemně požádat, aby jemu adresované poštovní zásilky a poukázané peněžní částky byly dosílány do jiného místa než do místa uvedeného v poštovní adrese. Tento způsob řešení by však mohl být použit pouze v případech např. dlouhodobého pobytu v nemocnici, jak uvedeno výše. Nicméně by s největší pravděpodobností neřešil situaci, kdy se dotyčný adresát dlouhodobě zdržuje mimo území České republiky a plní tak např. povinnosti vyplývajícímu mu ze služební cesty či studijní stáže.

10.3.1 Průkaz příjemce

Česká pošta, s.p. vydává pro fyzické osoby a fyzické osoby podnikající doklad, který opravňuje k přijímání zásilek a poukázaných peněžních částek (mimo zásilek určených do vlastních rukou výhradně jen adresáta) i jinou osobu než adresáta, tzv. „průkaz příjemce“ (dále také jen „průkaz“). Průkaz platí v rámci celé České republiky po dobu určenou žadatelem nebo maximálně 3 roky. Jeho platnost pak zaniká:

- a) uplynutím doby platnosti
- b) odvoláním zmocnění
- c) přestěhováním, úmrtím nebo zánikem zmocnitele

Průkaz je žadateli vydán na počkání. Žádost o vydání průkazu může být uplatněna u kterékoliv pošty v ČR, a to písemně na tiskopise *Žádost o vydání průkazu příjemce* –

fyzické osoby a fyzické osoby podnikající (dále také jen „žádost“). Jestliže zdravotní stav adresáta neumožňuje, aby se dostavil osobně na poštu k vyřízení žádosti o vydání průkazu, pošta zajistí její převzetí u adresáta, případně i na jiné adrese. Zmocnitel na předložené žádosti doplní svůj podpis a pošta ověří jeho totožnost. Zmocnitel na poště předloží též dvě vyhotovení *Poučení pro uživatele Průkazu příjemce – fyzické osoby a fyzické osoby podnikající* (dále také jen „poučení“), příp. mu pošta předá toto poučení při podání žádosti. Na jednom vyhotovení poučení zmocnitel svým podpisem potvrdí, že se seznámil s údaji uvedenými v poučení a pošta jej přiloží k žádosti. Druhý výtisk poučení si zmocnitel ponechá pro sebe. Předkládá-li žádost jiná fyzická osoba, musí být podpis zmocnitele ověřen ověřovací doložkou notáře, obecního úřadu, zastupitelského úřadu ČR v zahraničí nebo prohlášením advokáta o pravosti podpisu.³³⁶

---

³³⁶ Dostupné z: <http://www.ceskaposta.cz/cz/nastroje/prukaz-prijemce/prukaz-prijemce-id996/>

11. Iniciativy v rámci evropského smluvního práva

Tato kapitola je zaměřena na problematiku smluvního práva Evropského společenství. Bude proveden alespoň stručný přehled vývoje se zaměřením na dvě základní iniciativy – *Principy evropského smluvního práva* (dále také jen „Principy“ nebo „PECL“) a *Návrh společného referenčního rámce* („DCFR“). Následně pak bude provedena komparace úpravy zastoupení. Jiným otázkám nebude vzhledem k zaměření této rigorózní práce věnována bližší pozornost.

V historii se setkáváme v podstatě s dvojitým přístupem ke sjednocování práva. V jeho metodách se odráží základní rozdíl v pojetí tvorby práva, a to buď jako hledání existujícího právního vědomí a práva, či jako jeho využívání k formování společenských vztahů. Ambice stát se celospolečenským nebo alespoň multistátním kodexem měly zajisté již kodexy jak starověké, tak i z doby novověku. Jistě bychom ji našli u tvůrců např. Code Napoleon, stejně jako i ruských revolučních dekretů. Vlny sjednocování a entropie unifikovaného práva jsou v dějinách stejně pravidelné (a snad i zákonité) jako mořský příliv a odliv. Pro příklad nemusíme chodit ani tak daleko, porovnejme např. vytvoření ABGB a posléze rozpad sféry jeho aplikace a rychlou odstředivost v jednotlivých následných státech a konečně i samostatný vývoj právních systémů např. v České a Slovenské republice. Naopak Evropa, která se rozpadla do drobných samostatných teritorií, zdvihá síly ke sjednocení nejen na poli centrálního řízení Unie, ale i v tomu odpovídající oblasti jednotného zákonodárství vztahů soukromých.³³⁷ Od vstupu České republiky do Evropské unie je česká veřejnost konfrontována s nejrůznějšími směrnici, nařízeními či rozhodnutími Evropského soudního dvora. Tyto představují další prostředek vytvářející unifikované právo či působí ve směru unifikace. Vedle unifikačních procesů, u nichž je přímo či nepřímo tvůrcem stát, existují i takové unifikační procesy, které se odehrávají mimo stát a jeho struktury. Zvláštní skupinu pak představují aktivity typu Zásad mezinárodních smluv UNIDROIT³³⁸ a Principy evropského smluvního práva. Ty vznikly

---

³³⁷ Blíže Raban, P. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. Právní rozhledy, 2008, č. 11, s. 397 a násl.

³³⁸ V roce 1926 byl založen *Institut pro unifikaci práva* (Institut International pour l'Unification du Droit Privé; UNIDROIT) pod záštitou tehdejší Společnosti národů se sídlem v Římě. Sdružuje 67 států včetně USA, Ruska a Číny. Institut se zaměřil především na organizaci a formulaci mezinárodních smluv v oblasti soukromého práva. Uvedeno v: Raban, P. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. Právní rozhledy, 2008, č. 11, s. 397-398, nebo také v: Marek, K. DCFR. První výstup na cestě k evropskému zákoníku soukromého práva, Právní rádce, 2008, č. 11. s. 81

jako určité akademické iniciativy s představou využívání norem jak obchodní praxí, tak i jako inspirace pro zákonodárce.³³⁹

V rámci evropského justičního prostoru ve věcech civilních lze zaznamenat dva typy iniciativ. První z nich, starší, představuje vytvoření Principů evropského smluvního práva neboli PECL.³⁴⁰ Tento jakýsi „Restatement“ evropského smluvního práva představuje první hmatatelný výsledek unifikačních snad, navíc již ověřovaný v praxi. Zájem o tento soubor pravidel vzniklých na nestátní, akademické úrovni, vzrůstá spolu s iniciativou Komise ES umožnit přímý odkaz na Principy (ve smyslu možnosti výběru buďto práva státu nebo tohoto či obdobných souborů pravidel). Druhým typem iniciativy jsou pak snahy směřující přímo k vytvoření společného evropského kodexu soukromého práva, případně alespoň smluvního práva.³⁴¹

V roce 1989 Evropský parlament přijal rezoluci vyzývající k započetí přípravných prací na Evropském kodexu soukromého práva.³⁴² Tyto iniciativy však nebyly Radou ani Komisí následovány. Nutno podotknout, že v této době tomu nepřálo ani politické prostředí. Změna nastává až koncem let devadesátých. Nejvýraznější byly iniciativy vrcholící v roce 2001 přijetím rezoluce Komise, které se týkaly přímo evropského smluvního práva.³⁴³ Objevily se různé návrhy řešení – ponechat vývoj bez jakýchkoliv změn, podpořit rozvoj nezávazných principů společného evropského smluvního práva, prohloubit stávající úpravu nebo přijmout novou úpravu, která by obsahovala i úpravu obecných otázek. Rok 2003 přinesl další rezoluci, která uváděla, že celý proces je komplikován nejen rozdíly v národních úpravách, které tvoří právní pozadí harmonizace pomocí směrnic, ale také rozdíly ve směrnících i následných harmonizacích samotných. Dalším proudem ovlivňujícím úvahy týkající se unifikace smluvního práva byla iniciativa spojovaná se jménem profesora O. Landoa.³⁴⁴ Od počátku 80. let existovala *Komise pro*

---

³³⁹ Blíže Rozehnalová, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IV. Principy evropského smluvního práva a další iniciativy směřující k vytvoření jednotného smluvního práva. Právní fórum, 2006, č. 3, s. 78

³⁴⁰ Principles of European Contract Law

³⁴¹ Rozehnalová, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IV. Principy evropského smluvního práva a další iniciativy směřující k vytvoření jednotného smluvního práva. Právní fórum, 2006, č. 3, s. 77

³⁴² Resolution of the European Parliament of 26 May 1989 on the approximation of Private laws of the Member States, OJ 1989, C 158/518

³⁴³ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European contract law, COM (2001) 398 final – Official Journal C 255 of 13. 9. 2001

³⁴⁴ Poprvé se myšlenka evropsky jednotných norem smluvního práva objevila v roce 1974 na sympoziu konaném v Kodani

evropské smluvní právo.³⁴⁵ Tato skupina nezávislých právníků, tj. osob nejmenovaných svými vládami a nevázaných názory států, se pokusila na základě analýzy a následné komparace nalézt určité schůdné znaky, zpracovat je a pokusit se tak ukázat, že vypracování budoucího společného kodexu není zcela nereálné. Obě iniciativy (tj. iniciativa ES směrem k evropskému smluvnímu právu a Landova komise) spolu souvisejí. Minimálně v tom směru, že Principy evropského smluvního práva prokázaly na akademické úrovni možnost dosažení unifikované úpravy institutů rozdílně pojímaných právem kontinentálním a právem anglosaským.³⁴⁶

Nutno uvést, že v rámci Evropy (myšleno Evropského společenství) nepanuje shoda, zdali by mělo být smluvní právo unifikováno, či spíše harmonizováno. Je otázkou, jakým způsobem by mělo k takovým cílům dojít (za použití přijatých směrnic, formulováním obecných principů, přijetím evropského kodexu, ...) Je skutečností, že řada problémů vyplývajících z rozdílů jednotlivých právních řádů může být odstraněna existencí unifikované úpravy.³⁴⁷ Na druhou stranu je otázka, zda v současné situaci, která panuje v rámci Evropské unie, je čas pro vytváření jednotných kodexů soukromého práva, nahrazující národní úpravy členských států.

11.1 Principy evropského smluvního práva (PECL)

Jak již bylo nastíněno, Komise pro evropské smluvní právo (někdy také nazývána podle svého předsedy jako Landova komise) se systematicky zabývala soukromým právem a pracovala na formulování principů, které měly nabídnout mnohé výhody (o tom níže v této kapitole).

Principy smluvního práva představují spíše to, co je nazýváno **obecnou částí závazkového smluvního práva**. Na rozdíl od obdobné aktivity UNIDROIT Principy přepokládají svou aplikaci bez omezení na vztahy mezinárodní a bez omezení na vztahy obchodní. Principy neobsahují regulaci žádného z konkrétních smluvních typů. Jsou zamýšleny pro obecné použití. Žádný z právních řádů nestál v jejich základu. Komise využila všech dotčených právních řádů, resp. pro některá řešení bylo zpracováno pravidlo nemající oporu v žádném konkrétním právním řádu. Principy evropského smluvního práva

---

³⁴⁵ Commission on European Contract Law

³⁴⁶ Rozehnalová, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IV. Principy evropského smluvního práva a další iniciativy směřující k vytvoření jednotného smluvního práva. Právní fórum, 2006, č. 3. s. 78-79

³⁴⁷ Můžeme se ovšem setkat i s kritickými postoji k unifikaci právní úpravy, např. Van den Bergh, R., Visscher, L. The Principles of European Tort Law. The Right Part to Harmonisation? German Working Papers in Law and Economics, 2006, č. 1, dostupné z <http://www.bepress.com/gwp/default/vol2006/iss1/art8/>

vznikaly postupně. První verze první části byla publikována v roce 1995. V roce 2000 byla vydána revidovaná první část spolu s druhou částí. O tři roky později pak byla vydána třetí část. V současné době Principy existují v podobě rozdělené do 17 kapitol.

Je vhodné si také odpovědět na otázku, jaké přínosy vůbec mělo zpracování Principů evropského smluvního práva. Jako první a nesporný důvod lze uvést **ulehčení mezinárodnímu obchodnímu styku**. Minimální počet mezinárodních smluv sjednocující hmotné právo způsobuje, že základní metodou pro určení rozhodného práva je metoda kolizní, která je ovšem spojena s mnoha problémy (zejména jde o neznalost cizího práva). Přínosem prostředků typu Principů (vzniklých mimo normotvornou činnost státu) je skutečnost, že tento typ právních pravidel může mnohem lépe (rychleji) reagovat na vývoj ekonomických podmínek a společenských požadavků.³⁴⁸ Zjevně nejlepším příkladem jsou INCOTERMS, vytvořené Mezinárodní obchodní komorou v Paříži. Další přínosy mohou být následující:

- **podpora vytváření jednotného vnitřního trhu**
- **vytvoření obecného právního prostředí** pro již existující smluvní typy
- **návod k přístupu** např. pro Evropský soudní dvůr, národní soudy či národní zákonodárce. Principy dávají představu o tom, co představuje společný základ právních řádů členských států ES, a představují kompromis mezi dotčenými právními úpravami
- **překonání rozdílů** mezi právem kontinentálním a anglosaským

Principy tak mohou být užitečné jednak zákonodárcům pro budoucí formulace norem, tak rozhodovacím orgánům. V neposlední řadě mohou Principy sloužit stranám jako soubor pravidel řídících jejich smluvní vztah.³⁴⁹ Hned první článek totiž stanoví, že principy mají být užity jako obecná pravidla smluvního práva v rámci Evropské unie, pokud se smluvní strany shodnou, že budou součástí jejich vztahu (budou součástí smlouvy nebo se jimi smlouva bude řídit) nebo pokud si strany nezvolí žádný právní řád nebo pravidla.³⁵⁰

Závěrem nutno dodat, že jedním ze základních důvodů vytvoření Principů evropského smluvního práva, popř. celého evropského zákoníku, byla pomoc zemím přecházejícím na legislativu tržního hospodářství s vytvořením nových soukromoprávních

---

³⁴⁸ Právě u mezinárodních smluv je zřetelné, že dosažení určitého stavu a podpis smlouvy znamená zakonzervování úpravy na dlouhá léta

³⁴⁹ Srov. a blíže Rozehnalová, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IV. Principy evropského smluvního práva a další iniciativy směřující k vytvoření jednotného smluvního práva. Právní fórum, 2006, č. 3. s. 79, nebo také Raban, P. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. Právní rozhledy, 2008, č. 11, s. 398

³⁵⁰ Blíže čl. 1:101 (Application of the Principles)

kodexů. Zmínky o nich však neobsahuje ani konsolidované znění Důvodové zprávy k návrhu paragrafového znění nového občanského zákoníku publikovaného v roce 2007.³⁵¹ Z pouhé této skutečnosti by se zdálo, že bez využití těchto cenných zdrojů „bazíruje“ náš nový občanský zákoník na recepci římského práva zprostředkované 200 let starým ABGB s téměř 100 let starým návrhem jeho revize. Příspěvky a zejména diskuse, které proběhly na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze,³⁵² které se vedle tvůrců našeho kodexu účastnili i někteří přední nositelé evropských iniciativ, však nasvědčují tomu, že řada ustanovení návrhu našeho nového kodexu byla s některými publikovanými výsledky konfrontována a je schopna kritického srovnání.³⁵³

11.2 Návrh společného referenčního rámce (DCFR)

V prosinci 2007 byl Evropské komisi předložen *Návrh společného referenčního rámce* (DCFR³⁵⁴), který je vnímám jako významný moment vývoje evropského smluvního práva. V této souvislosti je možno zmínit zasedání Studijní skupiny, které se konalo ve dnech 5. – 8. 12. 2007 v Praze³⁵⁵ za účasti předních evropských odborníků.³⁵⁶ Počátkem roku 2008 pak byl DCFR publikován v anglickém jazyce a v podstatě představuje „nástřel“ budoucího evropského smluvního zákoníku. Jak uvádí doc. Karel Marek z katedry obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně,³⁵⁷ představuje DCFR bezesporu jeden z nejvýznamnějších milníků na poli sjednocování práva Evropské unie. Je to akademický návrh pravidel a definic, který měl být předstupněm vytváření obsahu jednotného evropského zákoníku soukromého práva. DCFR vzniklo **na základě komparativních studií** komunitárního práva a právních úprav členských států EU. Se souhlasem Komise pro evropské smluvní právo DCFR převzalo část ustanovení

---

³⁵¹ K tomu také např. Pelikánová, I., Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu, *Právní rozhledy*, 2007, č. 18, s. 669

³⁵² Diskusní fóra o rekonstrukci občanského práva za účasti např. Christiana von Bara a Ole Landeho, jejichž příspěvky byly částečně publikovány v roce 2006, 2007 a 2008 v: Švestka, J., Dvořák, J., Tichý, L. Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva. Praha: ASPI, 2006, 2007, 2008

³⁵³ Srov. a blíže: Raban, P. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. *Právní rozhledy*, 2008, č. 11, s. 401

³⁵⁴ Draft Common Frame of Reference

³⁵⁵ K tomu blíže také např. Jan Komárek: <http://jinepravo.blogspot.com/2007/12/harmonizace-smluvneho-prava-v-evrop-nov.html>

³⁵⁶ Přítomni byli např. prof. Christian von Bar, prof. Hans Schulte-Nölke, prof. Ole Lando. Z českých odborníků pak byli přítomni prof. K. Eliáš, prof. J. Dvořák, prof. L. Tichý a prof. J. Hurdík

³⁵⁷ Marek, K. DCFR. První výstup na cestě k evropskému zákoníku soukromého práva, *Právní rádce*, 2008, č. 11, s. 81

Principů, nicméně tyto upravilo, doplnilo, a zaujalo podstatně **širší rozsah**. Je založeno zejména na principu spravedlnosti, svobody, ochrany lidských práv, solidarity a společenské odpovědnosti.³⁵⁸ Převážnou část DCFR tvoří modelová pravidla, která jsou sestavena do deseti knih, a která nemají normativní povahu (jedná se o tzv. *soft law*). DCFR obsahují též výčet definic pojmů,³⁵⁹ která mohou představovat budoucí sjednocenou právní terminologii.

11.3 Zastoupení v PECL a DCFR

Problematika zastoupení je v **Principech** zakotvena v **kapitole třetí (Authority of Agents)**. Ta se dále dělí na Obecná ustanovení (General Provisions - oddíl 1), Přímé zastoupení (Direct Representation - oddíl 2) a Nepřímé zastoupení (Indirect Representation - oddíl 3). Úprava se však týká pouze smluvního zastoupení, nikoli zastoupení vznikající ze zákona či rozhodnutím soudu. Upraveny nejsou ani vztahy mezi zastoupeným a zástupcem (vnitřní vztah), pouze vztah zástupce se třetími osobami (vnější vztah).

Naproti tomu zastoupení je v **DCFR** obsaženo v **druhé knize** (čl. 6:101 – 6:112 **Representation**) upravující vnější vztah, a dále pak v knize čtvrté (part D – Mandate contracts), kde je pojednáno o vztahu vnitřním.

Vzájemným vztahem a porovnáním zastoupení v PECL a DCFR se zabýval mj. i prof. Dr. Ulrich Drobnig (MPI Hamburk) ve svém vystoupení v rámci diskusních fór o rekodifikaci občanského práva, konaných v listopadu a prosinci roce 2007 v Praze. Následující porovnání tak vychází právě ze závěrů profesora Drobniga, která jsou uveřejněna ve Sborníku statí z roku 2008³⁶⁰ na str. 52 a následující. Principy byly původně zamýšleny jako samostatná, uzavřená entita. Pro účely dnes rozsáhlého společného referenčního rámce musely být obohaceny o komunitární *acquis* (tj. o evropskou legislativu a judikaturu) a uvedeny do jednoho vyváženého celku. Kapitola 3 PECL se stala kapitolou 6 části II DCFR.³⁶¹ Nyní již ke konkrétním rozdílům.

---

³⁵⁸ Mimo to uznává i např. princip podpory vnitřního trhu, ochranu kulturní a jazykové plurality aj.

³⁵⁹ Uvedeny v příloze; jedná se např. o pojmy smlouva, vlastnictví, věřitel, dlužník, movité a nemovité věci apod.

³⁶⁰ Švestka, J., Dvořák, J., Tichý, L. Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008

³⁶¹ Pravidla PECL byla přezkoumána z hlediska obsahu a formy a tam, kde to bylo nutné, byla revidována. Jádro původních Principů však nebylo nikterak dotčeno. Doporučuje se proto, aby příslušná pravidla o zastoupení v PECL na straně jedné a v DCFR na straně druhé byla prezentována nikoli jako dvě po sobě vznikající díla, nýbrž v integrované jednotě.

Označení a struktura:

Původní označení – zástupní zmocnění (Authority of Agency) bylo změněno na zastoupení (Representation). Nové označení vylučuje jakékoliv možné pochybnosti či nejasnosti.³⁶² Dále bylo vyloučeno 5 pravidel o nepřímém zastoupení (indirect representation). To mělo příznivé následky – počet pravidel se snížil z 15 na 12 a bývalé rozdělení na tři části se stalo nadbytečným.

Definice:

Zcela nově je v DCFR obsažen katalog s definicemi. Definovány jsou pojmy „**zástupce**“ (representative) - osoba, která má oprávnění ovlivnit pozici jiné osoby ve vztahu ke třetí straně jednáním za zmocnitele, „**oprávnění**“ (authority) - pravomoc zástupce ovlivnit zmocnitelovu právní pozici, „**zmocnění**“ (authorisation) - udělení nebo udržování oprávnění, „**jednání bez zmocnění**“ (acting without authority) - zahrnuje jednání mimo rozsah uděleného zmocnění, „**třetí strana**“ (third party) - v této kapitole zahrnuje zástupce, kteří při jednání za zmocnitele také jednají osobně jako jiná strana transakce.³⁶³

Udělení zástupního oprávnění:

Článek II. – 6:103 DCFR upravuje udělení zástupního oprávnění a odpovídá, až na jeden bod, předpisu obsaženému v PECL (čl. 3:201). Jediný rozdíl se týká zákonného zástupního oprávnění.³⁶⁴ Shodně stanoví, že plná moc může být udělena výslovně i mlčky.

Rozsah zástupního oprávnění:

Článek II. – 6:104 DCFR představuje velmi užitečný předpis o rozsahu zástupního oprávnění, kterému neodpovídá žádné ustanovení v PECL. Je stanoveno, že rozsah oprávnění se řídí podle jeho udělení. Tento první odstavec nepřináší větší vypovídací hodnotu. Naproti tomu je pak významnější odstavec 2, podle kterého se vztahuje zástupní oprávnění též na všechny případné akty a mezikroky, které jsou nutné k uskutečnění účelu zástupního oprávnění. Odstavec 3 pak hovoří o zplnomocněnci, což představuje možnost

---

³⁶² Pojem „agent“ (zástupce) je dvojznačný, protože anglické právo se nedopracovalo ke kontinentálně-evropskému pojetí zastoupení

³⁶³ Překlad definic použit z: DFCR první výstup na cestě k Evropskému zákoníku soukromého práva. Příloha časopisu Karlovarská právní revue, č. 2. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2008, s. 39

³⁶⁴ Bylo vypuštěno ustanovení, že předpisy o zastoupení se nepoužijí na zákonné, úřadem stanovené nebo soudem přikázané zastoupení.

přenosu oprávnění zástupce na svého (dalšího) zástupce, a to pro takové úkoly, u nichž nelze mít za to, že by je měl provést sám zástupce. Normy této kapitoly se pak použijí i na úkony tohoto zplnomocněnce.

Následky oprávněného jednání zástupce:

Článek II. – 6:105 DCFR popisuje podrobně, ale zdlouhavě, která oprávnění a které následky vyvolává jednání oprávněného zástupce. Odpovídající ustanovení v PECL (čl. 3:202) činí totéž, ale v daleko menším počtu slov a snad i příliš krátkým způsobem. Optimální řešení nejspíš spočívá uprostřed těchto dvou předpisů. Uvedeny měly být oba stěžejní prvky – že zástupce musí jednat jménem zastoupeného v rámci svého oprávnění, a že jenom tak jeho jednání zavazuje zastoupeného a třetí osobu.

Článek II. – 6:106 stanoví opačný právní následek v případě, že zástupce, ačkoliv je oprávněn k zastoupení, jednal přesto vlastním jménem. Je otázkou, zda je takové ustanovení vůbec zapotřebí.

Následky neoprávněného jednání údajného zástupce:

Čl. 3:204 PECL a čl. II. – 6:107 DCFR upravují následky jednání osoby bez zástupního oprávnění, která předstírá, že jedná jménem jiné osoby. Oba předpisy se shodují jak ve smyslu, tak i do značné míry textově. Oba stanoví, že mezi údajným zástupcem a třetí osobou nevzniká žádný právní úkon. Jakožto právní následek neoprávněného jednání údajného zástupce má třetí osoba nárok na náhradu škody vůči údajnému zástupci. Výjimka z toho pravidla platí tehdy, jestliže třetí osoba znala či měla znát neexistenci postačujícího zástupního oprávnění údajného zástupce.

Neznámý zastoupený:

Jestliže zástupce jedná jménem zastoupeného, jehož identitu chce vyjevit až později, a jestliže pak třetí osoba požaduje zveřejnění jména zastoupeného, avšak během přiměřené doby tuto informaci neobdrží, je takovou smlouvou vázán sám zástupce. Toto pravidlo je téměř doslova shodné v obou projektech (PECL čl. 3:206, DCFR čl. II. - 6:108). Je vhodné uvést, že v ostatních národních úpravách (ani v té naší) nenalezneme ekvivalent k tomuto ustanovení.

Schválení (ratifikace):

Článek 3:207 PECL a čl. II. – 6:111 odst. 1 a 2 DCFR upravují věcně téměř shodně případ, kdy údajný zástupce jednal bez zástupního oprávnění. Takový nedostatek může být zhojen souhlasem zastoupeného.

Článek 3:208 PECL upravuje případ, kdy třetí osoba oprávněně může věřit, že jednání zástupce je kryto jeho oprávněním. K odstranění této pochybnosti by měl třetí poskytnout zastoupenému potvrzení, nebo požádat o schválení. V případě, že zastoupený takovému dopisu včas neodporuje, platí jednání zástupce za schválené.

Čl. II. – 6:111 odst. 3 DCFR se naproti tomu pohybuje naprosto tradičním způsobem. Podle tohoto ustanovení může třetí osoba, která ví, že ve vztahu k ní bylo uskutečněno jednání, které nebylo pokryto plnou mocí, prostřednictvím sdělení zastoupenému stanovit přiměřenou lhůtu pro schválení takového jednání; po uplynutí této lhůty je schválení vyloučeno.

Ukončení nebo omezení zástupního oprávnění:

Ve věci ukončení zástupního oprávnění jsou oba předpisy zčásti shodné, v některých bodech se však podstatně liší. Prakticky doslovná shoda existuje ve dvou důležitých bodech: třetí osoba musí, resp. by měla o ukončení plné moci vědět zejména poté, jestliže jí bylo sděleno nebo bylo zveřejněno stejným způsobem jako samotné udělení.

Hlavní rozdíly spočívají v popisu důvodu skončení: PECL vypočítává v čl. 3:209 odst. 1 čtyři důvody ukončení, totiž vědomost třetí osoby o následujících okolnostech:

- a) ukončení plné moci
- b) jednání, pro které byla plná moc udělena, bylo uskutečněno, nebo doba, na kterou byla plná moc omezena, uplynula
- c) insolvence, nedostatek způsobilosti k právním úkonům nebo smrt zástupce
- d) insolvence zastoupeného

Článek II. – 6:112 DCFR má naproti tomu naprosto jiný přístup; podle tohoto ustanovení je plná moc, kterou zná třetí osoba, účinná až do doby, než se třetí osoba dozví o jejím ukončení nebo omezení, anebo jestliže lze vycházet z toho, že se o tom musela dozvědět. Též odst. 3 sleduje tuto filozofii: jestliže zastoupený je vázán neukončit či neomezit plnou moc, zůstává plná moc účinnou, zejména jestliže třetí osoba tyto okolnosti zná. Plná moc je tedy neodvolatelná!

Důvodem pro toto velmi odlišné pojetí v obou projektech spočívá v tom, že pravidla pro vnitřní vztah mezi zastoupeným a zástupcem byla vyvinuta až dlouho

po ukončení PECL, a sice pod označením *agency*. Druhým důvodem pro rozdílná pojetí je, že PECL vědomě odmítly neodvolatelnou plnou moc.

12. Nový kodex soukromého práva

12.1 Úvod

Dvě desetiletí se diskutuje o nutnosti změn občanského práva pod vlivem společenských a sociálních poměrů. Potřeba rekodifikace soukromého práva byla zřejmá již na přelomu let 1989 a 1990. Bezprostřední výsledek snah o změnu představovaly novela občanského zákoníku č. 509/1991 Sb., vnímaná jako provizorium nezbytné k překlenutí doby nutné na přípravu nového kodexu, a nový obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., považovaný naopak za definitivu pro novou dobu. Žádný z těchto předpokladů se však nenaplnil. Novelační provizorium zůstalo zachováno a obchodní zákoník se ukázal jako zastaralý ve srovnání s obdobnými evropskými úpravami již při svém schválení. Pokusy o nový občanský zákoník počaly paralelně s projednáváním novely z roku 1991, ale dílčí výstupy z roku 1993 a 1996 nebyly z různých důvodů dokončeny.³⁶⁵

Podstatný obrat ve vývoji událostí inicioval bývalý ministr spravedlnosti Otakar Motejl, který dne 25. 1. 2000 sezval na dvě desítky odborníků z teorie a praxe k poradě o dalším postupu rekodifikačních prací. Na úrovni ministerstva byl jako nejpřijatelnější vyhodnocen návrh představ budoucí podoby občanského zákoníku návrh tehdejšího Doc. Dr. JUDr. Karla Eliáše, na kterého tak bylo naléháno, aby se ujal další práce. Ten se pak slibem z počátku června 2000 a poté i smluvně zavázal, že se věci ujme. Jedna z jeho podmínek byla splněna - to když bylo dosaženo dohody o spolupráci s JUDr. Michaelou Zuklínovou, CSc., jejímž úkolem bylo zpracování pasáže o rodinném právu.³⁶⁶ První verze návrhu věcného záměru kodexu byla odevzdána počátkem srpna 2000. Ministerstvo již dříve zřídilo komisi o 45 členech, provázanou se subkomisemi pro specializované otázky. Následně byl návrh postoupen k připomínkovému řízení. Vzhledem k jeho závažnosti byl materiál zaslán k vyjádření celkem zhruba sedmi desítkám připomínkových míst. Lhůta k vyjádření byla stanovena pouze v řádu několika týdnů, a

---

³⁶⁵ Srov. a blíže Eliáš, K., Havel, B. Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 15-16

³⁶⁶ Než byla ustanovena komise, skládal se tvůrčí kolektiv pro celé občanské právo pouze ze dvou expertů. V porovnání s evropským prostředím v rámci EU, kde se početné týmy nejvýznamnějších profesorů podílely na vytvoření dokonalého evropského civilního kodexu, působí naše snahy více než skromně. Obdobně také např. Raban, P. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. Právní rozhledy, 2008, č. 11, s. 397, nebo: Pelikánová, I., Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu, Právní rozhledy, 2007, č. 18, s. 669

proto se s poukazem na krátkost lhůty řada míst nevyjádřila. Po připomínkovém řízení a po úpravách z něj vzešlých byl věcný záměr předložen vládě a Legislativní radě vlády k projednání. Poslední komisí, která se věcným záměrem kodexu soukromého práva zabývala, byla stálá pracovní komise Legislativní rady vlády pro právo občanské. Tato komise z obecných hledisek konstatovala:

- a) nová právní úprava soukromoprávních vztahů (nový občanský zákoník) je zcela nezbytná z důvodů, které jsou uvedeny v návrhu věcného záměru, resp. z důvodů, které jsou obecně známy (ideové kořeny dosavadní úpravy, novelizace, které byly a jsou prováděny, jsou většinou nesystémové a nahodilé)
- b) věcný záměr je velmi dobrým východiskem pro budoucí osnovu nového občanského zákoníku, a to především z hlediska navržené systematiky (též ve vztahu ke zvláštním zákonům soukromoprávní povahy)
- c) přesto, že návrh věcného záměru je velmi dobře zpracován, těžiště dalších prací bude pochopitelně spočívat v návrhu osnovy nového občanského zákoníku
- d) dosavadní zkušenosti vedou k doporučení, aby práce na osnově nového občanského zákoníku nebyly úspěšány – jinak řečeno, aby časové hledisko nepřevážilo nad hlediskem věcným³⁶⁷

Poté, co vláda České republiky svým usnesením³⁶⁸ věcný záměr schválila, začal autorský tým v čele s profesorem Eliášem pracovat na paragrafovém znění nového kodexu soukromého práva. První verze celého návrhu nového zákoníku byla představena v květnu 2005 a mohla začít veřejná diskuse.³⁶⁹ K poslednímu výše uvedenému hledisku komise (písm. d) nutno podotknout, že ono časové hledisko nebylo nikterak ukvapené, neboť po dalších mnoha úpravách a odborných diskusích Legislativní rada vlády a vláda po osmi letech (v dubnu 2009) schválily návrh občanského zákoníku. Vládní návrh kodexu byl v květnu 2009 předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR,³⁷⁰ tou však vzhledem ke zkrácenému volebnímu období poslanecké sněmovny nebyl zařazen k projednání. Sněmovna schválila návrh nového občanského zákoníku dne 9. 11. 2011 ve třetím čtení. Schválený text je výsledkem jedenáctileté práce rekodifikační komise ministerstva

---

³⁶⁷ Blíže Eliáš, K., Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde Praha, 2001, s. 37 - 52

³⁶⁸ Usnesení vlády ČR č. 345 ze dne 18. 4. 2001

³⁶⁹ Především se jednalo o diskuse na Právnických fakultách v Praze a v Olomouci, dále pak při Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky. Byly pořádány nejrůznější diskusní fóra a odborné konference, kterých se účastnili uznávaní akademici a juristé nejen z České republiky.

³⁷⁰ Tisk Poslanecké sněmovny č. 835 – 5. volební období 2009

spravedlnosti. Přináší novou a moderní úpravu soukromoprávních vztahů, mezi jejíž hlavní přínosy patří například větší důraz na úpravu osobnostních práv, podpora principu svobodné vůle či jednotná úprava závazkového práva. Nový občanský zákoník poté prošel dne 25. 1. 2012 horní komorou parlamentu. „*Považuji to za velkolepý historický úspěch. Jsem velice rád, že se nám o kvalitách nového občanského zákoníku podařilo přesvědčit jak nezařazené senátory, tak i některé odborníky z řad senátorů ČSSD,*“ uvedl tehdy ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil. Senátoři ohledně návrhu nepřijali žádné usnesení, a kodex tak po uplynutí zákonné třicetidenní lhůty dostal k podpisu prezident Václav Klaus.³⁷¹ Senát navíc aktivně schválil návrhy zákonů, které společně s občanským zákoníkem tvoří rekodifikaci soukromého práva v České republice – zákon o obchodních korporacích a zákon o mezinárodním právu soukromém.³⁷² Historickým milníkem novodobého občanského práva se pak stalo magické datum 20. 2. 2012, kdy prezident České republiky Václav Klaus podepsal nový občanský zákoník. K tomu také ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil uvedl, že se jedná „*o historický okamžik. Byl dokončen proces přijímání zákona, který je po Ústavě druhým nejvýznamnějším zákonem země a který ovlivní každodenní život občanů*“. Podpis prezidenta byl tak poslední překážkou k tomu, aby norma začala v roce 2014 platit.³⁷³ Nutno také dodat, že prezident připojil svůj podpis k novému zákonu po dlouhém váhání, rozhodl se až v posledním možném termínu.³⁷⁴ Ovšem i kdyby prezident normu vetoval, vládní koalice se 114 hlasy by jej v Poslanecké sněmovně nejspíš přehlasovala.³⁷⁵

---

³⁷¹ Prezident obdržel nový občanský zákoník v podobě, v jaké ho schválila poslanecká sněmovna. Tedy i s navrhovanou účinností od 1. ledna 2014. Část senátorů, která prosazovala odložení účinnosti zákoníku o dva roky, se svým návrhem neuspěla.

³⁷² <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality.html>

³⁷³ Blíže také k podpisu nového občanského zákoníku např. <http://www.novinky.cz/domaci/259639-klaus-podepsal-obcansky-zakonik.html?ref=stalo-se>, nebo také <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality/31-prezident-republiky-podepsal-novy-obcansky-zakonik.html>, nebo <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=321416>, nebo <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti-domaci/169179/klaus-podepsal-novy-obcansky-zakonik.html>

³⁷⁴ Mezi výhrady Hradu patřila zejména absence katalogu disfunkcí současného systému. Jak se již dříve vyjádřil tajemník Ladislav Jakl, „*měl by nás někdo přesvědčit, že důvod, proč máme jít do tak velkého rizika, je ten, že současná právní úprava je nezadržitelná*“. Zároveň vyjádřil obavy, „*jestli si právní experti jenom neutužili svůj monopol na výklad práva a nepřiblížili nás ke stavu, kdy bez advokáta či právníka nebudeme schopni vyjít ani z domu*.“

³⁷⁵ K přehlasování prezidentského veta je zapotřebí nadpoloviční většiny ze všech 200 poslanců, tedy nejméně 101 hlasů

Nový občanský zákoník má pět částí. První část se věnuje právnímu postavení člověka jako jednotlivce. Druhá část pak upravuje rodinné právo – například institut manželství a práva a povinnosti manželů, rodičů i dětí. Třetí část se týká tzv. absolutních majetkových práv – vymezuje držbu, vlastnictví, spoluvlastnictví, věcná práva k cizím věcem, správu cizího majetku a dědické právo. Čtvrtá část se zabývá relativními majetkovými právy a řeší vznik závazků a jejich obsah, zajištění a zánik. Poslední část kodexu upravuje ustanovení společná, přechodná a závěrečná - zejména pravidla přechodu ze současné právní úpravy na nový právní pořádek.³⁷⁶

Podle legislativních zvyklostí se jednotlivé části zákonů dělí na hlavy, díly a oddíly. Pro lepší přehlednost kodexu byla přijata zásada, že jeden paragraf má obsahovat nanejvýš dva odstavce a že jeden odstavec paragrafu má obsahovat nanejvýš dvě věty. Ne vždy se danou zásadu však podařilo dodržet. Příbuzné nebo tématicky spjaté instituty jsou řazeny od jednodušších ke složitějším a od obecných ke zvláštním. Osnova se snaží o terminologickou jednotnost. Užívá tedy co možná pro stejné pojmy stejná slova a pro různé pojmy slova různá.³⁷⁷ Nový zákoník má přes 3000 paragrafů, ale zároveň ruší přes 230 jiných právních předpisů. Například jeho účinností zanikne samostatný zákon o rodině, o sdružování občanů, o vlastnictví bytů či velká část obchodního zákoníku.³⁷⁸

Nutno uvést, že nová právní norma má i své odpůrce. Kritici - například někteří poslanci opoziční ČSSD - tvrdí, že nový zákoník není potřeba. Jednoduše prý jen stačilo upravit paragrafy toho stávajícího, komunismem poznamenaného zákoníku. Navíc se obávají, že bude trvat nejméně dalších deset let, než se justice naučí podle nového zákoníku rozhodovat tak, aby stejný spor rozhodl stejně soud v Chebu i v Břeclavi.³⁷⁹ Někteří novou právní úpravu soukromoprávních vztahů vítají, jiní odmítají. To je přirozené. Jen čas ukáže, zda to byla cesta tím správným směrem. K obavám řady právníků, že dva roky do účinnosti zákoníku je na přípravu na tak zásadní normu krátká doba, profesor Eliáš uvedl: „*Kdo se o obsah připravované normy průběžně zajímal, ví, co se jak řeší, a stihne se včas připravit.*“ Vedoucí Katedry občanského práva Právnické

---

³⁷⁶ Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality/27-poslanci-schvalili-navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku.html>

³⁷⁷ Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecna-cast-zakoniku/ke-skladbe-zakoniku,-uprave-institutu-a-nazvoslovi.html>

³⁷⁸ Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/232920-svepravnost-slibuje-zakonik-uz-16letym-ale-musi-se-sami-zivit.html>

³⁷⁹ Uvedeno v: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/napsali-o-nas/66-zmeni-se-dedeni-najemne-i-odskodneni.html>

fakulty UK v Praze profesor Jan Dvořák ale upozornil, že ani pro odborníka, který sledoval vznik této normy, nebude snadné se v něm včas zorientovat. „*Nedělejme si iluze, že se všichni právníci na novou normu dobře připraví. Ne kvůli nezájmu, ale kvůli tomu, že až do poslední chvíle musí aplikovat dosud platný zákoník,*“ vysvětlil.³⁸⁰ V příštích dvou letech pak bude ministerstvo spravedlnosti podle Pospíšilových slov intenzivně pracovat na tom, aby nové předpisy vešly do krve odborné i laické veřejnosti. Aplikaci občanského zákoníku dostane na starost náměstek Filip Melzer a na ministerstvu vznikne speciální komise, která bude odpovídat občanům a institucím na dotazy k novému zákonu. Na webových stránkách ministerstva spravedlnosti bude spuštěn zvláštní portál o občanském zákoníku včetně poradny pro občany. V rámci Justiční akademie ministerstvo připravuje rozsáhlá školení pro odbornou veřejnost, na vzdělávací kurzy hodlá vyčlenit patnáct miliónů korun z evropských fondů.³⁸¹

Závěrem se sluší dodat, že autor návrhu nového občanského zákoníku profesor Eliáš získal v rámci sedmého ročníku soutěže Právník roku významné ocenění své práce byl uveden do Právnické síně slávy.³⁸² „*Přijímám tuto poctu s vážností a pokorou. Vážnost ve mně vzbuzuje respekt k vynikajícím osobnostem, kterým se tohoto ocenění dostalo v minulých letech. Vyvolává ji i skutečnost, že se právnická veřejnost rozhodla vyznamenat mě za jedenáct let vyčerpávající práce na velkém legislativním díle, a také vědomí, že projevené uznání náleží všem, kdo se na přípravě nového občanského zákoníku se mnou podíleli. Pokoru ve mě vzbuzuje vědomí dalších kolegyně a kolegů zasluhujících stejné uznání,*“ řekl profesor Eliáš.³⁸³

12.2 O problematice zastoupení

Nový občanský zákoník má být především obecným kodexem celého soukromého práva. Má představovat přehlednou, komplexní a na vysoké úrovni zpracovanou normu soukromoprávních vztahů, oproti dosavadní roztržité úpravě ve více dílčích zákonech.

---

³⁸⁰ Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/napsali-o-nas/68-pospisi-novy-obcansky-zakonik-vyhovuje.html>

³⁸¹ Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/napsali-o-nas/65-obcansky-zakonik-schvalen-platit-zacne-za-dva-roky.html>

³⁸² V minulosti byli do Právnické síně slávy uvedeni například ombudsman Otakar Motejl, někdejší ministr spravedlnosti a expředseda České advokátní komory Karel Čermák či bývalý rektor Univerzity Karlovy v Praze profesor Karel Malý

³⁸³ Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality/30-autor-navrhu-noveho-obcanskeho-zakoniku-karel-elias-vstoupil-do-pravnicke-sine-slavy.html>

Snahou je rekonstrukce, která vytvoří obsahově, systematickým uspořádáním a terminologií, rámec pro celé soukromé právo.³⁸⁴

Vzhledem k rozsahu a zaměření této rigorózní práce bude kapitola týkající se nového kodexu soukromého práva věnována pouze problematice zastoupení, byť nový kodex přináší velké a podstatné změny dosavadní právní úpravy v mnoha oblastech.

12.2.1 Obecně o zastoupení

Institut zastoupení je v novém občanském zákoníku upraven v Části první (**Obecná část, Hlava III - Zastoupení**). Díl 1 je věnován všeobecným ustanovením, Díl 2 pak pojednává o smluvním zastoupení a nakonec Díl 3 upravuje zákonné zastoupení a opatrovnictví. Nutno dodat, že z důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku není zcela zřejmá koncepce zastoupení, nejsou též známy příčiny změn a inspirační zdroje, a nejsou zcela přesně známy důvody nepatrných odchylek od současného stavu.

Jak je již patrné ze systematiky uvedené výše, návrh přísně rozlišuje mezi zákonným zastoupením (které vzniká ze zákona) a opatrovnictvím (které vzniká na základě rozhodnutí soudu). Dojde tak k odstranění nepřesného a kritizovaného spojení obou případů pod jeden pojem, jak ho v dosavadní úpravě občanského zákoníku představuje ustanovení § 23. V oblasti opatrovnictví se pak navrhuje zřízení nového orgánu, a to *opatrovnické rady*, která by představovala konzultativní a kontrolní orgán, složený z blízkých osob opatrovaného. Fyzickým osobám se dále nabízí možnost, aby si pro případ budoucí nesvéprávnosti samy určily, kdo má být napříště jejich opatrovníkem. Významné změny se navrhují i u právnických osob, kdy jejich jednání nebude již jednáním osobním, ale bude se jednat o zastoupení.³⁸⁵

V nové právní úpravě také dojde k zavedení pojmu *smluvní zastoupení*. Dnešní právní úprava totiž - dle většinového názoru - nepřesně označuje dobrovolné zastoupení jako *zastoupení na základě plné moci*, ač je právním důvodem vzniku zastoupení *smlouva o zastoupení* nebo také *dohoda o plné moci*, a nikoliv plná moc sama. K tomu však autorka této rigorózní práce zaujímá svým způsobem negativní stanovisko, byť vzhledem k názorům v literatuře spíše menšinové. První důvod - řekněme z odborného hlediska - je ten, že současné pojmenování „na základě plné moci“ systémově odpovídá rozlišení

---

³⁸⁴ Blíže Věcný záměr občanského zákoníku (s úpravami po projednání v odborných komisích Legislativní rady vlády a v Legislativní radě vlády), s. 9, dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/vecny_zamer_OZ_2000.pdf

³⁸⁵ Srov. Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008, s. 206-207

vnitřního a vnějšího vztahu, přičemž v Části první je upraven vztah vnější (zástupce vs. třetí osoby) a vztah vnitřní (zástupce vs. zastoupený) pak až v Části čtvrté, pojednávající o relativních majetkových právech. Druhý důvod - řekněme z pohledu praxe – je ten, že ačkoliv se hovoří o uzavření dohody o plné moci, dle autorky této práce k uzavření takového dohody ve skutečnosti nikdy nedochází (myšleno k faktickému písemnému uzavření). Sice může být takováto dohoda uzavřena i konkludentně, ale o to těžší bude případně prokazovat, zda došlo a v jakém rozsahu k překročení zmocněnčova oprávnění, které zahrnovalo i vnitřní pokyny a omezení dané mu zmocnitelem. Zkusme si to přiblížit na konkrétním příkladu. Zmocnitel zmocní svého zástupce, aby pro něj koupil dům. V tom lepším případě v udělené plné moci uvede i přesnou specifikaci nemovitosti a lokality, maximální výši kupní ceny a případně další kritéria, která má dům splňovat (nebýt v záplavové oblasti apod.). Otázkou je, proč by taková plná moc měla představovat pouze existenci zmocnění ve vztahu ke třetím osobám a neměla být i onou dohodou o plné moci mezi zmocněncem a zmocnitelem? Autorka této práce se domnívá a ze svých zkušeností z praxe činí i tento závěr, že ve skutečnosti mezi zmocnitelem a zmocněncem neexistuje žádná dohoda o plné moci, ale existuje pouze a jedině udělená plná moc. Vždyť udělením plné moci zmocnitel přesně vyjadřuje svou vůli, k jakému úkonu (úkonům) je zmocněnec oprávněn. Proč by tato plná moc neměla být i písemným důkazem toho, na čem se zmocnitel se zmocněncem dohodl? Pro vyloučení případných pochybností se pak doporučuje, aby bylo na plné moci uvedeno, že zmocněnec udělené zmocnění přijímá v plném rozsahu a současně připojí svůj podpis. Zvýší se tím právní ochrana jak samotného zmocnitele i zmocněnce, ale i třetích osob. Jistě, ochrana dobré víry je sice zákonem upravena, ale na druhou stranu, prokázal-li by se zmocněnec třetím osobám plnou mocí, která by byla současně i onou dohodou o plné moci a obsahovala by i případná omezení, byla by ochrana všech zúčastněných téměř maximální. Navíc, bavíme-li se o zastupování účastníka při převodu vlastnického práva k nemovitostem, ve většině případů dochází k zastupování na základě plné moci v rámci rodinných příslušníků a osob blízkých (např. manžel zastupuje svou manželku, rodič zastupuje své zletilé dítě, sourozenci se zastupují navzájem apod.). Většinou je o takovouto pomoc požádán někdo z rodiny. A právě proto závěr o tom, že zde k žádné dohodě o plné moci, a už vůbec ne písemné, nedochází. Vůle zmocnitele je jasně dána tím, že zmocnitel udělí plnou moc svému zástupci. A konečně třetí důvod - řekněme z laického pohledu – je ten, že veřejnost možná ani netuší, že by měla udělení plné moci předcházet dohoda o plné moci (zmocňovací smlouva). Běžně je užíván pojem „zastoupení na základě plné moci“ a takto je také tento typ zastoupení vnímán. Ve svém okolí si pro zajímavost autorka této práce udělala malý

soukromý průzkum a nikdo z dotázaných (v počtu 15 osob) netušil, že udělení plné moci předchází dohoda o plné moci (ať písemná, ústní či konkludentní). Taková je letitá zkušenost autorky této rigorózní práce a proto vyjadřuje závěr, jaký je shora uveden. Na základě těchto důvodů by se autorka přikláněla k ponechání původního názvu „zastoupení na základě plné moci“. Vedle toho se k této problematice vyjádřil např. JUDr. Jiří Spáčil, CSc.,³⁸⁶ dle jehož názoru je pojem „smluvní zastoupení“ příliš úzký, neboť plná moc nutně nemusí být spojena se smlouvou mezi zmocněncem a zmocnitelem, a proto by – dle jeho názoru – bylo přesnější hovořit o zastoupení na základě plné moci.

12.2.2 Nezletilí

V ustanovení § 31 a násl. (Část první, Obecná část, Hlava II) je zakotvena úprava nezletilých osob a jejich zákonných zástupců. Je stanoveno, že „*udělil-li zákonný zástupce nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti,³⁸⁷ ve shodě se zvyklostmi soukromého života souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět. Je-li zákonných zástupců více, postačí, projeví-li vůči třetí osobě vůli alespoň jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich*“. Ustanovení § 33 a následující pak hovoří o výdělečné činnosti a závislé práci nezletilých.

Návrh zákonné úpravy způsobilosti právně jednat u nezletilých, kteří se nestali svéprávnými emancipací nebo uzavřením sňatku, ovládají dvě hlavní zásady. Předně je to hledisko, že nezletilý má způsobilost k právním jednáním odpovídajícím jeho individuální vyspělosti. Na druhé straně se stanoví, že je vyloučeno, aby nezletilý sám a samostatně podstupoval takové činy, k nimž by i jeho zákonný zástupce potřeboval souhlas soudu. Základní myšlenka se opírá o fakt, že zákonní zástupci - zpravidla tedy rodiče - jsou ti, kdo nezletilého nejlépe znají a spolu s ním dokáží nejlépe posoudit jeho rozum, vůli a další individuální schopnosti. Proto se navrhovalo stanovit, že souhlasí-li zákonný zástupce, aby nezletilý něco učinil, ať již se bude jednat o jednotlivý čin nebo i o komplex jednání, tentokrát ale vždy vztažený k určitému konkrétnímu účelu, má nezletilý bez dalšího způsobilost v těchto záležitostech právně jednat. Takové opatření sleduje zejména ochranu

---

³⁸⁶ Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. Právo a podnikání, 1996, č. 1, s. 9 - 10

³⁸⁷ Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat), jakož i způsobilost nést právní důsledky z protiprávního činu

třetích osob. Oboje se však váže na podmínku, že povolení k těmto aktivitám a charakter (náročnost a rozsah) jednání nezletilého nevybočují z mezí zvyklostí společenského života. Udělený souhlas může být omezen nebo vzat zpět, přirozeně že jenom s důsledky *ex nunc*.³⁸⁸

12.2.3 Zastoupení členem domácnosti

Nový občanský zákoník dále upravuje zastoupení zletilého, kterému duševní porucha brání samostatně právně jednat, členem jeho domácnosti, avšak jen v obvyklých záležitostech odpovídajících konkrétním životním poměrům zastoupeného. Jde zejména o záležitosti týkající se poskytování zdravotních a sociálních služeb a žádostí o přiznání dávek pomoci v hmotné nouzi, státní sociální podpory a sociálního zabezpečení. Ustanovení sleduje úpravu zástupčího oprávnění dalším členem domácnosti v § 284b a násl. rakouského občanského zákoníku ve znění jeho novely z r. 2006 a představuje jeden ze způsobů, kterým se naplňuje příkaz čl. 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením umožnit těmto osobám žít v rámci společenství s možností volby, jakož i doporučení Rady Evropy č. R (99)4 ohledně zásad právní ochrany nezpůsobilých dospělých osob.³⁸⁹

Ustanovení § 49 přímo stanoví, že „*brání-li duševní porucha zletilému, který nemá jiného zástupce, samostatně právně jednat, může ho zastupovat jeho potomek, předek, sourozenec, manžel nebo partner, nebo osoba, která se zastoupeným žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň tři roky*“. Zástupce dá zastoupenému na vědomí, že ho bude zastupovat, a srozumitelně mu vysvětlí povahu a následky zastoupení. Odmítne-li to člověk, který má být zastoupen, zastoupení nevznikne; k odmítnutí postačí schopnost projevit přání. Ke vzniku takového zastoupení se vyžaduje schválení soudu. Před vydáním rozhodnutí soud vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor zastoupeného, a to za použití takového způsobu dorozumívání, který si zastoupený zvolí.

Jak uvedeno, zastoupení členem domácnosti se vztahuje na obvyklé záležitosti, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného. Zástupce však není oprávněn udělit souhlas k zásahu do duševní nebo tělesné integrity člověka s trvalými následky. Zástupce může podle ustanovení § 52 odst. 2 nakládat s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného;

---

³⁸⁸ Z důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku ze dne 18. 5. 2011, s. 50

³⁸⁹ Z důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku ze dne 18. 5. 2011, s. 57

s peněžními prostředky na účtu zastoupeného však může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.

Nový občanský zákoník řeší i situaci, kdy má zastoupení více zástupců. V takovém případě postačí, pokud jedná jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich.

Zastoupení pak zaniká, pokud se jej zástupce vzdá nebo pokud zastoupený odmítne, aby ho zástupce dále zastupoval; k odmítnutí postačí schopnost projevit přání. Zastoupení rovněž zaniká, pokud soud jmenuje zastoupenému opatrovníka. Je-li uzavřena smlouva o nápomoci při rozhodování, zanikne zastoupení účinností smlouvy v rozsahu, v jakém je zastoupený způsobilý právně jednat.

12.2.4 Zastoupení podnikatele

Problematiku zastoupení podnikatele upravují ustanovení § 430 – 432. Je stanoveno, že „pověří-li podnikatel někoho při provozu obchodního závodu určitou činností, zastupuje tato osoba podnikatele ve všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, pokud byla třetí osoba v dobré víře, že jednající osoba je k jednání oprávněna“. Ustanovení § 431 pak stanoví, koho zavazuje jednání zástupce podnikatele, překročí-li zástupce své oprávnění.³⁹⁰

Ustanovení § 432 je pak opatřeno nápisem **zákaz konkurence** a uvádí, že osoba, která vystupuje jako podnikatelův zástupce při provozu obchodního závodu, nesmí bez souhlasu podnikatele činit na vlastní nebo cizí účet nic, co spadá do oboru obchodního závodu. Stane-li se tak, může se podnikatel domáhat, aby se jeho zástupce takového jednání zdržel. Jednal-li zástupce na vlastní účet, může se podnikatel domáhat, aby zástupcovo jednání bylo prohlášeno za učiněné na jeho účet. Jednal-li zástupce na cizí účet, může se podnikatel domáhat, aby mu bylo postoupeno právo na odměnu nebo aby mu byla vydána odměna již poskytnutá. Tato práva zanikají, pokud nebyla uplatněna do tří měsíců ode dne, kdy se podnikatel o jednání dozvěděl, nejpozději však rok ode dne, kdy k jednání došlo. Namísto práva uvedeného výše (§ 432 odst. 2) může podnikatel požadovat náhradu škody; to však jen tehdy, měl-li a mohl zástupce vědět, že svou činností podnikatele poškozují. Měl-li a mohl vědět také ten, v jehož prospěch podnikatelův

---

³⁹⁰ Ustanovení § 431: *Překročí-li zástupce podnikatele zástupčí oprávnění, podnikatele právní jednání zavazuje; to neplatí, věděla-li třetí osoba o překročení nebo musela-li o něm vědět vzhledem k okolnostem případu.*

zástupce nedovoleně jednal, že jde o činnost poškozující podnikatele, je povinen k náhradě škody také on.

12.2.5 Všeobecná ustanovení o zastoupení

Všeobecná ustanovení o zastoupení mají generální význam pro obecnou úpravu zastoupení osob, soustředěnou do Hlavy III Části první. Zásadně se přitom vychází z dosavadní úpravy v § 22 až 24 nynějšího občanského zákoníku, pouze s menšími změnami.

Ustanovení § 436 obecně definuje zástupce. Zástupcem je ten, *kdo je oprávněn právně jednat jménem jiného; ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému. Není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.* Omezení v zastupování upravuje ustanovení § 437. Podle něho totiž zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět. Jednal-li by zástupce, jehož zájem je v rozporu se zájmem zastoupeného, s třetí osobou a věděla-li tato osoba o této okolnosti nebo musela-li o ní vědět, může se toho zastoupený dovolat. Má se za to, že tu je rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného, pokud zástupce jedná i za tuto třetí osobu nebo pokud jedná ve vlastní záležitosti.

Ustanovení § 438 obsahuje obdobnou úpravu, jakou má ustanovení § 24 stávajícího občanského zákoníku. Rozdílně od platné úpravy se však stanoví, že zástupce si substituta může ustavit, nejen bylo-li to zvlášť ujednáno, ale také v případě, že to vyžaduje *nutná potřeba*. Zároveň se stanoví, že v těchto případech zástupce odpovídá za řádný výběr substituta. Jako nevíтанou absenci můžeme spatřovat ve skutečnosti, že z nové právní úpravy bylo vypuštěno ustanovení, které dosavadní úprava v OZ obsahuje. Tím je myšleno ustanovení, které jasně stanovilo, že „z právních úkonů dalšího zástupce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému“. Takové ustanovení však mělo dle autorky této práce v normě své opodstatnění pro vyloučení případných pochybností.

Má-li zastoupený pro tutéž záležitost více zástupců, má se za to, že každý z nich může jednat samostatně (§ 439). Paragraf s označením 440 pak řeší otázku překročení oprávnění. Takové jednání zavazuje zastoupeného, pokud překročení schválí bez zbytečného odkladu. To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna. Není-li však právní jednání bez zbytečného odkladu schváleno, je osoba, která právně jednala za jiného, zavázána sama. Osoba, se kterou bylo jednáno a která byla v dobré víře, může po jednajícím požadovat, aby splnil, co bylo ujednáno, anebo aby nahradil způsobenou škodu.

12.2.6 Smluvní zastoupení

Nový občanský zákoník upravuje smluvní zastoupení v Díle 2, označované v platném zákoníku jako „zastoupení na základě plné moci“. Jak již bylo několikrát uvedeno, určitá nesprávnost spočívá v tom, že právní důvod vzniku tohoto zastoupení představuje smlouva o zastoupení, nikoli plná moc (plná moc má funkci jen jako potvrzení zastoupeného o tom, že zastoupení bylo ujednáno a vzniklo). Jinak nový zákoník vychází z dosavadní právní úpravy (§ 31 až 33b stávajícího občanského zákoníku), pouze s drobnými věcnými jazykovými a systematickými změnami.³⁹¹

Obecná ustanovení pojednávají o smluvním zastoupení v rozsahu § 441 - 449. Je zakotveno, že *„ujednají-li si to strany, zastupuje jedna z nich druhou v ujednaném rozsahu jako zmocněnec“*. Zmocnitel uvede rozsah zástupčího oprávnění v plné moci. Netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě. Vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc. Podle ustanovení § 442 se zmocnitel nemůže vzdát práva odvolat zmocnění, *„ujednají-li si však strany pro jeho odvolání určité důvody, nelze zmocnění odvolat z jiného důvodu. To neplatí, má-li zmocnitel pro odvolání zmocnění zvlášť závažný důvod“*.

Kdo vlastní vinou vyvolá u třetí osoby domněnku, že zmocnil někoho jiného k právnímu jednání, nemůže se dovolat nedostatku zmocnění, byla-li třetí osoba v dobré víře a mohla-li rozumně předpokládat, že zmocnění bylo uděleno. Dal-li zmocnitel jiné osobě najevo, že zmocněnce zmocnil k určitým právním jednáním, může se vůči ní dovolat, že zmocnění později zaniklo, jen pokud jí to před zmocněncovým jednáním oznámil, nebo pokud tato osoba při zmocněncově jednání o zániku věděla (ustanovení § 444, odst. 1 a 2). Jednala-li jako zástupce osoba nezpůsobilá v příslušné záležitosti sama právně jednat, nelze se toho dovolat vůči tomu, kdo o této skutečnosti nevěděl ani nemohl vědět (ustanovení § 445). Překročil-li zmocněnec zástupčí oprávnění a nesouhlasí-li s tím zmocnitel, oznámí to osobě, se kterou zmocněnec právně jednal, bez zbytečného odkladu poté, co se o právním jednání dozvěděl. Neučiní-li to, platí, že překročení schválil; to neplatí, pokud osoba, s níž zástupce právně jednal, měla a mohla z okolností bez pochybností poznat, že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje. Ustanovení § 447 pak stanoví, že *„jsou-li pokyny zmocnitele obsaženy v plné moci a musely-li být známy osobě, vůči níž zmocněnec jednal, považuje se jejich překročení za porušení zástupčího oprávnění“*.

---

³⁹¹ Uvedeno také v Důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku ze dne 18. 5. 2011, s. 109

K zániku zmocnění se pak vztahuje úprava zakotvená v ustanovení § 448 a 449.

Zmocnění zanikne:

- vykonáním právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno
- odvoláním zmocnitele
- vypovězením zmocněnce
- smrtí zmocněnce nebo zmocnitele, nebo je-li některým z nich právnická osoba tak jejím zánikem, ledaže bylo ujednáno něco jiného

Dokud není odvolání zmocněnci známo, má jeho právní jednání tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo. Toho se však nemůže dovolat strana, která o odvolání zmocnění věděla, nebo měla a mohla vědět. Zemře-li zmocnitel nebo vypoví-li zmocněnec zmocnění, učiní zmocněnec ještě vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu. Jeho právní jednání, má tytéž účinky, jako by zmocnění ještě trvalo, neodporuje-li tomu, co nařídil ještě zmocnitel nebo jeho právní nástupce. Zmocněnec je pak povinen vydat bez zbytečného odkladu po zániku zmocnění vše, co mu zmocnitel propůjčil, popřípadě co pro zmocnitele získal. Zemřel-li zmocněnec, má vůči zmocniteli tuto povinnost každý, kdo má tyto věci u sebe.

12.2.7 Prokura

Ustanovení o prokuře jsou do nového občanského zákoníku zařazena jako zvláštní ustanovení o plné moci. Vychází se z úpravy v § 14 platného obchodního zákoníku s některými dílčími změnami. Zařazení úpravy prokury do občanského zákoníku sleduje logiku přímé návaznosti prokury jako zvláštního smluvního zastoupení na úpravu obecnou, což usnadňuje výklad příslušných ustanovení. Zachovává se standardní právní pravidlo, že prokuru může udělit jen podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku a že prokurista může jménem podnikatele právně jednat ve všech záležitostech, k nimž při provozu obchodního závodu běžně dochází, vyjma zcizování nebo zatěžování nemovitých věcí; k takovým právním jednáním se vyžaduje zvláštní zmocnění.

Nově se však zavádí prakticky významný institut prokury pro pobočku, který je v jiných právních úpravách běžný a který existoval i ve zdejším právu až do r. 1964. Má-li tedy podnikatel obchodní závod s jednou nebo více pobočkami nebo má-li více obchodních závodů, bude moci udělit prokuru i jen pro určitou pobočku nebo pro určitý závod. Ustanovení § 450 výslovně stanoví, že *„udělením prokury zmocňuje podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky, a to i k těm, pro která se jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Zcizit nebo zatížit nemovitou věc je však prokurista oprávněn, je-li to výslovně*

uvedeno. Při udělení prokury musí být výslovně uvedeno, že jde o prokuru. Uděluje-li podnikatel prokuru pro některou pobočku svého obchodního závodu nebo pro některý z několika svých obchodních závodů, označí výslovně pobočku nebo obchodní závod“. Shodně se současnou úpravou v § 14 obchodního zákoníku se ani v novém zákoníku nezdůrazňuje výslovně požadavek písemné formy pro udělení prokury. Tento požadavek vyplývá již z obecného ustanovení o plných mocích, podle kterého je písemné formy pro plnou moc zapotřebí i v případech, kdy se zmocnění netýká jen určitého právního jednání nebo kdy se týká takových právních jednání, pro něž se vyžaduje písemná forma. I pro vznik prokury se vyžaduje, obdobně jako u jiných smluvních zastoupení, především uzavření zmocňovací smlouvy; pro ni se ani zde zvláštní forma nevyžaduje.

U prokuristy se vyžaduje osobní výkon funkce. Zákonný požadavek, aby prokurista vykonával svou funkci s péčí řádného hospodáře, odráží význam právního i faktického postavení prokuristy v podniku. Jde však o pravidlo dotýkající se výlučně vzájemných oprávnění a povinností podnikatele a prokuristy, tudíž je dispozitivní. Nová úprava tedy nevyklučuje, aby si strany ujednaly něco jiného. Při výkonu zástupčích práv založených udělením prokury jde o vztah důvěry podnikatele k prokuristovi. Proto se stanoví, že prokurista není oprávněn přenést prokuru na jiného ani udělit další prokuru.

Úprava nespojuje účinnost udělení prokury s jejím zápisem do obchodního rejstříku. I to je standardní řešení, které uchoval ještě občanský zákoník z r. 1950. Současná úprava v obchodním zákoníku převzala úpravu prokury z někdejšího zákoníku mezinárodního obchodu (zák. č. 101/1963 Sb., § 87). Prokura se tedy stává účinnou již jejím udělením. Tím se nemíní zasahovat do právního pravidla, podle něhož musí být prokura zapsána do obchodního rejstříku s účinky publicity. Dokud nebude prokura do obchodního rejstříku zapsána, je dobrá víra třetích osob dostatečně chráněna ustanovením § 437.³⁹²

O zániku prokury se stanovilo jen doplňující ustanovení k obecné úpravě zániku smluvního zastoupení. Prokura zaniká i v případě převodu nebo pachtu závodu nebo pobočky, pro které byla prokura udělena. Pokud jde o případ smrti podnikatele, zachovává se dosavadní právní pravidlo, že prokura trvá i po smrti podnikatele. Že lze v těchto případech ujednat něco jiného, se výslovně nezdůrazňuje, neboť to plyne již z § 1 nového občanského zákoníku.³⁹³

---

³⁹² Převzato z Důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku ze dne 18. 5. 2011, s. 109 - 110

³⁹³ Ustanovení § 1 odst. 2 nového občanského zákoníku: *Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*

Jak již bylo uvedeno, prokurista není oprávněn přenést prokuru na někoho jiného ani udělit další prokuru; k opačným ujednáním se nepřihlíží. Zákon dále výslovně zakazuje udělit prokuru právnické osobě. Je-li prokura udělena několika osobám, zastupuje každá z nich podnikatele samostatně, ledaže je při udělení prokury určeno něco jiného. Omezení prokury vnitřními pokyny nemá účinky vůči třetím osobám, i když bylo zveřejněno. Podle ustanovení § 455 se prokurista podepisuje tak, že k firmě podnikatele připojí svůj podpis a údaj označující prokuru; byla-li prokura udělena pro jednotlivou pobočku nebo jeden z více obchodních závodů, připojí také údaj označující pobočku nebo obchodní závod.

12.2.8 Zákonné zastoupení a opatrovnictví

Rozdíl mezi zákonným zastoupením a opatrovnictvím je v právním důvodu vzniku obou těchto forem zastoupení. Prvé vzniká přímo ze zákona, druhé na základě rozhodnutí soudu. Z té příčiny nový občanský zákoník důsledně rozlišuje mezi obojím a neslučuje zákonné zastoupení a opatrovnictví pod jednotné označení „zákonné zastoupení“, jak je tomu dosud.

Základním společným znakem obou uvedených způsobů zastoupení je skutečnost, že zákonného zástupce i opatrovníka může mít osoba nesvéprávná. Společným znakem je však také to, že taková zastoupení vznikají k ochraně nesvéprávného a v jeho zájmu, na což se zvláště dbá u člověka. Logickým důsledkem této konstrukce je akceptace tradičního řešení při kolizi zájmů zákonného zástupce či opatrovníka se zájmy zastoupeného, popř. při kolizi zájmů několika osob, které mají společného zákonného zástupce nebo opatrovníka. Z těchto důvodů se stanovily základní právní aspekty pro obě uvedené formy zastoupení společně. Speciální úprava zákonného zastoupení a opatrovnictví (poručnictví) nezletilých se svěřuje druhé části zákoníku o právu rodinném, přičemž i tato úprava ovšem vychází co do základů z této obecné úpravy.³⁹⁴

Podle ustanovení § 458 není zákonný zástupce nebo opatrovník oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání. Stejně jako dosavadní právní úprava, zakotvuje nový zákoník, že spravuje-li zákonný zástupce nebo opatrovník jmění zastoupeného, náleží mu běžná správa takového jmění. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu. Dle ustanovení § 462 nemůže zákonný zástupce ani

---

³⁹⁴ Převzato z Důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku ze dne 18. 5. 2011, s. 111

opatrovník požadovat od zastoupeného odměnu za zastupování. Má-li však povinnost spravovat jmění, lze za správu přiznat odměnu. O její výši rozhodne soud s přihlédnutím k nákladům správy, k hodnotě spravovaného majetku a k výnosům z něho, jakož i k časové a pracovní náročnosti správy.

Nový zákoník pak zavádí nový pojem „*opatrovanec*“. Tento pojem je uveden v ustanovení § 463 a je jím osoba, které byl opatrovník jmenován soudem na dobu trvání opatrovnictví.

Problematika opatrovnictví je blíže upravena v oddílech 2 a 3 Dílu 3, tj. v ustanoveních § 465 - 488. Ustanovení § 472 a násl. mimo jiné přináší nový institut v rámci opatrovnictví, tzv. „*opatrovnickou radu*“. Vzhledem k tematickému zaměření této rigorózní práce však nebude nové úpravě opatrovnictví věnována větší pozornost.

13. Závěrečná kapitola

Smyslem občanskoprávní instituce zastoupení je umožnit to, aby někdo činil právní úkony za jiného, přičemž účinky takového jednání vznikají přímo zastoupenému (přímé zastoupení). Důvodů takového počínání může být mnoho. Podstatná je však skutečnost, že zastoupení umí řešit ty situace, kdy subjekt právního vztahu z jakéhokoliv důvodu (objektivního či subjektivního) nemůže anebo nechce jednat sám za sebe. V takovém případě mu právní úprava nabízí řešení – tato osoba jedná skrze svého zástupce.

Na první pohled by se mohlo zdát, že institut zastoupení se jeví jako bezproblémový a samozřejmý. Takovému závěru může svědčit i fakt, že této problematice není v právní úpravě ani odborné literatuře věnována až taková pozornost.³⁹⁵ Praxe však ukazuje, že kolem institutu zastoupení je stále mnoho otazníků a zastoupení by si tak v očích odborné i laické veřejnosti jistě zasloužilo více pozornosti.

Účelem této rigorózní práce bylo přiblížit úpravu zastoupení, s důrazem na zastoupení na základě plné moci (smluvní zastoupení). Některým aspektům bylo věnováno více pozornosti, některým méně. Vzhledem k rozsahu této kvalifikační práce není ani možné obsáhnout celou problematiku zastoupení způsobem, který by si jistě zasloužovala.

Bylo pojednáno o historických kořenech právní úpravy zastoupení, jejíž počátky jsou zakotveny již v římském právu. Následně jsme se pak přenesli do přítomnosti, neboť úprava *de lege lata* tvoří jádro celého tohoto počínání. Obecnou úpravu zastoupení je nutno hledat v dosud platném občanském zákoníku (zák. č. 40/1964 Sb.), ale s dílčími úpravami se potkáme i v jiných odvětvích právního řádu. Na institut zastoupení je zapotřebí nahlížet z širší perspektivy, proto také byla kapitola 8 do této práce začleněna. Dle lidového rčení „šedá je teorie, zelený strom života“ bylo pojednáno o aplikačních problémech v praxi a zahrnuta byla i judikatura zejména soudů vyšších stupňů. Nebylo možné se ani vyhnout zahraniční úpravě, přičemž pozornost byla zaměřena na dvě iniciativy v rámci evropského smluvního práva – na Principy evropského smluvního práva (PECL) a na Návrh společného referenčního rámce (DCFR). V posledních desetiletích nesporně sílí tlak na sjednocování práva, které by umožňovalo zlepšit funkčnost globálního propojení světa.³⁹⁶ Uvidíme však, jakým směrem se takové (již mnohaleté) pokusy budou dále ubírat.

---

³⁹⁵ K tomu např. Tichý, L. Základní otázky smluvního zastoupení; uvedeno v: Švestka, J., Dvořák, J., Tichý, L. Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008, s. 63 a násl.

³⁹⁶ Blíže Křivohlavá, P. Civilní odpovědnost a evropské pokusy o vytvoření jednotného právního rámce. Právní rozhledy, 2008, č. 22, s. 825

V neposlední řadě bylo nutné se věnovat - dnes již schválenému - novému kodexu občanského práva, který představuje rozsáhlé legislativní dílo a jako celek je významným legislativním krokem, který usiluje o to, aby odrážel novou realitu o stavu současné občanské společnosti včetně jejich potřeb vyplývajících z požadavku 21. století.³⁹⁷ Uvidíme, co po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku (1. 1. 2014) přinesou příští dny, týdny, měsíce, a jak se nový kodex uplatní v praxi. Jistě bude chvíli trvat, než se všichni s novou a tak rozsáhlou normou sžijeme, nicméně nemáme jinou volbu a změna koncepce občanského zákoníku z 60. let byla nezbytná.

Závěrem lze říci, že právní praxe ukazuje, že problematika zastoupení není ještě uspokojivě řešena a stále přináší řadu problémů. Lze tedy jedině doporučit, aby institutu zastoupení byla věnována dostatečná pozornost. Opatrnosti není nikdy nazbyt, a proto je záhodno klást zmocnitelům na srdce, aby si předem dobře rozmysleli, zda a komu udělí všeobecnou plnou moc (k veškerým právním úkonům) a vyhnuli se tak případnému nemilému překvapení. Zmocněnci by měli s náležitou péčí dbát na to, aby nepřekračovali rozsah svého uděleného oprávnění a také aby jednali v zájmu zastoupeného. A nakonec třetím osobám lze jedině doporučit, aby byly bdělé a jednaly s velkou opatrností s ustanovenými zmocněnci. Jedině tak bude možné případné sporné situace co nejvíce eliminovat.

---

³⁹⁷ Blíže také Švestka, J., Dvořák, J a kolektiv. Občanské právo hmotné. Svazek I. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 65 - 68

14. Resumé

The main purpose of civil institution *representation* is to provide the representation when someone legally acts for another person, the effects of these actions arise directly to a represented person (direct representation). There can be many reasons for this performance. There is a very important fact that the representation is able to solve the situations when the subject of a legal relationship for any reason (objective or subjective) cannot or does not want to act on behalf. In this case the legislation offers a solution – the person acts through a representative.

At first glance it might seem that the concept of the representation appears to be smooth and obvious. There can be the fact of this conclusion – this question is not discussed in the legislation and literature. However, the experience has shown that there are still many unanswered questions about the institute of the representation and this branch and topic should attract more experts, professionals and the general public.

The aim of this thesis is to clarify the legal regulations of the institute of the representation with an emphasis on the representation upon power of attorney (contract representation).

Some aspects have been addressed more, some less. Thanks to the extent of this work it is impossible to encompass the whole matter of the representation in a way that would be worthy of an analysis.

It has been discussed the historical roots of the legal regulations of the representation which are already enshrined in Roman law.

Then we have moved to the present, because the adjustment *de lege lata* forms the core of all this performance. The general adjustment has to be searched in the valid and effective Civil Code (The Law No.40/1964) but we can meet some modifications other sectors of the law. We should look at the institute of the representation with a broader perspective that is why the chapter 8 was also incorporated to this work. According to the popular saying "theory is grey the tree of the life is green" it has been discuss the application problems in practice and numerous law cases of the law particularly of higher courts. It was not possible to avoid a foreign treatment the attention was focused on two initiatives in the European Contract Law - the Principles of European Contract Law (PECL) and the Draft Common Frame of Reference (DCFR). In recent decades the pressure on the unification of the law which would allow to improve the functionality of the global interconnection of the world is growing stronger. We'll see the directions of the further attempts in the future. Finally, it was necessary to pay - now approved - the new

Code of Civil Rights, which represents an extensive legislative work and as a complex is an important legislative step that aims to reflect the new realities of the current state of the civil society, including their needs arising from the requirement of 21st century. Let's see what the entry into the force of the new Civil Code (1st January 2014) will bring in the next days, weeks, months, and how to apply the new code of practice. Of course it will take some time before all the new and so extensive norm, but we have no other option and the change of the concept of the Civil Code from the 60s was necessary.

In conclusion it has to be said that the legal practice shows that the question of the representation has not been yet satisfactorily answered and there are still many problems. There is one important thing to do: the question of the institute of the representation has to be solved and discussed. It is necessary to recommend to pay bigger attention to this topic. Everyone should be careful, cautious, so it is advisable to remind the vigilance for all persons who are involved and participating to avoid any unpleasant surprises and situations. In this way a mandator and an assignee can eliminate the problems and be satisfied.

15. Seznam použitých zdrojů

15.1 Knižní publikace

- 1) Balák, F., Korecká, V., Vojtek, P. Občanský zákoník s judikaturou a souvisejícími předpisy. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- 2) Barešová, E., Baudyš, P. Zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem. Komentář. 4. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2007
- 3) Bartošek, M., Encyklopedie římského práva. Druhé, přepracované vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 1994
- 4) Blaho, P., Haramia, I., Židlická, M. Základy rímskeho práva. Bratislava: Vydavateľstvo MANZ a Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1997
- 5) Bureš, J. Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. I. Díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003
- 6) Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001
- 7) Císařová, D. a kol. Trestní právo procesní. 4. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, 2006
- 8) Cvetler, J., Právo římské, Brno: rektorát UJEP Brno, 1974
- 9) Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl I. Praha: Polygon, 2000
- 10) Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl IV. Praha: Polygon, 2002
- 11) Dědič, J. Obchodní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Polygon, 2002
- 12) Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek § 1-487. Praha: Linde Praha, 2008
- 13) Eliáš, K. a kolektiv autorů. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. Svazek, § 488-880. Praha: Linde Praha, 2008
- 14) Eliáš, K., Zuklínová, M. Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha: Linde Praha, 2001
- 15) Fiala, J. a kol. Občanské právo hmotné. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 1998
- 16) Fiala, J. a kol. Občanské právo. Praha: ASPI, 2006
- 17) Fiala, J., Holub, M., Bičovský, J. Občanský zákoník. Poznámkové vydání s judikaturou a literaturou. 12. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 9. 2006. Praha: Linde Praha, 2006

- 18) Fiala, J., Kindl, M. a kol. Občanské právo hmotné. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009
- 19) Fiala, J., Kindl, M. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. I. díl (§ 1 až 487). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009
- 20) Fiala, J., Mates, P., Nový, K., Průcha, P. Malá právnická encyklopedie. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 1999
- 21) Galvas, M., Gregorová, Z., Hrabcová, D. Základy pracovního práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010
- 22) Heyrovský, L. (Sommer, O., Vážný, J.). Dějiny a systém soukromého práva římského. 7. vydání. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 1929
- 23) Hurdík, J., Fiala, J., Hrušáková, M. Úvod do soukromého práva. Brno: Masarykova univerzita, 2006
- 24) Hurdík, J., Lavický, P., Telec, I. Občanské právo hmotné I. Obecná část, ochrana osobnosti. Bratislava: Bratislavská škola práva, 2008
- 25) Hůrka, P., Bezouška, P., Schmied, Z., Šubertová, Z., Trylč, L. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 9. 2008. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2008
- 26) Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 1. díl – směnky. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006
- 27) Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. Učebnice pro Vysokou školu Karlovy Vary, o.p.s.. 1. vydání, Praha: Linde Praha, 2007
- 28) Jelínek, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 1. vydání. Praha: Leges, 2009
- 29) Jouza, L. Zákoník práce s komentářem. 1. vydání. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2006
- 30) Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995
- 31) Knapp, V. a spol. Občanské právo hmotné. Svazek I. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: CODEX, 1997
- 32) Kubínková, M. a kol. Nový zákoník práce s účinností od 1. Ledna 2007 a související předpisy s exkluzivním výkladem a příklady pro praxi. Praha: SONDY, s.r.o., 2006
- 33) Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 2. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2003

- 34) Plecítý, V., Vrabec, J., Salač, J. Základy občanského práva. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009
- 35) Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2009
- 36) Průcha, P. Správní právo. Obecná část. 5. doplněné a opravené vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003
- 37) Rebro, K. Rímske právo súkromné. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1980
- 38) Rebro, K., Blaho, P. Rímske právo. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1991
- 39) Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému. Díl čtvrtý (§ 859-1089). Praha: V. Linhart, 1936
- 40) Schelleová, I., Schelle, K. Civilní kodexy 1811-1950-1964. 1. vydání. Brno: Nakladatelství Doplněk, 1993
- 41) Stavinohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Masarykova univerzita v Brně a nakladatelství DOPLNĚK, 2003
- 42) Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J., Hájek, R. Trestní zákoník a trestní řád. Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2. díl - Trestní řád. Praha: Linde Praha, 2010
- 43) Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008
- 44) Šíma, A. Občanské právo hmotné. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: ARMEX PUBLISHING, 2008
- 45) Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- 46) Švestka, J., Dvořák, J. a kolektiv. Občanské právo hmotné. Svazek I. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009
- 47) Švestka, J., Dvořák, J., Tichý, L. Sborník statí z diskusních fór o rekonifikaci občanského práva. 3. díl. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008
- 48) Švestka, J., Jehlička, O., J., Škárová, Spáčil, J. a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- 49) Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009
- 50) Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Humlák, M. a kolektiv. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009

15.2 Odborné články v časopisech

- 1) Kolbabová, M. Evropská unie a český právní svět. Právní fórum, 2004, č. 2
- 2) Kolman, P. Mandátní smlouva versus příkazní smlouva. Právo a podnikání, 2002, č. 7-8
- 3) Krym, L. Může ustanovený obhájce pověřit advokátního koncipienta nejen jednotlivými úkony obhajoby, ale i celou obhajobou? Bulletin advokacie, 2004, č. 5
- 4) Křivohlavá, P. Civilní odpovědnost a evropské pokusy o vytvoření jednotného právního rámce. Právní rozhledy, 2008, č. 22
- 5) Kvasnica, M. Přijetí plné moci zmocněncem. Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8
- 6) Marek, K. DCFR. První výstup na cestě k evropskému zákoníku soukromého práva, Právní rádce, 2008, č. 11
- 7) Marek, K. Smlouva mandátní a smlouva komisionářská, Právní rádce, 1997, č. 6
- 8) Myslil, S. Plná moc udělená více zmocněncům. Bulletin advokacie, 2002, č. 2
- 9) Nedelka M., Říha, P. Prohlášení zmocněnce o přijetí plné moci – její povinná náležitost? Právní rozhledy, 2005, č. 4
- 10) Nedelka M., Říha, P. Prohlášení zmocněnce o přijetí plné moci – její povinná náležitost? Anotace, Bulletin advokacie, 2005, č. 5
- 11) Ondruš, R. Bezplatné právní zastupování v České republice. Bulletin advokacie, 2001, č. 6-7
- 12) Pelikánová, I. Aktuální otázky obligačního práva a jeho kodifikace v evropském i českém kontextu, Právní rozhledy, 2007, č. 18
- 13) Raban, P. Unifikace soukromého práva v EU a u nás. Právní rozhledy, 2008, č. 11
- 14) Rozehnalová, N. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IV. Principy evropského smluvního práva a další iniciativy směřující k vytvoření jednotného smluvního práva. Právní fórum, 2006, č. 3
- 15) Schulz, J. Zastupování zaměstnanců před soudy, Právní rádce, 1999, č. 11
- 16) Soudní rozhledy, 2002, č. 10, Rozhodnutí soudů ČR – část civilní
- 17) Spáčil, J. Poznámky k problematice zastoupení na základě plné moci. Právo a podnikání, 1996, č. 1
- 18) Stavělík, P. K možnosti advokátního koncipienta vystupovat jako obecný zmocněnec. Bulletin advokacie, 2005, č. 2
- 19) Vydra, J. K otázce přípustného rozsahu zastoupení advokáta advokátním koncipientem. Bulletin advokacie, 2004, č. 10

20) Zoulík, F. Příkazní smlouva se zvláštním zřetelem na poskytování právní pomoci advokátem. Bulletin advokacie, 1992, č. 3

15.3 Právní předpisy

(v aktuálním znění)

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zákon č. 89/2012, občanský zákoník, publikován ve Sbírce zákonů v částce 33, rozesláno dne 22.3.2012, platnost od 1.1.2014

zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce (již neúčinný, nahrazen z. č. 262/2006 Sb.)

zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

zákon č. 358/1992, o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

zákon č. 344/1992 Sb., zákon České národní rady o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon)

zákon č. 265/1992 Sb., zákon o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem

zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových

zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový

Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů (katastrální vyhláška)

15.4 Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 8. 2001, sp. zn. II ÚS 474/2000

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. II. ÚS 393/03

Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 29. 5. 1996, sp. zn. 10 Ca 227/96

Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 11. 1997, sp. zn. 25 Co 531/97

Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 3. 1998, sp. zn. 31 Ca 242/97-19

Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. 3. 2000, sp. zn. 31 Ca 186/2000-20

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 12. 1996, sp. zn. 22 Ca 541/96

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 11. 1998, sp. zn. 22 Ca 144/98-30

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. 24 Co 249/95

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. 33 Ca 62/95

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 1995, sp. zn. 33 Ca 224/94-13

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 1997, sp. zn. 33 Ca 48/97-16

Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2005, sp. zn. 6 Ca 157/2004-29

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 894/2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 1995, sp. zn. Odon 28/95

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 11. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1081/96

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 680/97

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 9. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2144/98

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1741/98

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2000, sp. zn. 22 Cdon 1134/2000

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2002, sp. zn. 22 Cdo 870/2000

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 29 Odo 569/2002
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 22 Cdo 46/2004
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 3. 2004, sp. zn. 21 Cdo 2207/2003
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1159/2004
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 138/2005
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 700/2007
Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 1 As
100/2008-61
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 1995, sp. zn. 5 Cmo 308/94
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. 5 Cmo 733/96
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 2. 1997, sp. zn. 10 Cmo 490/96
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 1997, sp. zn. 11 Cmo 245/97
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 68/97
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 2. 2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99
Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 7. 2002, sp. zn. 5 Cmo 236/2002
Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. Cpjn 38/98 (Rc
44/2000)

15.5 Internetové zdroje

- 1) Aktuality k novému občanskému zákoníku <dostupné z URL:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality.html>> [citováno dne 20. 3. 2012]
- 2) Česká pošta, s.p., dokumenty ke stažení <dostupné z URL:
<http://www.ceskaposta.cz/cz/nastroje/dokumenty-ke-stazeni-id355/#pod>
[citováno dne 15. 1. 2012]
- 3) Diskuse ke článku o plné moci <dostupné z URL:
<http://www.pravnik.cz/forum/topic/28/diskuze-ke-clanku-plna-moc.html>
- 4) Harmonizace smluvního práva v Evropě a nový český občanský zákoník, Jan
Komárek <dostupné z URL:
<http://jinepravo.blogspot.com/2007/12/harmonizace-smluvnho-prva-v-evrop-nov.html> [citováno dne 15. 12. 2011]

- 5) Judikatura <dostupné z URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Judikatura>> [citováno dne 20. 1. 2012]
- 6) K novému občanskému zákoníku <dostupné z URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/napsali-o-nas/66-zmeni-se-dedeni-najemne-i-odskodneni.html>> [citováno dne 28. 2. 2012]
- 7) Karel Eliáš vstoupil do síně slávy, Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti <dostupné z URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality/30-autor-navrhu-noveho-obcanskeho-zakoniku-karel-elias-vstoupil-do-pravnicke-sine-slavy.html>> [citováno dne 25. 3. 2012]
- 8) Ke skladbě nového občanského zákoníku <dostupné z URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecna-cast-zakoniku/ke-skladbe-zakoniku,-uprave-institutu-a-nazvoslovi.html>> [citováno dne 20. 12. 2011]
- 9) Novela zákona o zápisech do katastru nemovitostí, JUDr. Thu Nga Haškovcová, Ph.D., MBA, JUDr. Ondřej Hlušíčka <dostupné z URL: <http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/611-novela-zakona-o-zapisech-vlastnickych-a-jinych-vecnych-prav-k-nemovitostem.html>> [citováno dne 29. 1. 2012]
- 10) Nový zákoník práce <dostupné z URL: <http://pracovni2.juristic.cz/604824/clanek/prac2>> [citováno dne 5. 9. 2011]
- 11) Podpis nového občanského zákoníku <dostupné z URL: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti-domaci/169179/klaus-podepsal-novy-obcansky-zakonik.html>> [citováno dne 21. 2. 2012]
- 12) Podpis nového občanského zákoníku <dostupné z URL: <http://www.novinky.cz/domaci/259639-klaus-podepsal-obcansky-zakonik.html?ref=stalo-se>> [citováno dne 20. 2. 2012]
- 13) Podpis prezidenta, skladba nového občanského zákoníku <dostupné z URL: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=321416>> [citováno dne 23. 2. 2012]
- 14) Prezident podepsal nový občanský zákoník, Tiskový odbor ministerstva spravedlnosti <dostupné z URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality/31-prezident-republiky-podepsal-novy-obcansky-zakonik.html>> [citováno dne 24. 2. 2012]
- 15) Průkaz příjemce <dostupné z URL: <http://www.ceskaposta.cz/cz/nastroje/prukaz-prijemce/prukaz-prijemce-id996/>> [citováno dne 15. 1. 2012]

- 16) Schválení a platnost nového občanského zákoníku <dostupné z URL:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/napsali-o-nas/65-obcansky-zakonik-schvalen-platit-zacne-za-dva-roky.html> [citováno dne 28. 2. 2012]
- 17) Schválení nového občanského zákoníku Poslaneckou sněmovnou, Tereza Palečková <dostupné z URL: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/aktuality/27-poslanci-schvalili-navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku.html>> [citováno dne 10. 12. 2011]
- 18) Unifikace evropské právní úpravy <dostupné z URL:
<http://www.bepress.com/gwp/default/vol2006/iss1/art8/>>
- 19) Věcný záměr nového občanského zákoníku <dostupné z URL:
http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/vecny_zamer_OZ_2000.pdf> [citováno dne 10. 3. 2012]
- 20) Vybrané otázky k novému občanskému zákoníku, Radim Vaculík <dostupné z URL: <http://www.novinky.cz/domaci/232920-svepravnost-slibuje-zakonik-uz-16letym-ale-musi-se-sami-zivit.html>> [citováno dne 14. 11. 2011]
- 21) Vyjádření odborníků k novému občanskému zákoníku <dostupné z URL:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/napsali-o-nas/68-pospisi-novy-obcansky-zakonik-vyhovuje.html>> [citováno dne 10. 3. 2012]
- 22) Zásady České pošty, s.p. o dodávání zásilek <dostupné z URL:
<http://www.ceskaposta.cz/cz/nastroje/zasady-pro-dodavani/zasady-pro-dodavani-postovnich-zasilek-a-poukazanych-peneznich-castek-id999/>> [citováno dne 9. 2. 2012]

15.6 Další zdroje

- 1) Důvodová zpráva k zákonu č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- 2) Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku ze dne 18. 5. 2011
- 3) Věcný záměr občanského zákoníku (s úpravami po projednání v odborných komisích Legislativní rady vlády a v Legislativní radě vlády)
- 4) Návrh nového občanského zákoníku, schválený Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR (listopad 2011), <dostupné z URL:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Obcansky%20zakonik%202011%20PS.pdf>>

- 5) DFCR první výstup na cestě k Evropskému zákoníku soukromého práva. Příloha časopisu Karlovarská právní revue, č. 2. Karlovy Vary: Vysoká škola Karlovy Vary, 2008
- 6) Draft Common Frame of Reference (DCFR), ve znění publikovaném v únoru 2009 (Outline Edition) pod názvem *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*, <dostupné z URL:
www.law.kuleuven.be/web/mstorme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf>
- 7) Principles of European Contract Law (PECL), ve znění publikovaném v květnu 2002, <dostupné z URL:
[http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/8Articles\(EF\).htm](http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/8Articles(EF).htm)>
- 8) Aujeská, S. Zastoupení v občanském právu, diplomová práce, Brno, 2006
- 9) Zelenková, M. Smluvní zastoupení, diplomová práce, Brno, 2007

16. Abstrakt

Účelem předkládané rigorózní práce je přiblížit právní úpravu institutu zastoupení, s důrazem na zastoupení na základě plné moci (smluvní zastoupení). Vzhledem k rozsahu této kvalifikační práce však není možné obsáhnout celou problematiku zastoupení způsobem, který by si jistě zasluhovala.

Je pojednáno o historických kořenech právní úpravy zastoupení, jejíž počátky jsou zakotveny již v římském právu. Stěžejní částí pak představuje úprava *de lege lata*. Obecnou úpravu zastoupení je nutno hledat v dosud platném občanském zákoníku (zák. č. 40/1964 Sb.), ale s dílčími úpravami se potkáme i v jiných odvětví právního řádu, proto byla pozornost věnována i jiným právním předpisům souvisejících s tématem této práce. Dále je pojednáno o aplikačních problémech v praxi a zahrnuta je i četná judikatura, a to zejména soudů vyšších stupňů. Pozornost je rovněž zaměřena na dvě iniciativy v rámci evropského smluvního práva – na Principy evropského smluvního práva (PECL) a na Návrh společného referenčního rámce (DCFR). V neposlední řadě bylo nutné se věnovat - dnes již schválenému - novému kodexu občanského práva, který představuje rozsáhlé legislativní dílo a jako celek je významným legislativním krokem.

The aim of this thesis is to clarify the legal regulations of the institute of the representation with an emphasis on the representation upon power of attorney (contract representation). Thanks to the extent of this work it is impossible to encompass the whole matter of the representation in a way that would be worthy of an analysis.

In this thesis it is written about the historical roots of the legal regulations of the representation which are already enshrined in Roman law. The main part of the adjustment is *de lege lata*. The general adjustment of the representation has to be searched in the valid and effective Civil Code (The Law No. 40/1964). We can meet the partial legal regulations in other branches of the legal code too, for that reason other legal statutes related to the topic of this work are discussed. The thesis deals with the application problems in practice and numerous law cases of the law particularly of higher courts. The attention is also focused on two initiatives within the European Contract Law - the Principles of European Contract Law (PECL) and the Draft Common Frame of Reference (DCFR). Finally it is necessary to pay - now approved - the new Code of Civil Rights, which represents an extensive legislative work and as the complex is an important legislative step in the times of the modern private law.

17. Klíčová slova

Zastoupení, zástupce, plná moc

Representation, representative, power of attorney